

De Verdragen van Genève en hun Aanvullende Protocolen

Het internationaal humanitair recht staat omschreven in de Verdragen van Genève ofwel de Conventies van Genève. Het eerste Verdrag van Genève werd in 1864 opgesteld op initiatief van Rode Kruisoprichter Henri Dunant. Als ooggetuige van de veldslag van Solferino riep hij op tot internationale regels over oorlogsvoering met het oog op meer menselijkheid. Het huidige pakket van vier verdragen dateert uit 1949 en werd later aangevuld met drie aanvullende protocollen.

Inhoud

De Verdragen van Genève en hun Aanvullende Protocollen	1
1. Verdrag van Genève voor de verbetering van het lot der gewonden en zieken, zich bevindende bij de strijdkrachten te velde, Genève, 12 augustus 1949	5
De verdragstekst	5
Hoofdstuk I - Algemene bepalingen	5
Hoofdstuk II - Gewonden en zieken	9
Hoofdstuk III - Medische eenheden en inrichtingen	11
Hoofdstuk IV - Personeel	13
Hoofdstuk V - Gebouwen en materieel	15
Hoofdstuk VI - Medische transporten	16
Hoofdstuk VII - Embleem	17
Hoofdstuk VIII - Tenuitvoerlegging van het verdrag	19
Hoofdstuk IX - Het tegengaan van misbruiken in inbreuken	19
Slotbepalingen	21
2. Verdrag van Genève voor de verbetering van het lot der gewonden, zieken en schipbreukelingen van de strijdkrachten ter zee, Genève, 12 augustus 1949	23
De verdragstekst	23
Hoofdstuk I - Algemene bepalingen	23
Hoofdstuk III - Hospitaalschepen	29
Hoofdstuk IV - Personeel	32
Hoofdstuk V - Medische transporten	32
Hoofdstuk VI - Embleem	33
Hoofdstuk VII - Tenuitvoerlegging van het verdrag	35
Hoofdstuk VIII - Het tegengaan van misbruiken en inbreuken	35
Slotbepalingen	36
3. Verdrag van Genève betreffende de behandeling van krijgsgevangenen, Genève, 12 augustus 1949	39
De verdragstekst	39
Titel I - Algemene bepalingen	39
Titel II - Algemene bescherming van krijgsgevangenen	43

Titel III - Gevangenschap	45
Afdeling I - Aanvang van de gevangenschap	45
Afdeling II - Internering van krijgsgevangenen	46
Hoofdstuk 1 - Algemene bepalingen	46
Hoofdstuk 2 - Huisvesting, voeding en kleding van krijgsgevangenen	47
Hoofdstuk 3 - Hygiëne en geneeskundige verzorging	49
Hoofdstuk 4 - Geneeskundig personeel en geestelijken aangehouden voor hulp en bijstand aan krijgsgevangenen	50
Hoofdstuk 5 - Godsdienst, studie en lichaams oefeningen	51
Hoofdstuk 6 - Krijgstucht	52
Hoofdstuk 8 - Overbrengen van krijgsgevangenen na hun aankomst in een kamp	53
Afdeling III - Arbeid van krijgsgevangenen	54
Afdeling IV - Geldmiddelen van krijgsgevangenen	56
Afdeling V - Betrekkingen van de krijgsgevangenen met de buitenwereld	60
Afdeling VI - Betrekkingen tussen krijgsgevangenen en de autoriteiten	63
Hoofdstuk 1 - Klachten van krijgsgevangenen over het regime van de gevangenschap	63
Hoofdstuk 2 - Vertegenwoordigers van de krijgsgevangenen	63
Hoofdstuk 3 - Strafrechtelijke en krijgstuchtelijke sancties	65
I. Algemene bepalingen	65
II. Krijgstuchtelijke sancties	66
III. Rechtsvervolging	69
Titel IV - Einde van de gevangenschap	72
Afdeling I - Rechtstreekse terugzending naar het eigen land en onderbrenging op onzijdig gebied	72
Afdeling II - Invrijheidsstelling en repatriëring van krijgsgevangenen bij het einde van de vijandelikheden	74
Afdeling III - Overlijden van krijgsgevangenen	75
Titel V - Informatiebureaus en verenigingen tot hulpverlening aan krijgsgevangenen	76
Titel VI - Tenuitvoerlegging van het verdrag	78
Afdeling I - Algemene bepalingen	78
Afdeling II - Slotbepalingen	80
Bijlage I - Modelovereenkomst betreffende rechtstreekse terugzending naar het eigen land en onderbrenging op onzijdig gebied van gewonde en zieke krijgsgevangenen	82
Bijlage II - Reglement betreffende gemengde geneeskundige commissies	86
Bijlage III - Reglement betreffende collectieve zendingen aan krijgsgevangenen	87
Bijlage IV	89
Bijlage V - Modelreglement betreffende betalingen door krijgsgevangenen in hun eigen land	94
4. Verdrag van Genève betreffende de bescherming van burgers in oorlogstijd, Genève, 12 augustus 1949	95

De verdragstekst.....	95
Titel 1 - Algemene bepalingen.....	96
Titel II - Algemene bescherming van de bevolkingen tegen bepaalde gevolgen van de oorlog.....	99
Titel III - Status en behandeling van beschermde personen.....	103
Afdeling I - Gemeenschappelijke bepalingen voor de grondgebieden van de partijen bij het conflict en voor bezette gebieden.....	103
Afdeling II - Vreemdelingen op het grondgebied van een partij bij het conflict.....	105
Afdeling III - Bezette gebieden.....	108
Afdeling IV - Regels betreffende de behandeling van geïnterneerden.....	116
Hoofdstuk I - Algemene bepalingen.....	116
Hoofdstuk II - Interneringsoorden.....	117
Hoofdstuk III - Voeding en kleding.....	118
Hoofdstuk IV - Hygiëne en geneeskundige verzorging.....	119
Hoofdstuk V - Godsdienst, studie en lichaams oefeningen.....	120
Hoofdstuk VI - Persoonlijke eigendommen en geldmiddelen.....	121
Hoofdstuk VII - Administratie en tucht.....	123
HOOFSTUK VIII - BETREKKINGEN MET DE BUITENWERELD.....	124
Hoofdstuk IX - Strafrechtelijke en tuchtrechtelijke sancties.....	127
Hoofdstuk X - Overbrengen van geïnterneerden.....	130
Hoofdstuk XI - Overlijden.....	131
Hoofdstuk XII - Invrijheidstelling, repatriëring en onderbrenging op onzijdig gebied.....	132
Afdeling V - Informatiebureaus en centraal informatiebureau.....	133
Titel IV - Tenuitvoerlegging van het verdrag.....	134
Afdeling I - Algemene bepalingen.....	134
Afdeling II - Slotbepalingen.....	136
Bijlage 1 - Ontwerpovereenkomst voor hospitalisatiegebieden- en plaatsen.....	138
Bijlage 2 - Reglement betreffende collectieve zendingen aan geïnterneerde burgers.....	140
Bijlage 3.....	141
5. API over de bescherming van slachtoffers van internationale gewapende conflicten (IAC).....	144
De verdragstekst.....	144
Titel I - Algemene bepalingen.....	145
Titel II - Gewonden, zieken en schipbreukelingen Afdeling I - Algemene bescherming.....	147
Afdeling II - Geneeskundige transporten.....	153
Afdeling III - Vermisten en doden.....	158
Afdeling II - De status van strijder en van krijgsgevangene.....	161
Titel IV - Burgerbevolking.....	163
Afdeling I - Algemene bescherming tegen de gevolgen van de vijandelijkheden.....	163
Hoofdstuk I - Grondregel en toepassingsveld.....	164

Hoofdstuk II - Burgers en burgerbevolking	164
Hoofdstuk III - Goederen van burgerlijke aard.....	165
Hoofdstuk IV - Voorzorgsmaatregelen.....	167
Hoofdstuk V - Plaatsen en zones onder speciale bescherming.....	168
Hoofdstuk VI - Civiele bescherming	170
Afdeling II - Hulpverlening ten behoeve van de burgerbevolking	174
Afdeling III - Behandeling van personen in de macht van een partij bij het conflict	175
Hoofdstuk I - Toepassingsveld en bescherming van personen en goederen.....	175
Hoofdstuk II - Maatregelen ten behoeve van vrouwen en kinderen.....	177
Hoofdstuk III - Journalisten	179
Afdeling II - Het tegengaan van inbreuken op de verdragen en dit protocol	180
Titel VI - Slotbepalingen	184
6. APII over de bescherming van slachtoffers van niet-internationale gewapende conflicten (NIAC)	
187	
De verdragstekst.....	187
Titel I - Reikwijdte van dit protocol	188
Titel II - Menselijke behandeling	188
Titel IV - Burgerbevolking	192
7. APIII betreffende de aanvaarding van een aanvullend onderscheidend embleem (het rode kristal).....	195

1. Verdrag van Genève voor de verbetering van het lot der gewonden en zieken, zich bevindende bij de strijdkrachten te velde, Genève, 12 augustus 1949

Detail

- Plaats: Genève
- Aangenomen: 12-08-1949
- Inwerkingtreding: 21-10-1950

In België

- Ratificatie: 03-09-1952
- Inwerkingtreding: 21-10-1950
- Ondertekening: 08-12-1949
- Publicatie: 26-09-1952
- Geen voorbehoud of verklaring

Dit Verdrag is de vierde versie van het Verdrag van Genève ter bescherming van gewonden en zieken en vervangt de verdragen van 1864, 1906 en 1929. De fundamentele beginselen en de indeling van de vorige verdragen blijven behouden.

Het Verdrag van 1949 houdt rekening met de gewijzigde oorlogsomstandigheden. Het introduceert een nieuw hoofdstuk met algemene bepalingen, het voorziet in de mogelijkheid om medisch personeel vast te houden voor de verzorging van krijgsgevangenen en het verheldert de reglementering inzake het gebruik van het Rode Kruisembleem.

De verdragstekst

Hoofdstuk I - Algemene bepalingen

Hoofdstuk II - Van de gewonden en zieken

Hoofdstuk III - Van de geneeskundige formaties en inrichtingen

Hoofdstuk IV - Van het personeel

Hoofdstuk V - Van de gebouwen en het materieel

Hoofdstuk VI - Van de geneeskundige transporten

Hoofdstuk VII - Van het kenteken

Hoofdstuk VIII - Van de tenuitvoerlegging van het verdrag

Hoofdstuk IX - Van het tegengaan van misbruiken in inbreuken

Slotbepalingen

De ondergetekenden, Gevolmachtigden van de Regeringen, vertegenwoordigd op de Diplomatieke Conferentie welke te Genève van 21 april tot 12 augustus 1949 is bijeengekomen tot herziening van het Verdrag van Genève voor de verbetering van het lot der gewonden en zieken, zich bevindende bij de legers te velde, van 27 juli 1929, zijn het volgende overeengekomen:

Hoofdstuk I - Algemene bepalingen

Artikel 1- Eerbied voor het Verdrag

De Hoge Verdragsluitende Partijen verbinden zich dit Verdrag onder alle omstandigheden te eerbiedigen en te doen eerbiedigen.

Artikel 2 - Toepassing van het Verdrag

Onverminderd de bepalingen welke reeds in tijd van vrede in werking moeten treden, is dit Verdrag van toepassing ingeval een oorlog is verklaard of bij ieder ander gewapend conflict dat ontstaat tussen twee of meer van de Hoge Verdragsluitende Partijen, zelfs indien de oorlogstoestand door één van de Partijen niet wordt erkend.

Het Verdrag is eveneens van toepassing in alle gevallen van gehele of gedeeltelijke bezetting van het grondgebied van een Hoge Verdragsluitende Partij, zelfs indien deze bezetting geen gewapende tegenstand ontmoet.

Indien één van de in conflict zijnde Mogendheden geen partij is bij dit Verdrag, blijven de Mogendheden die wel partij zijn, niettemin in haar onderlinge betrekkingen hierdoor gebonden. Bovendien zullen zij door het Verdrag gebonden zijn ten opzichte van bedoelde Mogendheid, indien deze de bepalingen daarvan aanvaardt en toepast.

Artikel 3 - Niet-internationaal gewapende conflicten

In geval van een gewapend conflict op het grondgebied van één van de Hoge Verdragsluitende Partijen, hetwelk geen internationaal karakter draagt, is ieder van de Partijen bij het conflict gehouden ten minste de volgende bepalingen toe te passen:

Personen die niet rechtstreeks aan de vijandelijkheden deelnemen, met inbegrip van personeel van strijdkrachten dat de wapens heeft neergelegd, en zij die buiten gevecht zijn gesteld door ziekte, verwonding, gevangenschap of enige andere oorzaak, moeten onder alle omstandigheden menslievend worden behandeld, zonder enig voor hen nadelig onderscheid, gegrond op ras, huidkleur, godsdienst of geloof, geslacht, geboorte of maatschappelijke welstand of enig ander soortgelijk criterium.

Te dien einde zijn en blijven te allen tijde en overal ten aanzien van bovengenoemde personen verboden:

- aanslag op het leven en lichamelijke geweldpleging, in het bijzonder het doden op welke wijze ook, verminking, wrede behandeling en marteling;
- het nemen van gijzelaars; aanranding van de persoonlijke waardigheid, in het bijzonder vernederende en ontterende behandeling;
- het uitspreken en tenuitvoerleggen van vonnissen zonder voorafgaande berechting door een op regelmatige wijze samengesteld gerecht dat alle gerechtelijke waarborgen biedt, door de beschaafde volken als onmisbaar erkend.

De gewonden en zieken moeten worden verzameld en verzorgd.

Een onpartijdige humanitaire organisatie, zoals het Internationale Comité van het Rode Kruis, kan haar diensten aan de Partijen bij het conflict aanbieden.

De Partijen bij het conflict zullen er verder naar streven door middel van bijzondere overeenkomsten de andere of een deel van de andere bepalingen van dit Verdrag van kracht te doen worden.

De toepassing van bovenstaande bepalingen zal niet van invloed zijn op de juridische status van de Partijen bij het conflict.

Artikel 4 - Toepassing door neutrale Mogendheden

Onzijdige Mogendheden zullen de bepalingen van dit Verdrag op overeenkomstige wijze toepassen op gewonden en zieken, op leden van het geneeskundig personeel en geestelijken, die behoren tot de

strijdkrachten van de Partijen bij het conflict en die op haar grondgebied worden toegelaten of geïnterneerd, evenals op de gevonden doden.

Artikel 5 - Duur van toepassing

Ten aanzien van de beschermde personen die in handen van de vijand zijn gevallen, zal dit Verdrag van toepassing zijn tot het ogenblik waarop hun definitieve repatriëring is voltooid.

Artikel 6 - Bijzondere overeenkomsten

Onverminderd de overeenkomsten, uitdrukkelijk voorzien in de artikelen 10, 15, 23, 28, 31, 36, 37 en 52, kunnen de Hoge Verdragsluitende Partijen andere bijzondere overeenkomsten sluiten betreffende alle aangelegenheden waarvoor zij afzonderlijke regelingen wenselijk achten. Geen bijzondere overeenkomst mag de positie van de gewonden en zieken, van leden van het geneeskundig personeel of van geestelijken, zoals in dit Verdrag geregeld ongunstig beïnvloeden, noch de rechten welke dit hun toekent, beperken.

Gewonden en zieken, evenals leden van het geneeskundig personeel en geestelijken, zullen de voordelen van zodanige overeenkomsten blijven genieten zolang het Verdrag op hen van toepassing is, tenzij uitdrukkelijk het tegendeel is bepaald in bovenbedoelde of nadien gesloten overeenkomsten, dan wel gunstiger maatregelen door één van de partijen bij het conflict ten aanzien van hen zijn genomen.

Artikel 7 - Onvervreemdbaarheid van rechten

Gewonden en zieken, evenals leden van het geneeskundig personeel en geestelijken, mogen onder geen enkele omstandigheid geheel of gedeeltelijk afstand doen van de rechten welke dit Verdrag en eventueel de bijzondere overeenkomsten, bedoeld in het voorgaand artikel, hen waarborgen.

Artikel 8 - Beschermende Mogendheden

Dit Verdrag zal worden toegepast met de medewerking en onder het toezicht van de beschermende Mogendheden die belast zijn met het behartigen van de belangen van de Partijen bij het conflict. Te dien einde kunnen de beschermende Mogendheden, naast haar diplomatiek of consulaire personeel, gedelegeerden benoemen uit haar eigen onderdanen of uit die van andere onzijdige Mogendheden. De benoeming van deze gedelegeerden moet worden onderworpen aan de goedkeuring van de Mogendheid bij welke zij hun taak zullen vervullen.

De Partijen bij het conflict zullen zo veel mogelijk de taak van de vertegenwoordigers of gedelegeerden van de beschermende Mogendheden vergemakkelijken.

De vertegenwoordigers of gedelegeerden van de beschermende Mogendheden mogen in geen geval de grenzen van de hun krachtens dit Verdrag opgedragen taak overschrijden; zij moeten in het bijzonder rekening houden met de gebiedende eisen van veiligheid van de Staat bij welke zij hun taak vervullen. Slechts bij uitzondering kunnen hun werkzaamheden tijdelijk worden beperkt wegens dwingende militaire noodzaak.

Artikel 9 - Internationale Comité van het Rode Kruis

De bepalingen van dit Verdrag vormen geen belemmering voor de menslievende werkzaamheden welke, met toestemming van de betrokken Partijen bij het conflict het Internationale Comité van het Rode Kruis of enige andere onpartijdige humanitaire organisatie op zich neemt voor de bescherming van de gewonden en zieken, geneeskundig personeel en geestelijken, alsmede voor aan hen te verlenen hulp.

Artikel 10 - Plaatsvervanger beschermende Mogendheid

De Hoge Verdragsluitende Partijen kunnen te allen tijde overeenkomen de taak welke krachtens dit Verdrag op de beschermende Mogendheden rust, toe te vertrouwen aan een organisatie die alle waarborgen van onpartijdigheid en doeltreffendheid biedt.

Indien gewonden en zieken of geneeskundig personeel en geestelijken, om welke reden ook, niet of niet meer de voordelen genieten van de werkzaamheden van een beschermende Mogendheid, of van een organisatie, aangewezen overeenkomstig het eerste lid, moet de gevangenhoudende Mogendheid een onzijdige Staat of een organisatie, als bovenbedoeld, verzoeken de taak op zich te nemen, welke krachtens dit Verdrag rust op door de Partijen bij het conflict aangewezen beschermende Mogendheden.

Indien op deze wijze niet in de bescherming kan worden voorzien, moet de gevangenhoudende Mogendheid een humanitaire organisatie, zoals het Internationale Comité van het Rode Kruis, verzoeken de menslievende taak, anders krachtens dit Verdrag door beschermende Mogendheden uitgeoefend, op zich te nemen, dan wel, behoudens de bepalingen van dit artikel, het aanbod van de diensten door een zodanige organisatie aanvaarden.

Iedere onzijdige Mogendheid of iedere organisatie die door de belanghebbende Mogendheid wordt aangezocht dan wel zich met het bovenbedoeld oogmerk aanbiedt, moet zich bij haar optreden bewust blijven van haar verantwoordelijkheid ten opzichte van de Partij bij het conflict, tot welke de door dit Verdrag beschermde personen behoren, en moet voldoende waarborgen bieden, dat zij in staat is de desbetreffende taak op zich te nemen en deze op onpartijdige wijze uit te voeren.

Van de voorgaande bepalingen mag niet worden afgeweken bij bijzondere overeenkomst tussen Mogendheden van welke zich één ten gevolge van het verloop van de krijgsv verrichtingen, zelfs tijdelijk, ten opzichte van de andere Mogendheid of haar bondgenoten in haar vrijheid van onderhandelen beperkt ziet, in het bijzonder ingeval het grondgebied van eerstbedoelde Mogendheid, of een belangrijk gedeelte daarvan, is bezet.

Waar in dit Verdrag wordt gesproken van een beschermende Mogendheid, wordt daaronder begrepen een vervangende organisatie in de zin van dit artikel.

Artikel 11 - Verzoeningsprocedure

In alle gevallen waarin zij zulks in het belang van de beschermende personen raadzaam achten, in het bijzonder bij meningsverschillen tussen de Partijen bij het conflict over de toepassing of uitlegging van de bepalingen van dit Verdrag, zullen de beschermende Mogendheden haar goede diensten verlenen tot oplossing van het geschil.

Te dien einde kan ieder van de beschermende Mogendheden, op uitnodiging van één Partij of op eigen initiatief, aan de Partijen bij het conflict een bijeenkomst voorstellen van haar vertegenwoordigers, in het bijzonder van de autoriteiten die verantwoordelijk zijn voor gewonden en zieken, geneeskundig personeel en geestelijken, eventueel op passend gekozen onzijdig gebied. De Partijen bij het conflict zijn gehouden gevolg te geven aan de voorstellen welke haar tot dit doel worden gedaan. De beschermende Mogendheden kunnen, zo nodig, de Partijen bij het conflict voorstellen de benoeming van een bepaald persoon, behorend tot een onzijdige Mogendheid of afgevaardigd door het Internationale Comité van het Rode Kruis, die zal worden uitgenodigd aan een zodanige bijeenkomst deel te nemen, goed te keuren.

Hoofdstuk II - Gewonden en zieken

Artikel 12 - Bescherming en verzorging

De leden van de gewapende macht en andere personen, genoemd in het volgend artikel, die gewond of ziek zijn, moeten onder alle omstandigheden worden ontzien en beschermd.

Zij moeten menslievend worden behandeld en verzorgd door de Partij bij het conflict, die hen in haar macht heeft, zonder enig voor hen nadelig onderscheid, gegrond op geslacht, ras, nationaliteit, godsdienst, politieke overtuiging of enig ander soortgelijk criterium. Iedere aanslag op het leven en de persoon is streng verboden; in het bijzonder mogen zij niet worden afgemaakt of uitgeroeid, noch worden onderworpen aan martelingen of biologische proefnemingen; zij mogen niet opzettelijk zonder geneeskundige hulp of verzorging worden gelaten, noch mogen omstandigheden worden geschapen, waardoor zij aan besmetting of infectie worden blootgesteld.

Slechts op grond van medische noodzaak is voorrang in behandeling toegestaan.

Vrouwen moeten met alle aan haar sekse verschuldigde voorkomendheid worden behandeld.

De Partij bij het conflict, die zich genoodzaakt ziet gewonden of zieken aan de vijand over te laten, zal, voor zover de omstandigheden uit militair oogpunt zulks veroorloven, een deel van haar geneeskundig personeel en materieel bij hen achterlaten om mede te werken aan hun verzorging.

Artikel 13 - Beschermden personen

Dit Verdrag is van toepassing op de gewonden en zieken die behoren tot de volgende categorieën:

leden van de gewapende macht van een Partij bij het conflict alsmede leden van de milities en vrijwilligerskorpsen welke deel uitmaken van deze gewapende macht;
leden van andere milities en leden van andere vrijwilligerskorpsen, met inbegrip van die van georganiseerde verzetsgroepen, behorend tot een Partij bij het conflict en optredend binnen of buiten het eigen grondgebied, zelfs indien dit grondgebied is bezet, mits deze milities of vrijwilligerskorpsen, de georganiseerde verzetsgroepen inbegrepen, voldoen aan de volgende voorwaarden:

- onder bevel te staan van een persoon die verantwoordelijk is voor zijn ondergeschikten;
- een vast en op enige afstand herkenbaar onderscheidingsteken te hebben;
- de wapens openlijk te dragen;
zich in hun handelingen te gedragen naar de wetten en gebruiken van de oorlog;
- leden van de geregelde strijdkrachten die er zich op beroepen in dienst te staan van een regering of van een autoriteit die niet worden erkend door de gevangenhoudende Mogendheid;
- personen die de gewapende macht volgen zonder daarvan rechtstreeks deel uit te maken, zoals burgerleden van bemanningen van militaire luchtvaartuigen, oorlogscorrespondenten, leveranciers, leden van werkeenheden of van diensten, belast met de verzorging van het welzijn van de militairen, mits zij daartoe machtiging hebben ontvangen van de strijdmacht welke ze begeleiden;
- leden van de bemanningen van de koopvaardijvloot, met inbegrip van gezagvoerders, stuurlieden en leerlingen, en de bemanningen van de burgerluchtvaartuigen van de Partijen bij het conflict, die niet een gunstiger behandeling op grond van andere bepalingen van het internationale recht genieten;
- de bevolking van een bezet gebied die, bij het naderen van de vijand, uit eigen beweging de wapens opneemt om de invallende troepen te bestrijden, zonder tijd gehad te hebben zich tot geregelde gewapende eenheden te organiseren, mits zij de wapens openlijk draagt en de wetten en gebruiken van de oorlog eerbiedigt.

Artikel 14 - Statuut

Onverminderd de bepalingen van artikel 12 zullen de gewonden en zieken van een oorlogvoerende, die in handen van de vijand vallen, krijgsgevangenen zijn en zullen de regels van het volkenrecht betreffende krijgsgevangenen op hen van toepassing zijn.

Artikel 15 - Zoeken en evacueren van gewonden

Te allen tijde, en in het bijzonder na een gevecht, zullen de Partijen bij het conflict onverwijld alle mogelijke maatregelen nemen om de gewonden en zieken op te zoeken en te verzamelen, hen tegen plundering en slechte behandeling te beschermen en hun de nodige verzorging te verzekeren, zomede om de doden op te zoeken en te voorkomen dat deze worden beroofd.

Telkens wanneer de omstandigheden zulks veroorloven, zal een wapenstilstand of een onderbreking van het vuren worden overeengekomen of zullen plaatselijke regelingen worden getroffen, ten einde het weghalen, uitwisselen en vervoeren van de op het slagveld achtergebleven gewonden mogelijk te maken.

Evenzo kunnen tussen de Partijen bij het conflict plaatselijke regelingen worden getroffen voor de evacuatie of uitwisseling van gewonden en zieken uit een belegerd of omsingeld gebied en voor het doorlaten van geneeskundig personeel en geestelijken en van geneeskundig materieel, bestemd voor dit gebied.

Artikel 16 - Registreren en doorsturen van informatie

De Partijen bij het conflict moeten binnen de kortst mogelijke tijd alle gegevens registreren welke van nut kunnen zijn om de in haar handen gevallen gewonden, zieken en doden van de tegenpartij te identificeren. Deze gegevens zullen zo mogelijk bevatten:

- aanduiding van de Mogendheid tot welke zij behoren;
- leger-, stamboek- of ander controlenummer;
- geslachtsnaam;
- voornaam of voornamen;
- geboortedatum;
- alle andere gegevens welke op de identiteitskaart of het identiteitsplaatje voorkomen;
- datum en plaats van gevangenneming of overlijden;
- gegevens betreffende verwondingen, ziekte of doodsoorzaak.

Zo spoedig mogelijk moeten bovengenoemde gegevens worden toegezonden aan het Informatiebureau, bedoeld in artikel 122 van het Verdrag van Genève betreffende de behandeling van krijgsgevangenen van 12 augustus 1949, welk Bureau deze inlichtingen door tussenkomst van de beschermende Mogendheid en het Centraal Bureau voor Krijgsgevangenen zal doorgeven aan de Mogendheid tot welke de betrokken personen behoren.

De Partijen bij het conflict zullen overlijdensakten of behoorlijk gewaarmerkte lijsten van overledenen opmaken en deze elkander langs de in het voorgaande lid aangegeven weg doen toekomen. Evenzo zullen zij verzamelen de helft van het tweedelige identiteitsplaatje, testamenten of andere bescheiden van waarde voor de familie van de overledenen, geld en in het algemeen alle op de doden gevonden voorwerpen welke een wezenlijke dan wel een gevoelswaarde hebben, en deze elkander door tussenkomst van hetzelfde Bureau doen toekomen. Deze voorwerpen, alsmede niet-geïdentificeerde voorwerpen, zullen worden verzonden in verzegelde pakketten, vergezeld van een verklaring, houdende alle bijzonderheden, nodig voor de identificatie van de overleden bezitter, benevens van een volledige inhoudsopgave van het pakket.

Artikel 17 - De behandeling van doden, gravendienst

De Partijen bij het conflict zullen zorg dragen, dat het begraven of verbranden van de doden, hetgeen voor iedere overledene afzonderlijk zal plaatsvinden voor zover de omstandigheden zulks veroorloven, wordt voorafgegaan door een nauwkeurig en, zo mogelijk, geneeskundig onderzoek van het lichaam, teneinde de dood en de identiteit vast te stellen en het opstellen van een verslag mogelijk te maken. De helft van het tweedelig identiteitsplaatje, of het enkelvoudig plaatje in zijn geheel, zal aan het lijk bevestigd blijven.

De lijken mogen alleen worden verbrand indien daarvoor gebiedende hygiënische redenen bestaan, dan wel op grond van redenen, voortvloeiend uit de godsdienst van de overledenen. In geval van verbranding zullen de omstandigheden, benevens de redenen welke daartoe hebben geleid, uitvoerig worden vermeld in de overlijdensakte of op de gewaarmerkte lijst van overledenen.

De Partijen bij het conflict zullen voorts zorg dragen, dat de doden op eerbiedige wijze, zo mogelijk volgens het ceremonieel van de godsdienst welke zij beleden, worden begraven, dat hun graven worden ontzien en zo mogelijk bijeengebracht volgens de nationaliteit van de overledenen, behoorlijk worden onderhouden en zodanig aangeduid, dat zij te allen tijde kunnen worden teruggevonden. Te dien einde zullen zij bij het begin van de vijandelijkheden van overheidswege een Gravendienst instellen om, waar ook de graven gelegen zijn, latere opgravingen, identificatie van de lijken en eventueel overbrenging naar het land van herkomst mogelijk te maken. Deze bepalingen zijn, in geval van verbranding, eveneens van toepassing op de as, welke door de Gravendienst zal worden bewaard tot het land van herkomst zijn wensen te kennen geeft ten aanzien van de uiteindelijk te nemen maatregelen.

Zodra de omstandigheden zulks veroorloven en uiterlijk bij het einde van de vijandelijkheden, zullen deze diensten, door tussenkomst van het in het tweede lid van artikel 16 bedoelde Informatiebureau, lijsten uitwisselen, welke de nauwkeurige ligging en de aanduiding van de graven vermelden, alsmede de gegevens betreffende de daarin begraven doden.

Artikel 18 - Rol van de bevolking

De militaire autoriteiten kunnen een beroep doen op de menslievendheid van de inwoners om, onder haar toezicht, gewonden en zieken vrijwillig op te nemen en te verzorgen; aan de personen die aan dit beroep gehoor hebben gegeven, zullen zij de nodige bescherming en faciliteiten verlenen. Ingeval de tegenpartij de streek in haar macht mocht krijgen of herkrijgen, zal zij de aan deze personen verleende bescherming en faciliteiten handhaven.

De militaire autoriteiten moeten, zelfs bij een inval of in bezet gebied, de inwoners en de verenigingen tot hulpverlening toestaan gewonden en zieken, ongeacht hun nationaliteit, uit eigen beweging op te nemen en te verzorgen. De burgerbevolking moet deze gewonden en zieken ontzien en zich tegenover hen in het bijzonder onthouden van ieder gewelddadig optreden.

Niemand mag ooit lastig gevallen of veroordeeld worden wegens het feit dat hij gewonden en zieken heeft verzorgd.

De bepalingen van dit artikel ontheffen de bezettende Mogendheid niet van de verplichtingen welke op haar rusten met betrekkingen tot de geneeskundige en geestelijke verzorging van de gewonden en zieken.

Hoofdstuk III - Medische eenheden en inrichtingen

Artikel 19 - Bescherming

Vaste inrichtingen en mobiele medische eenheden van de Geneeskundige Dienst mogen onder geen

omstandigheid worden aangevallen, doch moeten te allen tijde door de Partijen bij het conflict worden ontzien en beschermd. Indien zij in handen van de tegenpartij vallen, moeten zij in werking kunnen blijven zolang deze Partij de nodige verzorging van de gewonden en zieken die zich in deze inrichtingen en formaties bevinden, niet zelf heeft verzekerd.

De verantwoordelijke autoriteiten zullen zorg dragen dat bovengenoemde inrichtingen en geneeskundige formaties zich, voor zover mogelijk, op zodanige plaatsen bevinden, dat aanvallen op militaire doelen haar veiligheid niet in gevaar kunnen brengen.

Artikel 20 - Bescherming van hospitaalschepen

Hospitaalschepen welke recht hebben op de bescherming van het Verdrag van Genève voor de verbetering van het lot van de gewonden, zieken en schipbreukelingen van de strijdkrachten ter zee, van 12 augustus 1949, mogen niet van het land af worden aangevallen.

Artikel 21 - Aanhoudende bescherming

De bescherming waarop de vaste inrichtingen en de mobiele geneeskundige formaties van de geneeskundige Dienst recht hebben, zal niet eindigen, tenzij daarvan, buiten haar menslievende taak, gebruik wordt gemaakt voor het plegen van voor de vijand schadelijke handelingen. De bescherming zal echter eerst eindigen na een sommatie waarbij, in alle daarvoor in aanmerking komende gevallen, een redelijke termijn is gesteld en waaraan geen gevolg is gegeven.

Artikel 22 - Omstandigheden waarin geneeskundige formaties hun bescherming niet verliezen

Als redenen welke een geneeskundige formatie of inrichting de door artikel 19 verzekerde bescherming doen verliezen, worden niet beschouwd:

- het feit, dat het personeel van de formatie of inrichting gewapend is en van zijn wapens gebruik maakt tot verdediging van zichzelf of van zijn gewonden en zieken;
- het feit, dat, bij afwezigheid van gewapende ziekenverplegers, de formatie of inrichting wordt bewaakt door een piket, door schildwachten of door een geleide;
- het feit, dat in de formatie of inrichting draagbare wapens en munitie worden aangetroffen welke aan de gewonden en zieken zijn ontnomen en nog niet aan de bevoegde tak van dienst zijn afgeleverd;
- het feit, dat zich bij de formatie of inrichting personeel en materieel van de diergeneeskundige dienst bevinden, zonder daarvan een wezenlijk deel uit te maken;
- het feit, dat de menslievende werkzaamheden van de geneeskundige formaties en inrichtingen of van haar personeel zich uitstrekken tot de verzorging van burgergewonden of -zieken.

Artikel 23 - Hospitalisatiegebieden en -plaatsen

In tijd van vrede kunnen de Hoge Verdragsluitende Partijen en, na het uitbreken van de vijandelijkheden, de Partijen bij het conflict, op haar eigen grondgebied en, zo nodig, in bezet gebied, hospitalisatiegebieden en –plaatsen instellen, zodanig ingericht, dat zij aan de gewonden en zieken en aan het personeel, belast met de organisatie en het beheer van deze gebieden en plaatsen en met de verzorging van de daarna bijeengebrachte personen, bescherming bieden tegen het oorlogsgeweld.

Bij het uitbreken van een conflict en tijdens de vijandelijkheden kunnen de betrokken Partijen overeenkomsten sluiten tot erkenning van de hospitalisatiegebieden en –plaatsen welke zij hebben ingesteld. Zij kunnen te dien einde de bepalingen, opgenomen in de ontwerpovereenkomst welke als bijlage aan dit Verdrag is gehecht, in werking doen treden, eventueel met de wijzigingen welke zij nodig mochten achten.

De beschermende Mogendheden en het Internationale Comité van het Rode Kruis worden uitgenodigd hun goede diensten te verlenen om de instelling en erkenning van deze hospitalisatiegebieden en –plaatsen te vergemakkelijken.

Hoofdstuk IV - Personeel

Artikel 24 - Bescherming van permanent personeel

Het geneeskundig personeel, uitsluitend belast met het opzoeken, verzamelen, vervoeren of behandelen van gewonden en zieken of met het voorkomen van ziekten, het personeel, uitsluitend belast met het beheer van geneeskundige formaties en inrichtingen, alsmede de aan de strijdkrachten verbonden geestelijken, moeten onder alle omstandigheden worden ontzien en beschermd.

Artikel 25 - Bescherming van hulppersoneel

Militairen, speciaal opgeleid om eventueel als hulpziekenverpleger of hulpziekendrager te worden gebruikt voor het opzoeken, verzamelen, vervoeren of behandelen van gewonden en zieken, moeten eveneens worden ontzien en beschermd, indien zij deze werkzaamheden verrichten op het ogenblik dat zij met de vijand in aanraking komen of in diens handen vallen.

Artikel 26 - Personeel van hulpverleningsverenigingen

Met het in artikel 24 bedoelde personeel wordt gelijkgesteld het personeel van de nationale Rode Kruis Verenigingen en dat van andere door haar Regering erkende en toegelaten verenigingen tot vrijwillige hulpverlening, dat wordt gebruikt voor dezelfde werkzaamheden als het in genoemd artikel bedoeld personeel, mits het personeel van deze verenigingen onderworpen is aan de militaire wetten en reglementen.

Iedere Hoge Verdragsluitende Partij zal de andere Partij, hetzij reeds in tijd van vrede, hetzij bij het begin van of gedurende de vijandelijkheden, in ieder geval alvorens daarvan enig werkelijk gebruik te maken, in kennis stellen met de namen van de verenigingen die zij toegelaten heeft om, onder haar verantwoordelijkheid, aan de officiële geneeskundige dienst van haar strijdkrachten medewerking te verlenen.

Artikel 27 - Verenigingen van neutrale staten

Een erkende vereniging van een onzijdig land kan de medewerking van haar personeel en geneeskundige formaties aan een Partij bij het conflict slechts verlenen na voorafgaande goedkeuring van haar eigen Regering en met machtiging van de betrokken Partij bij het conflict. Dit personeel en deze formaties zullen onder het toezicht van die Partij bij het conflict worden gesteld.

De onzijdige Regering zal de tegenpartij van de Staat die deze medewerking aanvaardt, in kennis stellen met die goedkeuring. De Partij bij het conflict, die deze medewerking heeft aanvaard, is gehouden zulks aan de tegenpartij mee te delen, alvorens daarvan enig gebruik te maken.

Onder geen omstandigheid mag deze medewerking als een inmenging in het conflict worden beschouwd.

De leden van het in het eerste lid bedoelde personeel moeten, voor zij het onzijdige land waartoe zij behoren, verlaten, behoorlijk worden voorzien van de identiteitsbewijzen, bedoeld in artikel 40.

Artikel 28 - Aanhouding van personeel

Het in de artikelen 24 en 26 genoemde personeel zal, indien het in handen van de tegenpartij valt,

slechts worden aangehouden voor zover de gezondheidstoestand, de geestelijke behoeften en het aantal van de krijgsgevangenen zulks vereisen.

De leden van het personeel die op deze wijze worden aangehouden, zullen niet als krijgsgevangenen worden beschouwd. Niettemin zullen zij ten minste de voordelen genieten van alle bepalingen van het Verdrag van Genève betreffende de behandeling van krijgsgevangenen, van 12 augustus 1949. In het kader van de militaire wetten en reglementen van de gevangenhoudende Mogendheid en onder het toezicht van de bevoegde diensten van deze Mogendheid, zullen zij, in overeenstemming met hun ethische opvattingen omtrent hun beroep, hun geneeskundige of geestelijke werkzaamheden voortzetten ten behoeve van de krijgsgevangenen, bij voorkeur van de strijdkrachten waartoe zij behoren. Voor de vervulling van hun geneeskundige of geestelijke taak genieten zij bovendien de volgende faciliteiten:

Zij zijn gemachtigd op geregelde tijden de krijgsgevangenen die zich in werkgroepen of hospitalen buiten het kamp bevinden, te bezoeken. De gevangenhoudende Mogendheid zal voor dit doel de benodigde vervoermiddelen te hunner beschikking stellen.

In ieder kamp is de oudste militaire arts in de hoogste rang tegenover de militaire autoriteiten van het kamp verantwoordelijk voor de werkzaamheden van het aangehouden geneeskundig personeel. Te dien einde zullen de Partijen bij het conflict zich van het uitbreken van de vijandelijkheden af met elkander verstaan omtrent de overeenstemming van de rangen van haar geneeskundig personeel, met inbegrip van het personeel van de in artikel 26 bedoelde verenigingen. Voor alle aangelegenheden, voortvloeiend uit hun taak, hebben deze arts en de geestelijken rechtstreeks toegang tot de bevoegde autoriteiten van het kamp. Deze zullen hun alle faciliteiten verlenen, nodig voor de met deze aangelegenheden verband houdende correspondentie.

Het aangehouden personeel, hoewel onderworpen aan de interne discipline van het kamp waarin het zich bevindt, mag niet tot enige werkzaamheid, buiten zijn geneeskundige of geestelijke taak vallend, worden gedwongen.

Gedurende de vijandelijkheden zullen de Partijen bij het conflict zich met elkander verstaan omtrent een mogelijke aflossing van het aangehouden personeel en de regeling daarvan vaststellen.

Geen van de voorgaande bepalingen ontheft de gevangenhoudende Mogendheid van de verplichtingen welke op haar rusten met betrekking tot de geneeskundige en geestelijke verzorging van de krijgsgevangenen.

Artikel 29 - Statuut van hulppersoneel

Het in artikel 25 genoemde personeel dat in handen van de vijand is gevallen, zal als krijgsgevangene worden beschouwd, maar zal, voor zover de noodzaak zich daartoe doet gevoelen, voor geneeskundige werkzaamheden worden gebruikt.

Artikel 30 - Terugkeer van medisch en religieus personeel

Leden van het personeel wier aanhouding niet noodzakelijk is krachtens de bepalingen van artikel 28, zullen worden teruggezonden naar de Partij bij het conflict tot welke zij behoren, zodra een weg voor hun terugkeer openstaat en de militaire vereisten zulks toelaten.

In afwachting van hun terugzending zullen zij niet als krijgsgevangenen worden beschouwd. Niettemin zullen zij ten minste de voordelen genieten van alle bepalingen van het Verdrag van Genève betreffende de behandeling van krijgsgevangenen, van 12 augustus 1949. Zij zullen hun werkzaamheden voortzetten onder leiding van de tegenpartij en bij voorkeur worden belast met de verzorging van gewonden en zieken van de Partij bij het conflict tot welke zij behoren.

Bij hun vertrek zullen zij hun goederen, persoonlijke bezittingen, voorwerpen van waarde en de instrumenten welke hun toebehoren, meenemen.

Artikel 31 - Keuze van personeel dat wordt teruggezonden

De keuze van het personeel dat krachtens artikel 30 wordt teruggezonden, zal worden gedaan met uitsluiting van iedere overweging, gegrond op ras, godsdienst of politieke overtuiging, bij voorkeur overeenkomstig de chronologische volgorde van hun gevangenneming en hun gezondheidstoestand.

Van het uitbreken van de vijandelijkheden af, kunnen de Partijen bij het conflict bij bijzondere overeenkomst het percentage vaststellen van het in verhouding tot het aantal krijgsgevangenen aan te houden personeel, alsmede de verdeling van dit personeel over de kampen.

Artikel 32 - Terugkeer van personeel van neutrale staten

De in artikel 27 genoemde personen die in handen van de tegenpartij zijn gevallen, mogen niet worden aangehouden.

Tenzij anders overeengekomen, zal hun worden toegestaan naar hun land, of, indien zulks onmogelijk is, naar het grondgebied van de Partij bij het conflict in wier dienst zij waren, terug te keren, zodra een weg daartoe openstaat en de militaire vereisten zulks toelaten.

In afwachting van hun terugkeer zullen zij hun werkzaamheden onder leiding van de tegenpartij voortzetten; bij voorkeur zullen zij worden belast met de verzorging van de gewonden en zieken van de Partij bij het conflict in wier dienst zij waren.

Bij hun vertrek zullen zij hun goederen, persoonlijke bezittingen, voorwerpen van waarde en de instrumenten, de wapens en zo mogelijk de vervoermiddelen welke hun toebehoren, meenemen.

De Partijen bij het conflict zullen aan dit personeel, zolang het zich in haar macht bevindt, dezelfde verpleging, huisvesting, toelagen en bezoldiging waarborgen als aan het overeenkomstig personeel van haar eigen krijgsmacht. In ieder geval moet de voeding, wat betreft hoeveelheid, hoedanigheid en afwisseling, voldoende zijn om de betrokkenen een normale gezondheidstoestand te waarborgen.

Hoofdstuk V - Gebouwen en materieel

Artikel 33 - Gebouwen en voorraden

Het materieel van de mobiele geneeskundige formaties van de strijdkrachten, welke in handen van de vijand vallen, zal bestemd blijven voor de verzorging van gewonden en zieken.

De gebouwen, het materieel en de voorraden van de vaste geneeskundige inrichtingen van de strijdkrachten blijven aan het oorlogsrecht onderworpen, maar mogen niet aan hun bestemming worden onttrokken, zolang zij voor de verzorging van gewonden en zieken nodig zijn. Niettemin mogen bevelhebbers van de legers te velde daarvan, in geval van dwingende militaire noodzaak, gebruik maken, mits zij tevoren de nodige maatregelen hebben genomen voor de verzorging van de daarin verpleegde gewonden en zieken.

Het materieel en de voorraden, bedoeld in dit artikel, mogen niet opzettelijk worden vernietigd.

Artikel 34 - Eigendom van hulpverenigingen

De roerende en onroerende goederen van de verenigingen tot hulpverlening, aan wie de bij het Verdrag geregelde bevoorrechte positie is verleend, worden als particulier eigendom beschouwd.

Het door de wetten en gebruiken van de oorlog aan de oorlogvoerende toegekend recht van vordering zal slechts in geval van dwingende noodzaak worden uitgeoefend en alleen nadat de verzorging van de gewonden en zieken is veilig gesteld.

Hoofdstuk VI - Medische transporten

Artikel 35 - Bescherming

Transporten van gewonden en zieken of van geneeskundig materieel moeten op dezelfde wijze worden ontzien en beschermd als mobiele geneeskundige formaties.

Wanneer deze transporten of voertuigen in handen van de tegenpartij vallen, zullen zij aan het oorlogsrecht zijn onderworpen, mits de Partij bij het conflict, die deze buitmaakt, zich in alle gevallen belast met de verzorging van de zich daarin bevindende gewonden en zieken. Het burgerpersoneel en alle door vordering verkregen vervoermiddelen zullen aan de algemene regels van het volkenrecht onderworpen zijn.

Artikel 36 - Hospitaalvliegtuigen

Hospitaalvliegtuigen, waaronder te verstaan vliegtuigen welke uitsluitend worden gebruikt voor de evacuatie van gewonden en zieken dan wel voor het vervoer van geneeskundig personeel en materieel, mogen niet worden aangevallen, maar moeten door de oorlogvoerenden worden ontzien zolang zij vliegen op hoogten, op tijden en volgens routes, zoals deze uitdrukkelijk bij overeenkomst tussen alle betrokken oorlogvoerenden zijn vastgesteld.

Zij moeten op hun onder-, boven- en zijvlakken, behalve van de nationale kleuren, duidelijk zichtbaar voorzien zijn van het in artikel 38 bedoelde kenteken. Zij zullen ieder ander kenmerk of herkenningsteken voeren dat bij het uitbreken van of gedurende de vijandelijkheden bij overeenkomst tussen de oorlogvoerenden mocht zijn vastgesteld.

Tenzij anders overeengekomen, is het overvliegen van vijandelijk of door de vijand bezet gebied verboden.

Hospitaalvliegtuigen moeten aan iedere sommatie om te landen gevolg geven. In geval van een zodanige gedwongen landing mag het vliegtuig met de inzittenden, na een eventueel onderzoek, zijn vlucht vervolgen.

In geval van een noodlanding op vijandelijk of door de vijand bezet gebied zullen de gewonden en zieken evenals de bemanning van het vliegtuig, krijgsgevangenen zijn. Het geneeskundig personeel zal worden behandeld overeenkomstig artikel 24 en volgende.

Artikel 37 - Vlucht over grondgebied van neutrale Mogendheden

De hospitaalvliegtuigen van de Partijen bij het conflict mogen, behoudens het bepaalde in het tweede lid, over het grondgebied van onzijdige Mogendheden vliegen, daarop in geval van nood landen of een tussenlanding maken. Zij moeten de onzijdige Mogendheden tevoren in kennis stellen met hun vlucht over het betrokken grondgebied en aan iedere sommatie om te landen of op het water neer te strijken gevolg geven. Zij mogen niet worden aangevallen zolang zij vliegen op hoogten, op tijden en volgens routes, zoals deze uitdrukkelijk bij overeenkomst tussen de Partijen bij het conflict en de onzijdige Mogendheden zijn vastgesteld.

De onzijdige Mogendheden kunnen echter aan het overvliegen van of het landen op haar grondgebied door hospitaalvliegtuigen voorwaarden of beperkingen verbinden. Zodanige voorwaarden of beperkingen zullen ten aanzien van alle Partijen bij het conflict gelijkelijk worden toegepast.

Tenzij tussen de onzijdige Staat en de Partijen bij het conflict anders is overeengekomen, moeten de gewonden en zieken die met toestemming van de plaatselijke autoriteiten door een hospitaalvliegtuig op onzijdig gebied worden ontscheept, in de gevallen waarin het internationale recht zulks voorschrijft, op zodanige wijze door de onzijdige Staat worden bewaakt, dat zij niet opnieuw aan de krijgsverrichtingen kunnen deelnemen. De hospitaal- en interneringskosten zullen worden gedragen door de Mogendheid tot welke de gewonden en zieken behoren.

Hoofdstuk VII - Embleem

Artikel 38 - Embleem

Als hulde aan Zwitserland wordt het heraldieke teken van het rode kruis op wit veld, gevormd door het verwisselen van de bondskleuren, als embleem en kenteken van de Geneeskundige Dienst van de legers gehandhaafd.

Evenwel worden voor de landen die reeds, in plaats van het rode kruis, de rode halve maan of de rode leeuw en zon op wit veld als kenteken gebruiken, deze emblemen eveneens in de zin van dit Verdrag erkend.

Artikel 39 - Gebruik van het embleem

Onder toezicht van de bevoegde militaire autoriteit zal het embleem worden gevoerd op de vlaggen, de armbanden en op al het door de Geneeskundige Dienst gebruikte materieel.

Artikel 40 - Identificatie van medisch en religieus personeel

Het personeel, bedoeld in artikel 24 en in de artikelen 26 en 27, zal een door de bevoegde militaire autoriteit verstrekte en gestempelde band welke tegen vocht bestand is en voorzien is van het kenteken, aan de linkerarm vastgehecht, dragen.

Dit personeel zal, behalve het in artikel 16 bedoelde identiteitsplaatje, een speciale identiteitskaart bij zich dragen, welke is voorzien van het kenteken. Deze kaart moet tegen vocht bestand zijn en van zodanige afmetingen, dat zij in de zak kan worden gedragen. Zij zal worden opgesteld in de landstaal, ten minste de geslachtsnaam en voornamen, de geboortedatum, de rang en het leger- of stamboeknummer van de houder vermelden en tevens aantonen op grond van welke hoedanigheid hij recht heeft op de bescherming van dit Verdrag. De kaart zal voorzien zijn van een fotografie van de houder en voorts hetzij van zijn handtekening, hetzij van zijn vingerafdrukken, dan wel van beide, alsmede van het droogstempel van de bevoegde militaire autoriteit.

De identiteitskaart moet voor iedere krijgsmacht van één standaardmodel zijn en, voor zover mogelijk, bij de krijgsmachten van de Hoge Verdragsluitende Partijen van eenzelfde model. De Partijen bij het conflict kunnen zich laten leiden door het model dat bij wijze van voorbeeld als bijlage aan dit Verdrag is gehecht. Zij zullen elkander, bij het uitbreken van de vijandelijkheden inlichten omtrent het model dat zij gebruiken. Iedere identiteitskaart zal, zo mogelijk, ten minste in tweevoud worden opgemaakt; één exemplaar zal worden bewaard door de eigen Mogendheid.

In geen geval mogen aan het hierboven bedoeld personeel de onderscheidingstekenen of de identiteitskaart worden ontnomen, noch het recht worden ontzegd de armband te dragen. Bij verlies heeft dit personeel recht op verstrekking van een duplicaat van de kaart en op vervanging van de onderscheidingstekenen.

Artikel 41 - Identificatie van hulppersoneel

Het in artikel 25 bedoelde personeel zal, echter uitsluitend bij het verrichten van zijn geneeskundige werkzaamheden, een witte armband dragen, waarop in het midden het kenteken in verkleinde

afmetingen voorkomt; deze band zal worden verstrekt en gestempeld door de bevoegde militaire autoriteit.

Op de militaire identiteitsbewijzen welke dit personeel draagt, zullen de door de houder ontvangen geneeskundige opleiding, het tijdelijke karakter van zijn werkzaamheden en zijn recht tot het dragen van de armband nauwkeurig worden aangegeven.

Artikel 42 - Aanduiding van medische eenheden

De onderscheidingsvlag van het Verdrag mag slechts worden gevoerd door de geneeskundige formaties en inrichtingen welke krachtens dit Verdrag worden beschermd, en uitsluitend met toestemming van de militaire autoriteiten.

Door mobiele formaties en vaste inrichtingen kan daarnaast de nationale vlag van de Partij bij het conflict tot dewelke de formatie of inrichting behoort, worden gevoerd.

Geneeskundige formaties welke in handen van de vijand vallen, mogen echter alleen de vlag van het Verdrag voeren.

Voor zover de militaire vereisten dit toelaten, zullen de Partijen bij het conflict de nodige maatregelen nemen om de kentekenen welke de geneeskundige formaties en inrichtingen aanduiden, duidelijk zichtbaar te maken voor de vijandelijke strijdkrachten te land, in de lucht en ter zee, teneinde iedere mogelijkheid van een aanval te voorkomen.

Artikel 43 - Aanduiding van eenheden van neutrale landen

De geneeskundige formaties van onzijdige landen, welke op de in artikel 27 bedoelde voorwaarden zijn toegelaten om haar diensten aan een oorlogvoerende te verlenen, moeten, naast de vlag van het Verdrag, de nationale vlag van deze oorlogvoerende voeren, indien deze gebruik maakt van de bevoegdheid welke artikel 42 hem verleent.

Behoudens tegenbevel van de bevoegde militaire autoriteiten, mogen zij onder alle omstandigheden haar nationale vlag voeren, zelfs indien zij in handen van de tegenpartij vallen.

Artikel 44 - Beperking op het gebruik van het embleem

Met uitzondering van de in de volgende leden van dit artikel bedoelde gevallen, mogen het embleem van het rode kruis op wit veld en de woorden "Rode Kruis" of "Kruis van Genève", zowel in tijd van vrede als in tijd van oorlog, slechts worden gebruikt tot aanduiding of bescherming van de geneeskundige formaties en inrichtingen en van het personeel en materieel welke worden beschermd door dit Verdrag of door andere, soortgelijke aangelegenheden regelende, internationale Verdragen. Hetzelfde geldt voor de in artikel 38, lid twee, bedoelde emblemen met betrekking tot de landen die deze gebruiken. De Nationale Rode Kruis Verenigingen en de andere in artikel 26 bedoelde verenigingen hebben slechts binnen het kader van de bepalingen van dit lid het recht om het de bescherming van dit Verdrag verlenende kenteken te gebruiken.

Bovendien mogen de Nationale Rode Kruis (Rode Halve Maan, Rode Leeuw en Zon) Verenigingen in vreedstijd, overeenkomstig haar nationale wetgeving, gebruik maken van de naam en het embleem van het Rode Kruis voor haar andere werkzaamheden, welke in overeenstemming zijn met de door de Internationale Rode Kruis Conferenties vastgestelde beginselen. Wanneer deze werkzaamheden in oorlogstijd worden voortgezet, moeten de omstandigheden waaronder het embleem wordt gebruikt, zodanig zijn, dat zulks niet kan worden geacht de bescherming van het Verdrag te verlenen; het embleem zal naar verhouding van kleine afmetingen zijn en mag niet worden aangebracht op armbanden of op daken van gebouwen.

De Internationale Rode Kruis Organisaties en haar behoorlijk van legitimatiebewijzen voorziene personeel zijn te allen tijde gerechtigd gebruik te maken van het embleem van het rode kruis op wit veld.

Bij wijze van uitzondering, overeenkomstig de nationale wetgeving en met uitdrukkelijke machtiging van één van de nationale Rode Kruis (Rode Halve Maan, Rode Leeuw en Zon) Verenigingen, mag van het embleem van het Verdrag in vreedstijd gebruik worden gemaakt om voertuigen welke als ambulances worden gebruikt, aan te duiden, en om de plaats aan te geven van hulpposten welke uitsluitend zijn bestemd om kosteloos gewonden en zieken te behandelen.

Hoofdstuk VIII - Tenuitvoerlegging van het verdrag

Artikel 45 - Bijkomende voorzieningen inzake uitvoering

Iedere Partij bij het conflict zal, door tussenkomst van haar opperbevelhebbers, nadere voorzieningen treffen voor de uitvoering van de voorgaande artikelen, alsmede voor onvoorziene gevallen, overeenkomstig de algemene beginselen van dit Verdrag.

Artikel 46 - Verbod represailles

Represaillemaatregelen ten aanzien van gewonden, zieken, personeel, gebouwen of materieel, beschermd door het Verdrag, zijn verboden.

Artikel 47 - Verspreiding van het Verdrag

De Hoge Verdragsluitende Partijen verbinden zich de tekst van dit Verdrag, zowel in tijd van vrede als in tijd van oorlog, zo ruim mogelijk in haar onderscheiden landen te verspreiden en in het bijzonder de bestudering daarvan in de programma's van haar militaire, en zo mogelijk burgerlijke opleiding op te nemen, zodat de beginselen daarvan aan de gehele bevolking, in het bijzonder aan de strijdende troepen, het geneeskundig personeel en de geestelijken, bekend worden.

Artikel 48 - Vertaling

De Hoge Verdragsluitende Partijen zullen elkander door tussenkomst van de Zwitserse Bondsraad en, tijdens de vijandelijkheden door tussenkomst van de beschermende Mogendheden de officiële vertalingen van dit Verdrag meedelen, benevens de wetten en voorschriften welke zij mochten aannemen om de toepassing daarvan te verzekeren.

Hoofdstuk IX - Het tegengaan van misbruiken in inbreuken

Artikel 49 - Strafbepalingen

De Hoge Verdragsluitende Partijen verbinden zich alle wettelijke regelingen tot stand te brengen, nodig om doeltreffende strafbepalingen vast te stellen voor personen die één van de ernstige inbreuken op dit Verdrag, omschreven in het volgende artikel, hebben gepleegd, dan wel bevel tot het plegen daarvan hebben gegeven.

Iedere Hoge Verdragsluitende Partij is verplicht personen die ervan verdacht worden één van deze ernstige inbreuken te hebben gepleegd, dan wel bevel tot het plegen daarvan te hebben gegeven, op te sporen en moet hen, ongeacht hun nationaliteit, voor haar eigen gerechten brengen. Zij kan hen ook, indien zij daaraan de voorkeur geeft, en overeenkomstig de bepalingen van haar eigen wetgeving, ter berechting overleveren aan een andere bij de vervolging belang hebbende Hoge Verdragsluitende Partij, mits deze Verdragsluitende Partij een met voldoende bewijzen gestaafde tenlastelegging welke een vervolging rechtvaardigt, tegen de betrokken personen inbrengt.

Iedere Hoge Verdragsluitende Partij zal maatregelen nemen, nodig om de met de bepalingen van dit Verdrag strijdige handelingen welke niet vallen onder de in het volgend artikel omschreven ernstige inbreuken, tegen te gaan.

Onder alle omstandigheden zullen de verdachten de waarborgen genieten voor een behoorlijke berechting en verdediging, welke niet minder gunstig mogen zijn dan die, voorgeschreven in artikel 105 en volgende van het Verdrag van Genève betreffende de behandeling van krijgsgevangenen, van 12 augustus 1949.

Artikel 50 - Ernstige inbreuken

De ernstige inbreuken, bedoeld in het voorgaande artikel, zijn die welke één van de volgende handelingen in zich sluiten, indien deze worden gepleegd tegen door het Verdrag beschermde personen of goederen: opzettelijke levensberoving, marteling of onmenselijke behandeling, waaronder begrepen biologische proefnemingen, het moedwillig veroorzaken van hevig lijden, van ernstig lichamelijk letsel, dan wel van ernstige schade aan de gezondheid, vernieling en toe-eigening van goederen, niet gerechtvaardigd door militaire noodzaak en uitgevoerd op grote schaal en op onrechtmatige en moedwillige wijze.

Artikel 51 - Verantwoordelijkheid van verdragspartij

Geen van de Hoge Verdragsluitende Partijen mag zich zelf of een andere Hoge Verdragsluitende Partij onttrekken aan enige op haar of op een andere Hoge Verdragsluitende Partij rustende aansprakelijkheid op grond van de in het voorgaand artikel bedoelde inbreuken.

Artikel 52 - Onderzoeksprocedure

Op verzoek van een Partij bij het conflict moet, op een door de belanghebbende Partijen overeen te komen wijze, een onderzoek worden ingesteld naar iedere beweerde schending van het Verdrag.

Indien geen overeenstemming over de procedure van het onderzoek wordt bereikt, zullen de Partijen zich met elkander verstaan over de keuze van een scheidsrechter, die omtrent de te volgen procedure zal beslissen.

Wanneer de schending is vastgesteld, zullen de Partijen bij het conflict hieraan een einde maken en deze zo spoedig mogelijk bestraffen.

Artikel 53 - Misbruik van het embleem

Het is te allen tijde verboden dat particulieren, verenigingen of vennootschappen, zowel publieke als particuliere, die daartoe krachtens dit Verdrag niet zijn gerechtigd, gebruik maken van het embleem of de benaming "Rode Kruis" of "Kruis van Genève" evenals van ieder teken of iedere benaming welke daarvan een nabootsing is, onverschillig het doel van dit gebruik en het ogenblik waarop dit een aanvang heeft genomen.

Met het oog op de aan Zwitserland door het aannemen van de verwisselde bondskleuren gebrachte hulde en de verwarring welke kan ontstaan tussen het wapen van Zwitserland en het kenteken van het Verdrag is het te allen tijde verboden dat particulieren, verenigingen of vennootschappen gebruik maken van het wapen van de Zwitserse Bond, evenals van ieder teken dat daarvan een nabootsing is, hetzij als fabrieks- of handelsmerk of als onderdeel van een zodanig merk, hetzij met enig doel, strijdig met de goede trouw in de handel, hetzij onder omstandigheden welke het Zwitserse nationale gevoel zouden kunnen krenken.

Echter kunnen de Hoge Verdragsluitende Partijen die geen partij waren bij het Verdrag van Genève van 27 juli 1929, aan degenen die de in het eerste lid bedoelde emblemen, benamingen of merken

reeds tevoren gebruikten, een uitstel verlenen van ten hoogste drie jaar, gerekend van het ogenblik van de inwerkingtreding van dit Verdrag, om aan het gebruik daarvan een einde te maken, met dien verstande, dat tijdens dit uitstel het gebruik ervan, in tijd van oorlog, niet de schijn mag wekken de bescherming van het Verdrag te verlenen.

Het verbod, vervat in het eerste lid van dit artikel, geldt, zonder van invloed te zijn op de door eerder gebruik verkregen rechten, eveneens voor de in het tweede lid van artikel 38 bedoelde emblemen en benamingen.

Artikel 54 - Preventie van misbruik

De Hoge Verdragsluitende Partijen zullen, indien haar wetgeving thans daarin nog niet volledig voorziet, maatregelen nemen, nodig om te allen tijde misbruik, bedoeld in artikel 53, tegen te gaan en te bestraffen.

Slotbepalingen

Artikel 55 - Authentieke tekst

Dit Verdrag is opgesteld in de Franse en de Engelse taal. Beide teksten zijn gelijkelijk authentiek.

De Zwitserse Bondsraad zal officiële vertalingen van het Verdrag in de Russische en de Spaanse taal doen opstellen.

Artikel 56 - Ondertekening

Dit Verdrag, hetwelk de datum van deze dag draagt, kan tot 12 februari 1950 worden ondertekend uit naam van alle Mogendheden die vertegenwoordigd waren op de Conferentie welke te Genève op 21 april 1949 werd geopend, zomede uit naam van de niet op deze Conferentie vertegenwoordigde Mogendheden die partij zijn bij de Verdragen van Genève van 1864, van 1906 of van 1929, voor de verbetering van het lot van de gewonden en zieken, zich bevindende bij de legers te velde.

Artikel 57 - Bekrachtiging

Dit Verdrag zal zo spoedig mogelijk worden bekrachtigd en de akten van bekrachtiging zullen worden neergelegd te Bern.

Van de neerlegging van iedere akte van bekrachtiging zal een proces-verbaal worden opgemaakt, waarvan een voor eensluidend gewaarmerkt afschrift door de Zwitserse Bondsraad zal worden toegezonden aan alle Mogendheden uit wier naam het Verdrag is ondertekend of de toetreding is meegedeeld.

Artikel 58 - Inwerkingtreding

Dit Verdrag zal in werking treden zes maanden nadat ten minste twee akten van bekrachtiging zijn neergelegd.

Daarna zal het Verdrag voor iedere Hoge Verdragsluitende Partij in werking treden zes maanden na het neerleggen van haar akte van bekrachtiging.

Artikel 59 - Betrekking tot vorige Verdragen

Dit Verdrag vervangt in de betrekkingen tussen de Hoge Verdragsluitende Partijen de Verdragen van 22 augustus 1864, van 6 juli 1906 en van 27 juli 1929.

Artikel 60 - Toetreding

Van de datum van zijn inwerkingtreding af zal dit Verdrag openstaan voor toetreding door iedere Mogendheid uit wier naam het Verdrag niet is ondertekend.

Artikel 61 - Mededeling van toetreding

Toetredingen zullen schriftelijk worden medegedeeld aan de Zwitserse Bondsraad en worden zes maanden na de datum waarop zij de Bondsraad hebben bereikt, van kracht.

De Zwitserse Bondsraad zal de toetredingen mededelen aan alle Mogendheden uit wier naam het Verdrag is ondertekend of de toetreding is medegedeeld.

Artikel 62 - Kennisgeving

De in de artikelen 2 en 3 bedoelde omstandigheden zullen de door de Partijen bij het conflict voor of na het begin van de vijandelijkheden of van de bezetting neergelegde akten van bekrachtiging en medegedeelde toetredingen onmiddellijk in werking doen treden. De Zwitserse Bondsraad zal langs de snelste weg mededeling doen van de van Partijen bij het conflict ontvangen akten van bekrachtiging of toetredingen.

Artikel 63 - Opzegging

Ieder van de Hoge Verdragsluitende Partijen heeft de bevoegdheid dit Verdrag op te zeggen.

Opzegging zal schriftelijk ter kennis worden gebracht van de Zwitserse Bondsraad. Deze zal daarvan mededeling doen aan de Regeringen van alle Hoge Verdragsluitende Partijen.

De opzegging wordt van kracht één jaar nadat daarvan kennis is gegeven aan de Zwitserse Bondsraad. Echter zal een opzegging waarvan kennis is gegeven terwijl de opzeggende Mogendheid in een conflict is betrokken, in geen enkel opzicht gevolg hebben, zolang de vrede niet is gesloten en in ieder geval niet zolang de werkzaamheden voor de invrijheidstelling en repatriëring van de door dit Verdrag beschermde personen niet zijn beëindigd.

De opzegging zal slechts gelden ten aanzien van de opzeggende Mogendheid. Zij zal geen enkele invloed hebben op de verplichtingen welke de Partijen bij het conflict gehouden zijn te blijven vervullen krachtens de beginselen van het volkenrecht, zoals deze voortvloeien uit de tussen beschaafde volken gevestigde gebruiken, de wetten van de menselijkheid en de eisen van het openbaar rechtsbewustzijn.

Artikel 64 - Registratie

De Zwitserse Bondsraad zal dit Verdrag doen registreren bij het Secretariaat van de Verenigde Naties. De Zwitserse Bondsraad zal eveneens aan het Secretariaat van de Verenigde Naties mededeling doen van alle bekrachtigingen, toetredingen en opzeggingen, welke de Bondsraad ontvangt in verband met dit Verdrag.

TER OORKONDE WAARVAN de ondergetekenden, na hun onderscheiden volmachten te hebben overgelegd, dit Verdrag hebben ondertekend.

GEDAAN te Genève, de twaalfde augustus negentienhonderdnegenenveertig, in de Franse en de Engelse taal, in één enkel exemplaar, hetwelk zal worden neergelegd in het Archief van de Zwitserse Bond. De Zwitserse Bondsraad zal een voor eensluidend gewaarmerkt afschrift van het Verdrag doen toekomen aan ieder van de ondertekenende Staten, zomede aan de Staten die tot het Verdrag zijn toegetreden.

2. Verdrag van Genève voor de verbetering van het lot der gewonden, zieken en schipbreukelingen van de strijdkrachten ter zee, Genève, 12 augustus 1949

Detail

- Plaats: Genève
- Aangenomen: 12-08-1949
- Inwerkingtreding: 21-10-1950

In België

- Ratificatie: 03-09-1952
- Inwerkingtreding: 03-04-1953
- Ondertekening: 08-12-1949
- Publicatie: 26-09-1952
- Geen voorbehoud of verklaring

Het Tweede Verdrag van Genève vervangt het Verdrag (X) van Den Haag van 1907 voor de toepassing op de zeeoorlog van de beginselen van het Verdrag van Genève. Het huidige verdrag kan als een volledig en onafhankelijk verdrag worden beschouwd, in tegenstelling tot het verdrag van 1907 dat veel beperkter is.

De structuur van het verdrag volgt in grote mate de bepalingen van het Eerste Verdrag van Genève van 1949.

De verdragstekst

Hoofdstuk I - Algemene bepalingen

Hoofdstuk III - Van de hospitaalschepen

Hoofdstuk IV - Van het personeel

Hoofdstuk V - Van de geneeskundige transporten

Hoofdstuk VI - Van het kenteken

Hoofdstuk VII - Van de tenuitvoerlegging van het verdrag

Hoofdstuk VIII - Van het tegengaan van misbruiken en inbreuken

Slotbepalingen

De ondergetekenden, Gevolmachtigden van de Regeringen, vertegenwoordigd op de Diplomatieke Conferentie welke te Genève van 21 april tot 12 augustus 1949 is bijeengekomen tot herziening van het Tiende Haagse Verdrag van 18 oktober 1907 voor de toepassing op de zeeoorlog van de beginselen van het Verdrag van Genève van 1906, zijn het volgende overeengekomen:

Hoofdstuk I - Algemene bepalingen

Artikel 1 - Eerbied voor het Verdrag

De Hoge Verdragsluitende Partijen verbinden zich dit Verdrag onder alle omstandigheden te eerbiedigen en te doen eerbiedigen.

Artikel 2 - Toepassing van het Verdrag

Onverminderd de bepalingen welke reeds in tijd van vrede in werking moeten treden, is dit Verdrag van toepassing ingeval een oorlog is verklaard of bij ieder ander gewapend conflict dat ontstaat tussen

twee of meer van de Hoge Verdragsluitende Partijen, zelfs indien de oorlogstoestand door één van de Partijen niet wordt erkend.

Het Verdrag is eveneens van toepassing in alle gevallen van gehele of gedeeltelijke bezetting van het grondgebied van een Hoge Verdragsluitende Partij, zelfs indien deze bezetting geen gewapende tegenstand ontmoet.

Indien één van de in conflict zijnde Mogendheden geen partij is bij dit Verdrag, blijven de Mogendheden die wel partij zijn, niettemin in haar onderlinge betrekkingen hierdoor gebonden. Bovendien zullen zij door het Verdrag gebonden zijn ten opzichte van bedoelde Mogendheid, indien deze de bepalingen daarvan aanvaardt en toepast.

Artikel 3 - Niet-internationaal gewapende conflicten

In geval van een gewapend conflict op het grondgebied van één van de Hoge Verdragsluitende Partijen, hetwelk geen internationaal karakter draagt, is ieder van de Partijen bij het conflict gehouden ten minste de volgende bepalingen toe te passen:

Personen die niet rechtstreeks aan de vijandelijkheden deelnemen, met inbegrip van personeel van strijdkrachten dat de wapens heeft neergelegd, en zij die buiten gevecht zijn gesteld door ziekte, verwonding, gevangenschap of enige andere oorzaak, moeten onder alle omstandigheden menslievend worden behandeld, zonder enig voor hen nadelig onderscheid, gegrond op ras, huidkleur, godsdienst of geloof, geslacht, geboorte of maatschappelijke welstand of enig ander soortgelijk criterium.

Te dien einde zijn en blijven te allen tijde en overal ten aanzien van bovengenoemde personen verboden:

- aanslag op het leven en lichamelijke geweldpleging, in het bijzonder het doden op welke wijze ook, verminking, wrede behandeling en marteling;
- het nemen van gijzelaars;
- aanranding van de persoonlijke waardigheid, in het bijzonder vernederende en ontterende behandeling;
- het uitspreken en tenuitvoerleggen van vonnissen zonder voorafgaande berechting door een op regelmatige wijze samengesteld gerecht dat alle gerechtelijke waarborgen biedt, door de beschaafde volken als onmisbaar erkend.

De gewonden, zieken en schipbreukelingen moeten worden verzameld en verzorgd. Een onpartijdige humanitaire organisatie, zoals het Internationale Comité van het Rode Kruis, kan haar diensten aan de Partijen bij het conflict aanbieden. De Partijen bij het conflict zullen er verder naar streven door middel van bijzondere overeenkomsten de andere of een deel van de andere bepalingen van dit Verdrag van kracht te doen worden.

De toepassing van bovenstaande bepalingen zal niet van invloed zijn op de juridische status van de Partijen bij het conflict.

Artikel 4 - Toepassingsgebied

In geval van oorlogshandelingen tussen land- en zeestrijdkrachten van de Partijen bij het conflict, zijn de bepalingen van dit Verdrag slechts op ingescheepte strijdkrachten van toepassing.

Ontscheepte strijdkrachten zijn onmiddellijk onderworpen aan de bepalingen van het Verdrag van Genève voor de verbetering van het lot van de gewonden en zieken, zich bevindende bij de strijdkrachten te velde, van 12 augustus 1949.

Artikel 5 - Toepassing door neutrale Mogendheden

Onzijdige Mogendheden zullen de bepalingen van dit Verdrag op overeenkomstige wijze toepassen op gewonden, zieken en schipbreukelingen, op leden van het geneeskundig personeel en geestelijken,

die behoren tot de strijdkrachten van Partijen bij het conflict en die op haar grondgebied worden toegelaten of geïnterneerd, evenals op de gevonden doden.

Artikel 6 - Bijzondere overeenkomsten

Onverminderd de overeenkomsten, uitdrukkelijk voorzien in de artikelen 10, 18, 31, 38, 39, 40, 43 en 53, kunnen de Hoge Verdragsluitende Partijen andere bijzondere overeenkomsten sluiten betreffende alle aangelegenheden waarvoor zij afzonderlijke regelingen wenselijk achten. Geen bijzondere overeenkomst mag de positie van de gewonden, zieken en schipbreukelingen, van leden van het geneeskundig personeel of van geestelijken, zoals in dit Verdrag geregeld ongunstig beïnvloeden, noch de rechten welke dit hun toekent, beperken.

Gewonden, zieken en schipbreukelingen, evenals leden van het geneeskundig personeel en geestelijken, zullen de voordelen van zodanige overeenkomsten blijven genieten zolang het Verdrag op hen van toepassing is, tenzij uitdrukkelijk het tegendeel is bepaald in bovenbedoelde of nadien gesloten overeenkomsten, dan wel gunstiger maatregelen door één van de partijen bij het conflict ten aanzien van hen zijn genomen.

Artikel 7 - Onvervreemdbaarheid van rechten

Gewonden, zieken en schipbreukelingen, evenals leden van het geneeskundig personeel en geestelijken, mogen onder geen enkele omstandigheid geheel of gedeeltelijk afstand doen van de rechten welke dit Verdrag en eventueel de bijzondere overeenkomsten, bedoeld in het voorgaand artikel, hen waarborgen.

Artikel 8 - Beschermende Mogendheden

Dit Verdrag zal worden toegepast met de medewerking en onder het toezicht van de beschermende Mogendheden die belast zijn met het behartigen van de belangen van de Partijen bij het conflict. Te dien einde kunnen de beschermende Mogendheden, naast haar diplomatiek of consulaire personeel, gedelegeerden benoemen uit haar eigen onderdanen of uit die van andere onzijdige Mogendheden. De benoeming van deze gedelegeerden moet worden onderworpen aan de goedkeuring van de Mogendheid bij welke zij hun taak zullen vervullen.

De Partijen bij het conflict zullen zo veel mogelijk de taak van de vertegenwoordigers of gedelegeerden van de beschermende Mogendheden vergemakkelijken.

De vertegenwoordigers of gedelegeerden van de beschermende Mogendheden mogen in geen geval de grenzen van de hun krachtens dit Verdrag opgedragen taak overschrijden; zij moeten in het bijzonder rekening houden met de gebiedende eisen van veiligheid van de Staat bij welke zij hun taak vervullen. Slechts bij uitzondering kunnen hun werkzaamheden tijdelijk worden beperkt wegens dwingende militaire noodzaak.

Artikel 9 - Internationale Comité van het Rode Kruis

De bepalingen van dit Verdrag vormen geen belemmering voor de menslievende werkzaamheden welke, met toestemming van de betrokken Partijen bij het conflict het Internationale Comité van het Rode Kruis of enige andere onpartijdige humanitaire organisatie op zich neemt voor de bescherming van de gewonden, zieken en schipbreukelingen, geneeskundig personeel en geestelijken, alsmede voor aan hen te verlenen hulp.

Artikel 10 - Plaatsvervanger beschermende Mogendheid

De Hoge Verdragsluitende Partijen kunnen te allen tijde overeenkomen de taak welke krachtens dit Verdrag op de beschermende Mogendheden rust, toe te vertrouwen aan een organisatie die alle waarborgen van onpartijdigheid en doeltreffendheid biedt.

Indien gewonden, zieken en schipbreukelingen of geneeskundig personeel en geestelijken, om welke reden ook, niet of niet meer de voordelen genieten van de werkzaamheden van een beschermende Mogendheid, of van een organisatie, aangewezen overeenkomstig het eerste lid, moet de

gevangenhoudende Mogendheid een onzijdige Staat of een organisatie, als bovenbedoeld, verzoeken de taak op zich te nemen, welke krachtens dit Verdrag rust op door de Partijen bij het conflict aangewezen beschermende Mogendheden.

Indien op deze wijze niet in de bescherming kan worden voorzien, moet de gevangenhoudende Mogendheid een humanitaire organisatie, zoals het Internationale Comité van het Rode Kruis, verzoeken de menslievende taak, anders krachtens dit Verdrag door beschermende Mogendheden uitgeoefend, op zich te nemen, dan wel, behoudens de bepalingen van dit artikel, het aanbod van de diensten door een zodanige organisatie aanvaarden.

Iedere onzijdige Mogendheid of iedere organisatie die door de belanghebbende Mogendheid wordt aangezocht dan wel zich met het bovenbedoeld oogmerk aanbiedt, moet zich bij haar optreden bewust blijven van haar verantwoordelijkheid ten opzichte van de Partij bij het conflict, tot welke de door dit Verdrag beschermde personen behoren, en moet voldoende waarborgen bieden, dat zij in staat is de desbetreffende taak op zich te nemen en deze op onpartijdige wijze uit te voeren.

Van de voorgaande bepalingen mag niet worden afgeweken bij bijzondere overeenkomst tussen Mogendheden van welke zich één ten gevolge van het verloop van de krijgsv verrichtingen, zelfs tijdelijk, ten opzichte van de andere Mogendheid of haar bondgenoten in haar vrijheid van onderhandelen beperkt ziet, in het bijzonder ingeval het grondgebied van eerstbedoelde Mogendheid, of een belangrijk gedeelte daarvan, is bezet.

Waar in dit Verdrag wordt gesproken van een beschermende Mogendheid, wordt daaronder begrepen een vervangende organisatie in de zin van dit artikel.

Artikel 11 - Verzoeningsprocedure

In alle gevallen waarin zij zulks in het belang van de beschermde personen raadzaam achten, in het bijzonder bij meningsverschillen tussen de Partijen bij het conflict over de toepassing of uitlegging van de bepalingen van dit Verdrag, zullen de beschermende Mogendheden haar goede diensten verlenen tot oplossing van het geschil.

Te dien einde kan ieder van de beschermende Mogendheden, op uitnodiging van één Partij of op eigen initiatief, aan de Partijen bij het conflict een bijeenkomst voorstellen van haar vertegenwoordigers, in het bijzonder van de autoriteiten die verantwoordelijk zijn voor gewonden, zieken en schipbreukelingen, geneeskundig personeel en geestelijken, eventueel op passend gekozen onzijdig gebied. De Partijen bij het conflict zijn gehouden gevolg te geven aan de voorstellen welke haar tot dit doel worden gedaan. De beschermende Mogendheden kunnen, zo nodig, de Partijen bij het conflict voorstellen de benoeming van een bepaald persoon, behorend tot een onzijdige Mogendheid of afgevaardigd door het Internationale Comité van het Rode Kruis die zal worden uitgenodigd aan een zodanige bijeenkomst deel te nemen, goed te keuren.

HOOFDSTUK II - GEWONDEN, ZIEKEN EN SCHIPBREUKELINGEN

Artikel 12 - Bescherming en verzorging

De leden van de gewapende macht en andere personen, genoemd in het volgend artikel, die gewond, ziek of schipbreukeling zijn, moeten onder alle omstandigheden worden ontzien en beschermd, met dien verstande, dat onder "schipbreuk" wordt verstaan, iedere schipbreuk, waardoor ook veroorzaakt, een gedwongen landing op zee van of uit een vliegtuig inbegrepen.

Zij moeten menslievend worden behandeld en verzorgd door de Partij bij het conflict, die hen in haar macht heeft, zonder enig voor hen nadelig onderscheid, gegrond op geslacht, ras, nationaliteit, godsdienst, politieke overtuiging of enig ander soortgelijk criterium. Iedere aanslag op het leven en de persoon is streng verboden; in het bijzonder mogen zij niet worden afgemaakt of uitgeroeid, noch worden onderworpen aan martelingen of biologische proefnemingen; zij mogen niet opzettelijk zonder geneeskundige hulp of verzorging worden gelaten, noch mogen omstandigheden worden geschapen, waardoor zij aan besmetting of infectie worden blootgesteld.

Slechts op grond van medische noodzaak is voorrang in behandeling toegestaan.

Vrouwen moeten met alle aan haar sekse verschuldigde voorkomendheid worden behandeld.

Artikel 13 - Beschermden personen

Dit Verdrag is van toepassing op de gewonden, zieken en schipbreukelingen die behoren tot de volgende categorieën:

- leden van de gewapende macht van een Partij bij het conflict, alsmede leden van de milities en vrijwilligerskorpsen welke deel uitmaken van deze gewapende macht;
- leden van andere milities en leden van andere vrijwilligerskorpsen, met inbegrip van die van georganiseerde verzetsgroepen, behorend tot een Partij bij het conflict, en optredend binnen of buiten het eigen grondgebied, zelfs indien dit grondgebied is bezet, mits deze milities of vrijwilligerskorpsen, de georganiseerde verzetsgroepen inbegrepen, voldoen aan de volgende voorwaarden: onder bevel te staan van een persoon die verantwoordelijk is voor zijn ondergeschikten;
- een vast en op enige afstand herkenbaar onderscheidingsteken te hebben; de wapens openlijk te dragen;
- zich in hun handelingen te gedragen naar de wetten en gebruiken van de oorlog;
- leden van de geregelde strijdkrachten die er zich op beroepen in dienst te staan van een regering of van een autoriteit die niet worden erkend door de gevangenhoudende Mogendheid;
- personen die de gewapende macht volgen zonder daarvan rechtstreeks deel uit te maken, zoals burgerleden van bemanningen van militaire luchtvaartuigen, oorlogscorrespondenten, leveranciers, leden van werkeenheden of van diensten, belast met de verzorging van het welzijn van de militairen, mits zij daartoe machtiging hebben ontvangen van de strijdmacht welke zij begeleiden;
- leden van de bemanningen van de koopvaardijvloot, met inbegrip van gezagvoerders, stuurlieden en leerlingen, en de bemanningen van de burgerluchtvaartuigen van de Partijen bij het conflict, die niet een gunstiger behandeling op grond van andere bepalingen van het internationale recht genieten;
- de bevolking van een niet-bezet gebied die, bij het naderen van de vijand, uit eigen beweging de wapens opneemt om de invallende troepen te bestrijden, zonder tijd gehad te hebben zich tot geregelde gewapende eenheden te organiseren, mits zij de wapens openlijk draagt en de wetten en gebruiken van de oorlog eerbiedigt.

Artikel 14 - Overhandiging aan oorlogvoerende Partij

Ieder oorlogsschip van een oorlogvoerende Partij kan de uitlevering eisen van de gewonden, zieken of schipbreukelingen die aan boord zijn van militaire hospitaalschepen, van hospitaalschepen toebehorend aan verenigingen tot hulpverlening of aan particulieren, van handelsvaartuigen, jachten en andere kleine vaartuigen, ongeacht hun nationaliteit, mits de toestand van de gewonden en zieken dit vervoer toelaat en het oorlogsschip zodanig is uitgerust, dat een behoorlijke geneeskundige verzorging is gewaarborgd.

Artikel 15 - Gewonden aan boord van neutrale oorlogsschepen

Indien gewonden, zieken of schipbreukelingen aan boord van een onzijdig oorlogsschip of van een onzijdig militair vliegtuig worden opgenomen, moeten, in de gevallen waarin het internationaal recht zulks voorschrijft, maatregelen worden genomen, opdat zij niet opnieuw aan de krijgsverrichtingen kunnen deelnemen.

Artikel 16 - Gewonden in de macht van de vijand

Onverminderd de bepalingen van artikel 12, zullen de gewonden, zieken en schipbreukelingen van een

oorlogvoerende, die in handen van de vijand vallen, krijgsgevangenen zijn en zullen de regels van het volkenrecht betreffende krijgsgevangenen op hen van toepassing zijn. Aan degene die hen gevangen neemt, staat het vrij, naargelang de omstandigheden, te beslissen of het dienstig is hen aan boord te houden of hen naar een haven van zijn eigen land, naar een onzijdige haven of zelfs naar een haven van de tegenpartij te zenden. In het laatste geval mogen de aldus naar hun land teruggezonden krijgsgevangenen niet dienen voor de duur van de oorlog.

Artikel 17 - Gewonden in een neutrale haven

Gewonden, zieken of schipbreukelingen die, met toestemming van de plaatselijke autoriteiten, in een onzijdige haven worden ontscheept, moeten, behoudens indien tussen de onzijdige Mogendheid en de oorlogvoerende Mogendheden anders is overeengekomen, in de gevallen waarin het internationaal recht zulks voorschrijft, op zodanige wijze door de onzijdige Mogendheid worden bewaakt, dat zij niet opnieuw aan de krijgsverrichtingen kunnen deelnemen.

De hospitaal- en interneringskosten zullen worden gedragen door de Mogendheid tot welke de gewonden, zieken of schipbreukelingen behoren.

Artikel 18 - Zoeken van gewonden na confrontatie

Na ieder gevecht zullen de Partijen bij het conflict onverwijld alle mogelijke maatregelen nemen om de gewonden, zieken en schipbreukelingen op te zoeken en aan boord te nemen, hen tegen plundering en slechte behandeling te beschermen en hun de nodige verzorging te verzekeren, zomede om de doden op te zoeken en te voorkomen dat deze worden beroofd.

Telkens wanneer de omstandigheden zulks veroorloven, zullen de Partijen bij het conflict plaatselijke regelingen treffen voor de evacuatie over zee van gewonden en zieken uit een belegerd of omsingeld gebied en voor het doorlaten van geneeskundig personeel en geestelijken en van geneeskundig materieel, bestemd voor dit gebied.

Artikel 19 - Registreren en doorsturen van informatie

De Partijen bij het conflict moeten binnen de kortst mogelijke tijd alle gegevens registreren welke van nut kunnen zijn om de in haar handen gevallen schipbreukelingen, gewonden, zieken en doden van de tegenpartij te identificeren. Deze gegevens zullen zo mogelijk bevatten:

- aanduiding van de Mogendheid tot welke zij behoren;
- leger-, stamboek- of ander controlenummer;
- geslachtsnaam;
- voornaam of voornamen;
- geboortedatum;
- alle andere gegevens welke op de identiteitskaart of het identiteitsplaatje voorkomen; datum en plaats van gevangenneming of overlijden;
- gegevens betreffende verwondingen, ziekte of doodsoorzaak.

Zo spoedig mogelijk moeten bovengenoemde gegevens worden toegezonden aan het Informatiebureau, bedoeld in artikel 122 van het Verdrag van Genève betreffende de behandeling van krijgsgevangenen, van 12 augustus 1949, welk Bureau deze inlichtingen door tussenkomst van de beschermende Mogendheid en het Centraal Bureau voor Krijgsgevangenen zal doorgeven aan de Mogendheid tot welke de betrokken personen behoren.

De Partijen bij het conflict zullen overlijdensakten of behoorlijk gewaarmerkte lijsten van overledenen opmaken en deze elkander langs de in het voorgaande lid aangegeven weg doen toekomen. Evenzo zullen zij verzamelen de helft van het tweedelige identiteitsplaatje, of het enkelvoudig identiteitsplaatje in zijn geheel, testamenten of andere bescheiden van waarde voor de familie van de overledenen, geld en in het algemeen alle op de doden gevonden voorwerpen welke een wezenlijke dan wel een

gevoelswaarde hebben, en deze elkander door tussenkomst van hetzelfde Bureau doen toekomen. Deze voorwerpen, alsmede niet-geïdentificeerde voorwerpen, zullen worden verzonden in verzegelde pakketten, vergezeld van een verklaring, houdende alle bijzonderheden, nodig voor de identificatie van de overleden bezitter, benevens van een volledige inhoudsopgave van het pakket.

Artikel 20 - Behandeling van doden

De Partijen bij het conflict zullen zorg dragen, dat het overboord zetten van doden, hetgeen voor iedere overledene afzonderlijk zal plaatsvinden voor zover de omstandigheden zulks veroorloven, wordt voorafgegaan door een nauwkeurig en, zo mogelijk, geneeskundig onderzoek van het lichaam, ten einde de dood en de identiteit vast te stellen en het opstellen van een verslag mogelijk te maken. Indien een tweedelig identiteitsplaatje wordt gebruikt, zal de helft daarvan aan het lijk bevestigd blijven.

Indien doden aan land worden gezet, zijn de bepalingen van toepassing van het Verdrag van Genève voor de verbetering van het lot van de gewonden en zieken, zich bevindende bij de strijdkrachten te velde, van 12 augustus 1949.

Artikel 21 - Beroep op neutrale schepen

De Partijen bij het conflict kunnen een beroep doen op de menslievendheid van de gezagvoerders van onzijdige handelsvaartuigen, jachten of andere kleine vaartuigen, om gewonden, zieken en schipbreukelingen aan boord te nemen, hen te verzorgen en de doden op te nemen.

De vaartuigen van welke soort ook, welke aan dit beroep gehoor hebben gegeven, evenals die welke uit eigen beweging gewonden, zieken of schipbreukelingen aan boord hebben genomen, zullen bijzondere bescherming en faciliteiten genieten, ten einde deze hulp te kunnen verlenen.

In geen geval mogen zij wegens het feit van dit vervoer worden prijsgemaakt, maar zij blijven, tenzij hun beloften in tegengestelde zin zijn gedaan, blootgesteld aan prijsmaking wegens enige schending van de neutraliteit, waaraan zij zich mochten hebben schuldig gemaakt.

Hoofdstuk III - Hospitaalschepen

Artikel 22 - Bescherming en kennisgeving van militaire hospitaalschepen

Militaire hospitaalschepen, waaronder te verstaan schepen, door de Mogendheden gebouwd of ingericht in het bijzonder en uitsluitend met het doel om hulp te verlenen aan gewonden, zieken of schipbreukelingen, hen te behandelen en te vervoeren, mogen onder geen omstandigheid aangevallen of prijsgemaakt worden, maar moeten te allen tijde worden ontzien en beschermd, mits hun namen en kenmerken tien dagen voor ingebruikstelling ter kennis van de Partijen bij het conflict zijn gebracht.

De kenmerken welke deze kennisgeving ten minste moet bevatten, zijn de bruto-registertonnage, de lengte van boeg tot achtersteven en het aantal masten en schoorstenen.

Artikel 23 - Bescherming van medische installaties op land

Walinrichtingen welke de bescherming van het Verdrag van Genève voor de verbetering van het lot van de gewonden en zieken, zich bevindende bij de strijdkrachten te velde, van 12 augustus 1949 genieten, mogen niet van zee uit worden aangevallen of gebombardeerd.

Artikel 24 - Gebruik van hospitaalschepen door hulpverenigingen van conflictpartijen

Hospitaalschepen gebruikt door nationale Rode Kruis Verenigingen, door officieel erkende verenigingen tot hulpverlening of door particulieren, genieten dezelfde bescherming als militaire hospitaalschepen en zijn niet onderhevig aan prijsmaking, indien de Partij bij het conflict tot dewelke

zij behoren, hun een officiële opdracht heeft gegeven en voor zover de bepalingen van artikel 22 betreffende de kennisgeving in acht zijn genomen.

Deze schepen moeten voorzien zijn van een document, afkomstig van de bevoegde autoriteit, verklaarende dat zij gedurende hun uitrusting en bij hun vertrek aan haar toezicht onderworpen zijn geweest.

Artikel 25 - Gebruik van hospitaalschepen door hulpverenigingen van neutrale staten

Hospitaalschepen, gebruikt door nationale Rode Kruis Verenigingen, door officieel erkende verenigingen tot hulpverlening of door particulieren van onzijdige landen, genieten dezelfde bescherming als militaire hospitaalschepen en zijn niet onderhevig aan prijsmaking, mits zij zich onder leiding van één van de Partijen bij het conflict hebben gesteld, met voorafgaande goedkeuring van hun eigen Regering en met machtiging van de betrokken Partij bij het conflict en voor zover de bepalingen van artikel 22 betreffende de kennisgeving in acht zijn genomen.

Artikel 26 - Tonnenmaat

De bescherming krachtens de artikelen 22, 24 en 25 is van toepassing op hospitaalschepen van iedere tonnenmaat en op hun reddingsboten, waar zij zich ook bevinden. Niettemin zullen de Partijen bij het conflict ten einde een maximum aan comfort en veiligheid te verzekeren, er naar streven voor het transport van gewonden, zieken of schipbreukelingen over lange afstanden en in volle zee, slechts hospitaalschepen te gebruiken groter dan 2.000 ton bruto.

Artikel 27 - Kustreddingsvaartuigen

Onder dezelfde voorwaarden als genoemd in de artikelen 22 en 24, moeten kleine vaartuigen in gebruik bij de Staat of bij officieel erkende kustreddingsmaatschappijen, eveneens worden ontzien en beschermd, voor zover de militaire operaties zulks veroorloven.

Hetzelfde geldt, voor zover mogelijk, voor de vaste kustinstallaties welke uitsluitend door deze vaartuigen voor hun menslievende taak worden gebruikt.

Artikel 28 - Bescherming van ziekenboegen

In geval van een gevecht aan boord van een oorlogsschip, moeten de ziekenboegen zoveel mogelijk worden ontzien en gespaard. Deze ziekenboegen en hun materieel blijven aan de oorlogswetten onderworpen, maar mogen niet aan hun bestemming worden onttrokken zolang zij voor de gewonden en zieken nodig zijn. Evenwel zal de commandant die hen in zijn macht heeft, de bevoegdheid hebben daarover, in geval van dwingende militaire noodzaak, te beschikken, mits hij tevoren de verzorging van de daarin verpleegde gewonden en zieken heeft veilig gesteld.

Artikel 29 - Hospitaalschepen in bezette havens

Ieder hospitaalschip in een haven welke in handen van de vijand valt, heeft het recht deze haven te verlaten.

Artikel 30 - Gebruik van hospitaalschepen en kleine schepen

De vaartuigen, genoemd in de artikelen 22, 24, 25 en 27, zullen hulp en bijstand verlenen aan gewonden, zieken of schipbreukelingen ongeacht hun nationaliteit.

De Hoge Verdragsluitende Partijen verbinden zich deze vaartuigen niet voor enig militair doel te gebruiken.

Deze vaartuigen mogen op generlei wijze de strijdenden in hun bewegingen hinderen.

Gedurende en na een gevecht handelen zij op eigen risico.

Artikel 31 - Recht van toezicht en doorzoeking

De Partijen bij het conflict hebben het recht van toezicht op en van doorzoeking van de vaartuigen, bedoeld in de artikelen 22, 24, 25 en 27. Zij kunnen de medewerking van deze vaartuigen weigeren,

hen gebieden zich te verwijderen, hen een bepaalde koers voorschrijven, het gebruik van hun draadloze telegrafie of andere verbindingsmiddelen regelen en hen zelfs vasthouden voor een tijdvak van niet langer dan zeven dagen, gerekend van het ogenblik van aanhouding, indien de ernst van de omstandigheden zulks mocht vereisen.

Zij kunnen tijdelijk een commissaris aan boord plaatsen, wiens enige taak zal zijn toe te zien dat de krachtens de bepalingen van het voorgaand lid gegeven bevelen worden uitgevoerd.

Voor zover mogelijk, zullen de Partijen bij het conflict de bevelen welke zij aan de kapitein van het schip hebben gegeven, in een voor hem begrijpelijke taal in het journaal van het hospitaalschip inschrijven.

De Partijen bij het conflict kunnen, hetzij uit eigen beweging, hetzij krachtens bijzondere overeenkomst, aan boord van haar hospitaalschepen onzijdige waarnemers plaatsen, die zullen vaststellen of de bepalingen van dit Verdrag strikt worden nageleefd.

Artikel 32 - Verblijf in een neutrale haven

De vaartuigen, bedoeld in de artikelen 22, 24, 25 en 27, zijn niet gelijkgesteld met oorlogsschepen wat betreft hun verblijf in een onzijdige haven.

Artikel 33 - Verbouwde koopvaardijsschepen

Koopvaardijsschepen welke verbouwd zijn tot hospitaalschepen, mogen voor de gehele duur van de vijandelijkheden niet voor enig ander doel worden gebruikt.

Artikel 34 - Continuïteit bescherming

De bescherming waarop hospitaalschepen en ziekenboegen recht hebben zal niet eindigen tenzij daarvan, buiten hun menslievende taak, gebruik wordt gemaakt voor het plegen van voor de vijand schadelijke handelingen. De bescherming zal echter eerst eindigen na een sommatie waarbij, in alle daarvoor in aanmerking komende gevallen, een redelijke termijn is gesteld en waaraan geen gevolg is gegeven.

In het bijzonder mogen hospitaalschepen geen geheime code bezitten of gebruiken voor hun draadloze telegrafie of andere verbindingsmiddelen.

Artikel 35 - Omstandigheden waarin hospitaalschepen hun bescherming niet verliezen

Als redenen welke de hospitaalschepen of de ziekenboegen van schepen de hun verschuldigde bescherming doen verliezen, worden niet beschouwd:

- het feit, dat het personeel van deze schepen of ziekenboegen gewapend is en van zijn wapens gebruik maakt voor de handhaving van de orde, tot verdediging van zichzelf of van de gewonden en zieken;
- het feit, dat zich aan boord toestellen bevinden welke uitsluitend dienen om de navigatie of de verbindingen te vergemakkelijken;
- het feit, dat aan boord van de hospitaalschepen of in ziekenboegen draagbare wapens en munitie worden aangetroffen, welke aan de gewonden, zieken en schipbreukelingen zijn ontnomen en nog niet aan de bevoegde tak van dienst zijn geleverd;
- het feit, dat de menslievende werkzaamheden aan boord van hospitaalschepen en in ziekenboegen van schepen of van hun personeel zich uitstrekken tot de verzorging van burgergewonden, -zieken, of schipbreukelingen;
- Het feit, dat hospitaalschepen materieel en personeel, uitsluitend bestemd voor geneeskundige doeleinden, vervoeren boven de normale behoeften van het schip.

Hoofdstuk IV - Personeel

Artikel 36 - Bescherming van het personeel van hospitaalschepen

Het geestelijk, geneeskundig en hospitaalpersoneel van hospitaalschepen en hun bemanningen moeten worden ontzien en beschermd; zij mogen niet gevangen genomen worden gedurende de tijd dat zij in de rol lopen van het hospitaalschip, onverschillig of er al dan niet gewonden en zieken aan boord zijn.

Artikel 37 - Medisch en religieus personeel van andere schepen

Het geestelijk, geneeskundig en hospitaalpersoneel, belast met de geneeskundige of geestelijke verzorging van de in de artikelen 12 en 13 bedoelde personen, moet, indien het in de handen van de vijand valt, worden ontzien en beschermd; het mag zijn werkzaamheden voortzetten zolang zulks noodzakelijk is voor de verzorging van de gewonden en zieken. Het moet daarna worden teruggezonden zodra de opperbevelhebber onder wiens gezag het staat, zulks mogelijk oordeelt. Bij het verlaten van het schip mag het zijn persoonlijke eigendommen meenemen.

Indien het evenwel wegens de geneeskundige of geestelijke behoeften van krijgsgevangenen noodzakelijk blijkt een deel van dit personeel aan te houden, zal alles in het werk worden gesteld om het zo spoedig mogelijk te ontschepen.

Het aangehouden personeel is na de ontschepping onderworpen aan de bepalingen van het Verdrag van Genève voor de verbetering van het lot van de gewonden en zieken, zich bevindende bij de strijdkrachten te velde, van 12 augustus 1949.

Hoofdstuk V - Medische transporten

Artikel 38 - Schepen gebruikt voor het vervoer van medische materiaal

Schepen, voor dit doel gecharterd, zijn gerechtigd materieel te vervoeren, uitsluitend bestemd voor het behandelen van de gewonden en zieken van de strijdkrachten voor het voorkomen van ziekten, mits de bijzonderheden betreffende hun reis zijn medegedeeld aan de tegenpartij en door deze zijn goedgekeurd. De tegenpartij behoudt het recht deze schepen aan te houden, maar heeft niet het recht hen prijs te maken noch de lading in beslag te nemen.

Bij overeenkomst tussen de Partijen bij het conflict kunnen onzijdige waarnemers aan boord van deze schepen worden geplaatst om de lading te controleren. Te dien einde moet hen vrije toegang tot de lading worden gegeven.

Artikel 39 - Hospitaalvliegtuigen

Hospitaalvliegtuigen, waaronder te verstaan vliegtuigen welke uitsluitend worden gebruikt voor de evacuatie van gewonden, zieken en schipbreukelingen dan wel voor het vervoer van geneeskundig personeel en materieel, mogen niet worden aangevallen, maar moeten door de Partijen bij het conflict worden ontzien zolang zij vliegen op hoogten, op tijden en volgens routes, zoals deze uitdrukkelijk bij overeenkomst tussen alle betrokken Partijen bij het conflict zijn vastgesteld.

Zij moeten op hun onder-, boven- en zijvlakken, behalve van de nationale kleuren, duidelijk zichtbaar voorzien zijn van het in artikel 41 bedoelde kenteken. Zij zullen ieder ander kenmerk of herkenningsteken voeren, dat bij het uitbreken van of gedurende de vijandelijkheden bij overeenkomst tussen de Partijen bij het conflict mocht zijn vastgesteld.

Tenzij anders overeengekomen, is het overvliegen van vijandelijk of door de vijand bezet gebied verboden.

Hospitaalvliegtuigen moeten aan iedere sommatie om te landen gevolg geven. In geval van een zodanige gedwongen landing mag het vliegtuig met de inzittenden, na een eventueel onderzoek, zijn vlucht vervolgen.

In geval van een noodlanding op vijandelijk of door de vijand bezet gebied zullen de gewonden, zieken en schipbreukelingen, evenals de bemanning van het vliegtuig, krijgsgevangenen zijn. Het geneeskundig personeel zal worden behandeld overeenkomstig de artikelen 36 en 37.

Artikel 40 - Vlucht over grondgebied van neutrale Mogendheden

De hospitaalvliegtuigen van de Partijen bij het conflict mogen, behoudens het bepaalde in het tweede lid, over het grondgebied van onzijdige Mogendheden vliegen, daarop in geval van nood landen of een tussenlanding maken. Zij moeten de onzijdige Mogendheden tevoren in kennis stellen met hun vlucht over het betrokken grondgebied en aan iedere sommatie om te landen of op het water neer te strijken gevolg geven. Zij mogen niet worden aangevallen zolang zij vliegen op hoogten, op tijden en volgens routes, zoals deze uitdrukkelijk bij overeenkomst tussen de Partijen bij het conflict en de betrokken onzijdige Mogendheden zijn vastgesteld.

De onzijdige Mogendheden kunnen echter aan het overvliegen van of het landen op haar grondgebied door hospitaalvliegtuigen voorwaarden of beperkingen verbinden. Zodanige voorwaarden of beperkingen zullen ten aanzien van alle Partijen bij het conflict gelijkelijk worden toegepast.

Tenzij tussen de onzijdige Staat en de Partijen bij het conflict anders is overeengekomen, moeten de gewonden, zieken en schipbreukelingen die met toestemming van de plaatselijke autoriteiten door een hospitaalvliegtuig op onzijdig gebied worden ontscheept, in de gevallen waarin het internationaal recht zulks voorschrijft, op zodanige wijze door de onzijdige Staat worden bewaakt, dat zij niet opnieuw aan de krijgsverrichtingen kunnen deelnemen. De hospitaal- en interneringskosten zullen worden gedragen door de Mogendheid tot welke de gewonden, zieken en schipbreukelingen behoren.

Hoofdstuk VI - Embleem

Artikel 41 - Gebruik van het embleem

Onder toezicht van de bevoegde militaire autoriteit, zal het rode kruis embleem op wit veld worden gevoerd op de vlaggen, de armbanden en op al het door de Geneeskundige Dienst gebruikte materieel.

Evenwel worden voor de landen die reeds, in plaats van het rode kruis, de rode halve maan of de rode leeuw en zon op wit veld als kenteken gebruiken, deze emblemen eveneens in de zin van dit Verdrag erkend.

Artikel 42 - Identificatie van medisch en religieus personeel

Het personeel, bedoeld in artikelen 36 en 37, zal een door de bevoegde militaire autoriteit verstrekte en gestempelde band welke tegen vocht bestand is en voorzien is van het kenteken, aan de linkerarm vastgehecht, dragen.

Dit personeel zal, behalve het in artikel 19 bedoelde identiteitsplaatje, een speciale identiteitskaart bij zich dragen, welke is voorzien van het kenteken. Deze kaart moet tegen vocht bestand zijn en van zodanige afmetingen, dat zij in de zak kan worden gedragen. Zij zal worden opgesteld in de landstaal, ten minste de geslachtsnaam en voornamen, de geboortedatum, de rang en het leger- of stamboeknummer van de houder vermelden en tevens aantonen op grond van welke hoedanigheid hij recht heeft op de bescherming van dit Verdrag. De kaart zal voorzien zijn van een fotografie van de houder en voorts hetzij van zijn handtekening, hetzij van zijn vingerafdrukken, dan wel van beide, alsmede van het droogstempel van de bevoegde militaire autoriteit.

De identiteitskaart moet voor iedere krijgsmacht van één standaardmodel zijn en, voor zover mogelijk, bij de krijgsmachten van de Hoge Verdragsluitende Partijen van eenzelfde model. De Partijen bij het conflict kunnen zich laten leiden door het model dat bij wijze van voorbeeld als bijlage aan dit Verdrag is gehecht. Zij zullen elkander bij het uitbreken van de vijandelikheden, inlichten omtrent het model dat zij gebruiken. Iedere identiteitskaart zal, zo mogelijk, ten minste in tweevoud worden opgemaakt; één exemplaar zal worden bewaard door de eigen Mogendheid.

In geen geval mogen aan het hierboven bedoeld personeel de onderscheidingsteken of de identiteitskaart worden ontnomen, noch het recht worden ontzegd de armband te dragen. Bij verlies heeft dit personeel recht op verstrekking van een duplicaat van de kaart en op vervanging van de onderscheidingsteken.

Artikel 43 - Markeren van hospitaalschepen en kleine vaartuigen

De vaartuigen, bedoeld in de artikelen 22, 24, 25 en 27, moeten van de volgende kentekenen voorzien zijn:

- alle uitwendige oppervlakten moeten wit zijn;
- één of meer donkerrode kruisen, zo groot mogelijk, moeten aan iedere zijde van de romp en op de horizontale oppervlakten op zodanige wijze worden aangebracht, dat zij zo duidelijk mogelijk van de zee af en uit de lucht zichtbaar zijn.

Alle hospitaalschepen zullen zich kenbaar maken door het hijsen van hun nationale vlag en voorts, indien zij behoren tot een onzijdige Staat, van de vlag van de partij bij het conflict onder wier leiding zij zich hebben gesteld. Een witte vlag met een rood kruis moet zo hoog mogelijk aan de grote mast worden gevoerd.

Reddingboten van hospitaalschepen, kustreddingboten en alle kleine vaartuigen in gebruik bij de Geneeskundige Dienst, zullen wit geschilderd zijn met duidelijk zichtbare donkerrode kruisen en zullen, in het algemeen, op dezelfde wijze van kentekenen voorzien zijn als hierboven voor hospitaalschepen is voorgeschreven.

Bovengenoemde schepen en vaartuigen welke zich bij nacht en bij beperkt zicht willen verzekeren van de bescherming waarop zij recht hebben, moeten, met toestemming van de Partij bij het conflict onder wier gezag zij staan, de nodige maatregelen nemen om hun kleuren en kentekenen voldoende te doen uitkomen.

Hospitaalschepen welke krachtens artikel 31 tijdelijk door de vijand worden aangehouden, moeten de nationale vlag van de Partij bij het conflict in wier dienst zij staan of onder wier leiding zij zich hebben gesteld, strijken.

Aan kustreddingsboten welke met toestemming van de bezettende Mogendheid haar werkzaamheden van een bezette basis uit voortzetten, kan worden toegestaan dat zij haar nationale vlag naast een rode kruis vlag blijven voeren, wanneer zij afwezig zijn van haar basis, behoudens voorafgaande kennisgeving aan alle betrokken Partijen bij het conflict.

Alle bepalingen in dit artikel welke het rode kruis embleem betreffen, zijn eveneens van toepassing op de andere in artikel 41 genoemde emblemen.

De Partijen bij het conflict moeten er te allen tijde naar streven overeenkomsten te sluiten, ten einde de modernste methoden welke te harer beschikking staan, te gebruiken om de herkenning van de in dit artikel bedoelde vaartuigen te vergemakkelijken.

Artikel 44 - Beperking op het gebruik van het embleem

De in artikel 43 bedoelde kentekenen mogen, zowel in tijd van vrede als in tijd van oorlog, slechts worden gebruikt tot aanduiding of bescherming van de aldaar genoemde vaartuigen, behoudens in de gevallen welke mochten zijn voorzien in een ander internationaal Verdrag of bij overeenkomst tussen alle betrokken Partijen bij het conflict.

Artikel 45 - Voorkomen van misbruik

De Hoge Verdragsluitende Partijen zullen, indien haar wetgeving thans daarin nog niet volledig voorziet, maatregelen nemen nodig om te allen tijde misbruik, bedoeld in artikel 43, tegen te gaan en te bestraffen.

Hoofdstuk VII - Tenuitvoerlegging van het verdrag

Artikel 46 - Bijkomende voorzieningen inzake uitvoering

Iedere Partij bij het conflict zal, door tussenkomst van haar opperbevelhebbers, nadere voorzieningen treffen voor de uitvoering van de voorgaande artikelen, alsmede voor onvoorzien gevallen, overeenkomstig de algemene beginselen van dit Verdrag.

Artikel 47 - Verbod represailles

Represaillemaatregelen ten aanzien van gewonden, zieken, schipbreukelingen, personeel, vaartuigen of materieel, beschermd door het Verdrag, zijn verboden.

Artikel 48 - Verspreiding van het Verdrag

De Hoge Verdragsluitende Partijen verbinden zich de tekst van dit Verdrag, zowel in tijd van vrede als in tijd van oorlog, zo ruim mogelijk in haar onderscheiden landen te verspreiden en in het bijzonder de bestudering daarvan in de programma's van haar militaire, en zo mogelijk, burgerlijke opleiding op te nemen, zodat de beginselen daarvan aan de gehele bevolking, in het bijzonder aan de strijdende troepen, het geneeskundig personeel en de geestelijken, bekend worden.

Artikel 49 - Vertaling

De Hoge Verdragsluitende Partijen zullen elkander door tussenkomst van de Zwitserse Bondsraad en, tijdens de vijandelijkheden door tussenkomst van de beschermende Mogendheden de officiële vertalingen van dit Verdrag meedelen, benevens de wetten en voorschriften welke zij mochten aannemen om de toepassing daarvan te verzekeren.

Hoofdstuk VIII - Het tegengaan van misbruiken en inbreuken

Artikel 50 - Strafbepalingen

De Hoge Verdragsluitende Partijen verbinden zich alle wettelijke regelingen tot stand te brengen, nodig om doeltreffende strafbepalingen vast te stellen voor personen die één van de ernstige inbreuken op dit Verdrag, omschreven in het volgende artikel, hebben gepleegd, dan wel bevel tot het plegen daarvan hebben gegeven.

Iedere Hoge Verdragsluitende Partij is verplicht personen die ervan verdacht worden één van deze ernstige inbreuken te hebben gepleegd, dan wel bevel tot het plegen daarvan te hebben gegeven, op te sporen en moet hen, ongeacht hun nationaliteit, voor haar eigen gerechten brengen. Zij kan hen ook, indien zij daaraan de voorkeur geeft, en overeenkomstig de bepalingen van haar eigen wetgeving, ter berechting overleveren aan een andere bij de vervolging belang hebbende Hoge Verdragsluitende Partij, mits deze Verdragsluitende Partij een met voldoende bewijzen gestaafde tenlastelegging welke een vervolging rechtvaardigt, tegen de betrokken personen inbrengt.

Iedere Hoge Verdragsluitende Partij zal maatregelen nemen, nodig om de met de bepalingen van dit Verdrag strijdige handelingen welke niet vallen onder de in het volgend artikel omschreven ernstige inbreuken, tegen te gaan.

Onder alle omstandigheden zullen de verdachten de waarborgen genieten voor een behoorlijke berechting en verdediging, welke niet minder gunstig mogen zijn dan die, voorgeschreven in artikel 105 en volgende van het Verdrag van Genève betreffende de behandeling van krijgsgevangenen, van 12 augustus 1949.

Artikel 51 - Ernstige inbreuken

De ernstige inbreuken, bedoeld in het voorgaande artikel, zijn die welke één van de volgende handelingen in zich sluiten, indien deze worden gepleegd tegen door het Verdrag beschermde personen of goederen: opzettelijke levensberoving, marteling of onmenselijke behandeling, waaronder begrepen biologische proefnemingen, het moedwillig veroorzaken van hevig lijden, van ernstig lichamelijk letsel, dan wel van ernstige schade aan de gezondheid, vernieling en toe-eigening van goederen, niet gerechtvaardigd door militaire noodzaak en uitgevoerd op grote schaal en op onrechtmatige en moedwillige wijze.

Artikel 52 - Verantwoordelijkheid van Verdragspartijen

Geen van de Hoge Verdragsluitende Partijen mag zich zelf of een andere Hoge Verdragsluitende Partij onttrekken aan enige op haar of op een andere Hoge Verdragsluitende Partij rustende aansprakelijkheid op grond van de in het voorgaand artikel bedoelde inbreuken.

Artikel 53 - Onderzoeksprocedure

Op verzoek van een Partij bij het conflict moet, op een door de belanghebbende Partijen overeen te komen wijze een onderzoek worden ingesteld naar iedere beweerde schending van het Verdrag. Indien geen overeenstemming over de procedure van het onderzoek wordt bereikt, zullen de Partijen zich met elkander verstaan over de keuze van een scheidsrechter, die omtrent de te volgen procedure zal beslissen.

Wanneer de schending is vastgesteld, zullen de Partijen bij het conflict daaraan een einde maken en deze zo spoedig mogelijk bestraffen.

Slotbepalingen

Artikel 54 - Authentieke tekst

Dit Verdrag is opgesteld in de Franse en de Engelse taal. Beide teksten zijn gelijkelijk authentiek.

De Zwitserse Bondsraad zal officiële vertalingen van het Verdrag in de Russische en de Spaanse taal doen opstellen.

Artikel 55 - Ondertekening

Dit Verdrag, hetwelk de datum van deze dag draagt, kan tot 12 februari 1950 worden ondertekend uit naam van alle Mogendheden die vertegenwoordigd waren op de Conferentie welke te Genève op 21 april 1949 werd geopend, zomede uit naam van de niet op deze Conferentie vertegenwoordigde Mogendheden die partij zijn bij het Tiende Haagse Verdrag van 18 oktober 1907 voor de toepassing op de zeeoorlog van de beginselen van het Verdrag van Genève van 1906, of bij de Verdragen van Genève van 1864, van 1906 of van 1929, voor de verbetering van het lot van de gewonden en zieken zich bevindende bij de legers te velde.

Artikel 56 - Bekrachtiging

Dit Verdrag zal zo spoedig mogelijk worden bekrachtigd en de akten van bekrachtiging zullen worden neergelegd te Bern.

Van de neerlegging van iedere akte van bekrachtiging zal een proces-verbaal worden opgemaakt, waarvan een voor eensluidend gewaarmerkt afschrift door de Zwitserse Bondsraad zal worden toegezonden aan alle Mogendheden uit wier naam het Verdrag is ondertekend of de toetreding is meegedeeld.

Artikel 57 - Inwerkingtreding

Dit Verdrag zal in werking treden zes maanden nadat ten minste twee akten van bekrachtiging zijn neergelegd.

Daarna zal het Verdrag voor iedere Hoge Verdragsluitende Partij in werking treden zes maanden na het neerleggen van haar akte van bekrachtiging.

Artikel 58 - Betrekking tot vorige Verdragen

Dit Verdrag vervangt in de betrekkingen tussen de Hoge Verdragsluitende Partijen het Tiende Haagse Verdrag van 18 oktober 1907 voor de toepassing op de zeeoorlog van de beginselen van het Verdrag van Genève van 1906.

Artikel 59 - Toetreding

Van de datum van zijn inwerkingtreding af zal dit Verdrag openstaan voor toetreding door iedere Mogendheid, uit wier naam het Verdrag niet is ondertekend.

Artikel 60 - Mededeling van toetreding

Toetredingen zullen schriftelijk worden medegedeeld aan de Zwitserse Bondsraad en worden zes maanden na de datum waarop zij de Bondsraad hebben bereikt, van kracht.

De Zwitserse Bondsraad zal de toetredingen mededelen aan alle Mogendheden uit wier naam het Verdrag is ondertekend of de toetreding is medegedeeld.

Artikel 61 - Onmiddellijke werking

De in de artikelen 2 en 3 bedoelde omstandigheden zullen de door de Partijen bij het conflict voor of na het begin van de vijandelijkheden of van de bezetting neergelegde akten van bekrachtiging en medegedeelde toetredingen onmiddellijk in werking doen treden. De Zwitserse Bondsraad zal langs de snelste weg mededeling doen van de van Partijen bij het conflict ontvangen akten van bekrachtiging of toetredingen.

Artikel 62 - Opzegging

Ieder van de Hoge Verdragsluitende Partijen heeft de bevoegdheid dit Verdrag op te zeggen.

Opzegging zal schriftelijk ter kennis worden gebracht van de Zwitserse Bondsraad. Deze zal daarvan mededeling doen aan de Regeringen van alle Hoge Verdragsluitende Partijen.

De opzegging wordt van kracht één jaar nadat daarvan kennis is gegeven aan de Zwitserse Bondsraad. Echter zal een opzegging waarvan kennis is gegeven terwijl de opzeggende Mogendheid in een conflict is betrokken, in geen enkel opzicht gevolg hebben, zolang de vrede niet is gesloten en in ieder geval niet zolang de werkzaamheden voor de invrijheidstelling en repatriëring van de door dit Verdrag beschermde personen niet zijn beëindigd.

De opzegging zal slechts gelden ten aanzien van de opzeggende Mogendheid. Zij zal geen enkele invloed hebben op de verplichtingen welke de Partijen bij het conflict gehouden zijn te blijven vervullen krachtens de beginselen van het volkenrecht, zoals deze voortvloeien uit de tussen beschaafde volken gevestigde gebruiken, de wetten van de menselijkheid en de eisen van het openbaar rechtsbewustzijn.

Artikel 63 - Registratie

De Zwitserse Bondsraad zal dit Verdrag doen registreren bij het Secretariaat van de Verenigde Naties. De Zwitserse Bondsraad zal eveneens aan het Secretariaat van de Verenigde Naties mededeling doen van alle bekrachtigingen, toetredingen en opzeggingen, welke de Bondsraad ontvangt in verband met dit Verdrag.

TER OORKONDE WAARVAN de ondergetekenden, na hun onderscheiden volmachten te hebben overgelegd, dit Verdrag hebben ondertekend.

GEDAAN te Genève, de twaalf augustus negentienhonderdnegenenveertig, in de Franse en de Engelse taal, in één enkel exemplaar, hetwelk zal worden neergelegd in het Archief van de Zwitserse Bond. De Zwitserse Bondsraad zal een voor eensluidend gewaarmerkt afschrift van het Verdrag doen toekomen aan ieder van de ondertekenende Staten, zomede aan de Staten die tot het Verdrag zijn toegetreden.

3. Verdrag van Genève betreffende de behandeling van krijgsgevangenen, Genève, 12 augustus 1949

Detail

- Plaats: Genève
- Aangenomen: 12-08-1949
- Inwerkingtreding: 21-10-1950

In België

- Ratificatie: 03-09-1952
- Inwerkingtreding: 03-03-1953
- Ondertekening: 08-12-1949
- Publicatie: 26-09-1952
- Geen voorbehoud of verklaring

Het Derde Verdrag van Genève van 1949 vervangt het Verdrag van 1929 betreffende de behandeling van krijgsgevangenen. Het was noodzakelijk het verdrag van 1929 te herzien als gevolg van de veranderingen in de methoden van oorlogvoering en de levensomstandigheden.

Een aantal regels werden meer in detail uitgewerkt in vergelijking met het vroegere verdrag. De categorieën van personen die recht hebben op het statuut van krijgsgevangene werden uitgebreid in overeenstemming met het Eerste en Tweede Verdrag van Genève van 1949. De regels inzake de omstandigheden en plaatsen van detentie werden beter uitgewerkt, in het bijzonder inzake de tewerkstelling van krijgsgevangenen, hun financiële middelen, de mogelijkheid tot het ontvangen van hulpgoederen en de juridische procedures die tegen hen kunnen worden ingespannen.

Het Verdrag vestigt het principe dat krijgsgevangenen zonder vertraging moeten worden vrijgelaten bij het beëindigen van de actieve vijandelijkheden.

De verdragstekst

De ondergetekenden, Gevolmachtigden van de Regeringen, vertegenwoordigd op de Diplomatieke Conferentie welke te Genève van 21 april tot 12 augustus 1949 is bijeengekomen tot herziening van het Verdrag, gesloten te Genève op 27 juli 1929, betreffende de behandeling van krijgsgevangenen, zijn het volgende overeengekomen:

Titel I - Algemene bepalingen

Artikel 1 - Eerbied voor het Verdrag

De Hoge Verdragsluitende Partijen verbinden zich dit Verdrag onder alle omstandigheden te eerbiedigen en te doen eerbiedigen.

Artikel 2 - Toepassing van het Verdrag

Onverminderd de bepalingen welke reeds in tijd van vrede in werking moeten treden, is dit Verdrag van toepassing ingeval een oorlog is verklaard of bij ieder ander gewapend conflict dat ontstaat tussen twee of meer van de Hoge Verdragsluitende Partijen, zelfs indien de oorlogstoestand door één van de Partijen niet wordt erkend.

Het Verdrag is eveneens van toepassing in alle gevallen van gehele of gedeeltelijke bezetting van het grondgebied van een Hoge Verdragsluitende Partij, zelfs indien deze bezetting geen gewapende tegenstand ontmoet.

Indien één van de in conflict zijnde Mogendheden geen partij is bij dit Verdrag, blijven de Mogendheden die wel partij zijn, niettemin in haar onderlinge betrekkingen hierdoor gebonden. Bovendien zullen zij door het Verdrag gebonden zijn ten opzichte van bedoelde Mogendheid, indien deze de bepalingen daarvan aanvaardt en toepast.

Artikel 3 - Niet-internationaal gewapende conflicten

In geval van een gewapend conflict op het grondgebied van één van de Hoge Verdragsluitende Partijen, hetwelk geen internationaal karakter draagt, is ieder van de Partijen bij het conflict gehouden ten minste de volgende bepalingen toe te passen:

1. Personen die niet rechtstreeks aan de vijandelijkheden deelnemen, met inbegrip van personeel van strijdkrachten dat de wapens heeft neergelegd, en zij die buiten gevecht zijn gesteld door ziekte, verwonding, gevangenschap of enige andere oorzaak, moeten onder alle omstandigheden menslievend worden behandeld, zonder enig voor hen nadelig onderscheid, gegrond op ras, huidkleur, godsdienst of geloof, geslacht, geboorte of maatschappelijke welstand of enig ander soortgelijk criterium.

Te dien einde zijn en blijven te allen tijde en overal ten aanzien van bovengenoemde personen verboden:

- a. aanslag op het leven en lichamelijke geweldpleging, in het bijzonder het doden op welke wijze ook, verminking, wrede behandeling en marteling;
- b. het nemen van gijzelaars;
- c. aanranding van de persoonlijke waardigheid, in het bijzonder vernederende en ontorende behandeling;
- d. het uitspreken en tenuitvoerleggen van vonnissen zonder voorafgaande berechting door een op regelmatige wijze samengesteld gerecht dat alle gerechtelijke waarborgen biedt, door de beschaafde volken als onmisbaar erkend.

2. De gewonden en zieken moeten worden verzameld en verzorgd.

Een onpartijdige humanitaire organisatie, zoals het Internationale Comité van het Rode Kruis, kan haar diensten aan de Partijen bij het conflict aanbieden.

De Partijen bij het conflict zullen er verder naar streven door middel van bijzondere overeenkomsten de andere of een deel van de andere bepalingen van dit Verdrag van kracht te doen worden.

De toepassing van bovenstaande bepalingen zal niet van invloed zijn op de juridische status van de Partijen bij het conflict.

Artikel 4 - Krijgsgevangenen

A. Krijgsgevangenen, in de zin van dit Verdrag, zijn de personen die, behorend tot één van de volgende categorieën, in handen van de vijand zijn gevallen:

1. leden van de gewapende macht van een Partij bij het conflict, alsmede leden van de milities en vrijwilligerskorpsen welke deel uitmaken van deze gewapende macht;
2. leden van andere milities en leden van andere vrijwilligerskorpsen, met inbegrip van die van georganiseerde verzetsgroepen, behorend tot een Partij bij het conflict en optredend binnen of buiten het eigen grondgebied, zelfs indien dit grondgebied is bezet, mits deze milities of

vrijwilligerskorpsen, de georganiseerde verzetsgroepen inbegrepen, voldoen aan de volgende voorwaarden:

- a. onder bevel te staan van een persoon die verantwoordelijk is voor zijn ondergeschikten;
  - b. een vast en op enige afstand herkenbaar onderscheidingsteken te hebben;
  - c. de wapens openlijk te dragen;
  - d. zich in hun handelingen te gedragen naar de wetten en gebruiken van de oorlog;
3. leden van de geregelde strijdkrachten die er zich op beroepen in dienst te staan van een regering of van een autoriteit die niet worden erkend door de gevangenhoudende Mogendheid;
  4. personen die de gewapende macht volgen zonder daarvan rechtstreeks deel uit te maken, zoals burgerleden van bemanningen van militaire luchtvaartuigen, oorlogscorrespondenten, leveranciers, leden van werkeenheden of van diensten, belast met de verzorging van het welzijn van de militairen, mits zij daartoe machtiging hebben ontvangen van de strijdmacht die zij begeleiden, welke strijdmacht hun te dien einde een identiteitskaart zal verstrekken overeenkomstig het als bijlage aan dit Verdrag gehecht model;
  5. leden van de bemanningen van de koopvaardijvloot, met inbegrip van gezagvoerders, stuurlieden en leerlingen, en de bemanningen van de burgerluchtvaartuigen van de Partijen bij het conflict, die niet een gunstiger behandeling op grond van andere bepalingen van het internationale recht genieten;
  6. de bevolking van een niet-bezet gebied die, bij het naderen van de vijand, uit eigen beweging de wapens opneemt om de invallende troepen te bestrijden, zonder tijd gehad te hebben zich tot geregelde gewapende eenheden te organiseren, mits zij de wapens openlijk draagt en de wetten en gebruiken van de oorlog eerbiedigt.

B. Evenzo zullen als krijgsgevangenen overeenkomstig dit Verdrag worden behandeld:

1. personen, behorend of behoord hebbend tot de gewapende macht van het bezette land, indien op grond daarvan de bezettende Mogendheid het noodzakelijk oordeelt hen te interneren - zelfs indien zij hen aanvankelijk heeft vrijgelaten terwijl de vijandelikheden nog voortgang vinden buiten het door haar bezet gebied - in het bijzonder na een niet-geslaagde poging van die personen om zich te voegen bij de gewapende macht waartoe zij behoren en welke aan de strijd deelneemt, dan wel wanneer zij geen gevolg geven aan een sommatie, tot hen gericht met het oogmerk hen te interneren;
2. personen, behorend tot één van de in dit artikel opgesomde categorieën, die door onzijdige of niet-oorlogvoerende Mogendheden op haar grondgebied zijn toegelaten en die deze Mogendheden op grond van het internationale recht verplicht zijn te interneren, onverminderd iedere gunstiger behandeling welke deze Mogendheden mochten goedvinden hun toe te kennen en met uitzondering van de bepalingen van de artikelen 8, 10, 15, 30 vijfde lid, 58 tot en met 67, 92, 126 en van de bepalingen betreffende de beschermende Mogendheid, wanneer tussen de Partijen bij het conflict en de betrokken onzijdige of niet-oorlogvoerende Mogendheid diplomatieke betrekkingen bestaan. Wanneer zodanige diplomatieke betrekkingen bestaan, zijn de Partijen bij het conflict, tot welke deze personen behoren, bevoegd ten aanzien van hen de taak uit te oefenen welke ingevolge dit Verdrag op de beschermende Mogendheden rust, onverminderd de functies welke deze Partijen overeenkomstig de diplomatieke en consulaire gebruiken en verdragen normaal reeds uitoefenen.

C. Dit artikel laat de status van het geneeskundig personeel en van de geestelijken, als bepaald in artikel 33 van dit Verdrag, onverlet.

Artikel 5 - Begin en einde van toepassing

Dit Verdrag is van toepassing op de in artikel 4 bedoelde personen, zodra zij in handen van de vijand zijn gevallen en tot op het ogenblik waarop hun definitieve invrijheidstelling en repatriëring is voltooid.

In geval van twijfel, of personen die een oorlogshandeling hebben verricht en in handen van de vijand zijn gevallen, behoren tot één van de in artikel 4 opgesomde categorieën, zullen deze personen de bescherming van dit Verdrag genieten in afwachting van de vaststelling van hun status door een bevoegd gerecht.

Artikel 6 - Bijzondere overeenkomsten

Onverminderd de overeenkomsten, uitdrukkelijk voorzien in de artikelen 10, 23, 28, 33, 60, 65, 66, 67, 72, 73, 75, 109, 110, 118, 119, 122 en 132, kunnen de Hoge Verdragsluitende Partijen andere bijzondere overeenkomsten sluiten betreffende alle aangelegenheden waarvoor zij afzonderlijke regelingen wenselijk achten. Geen bijzondere overeenkomst mag de positie van krijgsgevangenen, zoals door dit Verdrag geregeld, ongunstig beïnvloeden, noch de rechten welke dit hun toekent, beperken.

Krijgsgevangenen zullen de voordelen van zodanige overeenkomsten blijven genieten zolang het Verdrag op hen van toepassing is, tenzij uitdrukkelijk het tegendeel is bepaald in bovenbedoelde of nadien gesloten overeenkomsten, dan wel gunstiger maatregelen door één van de Partijen bij het conflict ten aanzien van hen zijn genomen.

Artikel 7 - Onvervreemdbaarheid van rechten

Krijgsgevangenen mogen onder geen enkele omstandigheid geheel of gedeeltelijk afstand doen van de rechten welke dit Verdrag en eventueel de bijzondere overeenkomsten, bedoeld in het voorgaand artikel, hun waarborgen.

Artikel 8 - Beschermende Mogendheden

Dit Verdrag zal worden toegepast met de medewerking en onder het toezicht van de beschermende Mogendheden die belast zijn met het behartigen van de belangen van de Partijen bij het conflict. Te dien einde kunnen de beschermende Mogendheden, naast haar diplomatiek of consulaire personeel, gedelegeerden benoemen uit haar eigen onderdanen of uit die van andere onzijdige Mogendheden. De benoeming van deze gedelegeerden moet worden onderworpen aan de goedkeuring van de Mogendheid bij welke zij hun taak zullen vervullen.

De Partijen bij het conflict zullen zo veel mogelijk de taak van de vertegenwoordigers of gedelegeerden van de beschermende Mogendheden vergemakkelijken.

De vertegenwoordigers of gedelegeerden van de beschermende Mogendheden mogen in geen geval de grenzen van de hun krachtens dit Verdrag opgedragen taak overschrijden; zij moeten in het bijzonder rekening houden met de gebiedende eisen van veiligheid van de Staat bij welke zij hun taak vervullen.

Artikel 9 – Het Internationale Comité van het Rode Kruis

De bepalingen van dit Verdrag vormen geen belemmering voor de menslievende werkzaamheden welke, met toestemming van de betrokken Partijen bij het conflict, het Internationale Comité van het Rode Kruis of enige andere onpartijdige humanitaire organisatie op zich neemt voor de bescherming van krijgsgevangenen, alsmede voor aan hen te verlenen hulp.

Artikel 10 - Plaatsvervanger beschermende Mogendheid

De Hoge Verdragsluitende Partijen kunnen te allen tijde overeenkomen de taak welke krachtens dit Verdrag op de beschermende Mogendheden rust, toe te vertrouwen aan een organisatie die alle waarborgen van onpartijdigheid en doeltreffendheid biedt.

Indien krijgsgevangenen, om welke reden ook, niet of niet meer de voordelen genieten van de werkzaamheden van een beschermende Mogendheid of van een organisatie, aangewezen overeenkomstig het eerste lid, moet de gevangenhoudende Mogendheid een onzijdige Staat of een organisatie, als bovenbedoeld, verzoeken de taak op zich te nemen, welke krachtens dit Verdrag rust op door de Partijen bij het conflict aangewezen beschermende Mogendheden.

Indien op deze wijze niet in de bescherming kan worden voorzien, moet de gevangenhoudende Mogendheid een humanitaire organisatie, zoals het Internationale Comité van het Rode Kruis verzoeken de menslievende taak, anders krachtens dit Verdrag door beschermende Mogendheden uitgeoefend, op zich te nemen, dan wel, behoudens de bepalingen van dit artikel, het aanbod van de diensten door een zodanige organisatie aanvaarden.

Iedere onzijdige Mogendheid of iedere organisatie die door de belanghebbende Mogendheid wordt aangezocht dan wel zich met het bovenbedoeld oogmerk aanbiedt, moet zich bij haar optreden bewust blijven van haar verantwoordelijkheid ten opzichte van de Partij bij het conflict, tot welke de door dit Verdrag beschermde personen behoren, en moet voldoende waarborgen bieden, dat zij in staat is de betreffende taak op zich te nemen en deze op onpartijdige wijze uit te voeren.

Van de voorgaande bepalingen mag niet worden afgeweken bij bijzondere overeenkomst tussen Mogendheden van welke zich één ten gevolge van het verloop van de krijgsv verrichtingen, zelfs tijdelijk, ten opzichte van de andere Mogendheid of haar bondgenoten in haar vrijheid van onderhandelen beperkt ziet, in het bijzonder ingeval het grondgebied van eerstbedoelde Mogendheid, of een belangrijk gedeelte daarvan, is bezet.

Waar in dit Verdrag wordt gesproken van een beschermende Mogendheid, wordt daaronder begrepen een vervangende organisatie in de zin van dit artikel.

Artikel 11 - Verzoeningsprocedure

In alle gevallen waarin zij zulks in het belang van de beschermde personen raadzaam achten, in het bijzonder bij meningsverschil tussen de Partijen bij het conflict over de toepassing of uitlegging van de bepalingen van dit Verdrag, zullen de beschermende Mogendheden hun goede diensten verlenen tot oplossing van het geschil.

Te dien einde kan ieder van de beschermende Mogendheden, op uitnodiging van één Partij of op eigen initiatief, aan de Partijen bij het conflict een bijeenkomst voorstellen van haar vertegenwoordigers, in het bijzonder van de autoriteiten die verantwoordelijk zijn voor krijgsgevangenen, eventueel op passend gekozen onzijdig gebied. De Partijen bij het conflict zijn gehouden gevolg te geven aan de voorstellen welke haar tot dit doel worden gedaan. De beschermende Mogendheden kunnen, zo nodig, de Partijen bij het conflict voorstellen de benoeming van een bepaald persoon, behorend tot een onzijdige Mogendheid of afgevaardigd door het Internationale Comité van het Rode Kruis, die zal worden uitgenodigd aan een zodanige bijeenkomst deel te nemen, goed te keuren.

Titel II - Algemene bescherming van krijgsgevangenen

Artikel 12 - Verantwoordelijkheid voor de behandeling van gevangenen

Krijgsgevangenen bevinden zich in de macht van de vijandelijke Mogendheid, maar niet in die van de personen of troepenafdelingen die hen gevangen hebben genomen. Afgezien van de persoonlijke

aansprakelijkheid welke mocht bestaan, is de gevangenhoudende Mogendheid verantwoordelijk voor de behandeling welke hun wordt aangedaan.

Krijgsgevangenen mogen door de gevangenhoudende Mogendheid slechts aan een Mogendheid die partij is bij het Verdrag worden overgedragen, en dan alleen nadat de gevangenhoudende Mogendheid zich ervan heeft vergewist, dat die andere Mogendheid bereid en in staat is het Verdrag toe te passen. Wanneer krijgsgevangenen onder die omstandigheden worden overgedragen, berust de verantwoordelijkheid voor de toepassing van het Verdrag bij de Mogendheid die zich bereid heeft verklaard hen op te nemen, gedurende de tijd dat zij aan haar zijn toevertrouwd.

Niettemin moet, ingeval deze Mogendheid in gebreke blijft op enig belangrijk punt de bepalingen van het Verdrag uit te voeren, de Mogendheid die de krijgsgevangenen heeft overgedragen, op mededeling daarvan door de beschermende Mogendheid, doeltreffende maatregelen nemen om in de toestand afdoende verbetering te brengen dan wel verzoeken haar de krijgsgevangenen terug te zenden. Aan dit verzoek moet worden voldaan.

Artikel 13 - Menselijke behandeling van gevangenen

Krijgsgevangenen moeten te allen tijde menslievend worden behandeld. Iedere onrechtmatige handeling of nalatigheid van de zijde van de gevangenhoudende Mogendheid, welke de dood van een krijgsgevangene die zich in haar macht bevindt, ten gevolge heeft dan wel zijn gezondheid ernstig in gevaar brengt, is verboden en wordt beschouwd als een ernstige inbreuk op dit Verdrag. In het bijzonder mag geen krijgsgevangene lichamelijk worden verminkt of onderworpen aan geneeskundige of wetenschappelijke proefnemingen van welke aard ook, welke door de geneeskundige behandeling van de betrokken krijgsgevangene niet gerechtvaardigd noch in diens belang zouden zijn.

Evenzo moeten krijgsgevangenen te allen tijde worden beschermd, in het bijzonder tegen iedere daad van geweld of vreesaanjaging, tegen beledigingen en de nieuwsgierigheid van het publiek.

Represaillemaatregelen ten aanzien van krijgsgevangenen zijn verboden.

Artikel 14 - Eerbied voor hun persoon

Krijgsgevangenen hebben onder alle omstandigheden recht op eerbiediging van hun persoon en van hun eer.

Vrouwen moeten met alle aan haar sekse verschuldigde voorkomendheid en in ieder geval even gunstig als mannen worden behandeld.

Krijgsgevangenen behouden de volle burgerlijke bevoegdheid welke zij op het tijdstip van hun gevangenneming genoten. De gevangenhoudende Mogendheid mag de gebruikmaking daarvan, zowel op haar grondgebied als daarbuiten, slechts beperken voor zover de krijgsgevangenschap zulks vereist.

Artikel 15 - Onderhoud van de gevangenen

De gevangenhoudende Mogendheid is gehouden kosteloos te voorzien in het onderhoud van de krijgsgevangenen en in de geneeskundige verzorging welke hun gezondheidstoestand noodzakelijk maakt.

Artikel 16 - Gelijke behandeling

Met inachtneming van de bepalingen van dit Verdrag met betrekking tot rang en sekse, en onverminderd iedere bevoorrechte behandeling welke aan krijgsgevangenen mocht worden toegekend op grond van hun gezondheidstoestand, leeftijd of vakkundigheid, moeten alle krijgsgevangenen door de gevangenhoudende Mogendheid op dezelfde wijze worden behandeld, zonder enig voor hen nadelig onderscheid, gegrond op ras, nationaliteit, godsdienst, politieke overtuiging of enig ander soortgelijk criterium.

Titel III - Gevangenschap

Afdeling I - Aanvang van de gevangenschap

Artikel 17 - Ondervraging

Iedere krijgsgevangene is, bij ondervraging op dit punt, slechts gehouden mededeling te doen van zijn naam, voornamen en rang, geboortedatum en leger- of stamboeknummer, of bij gebreke daarvan, van een daarmede overeenkomende aanwijzing.

Ingeval hij opzettelijk deze regel overtreedt, zou hij zich kunnen blootstellen aan een beperking van de voorrechten, toegekend aan gevangenen van zijn rang of status.

Iedere Partij bij het conflict is verplicht aan eenieder die onder haar jurisdictie staat en krijgsgevangene zou kunnen worden, een identiteitskaart te verstrekken, houdende zijn naam, voornamen en rang, leger- of stamboeknummer of daarmede overeenkomende aanwijzing, en geboortedatum. Deze identiteitskaart kan bovendien dragen de handtekening of vingerafdrukken van de betrokkene dan wel beide, zomede alle verdere aanwijzingen welke de Partijen bij het conflict mochten wensen toe te voegen met betrekking tot de personen die tot haar gewapende macht behoren. Voor zover mogelijk, zullen de afmetingen 6,5 x 10 cm bedragen en zal de kaart in tweevoud worden opgemaakt. De krijgsgevangene moet de identiteitskaart op verzoek vertonen, maar deze mag hem in geen geval worden ontnomen.

Geen lichamelijke of geestelijke marteling, noch enige andere vorm van dwang, mag worden toegepast op krijgsgevangenen om van hen inlichtingen te verkrijgen van welke aard ook. Krijgsgevangenen die weigeren te antwoorden, mogen niet worden bedreigd, noch beschimpt, noch blootgesteld aan enige onaangename of nadelige behandeling van welke aard ook.

Krijgsgevangenen die uit hoofde van hun lichamelijke of geestelijke toestand niet in staat zijn zich te identificeren, zullen worden overgegeven aan de Geneeskundige Dienst. De identiteit van deze krijgsgevangenen zal worden vastgesteld met behulp van alle mogelijke middelen, met inachtneming van de bepalingen van het voorgaand lid.

Het ondervragen van krijgsgevangenen moet geschieden in een voor hen begrijpelijke taal.

Artikel 18 - Bezittingen van de gevangenen

Alle goederen en voorwerpen voor persoonlijk gebruik - uitgezonderd wapens, paarden, militaire uitrusting en militaire papieren - zullen in het bezit blijven van de krijgsgevangenen, evenals hun metalen helmen, gasmaskers en alle andere voorwerpen welke hun zijn verstrekt voor hun persoonlijke bescherming. Eveneens zullen in hun bezit blijven de goederen en voorwerpen dienend tot hun kleding en voeding, ook indien deze goederen en voorwerpen tot hun modeluitrusting behoren.

Nimmer mogen krijgsgevangenen zonder identiteitsbewijs zijn. Aan degenen die er geen bezitten, zal de gevangenhoudende Mogendheid er een verstrekken.

Onderscheidingstekens van rang en nationaliteit, decoraties en voorwerpen welke bovenal een persoonlijke of gevoelswaarde hebben, mogen krijgsgevangenen niet worden ontnomen.

Geldbedragen welke krijgsgevangenen bij zich hebben, mogen hun slechts op bevel van een officier worden ontnomen en alleen nadat het bedrag en het signalement van de bezitter in een speciaal register zijn vastgelegd en nadat aan laatstgenoemde een gespecificeerd ontvangstbewijs is ter hand gesteld, hetwelk, goed leesbaar, de naam, rang en troepenafdeling vermeldt van de persoon die het ontvangstbewijs heeft afgegeven. Geldbedragen in de muntsoort van de gevangenhoudende Mogendheid, of op verzoek van de krijgsgevangene daarin omgerekend, zullen op de rekening van de gevangene worden tegoedgeschreven, overeenkomstig artikel 64.

De gevangenhoudende Mogendheid mag slechts op grond van veiligheidsoverwegingen voorwerpen van waarde aan krijgsgevangenen ontnemen. In dat geval zal dezelfde gedragslijn worden gevolgd als ten aanzien van het ontnemen van geldbedragen.

Deze voorwerpen, evenals de afgenomen geldbedragen in een andere muntsoort dan die van de gevangenhoudende Mogendheid en waarvan de bezitter niet de omrekening heeft verzocht, moeten door de gevangenhoudende Mogendheid worden bewaard en in de oorspronkelijke vorm worden teruggegeven aan de krijgsgevangene bij het einde van zijn gevangenschap.

Artikel 19 - Evacuatie

Krijgsgevangenen zullen, binnen de kortst mogelijke tijd na hun gevangenneming worden afgevoerd naar kampen, ver genoeg van de gevechtszone gelegen om er zich buiten gevaar te bevinden.

In een gevaarlijke zone mogen slechts die krijgsgevangenen tijdelijk worden gehouden die, wegens hun verwondingen of ziekte, groter gevaar zouden lopen indien zij werden afgevoerd, dan indien zij ter plaatse zouden blijven.

Krijgsgevangenen mogen, in afwachting van hun afvoer uit een gevechtszone, niet onnodig aan gevaar worden blootgesteld.

Artikel 20 - Omstandigheden van evacuatie

Het afvoeren van krijgsgevangenen moet steeds op menslievende wijze geschieden en onder omstandigheden, gelijk aan die waaronder troepen van de gevangenhoudende Mogendheid worden verplaatst.

De gevangenhoudende Mogendheid moet gedurende het afvoeren aan de krijgsgevangenen in voldoende hoeveelheid drinkwater en voedsel verschaffen, zomede de nodige kleding en geneeskundige verzorging; zij zal alle vereiste voorzorgen nemen om hun veiligheid gedurende het afvoeren te waarborgen en zo spoedig mogelijk een lijst opstellen van de krijgsgevangenen die worden afgevoerd.

Indien de krijgsgevangenen, gedurende het afvoeren in een doorgangskamp moeten verblijven, moet dit verblijf zo kort mogelijk zijn.

Afdeling II - Internering van krijgsgevangenen

Hoofdstuk 1 - Algemene bepalingen

Artikel 21 - Beperking inzake bewegingsvrijheid

De gevangenhoudende Mogendheid mag krijgsgevangenen aan internering onderwerpen. Zij mag hun de verplichting opleggen zich niet verder dan tot op een bepaalde afstand van het kamp waarin zij zijn geïnterneerd, te verwijderen dan wel, indien het kamp is afgesloten, zich niet buiten de afsluiting te begeven. Onverminderd de bepalingen van dit Verdrag betreffende de strafrechtelijke en krijgstuuchtelijke sancties, mogen deze krijgsgevangenen slechts worden opgesloten of geconsigneerd indien deze maatregel noodzakelijk blijkt ter bescherming van hun gezondheid en dan alleen zolang de omstandigheden welke het nemen van die maatregel noodzakelijk hebben gemaakt, voortduren.

Krijgsgevangenen kunnen op erewoord of belofte in algehele of gedeeltelijke vrijheid worden gesteld, voor zover de wetten van de Mogendheid tot welke zij behoren, hun zulks veroorloven. Deze maatregel zal in het bijzonder worden genomen in de gevallen waarin deze kan strekken tot verbetering van de gezondheidstoestand van de krijgsgevangenen. Geen gevangene zal worden gedwongen zijn vrijheid op erewoord of belofte te aanvaarden.

Bij het uitbreken van de vijandelijkheden zal iedere Partij bij het conflict de tegenpartij in kennis stellen met de wetten en reglementen welke haar onderdanen veroorloven of verbieden vrijheid op erewoord of belofte te aanvaarden. Krijgsgevangenen, vrijgelaten op erewoord of belofte overeenkomstig de

aldus meegedeelde wetten en reglementen, zijn op eigen eer verplicht zowel tegenover de Mogendheid tot welke zij behoren, als tegenover de Mogendheid die hen gevangen heeft genomen, nauwgezet de verplichtingen na te komen, waartoe zij zich hebben verbonden. In zodanige gevallen is de Mogendheid tot welke zij behoren gehouden van hen geen enkele dienst te eisen of te aanvaarden, welke in strijd zou zijn met hun gegeven woord of belofte.

Artikel 22 - Plaats van internering

Krijgsgevangenen mogen alleen worden geïnterneerd in lokaliteiten welke op de vaste wal zijn gelegen en alle waarborgen bieden voor hygiëne en gezondheid; behoudens in bijzondere gevallen waarin het belang van de krijgsgevangenen zelf zulks rechtvaardigt, mogen zij niet in strafinrichtingen worden geïnterneerd.

Krijgsgevangenen die geïnterneerd zijn in ongezonde streken of in streken waar het klimaat voor hen schadelijk is, moeten zo spoedig mogelijk worden overgebracht naar streken met een gunstiger klimaat.

De gevangenhoudende Mogendheid zal de krijgsgevangenen in de kampen of kampafdelingen indelen naar hun nationaliteit, taal en gewoonten, met dien verstande, dat zij niet worden gescheiden van de krijgsgevangenen, behorend tot de gewapende macht waarbij zij dienden op het tijdstip van hun gevangenneming, tenzij zij daarin mochten toestemmen.

Artikel 23 - Veiligheid van gevangenen

Geen krijgsgevangene mag, op welk tijdstip ook, worden gezonden naar of vastgehouden in een streek waar hij zou zijn blootgesteld aan het vuur van de gevechtszone; evenmin mag hij worden gebruikt om door zijn aanwezigheid bepaalde punten of streken te vrijwaren voor militaire operaties.

Krijgsgevangenen moeten, in dezelfde mate als de burgerbevolking ter plaatse, kunnen beschikken over schuilplaatsen tegen luchtbombardementen en andere oorlogsgevaren; met uitzondering van hen die mochten deelnemen aan de bescherming van hun verblijven tegen bovengenoemde gevaren, moeten zij zich zo spoedig mogelijk na het alarmsignaal naar de schuilplaatsen kunnen begeven. Iedere andere beschermende maatregel welke ten behoeve van de bevolking wordt genomen, zal evenzeer op hen van toepassing zijn.

De gevangenhoudende Mogendheden zullen, door tussenkomst van de beschermende Mogendheden, aan de belanghebbende Mogendheden mededeling doen van alle vereiste gegevens betreffende de aardrijkskundige ligging van de krijgsgevangenkampen.

Telkens wanneer overwegingen van militaire aard zulks veroorloven, zullen krijgsgevangenkampen overdag kenbaar worden gemaakt door de letters PG of PW, zodanig aangebracht, dat zij uit de lucht duidelijk zichtbaar zijn; echter kunnen de belanghebbende Mogendheden een ander middel van aanduiding overeenkomen. Alleen krijgsgevangenkampen mogen op deze wijze worden aangeduid.

Artikel 24 - Doorgangskampen van blijvende aard

Doorgangs- of indelingskampen van blijvende aard zullen op soortgelijke wijze als in deze Afdeling voorgeschreven worden ingericht; de krijgsgevangenen zullen daar dezelfde behandeling als in andere kampen ontvangen.

Hoofdstuk 2 - Huisvesting, voeding en kleding van krijgsgevangenen

Artikel 25 - Huisvesting

De huisvesting van krijgsgevangenen moet voldoen aan voorwaarden, even gunstig als die voor de in dezelfde streek gelegerde troepen van de gevangenhoudende Mogendheid. Deze voorwaarden

moeten rekening houden met de zeden en gewoonten van de krijgsgevangenen en mogen in geen geval schadelijk zijn voor hun gezondheid.

De voorgaande bepalingen gelden in het bijzonder voor de slaapzalen van de krijgsgevangenen, zowel wat betreft de totaaloppervlakte en minimum luchtinhoud als de algemene inrichting en het nachtleger, dekens inbegrepen.

De lokaliteiten, zowel die bestemd voor individueel als voor collectief gebruik door krijgsgevangenen, moeten geheel vochtvrij zijn en voldoende verwarmd en verlicht, in het bijzonder tussen het invallen van de duisternis en het doven van de lichten. Alle voorzorgen tegen brandgevaar moeten worden genomen.

In alle kampen waarin behalve mannelijke ook vrouwelijke krijgsgevangenen zijn ondergebracht, moet in afzonderlijke slaapzalen worden voorzien.

Artikel 26 - Voedsel

Het dagelijks voedselrantsoen moet, wat hoeveelheid, hoedanigheid en afwisseling betreft, voldoende zijn om de krijgsgevangenen in goede gezondheid te houden en gewichtsverlies of stoornissen door gemis aan bepaalde stoffen te voorkomen. Rekening moet ook worden gehouden met de voeding waaraan de krijgsgevangenen gewend waren.

De gevangenhoudende Mogendheid zal aan krijgsgevangenen die arbeid verrichten, de extra voeding verstrekken, nodig om de arbeid waarvoor zij worden gebruikt, te kunnen verrichten.

Voldoende drinkwater moet aan de krijgsgevangenen worden verstrekt. Het gebruik van tabak is geoorloofd.

Krijgsgevangenen zullen zoveel mogelijk deel hebben aan de bereiding van hun maaltijden; zij mogen daartoe te werk worden gesteld in de keukens. Zij zullen bovendien de middelen ontvangen om zelf het extra voedsel waarover zij mochten beschikken, toe te bereiden.

Behoorlijke lokaliteiten voor het nuttigen van de maaltijden moeten beschikbaar zijn.

Alle collectieve krijgstuuchtelijke maatregelen met betrekking tot de voeding zijn verboden.

Artikel 27 - Kleding

Boven- en onderkleding en schoeisel moeten in voldoende hoeveelheid aan krijgsgevangenen worden verstrekt door de gevangenhoudende Mogendheid, die rekening moet houden met het klimaat van de streek waar de gevangenen zich bevinden. De uniformen van de vijandelijke krijgsmacht, buitgemaakt door de gevangenhoudende Mogendheid, zullen, indien deze geschikt zijn voor het klimaat van het land, worden gebruikt voor het kleden van de krijgsgevangenen.

In de vervanging en herstelling van deze goederen zal de gevangenhoudende Mogendheid geregeld voorzien. Bovendien zullen krijgsgevangenen die arbeid verrichten, overal waar de aard van de arbeid zulks vereist, daartoe geschikte kleding ontvangen.

Artikel 28 - Kantines

In alle kampen zullen kantines worden ingericht, waar de krijgsgevangenen zich levensmiddelen, voorwerpen voor dagelijks gebruik, zeep en tabak kunnen aanschaffen, waarvan de verkoopprijs in geen geval de handelsprijs ter plaatse mag te boven gaan.

De winsten van de kantines zullen worden aangewend ten behoeve van de krijgsgevangenen; een speciaal fonds zal daartoe worden gesticht. De vertrouwensman heeft het recht mee te werken aan de administratie van de kantine en aan het beheer van het fonds.

Bij de opheffing van een kamp zal het batig saldo van het speciale fonds aan een internationale humanitaire organisatie worden overgedragen, ten einde te worden gebruikt ten behoeve van

krijgsgevangenen van dezelfde nationaliteit als degenen die hebben bijgedragen tot de vorming van het fonds. In geval van algemene repatriëring zullen de saldi door de gevangenhoudende Mogendheid worden behouden, tenzij anders overeengekomen tussen de betrokken Mogendheden.

Hoofdstuk 3 - Hygiëne en geneeskundige verzorging

Artikel 29 - Hygiëne

De gevangenhoudende Mogendheid is gehouden alle maatregelen op hygiënisch gebied te nemen, welke nodig zijn om de zindelijkheid van de kampen en een goede gezondheidstoestand daarin te verzekeren en epidemieën te voorkomen.

Krijgsgevangenen moeten dag en nacht kunnen beschikken over privaten en urinoirs welke in overeenstemming zijn met de regels van de hygiëne en in een voortdurende staat van zindelijkheid worden gehouden. Kampen waarin vrouwelijke krijgsgevangenen verblijf houden, moeten van afzonderlijke privaten voor haar zijn voorzien.

Bovendien moeten, onafhankelijk van de baden en douches waarvan de kampen moeten zijn voorzien, aan de krijgsgevangenen water en zeep in voldoende hoeveelheid worden verstrekt voor hun dagelijkse lichaamsverzorging en voor het wassen van hun linnengoed; daartoe zullen de nodige installaties te hunner beschikking worden gesteld, alsmede de nodige gelegenheid en tijd worden gegeven.

Artikel 30 - Geneeskundige aandacht

Ieder kamp moet voorzien zijn van een behoorlijk ziekenverblijf, waar de krijgsgevangenen alle verzorging welke zij nodig mochten hebben, zomede een passende dieetvoeding kunnen ontvangen. Zo nodig zullen isolatievertrekken worden bestemd voor gevallen van besmettelijke of geestesziekten.

Krijgsgevangenen lijdende aan een ernstige ziekte of wier toestand een bijzondere behandeling, operatief ingrijpen of verzorging in een ziekenhuis noodzakelijk maakt, moeten worden opgenomen in een militaire of burgerinrichting welke geschikt is om hen te behandelen, ook indien het in de bedoeling ligt hen spoedig te repatriëren. Bijzondere faciliteiten zullen worden verleend voor de verzorging van gebrekkigen, in het bijzonder van blinden, en voor hun revalidatie, in afwachting van hun repatriëring.

Bij voorkeur zullen krijgsgevangenen worden behandeld door geneeskundig personeel van de Mogendheid tot welke zij behoren en, zo mogelijk, van hun eigen nationaliteit.

Krijgsgevangenen mogen niet worden verhinderd zich bij de geneeskundige autoriteiten voor onderzoek aan te melden. De gevangenhoudende autoriteiten zullen aan iedere behandelde krijgsgevangene op diens verzoek een officiële verklaring verstrekken, welke de aard van zijn verwondingen of ziekte, en de duur en de aard van zijn behandeling vermeldt. Een duplicaat van deze verklaring zal aan het Centraal Bureau voor Krijgsgevangenen worden gezonden.

De kosten van behandeling, waaronder begrepen die van ieder apparaat dat nodig is om de krijgsgevangene in goede gezondheid te houden, in het bijzonder tand- of andere prothesen en brillen, zullen ten laste komen van de gevangenhoudende Mogendheid.

Artikel 31 - Geneeskundige inspectie

Tenminste éénmaal per maand zullen geneeskundige inspecties van de krijgsgevangenen worden gehouden. Daarbij zal tevens het lichaamsgewicht van iedere krijgsgevangene worden nagegaan en geregistreerd. Deze inspecties hebben in het bijzonder ten doel de algemene gezondheids- en voedingstoestand en staat van zindelijkheid van de krijgsgevangenen te controleren, zomede besmettelijke ziekten, in het bijzonder tuberculose, malaria en geslachtsziekten, op te sporen. Te dien einde zal gebruik worden gemaakt van de meest doelmatige methode waarover kan worden beschikt, zoals het periodiek radiografisch kleinbeeldonderzoek tot ontdekking van tuberculose in haar eerste stadium.

Artikel 32 - Gevangenen met geneeskundige functie

Van krijgsgevangenen die, hoewel niet aan de Geneeskundige Dienst van de gewapende macht verbonden, geneesheer, tandheeskundige, verpleger of verpleegster zijn, mag door de gevangenhoudende Mogendheid worden verlangd, dat zij hun geneeskundige of verplegende functie uitoefenen in het belang van de krijgsgevangenen die tot dezelfde Mogendheid als zij zelf behoren. In dat geval blijven zij krijgsgevangenen, maar moeten zij op dezelfde wijze worden behandeld als de overeenkomstige leden van het geneeskundig personeel die door de gevangenhoudende Mogendheid zijn aangehouden. Zij zijn dan vrijgesteld van iedere andere arbeid welke hun op grond van artikel 49 zou kunnen worden opgelegd.

Hoofdstuk 4 - Geneeskundig personeel en geestelijken aangehouden voor hulp en bijstand aan krijgsgevangenen

Artikel 33 - Rechten en privileges van aangehouden personeel

Leden van het geneeskundig personeel en geestelijken, aangehouden door de gevangenhoudende Mogendheid ten einde hulp en bijstand te verlenen aan krijgsgevangenen, zullen niet als krijgsgevangenen worden beschouwd. Niettemin zullen zij tenminste alle voordelen en de bescherming van dit Verdrag genieten, alsmede alle faciliteiten welke nodig zijn voor het verlenen van hun geneeskundige en geestelijke bijstand aan de krijgsgevangenen.

In het kader van de militaire wetten en reglementen van de gevangenhoudende Mogendheid en onder het toezicht van de bevoegde diensten van deze Mogendheid, zullen zij, in overeenstemming met hun ethische opvattingen omtrent hun beroep, hun geneeskundige of geestelijke werkzaamheden voortzetten ten behoeve van de krijgsgevangenen, bij voorkeur van de strijdkrachten waartoe zij behoren. Voor de vervulling van hun geneeskundige of geestelijke taak genieten zij bovendien de volgende faciliteiten:

- a. Zij zijn gemachtigd op geregelde tijdstippen de krijgsgevangenen die zich in werkgroepen of hospitalen buiten het kamp bevinden, te bezoeken. De gevangenhoudende Mogendheid zal voor dit doel de benodigde vervoermiddelen te hunner beschikking stellen.
- b. In ieder kamp is de oudste militaire arts in de hoogste rang tegenover de militaire autoriteiten van het kamp verantwoordelijk voor de werkzaamheden van het aangehouden geneeskundig personeel. Te dien einde zullen de Partijen bij het conflict zich van het uitbreken van de vijandelijkheden af met elkander verstaan omtrent de overeenstemming van de rangen van haar geneeskundig personeel, met inbegrip van het personeel van de verenigingen, bedoeld in artikel 26 van het Verdrag van Genève voor de verbetering van het lot van de gewonden en zieken, zich bevindende bij de strijdkrachten te velde, van 12 augustus 1949. Voor alle aangelegenheden, voortvloeiende uit hun taak, hebben deze arts en de geestelijken rechtstreeks toegang tot de bevoegde autoriteiten van het kamp. Deze zullen hun alle faciliteiten verlenen, nodig voor de met deze aangelegenheden verband houdende correspondentie.
- c. Het aangehouden personeel, hoewel onderworpen aan de interne discipline van het kamp waarin het zich bevindt, mag niet tot enige werkzaamheid, buiten zijn geneeskundige of geestelijke taak vallend, worden gedwongen.
Gedurende de vijandelijkheden zullen de Partijen bij het conflict zich met elkander verstaan omtrent een mogelijke aflossing van het aangehouden personeel en de regeling daarvan vaststellen

Geen van de voorgaande bepalingen ontheft de gevangenhoudende Mogendheid van de verplichtingen welke op haar rusten met betrekking tot de geneeskundige en geestelijke verzorging van de krijgsgevangenen.

Hoofdstuk 5 - Godsdienst, studie en lichaams oefeningen

Artikel 34 - Religieuze plichten

Krijgsgevangenen genieten volledige vrijheid om hun godsdienstplichten te vervullen, waaronder begrepen het bijwonen van hun eredienst mits zij zich gedragen naar de door de militaire autoriteiten voorgeschreven maatregelen van orde.

Behoorlijke lokaliteiten zullen voor de godsdienstoefeningen ter beschikking worden gesteld.

Artikel 35 - Aangehouden geestelijken

De tot de strijdkrachten behorende geestelijken die in handen van de vijandelijke Mogendheid vallen en die gebleven of aangehouden zijn om krijgsgevangenen bij te staan, zijn bevoegd hun geestelijke bijstand te verlenen en hun ambt vrijelijk onder hun geloofsgenoten uit te oefenen overeenkomstig hun godsdienstige gewetensplicht. Zij zullen worden verdeeld over de verschillende kampen en werkgroepen waarin zich krijgsgevangenen bevinden, die tot dezelfde krijgsmacht behoren, dezelfde taal spreken of dezelfde godsdienst belijden. Zij zullen de nodige faciliteiten genieten en in het bijzonder gebruik kunnen maken van de in artikel 33 bedoelde vervoermiddelen, ten einde de krijgsgevangenen buiten hun kamp te bezoeken. Onverminderd de censuur, genieten zij voor hun ambtelijke aangelegenheden vrijheid van correspondentie met de kerkelijke autoriteiten van het gevangenhoudende land en internationale godsdienstige organisaties. De brieven en briefkaarten welke zij tot dat doel verzenden, vallen buiten de aantallen, bedoeld in artikel 71.

Artikel 36 - Bedienaars van erediensten

Krijgsgevangenen die bedienaars van een eredienst zijn, zonder aan hun eigen strijdkrachten als geestelijken verbonden te zijn geweest, zijn bevoegd, welke hun gezindte ook moge zijn, hun ambt vrijelijk onder hun geloofsgenoten uit te oefenen. Zij zullen te dien einde op dezelfde wijze worden behandeld als de door de gevangenhoudende Mogendheid aangehouden geestelijken. Zij mogen niet tot enige andere arbeid worden verplicht.

Artikel 37 - Gevangenen zonder bedienaar van hun eredienst

Wanneer krijgsgevangenen niet beschikken over de bijstand van een aangehouden geestelijke van de strijdkrachten of van een krijgsgevangene bedienaar van hun eredienst, zal, op verzoek van de belanghebbende krijgsgevangenen, een geestelijke die hun eigen dan wel een aanverwant geloof belijdt, of, bij gebrek daarvan, een daartoe bekwame leek; indien zulks uit confessioneel oogpunt mogelijk is, worden aangewezen om deze taak te vervullen. Deze aanwijzing, welke onderworpen is aan de goedkeuring van de gevangenhoudende Mogendheid, zal geschieden met instemming van de gemeenschap van de betrokken krijgsgevangenen en waar nodig, met goedkeuring van de plaatselijke geestelijke overheid van dezelfde geloofsbelijdenis. De aldus aangewezenen moet zich gedragen naar alle voorschriften, door de gevangenhoudende Mogendheid vastgesteld in het belang van de orde en tucht en de militaire veiligheid.

Artikel 38 - Recreatie, studie, sport en spel

Vrijheid latend aan de persoonlijke voorkeur van iedere krijgsgevangene, zal de gevangenhoudende Mogendheid bezigheden van intellectuele, opvoedende, ontspannende en sportieve aard onder de krijgsgevangenen aanmoedigen; zij zal de nodige maatregelen nemen om de uitoefening daarvan te verzekeren door geschikte lokaliteiten en het benodigd materieel te hunner beschikking te stellen.

Krijgsgevangenen moeten gelegenheid hebben zich aan lichaams oefeningen, sport en spel inbegrepen, te wijden en van de buitenlucht te genieten. Daartoe zal in alle kampen worden voorzien in voldoende open ruimten.

Hoofdstuk 6 - Krijgstucht

Artikel 39 - Administratie, groet

Ieder krijgsgevangenkamp zal worden geplaatst onder het rechtstreeks gezag van een verantwoordelijk officier, die behoort tot de geregelde krijgsmacht van de gevangenhoudende Mogendheid. De officier moet in het bezit zijn van de tekst van dit Verdrag, moet zorg dragen, dat de bepalingen daarvan bekend zijn aan het personeel dat onder zijn bevelen staat, en zal, onder toezicht van zijn Regering, verantwoordelijk zijn voor de toepassing van het Verdrag.

Met uitzondering van de officieren, zijn krijgsgevangenen de militaire groet en de uiterlijke eerbewijzen, voorgeschreven in de voor hun eigen gewapende macht van kracht zijnde reglementen; verschuldigd aan alle officieren van de gevangenhoudende Mogendheid.

Krijgsgevangen officieren zijn alleen gehouden de militaire groet te brengen aan officieren van hogere rang van de gevangenhoudende Mogendheid; echter zijn zij die groet verschuldigd aan de kampcommandant, onverschillig welke rang hij bekleedt.

Artikel 40 - Onderscheidingstekens en decoraties

Het dragen van onderscheidingstekens van rang en nationaliteit, evenals van decoraties, is geoorloofd.

Artikel 41 - Aanwezigheid van Verdragsteksten

In ieder kamp zal de tekst van dit Verdrag en van de bijlagen, zomede de inhoud van alle bijzondere overeenkomsten, bedoeld in artikel 6, in de taal van de krijgsgevangenen, worden aangeslagen op plaatsen waar alle krijgsgevangenen deze kunnen lezen. Op verzoek zullen afschriften worden verstrekt aan de krijgsgevangenen die niet in de gelegenheid zijn van de aangeslagen tekst kennis te nemen.

Voorschriften, orders, waarschuwingen en bekendmakingen van iedere aard, betrekking hebbend op het gedrag van de krijgsgevangenen, zullen hun worden medegedeeld in een voor hen begrijpelijke taal; zij zullen op de hierboven voorgeschreven wijze worden aangeslagen en exemplaren daarvan zullen aan de vertrouwensman ter hand worden gesteld. Alle orders en bevelen, tot krijgsgevangenen persoonlijk gericht, moeten eveneens worden gegeven in een voor hen begrijpelijke taal.

Artikel 42 - Gebruik van wapens

Het gebruik van wapens tegen krijgsgevangenen, in het bijzonder tegen krijgsgevangenen die ontvluchten of pogen te ontvluchten, mag niet dan als uiterst middel worden toegepast en moet steeds worden voorafgegaan door sommaties welke in overeenstemming zijn met de omstandigheden.

Hoofdstuk 7 - Rangen van krijgsgevangenen

Artikel 43 - Bekendmaking van rang

Bij het uitbreken van de vijandelijkheden zullen de Partijen bij het conflict elkander mededeling doen van de titels en rangen van alle personen, vermeld in artikel 4 van dit Verdrag, ten einde gelijkheid in de behandeling van gevangenen van overeenkomstige rang te verzekeren; indien titels en rangen later worden ingesteld, zal daarvan op gelijke wijze mededeling worden gedaan.

De gevangenhoudende Mogendheid zal de bevorderingen in rang erkennen welke aan krijgsgevangenen zijn toegekend en waarvan haar behoorlijk mededeling is gedaan door de Mogendheid tot welke zij behoren.

Artikel 44 - Behandeling van officieren

Officieren en met hen gelijkgestelde krijgsgevangenen moeten worden behandeld met de aan hun rang en leeftijd verschuldigde achting.

Ten einde de bediening in officierskampen te verzekeren, zullen daarbij krijgsgevangen soldaten van dezelfde krijgsmacht, en zoveel mogelijk dezelfde taal sprekend, in voldoende aantal worden gedetacheerd, met inachtneming van de rang van de officieren en met hen gelijkgestelden; aan deze oppassers mag geen andere arbeid worden opgedragen.

Het voeren van de huishouding door de officieren zelf moet zoveel mogelijk worden bevorderd.

Artikel 45 - Behandeling van andere gevangenen

Krijgsgevangenen, niet behorend tot de officieren of met hen gelijkgestelden, moeten worden behandeld met de aan hun rang en leeftijd verschuldigde achting.

Het voeren van de huishouding door de krijgsgevangenen zelf moet zoveel mogelijk worden bevorderd.

Hoofdstuk 8 - Overbrengen van krijgsgevangenen na hun aankomst in een kamp

Artikel 46 - Voorwaarden

Wanneer de gevangenhoudende Mogendheid besluit krijgsgevangenen over te brengen, moet zij rekening houden met de belangen van de krijgsgevangenen zelf, ten einde in het bijzonder de moeilijkheden van hun repatriëring niet te vergroten.

Het overbrengen van krijgsgevangenen moet steeds op menslievende wijze geschieden en onder omstandigheden welke niet minder gunstig mogen zijn dan die waaronder troepen van de gevangenhoudende Mogendheid worden verplaatst. Er moet steeds rekening worden gehouden met de klimatologische omstandigheden waaraan de krijgsgevangenen gewend zijn, en de omstandigheden waaronder de overbrenging plaats vindt, mogen in geen geval schadelijk zijn voor hun gezondheid.

De gevangenhoudende Mogendheid moet gedurende de overbrenging drinkwater en voedsel in voldoende hoeveelheid aan de krijgsgevangenen verschaffen om hen in goede gezondheid te houden, zomede de nodige kleding, huisvesting en geneeskundige verzorging. Zij zal alle vereiste voorzorgen nemen om hun veiligheid gedurende het overbrengen te waarborgen, in het bijzonder ingeval de reis over zee of door de lucht geschiedt, en zal voor hun vertrek een volledige lijst opstellen van de gevangenen die worden overgebracht.

Artikel 47 - Omstandigheden die overbrenging uitsluiten

Zieke of gewonde krijgsgevangenen mogen niet worden overgebracht zolang hun herstel door de reis in gevaar zou kunnen worden gebracht, tenzij hun veiligheid zulks gebiedend vereist.

Indien het gevechtsfront een kamp nadert, mogen de krijgsgevangenen in dit kamp alleen dan worden overgebracht indien hun overbrenging kan plaats vinden onder omstandigheden welke voldoende kans op veiligheid bieden, of indien zij groter gevaar lopen door ter plaatse te blijven dan door te worden overgebracht.

Artikel 48 - Procedure voor overbrenging

In geval van overbrenging zullen krijgsgevangenen officieel in kennis worden gesteld van hun vertrek en nieuw postadres; deze mededeling zal hun zo tijdig worden gedaan, dat zij hun bagage kunnen pakken en hun familie waarschuwen.

Hen zal worden toegestaan hun persoonlijke bezittingen, hun correspondentie en de door hen ontvangen pakketten mede te nemen; het gewicht van deze goederen mag, indien de omstandigheden van de overbrenging zulks vereisen, worden beperkt tot hetgeen de krijgsgevangene redelijkerwijze kan dragen; in geen geval mag het gewicht vijftientig kilogram te boven gaan.

Correspondentie en postpakketten, aan hun vroeger kamp geadresseerd, zullen hen onverwijld worden nagezonden. De kampcommandant zal, in overleg met de vertrouwensman, de nodige maatregelen nemen om te voorzien in het vervoer van de gemeenschappelijke goederen van de krijgsgevangenen en van de bagage welke zij niet kunnen meenemen ten gevolge van beperkingen, opgelegd op grond van het tweede lid van dit artikel.

De vervoerkosten zullen ten laste komen van de gevangenhoudende Mogendheid.

Afdeling III - Arbeid van krijgsgevangenen

Artikel 49 - Algemene bepalingen

De gevangenhoudende Mogendheid mag gezonde krijgsgevangenen voor arbeid gebruiken, rekening houdend met hun leeftijd, sekse, rang en lichamelijke geschiktheid, en in het bijzonder met het doel om hen lichamelijk en geestelijk in goede gezondheid te houden.

Aan krijgsgevangen onderofficieren mogen alleen toeziende werkzaamheden worden opgedragen. Degenen die daartoe niet zijn aangewezen, kunnen om andere passende arbeid vragen, welke hun dan, voor zover mogelijk, zal worden verschaft.

Indien officieren of met hen gelijkgestelden om passende arbeid vragen, zal hun die, voor zover mogelijk, worden verschaft. In geen geval mogen zij tot het verrichten van arbeid worden verplicht.

Artikel 50 - Toegelaten arbeid

Naast werkzaamheden in verband met de administratie, de inrichting of het onderhoud van hun kamp, mogen krijgsgevangenen tot geen andere werkzaamheden worden verplicht dan die welke behoren tot één van de volgende categorieën:

- a. landbouw;
- b. grondstoffenwinnende of -verwerkende industrieën; verwerkende industrieën, met uitzondering van metaal-, machine- en chemische industrieën;
- c. openbare werken en bouwwerken welke geen militaire aard of bestemming hebben;
- d. vervoer en opslag van goederen, zonder militair karakter of militaire bestemming;
- e. werkzaamheden op het gebied van de handel, ambacht of kunstnijverheid;
- f. huishoudelijke diensten;
- g. openbare nutsbedrijven zonder militair karakter of militaire bestemming.

In geval van schending van bovenstaande bepalingen, zijn de krijgsgevangenen bevoegd hun recht van beklag uit te oefenen, overeenkomstig artikel 78.

Artikel 51 - Arbeidsvoorwaarden

De arbeidsvoorwaarden voor krijgsgevangenen moeten behoorlijk zijn, in het bijzonder wat betreft huisvesting, voeding, kleding en materiaal; deze voorwaarden mogen niet achterstaan bij die waaronder soortgelijke arbeid wordt verricht door onderdanen van de gevangenhoudende Mogendheid; eveneens moet rekening worden gehouden met klimatologische omstandigheden.

De gevangenhoudende Mogendheid die van de arbeid van krijgsgevangenen gebruik maakt, zal in de streken waar deze gevangenen arbeiden, zorg dragen, dat de nationale wetten op het gebied van de arbeidsbescherming en, meer in het bijzonder, de voorschriften ter beveiliging van arbeiders behoorlijk worden toegepast.

De krijgsgevangenen moeten voor het werk worden opgeleid en worden voorzien van de beveiligingsmiddelen, passend bij de door hen te verrichten arbeid en overeenkomend met die welke

voorgeschreven zijn voor de onderdanen van de gevangenhoudende Mogendheid. Onverminderd de bepalingen van artikel 52, mogen krijgsgevangenen worden blootgesteld aan de normale risico's welke burgerwerklieden lopen.

In geen geval mogen de arbeidsomstandigheden worden verzaamd door krijgstuuchtelijke maatregelen.

Artikel 52 - Gevaarlijk en vernederende arbeid

Geen krijgsgevangene mag worden gebruikt voor werkzaamheden van ongezonde of gevaarlijke aard, tenzij vrijwillig.

Geen krijgsgevangene mag worden gebruikt voor arbeid welke als vernederend zou worden beschouwd voor een lid van de gewapende macht van de gevangenhoudende Mogendheid.

Het ruimen van mijnen en ander soortgelijk oorlogstuig wordt beschouwd als gevaarlijk werk.

Artikel 53 - Duur van arbeid

De duur van de dagelijkse arbeid van de krijgsgevangenen, waaronder begrepen de tijd voor de heen- en terugweg, mag niet overmatig lang zijn en in geen geval langer dan die welke geoorloofd is voor burgerwerklieden ter plaatse, onderdanen van de gevangenhoudende Mogendheid die dezelfde arbeid verrichten.

Aan krijgsgevangenen moet, in het midden van de dagelijkse arbeidstijd, een rusttijd van ten minste één uur worden toegestaan; deze rusttijd zal gelijk zijn aan die welke is vastgesteld voor de arbeiders van de gevangenhoudende Mogendheid, indien deze van langere duur is. Ook zal hun wekelijks een rusttijd van vier en twintig uur aan één stuk worden toegestaan, bij voorkeur op zondag of op de in hun land van herkomst geldende rustdag. Bovendien zal iedere krijgsgevangene die een jaar heeft gewerkt, acht achtereenvolgende dagen rust genieten, gedurende welke tijd zijn werkvergoeding hem zal worden uitbetaald.

Indien werkmethoden zoals stukwerk worden toegepast, mogen deze de werkduur niet overmatig lang maken.

Artikel 54 - Werkvergoeding, arbeidsongeval of ziekte

De aan krijgsgevangenen verschuldigde werkvergoeding zal worden vastgesteld overeenkomstig de bepalingen van artikel 62 van dit Verdrag.

Krijgsgevangenen die het slachtoffer zijn van een arbeidsongeval of ziek worden gedurende of ten gevolge van hun arbeid, zullen alle verzorging ontvangen welke hun toestand noodzakelijk maakt. Bovendien zal de gevangenhoudende Mogendheid hun een geneeskundig attest verstrekken om hen in staat te stellen hun rechten te doen gelden bij de Mogendheid tot welke zij behoren, en een duplicaat daarvan doen toekomen aan het Centraal Bureau voor Krijgsgevangenen, bedoeld in artikel 123.

Artikel 55 - Geneeskundige voorzieningen

De geschiktheid van krijgsgevangenen om te arbeiden moet op gezette tijden en ten minste éénmaal per maand door geneeskundig onderzoek worden gecontroleerd. Bij dat onderzoek moet in het bijzonder rekening worden gehouden met de aard van de werkzaamheden welke van de krijgsgevangenen worden verlangd.

Indien een krijgsgevangene zich niet in staat acht te arbeiden zal hem worden toegestaan zich te melden bij de geneeskundige autoriteiten van zijn kamp; de geneesheren kunnen aanbevelen, dat krijgsgevangenen die naar hun mening niet geschikt zijn om te arbeiden, daarvan worden vrijgesteld.

Artikel 56 - Werkgroepen

De organisatie en administratie van werkgroepen moeten overeenstemmen met die van krijgsgevangenkampen.

Iedere werkgroep zal onder het toezicht van een krijgsgevangenkamp en daarvan administratief afhankelijk blijven. De militaire autoriteiten en de commandant van dat kamp zullen, onder leiding van hun Regering, verantwoordelijk zijn voor de naleving van bepalingen van dit Verdrag in de werkgroepen.

De kampcommandant zal dagelijks een lijst bijhouden van de werkgroepen welke tot zijn kamp behoren, en daarvan mededeling doen aan de gedelegeerden van de beschermende Mogendheid, het Internationaal Comité van het Rode Kruis of andere organisaties tot hulpverlening aan krijgsgevangenen, die het kamp mochten bezoeken.

Artikel 57 - Gevangenen die voor particulieren arbeiden

De behandeling van krijgsgevangenen die voor particulieren arbeiden, zal, ook indien deze hen onder eigen verantwoordelijkheid bewaken en beschermen, ten minste gelijk zijn aan die welke dit Verdrag voorschrijft; de gevangenhoudende Mogendheid, de militaire autoriteiten en de commandant van het kamp waartoe deze gevangenen behoren, zullen de volle verantwoordelijkheid dragen voor het onderhoud, de verzorging, de behandeling en de betaling van de werkvergoeding van deze krijgsgevangenen.

Deze krijgsgevangenen hebben het recht in verbinding te blijven met de vertrouwensmannen in de kampen waartoe zij behoren.

Afdeling IV - Geldmiddelen van krijgsgevangenen

Artikel 58 - Geld

Bij het uitbreken van de vijandelijkheden en in afwachting van een overeenkomst dienaangaande met de beschermende Mogendheid, kan de gevangenhoudende Mogendheid vaststellen welk bedrag krijgsgevangenen ten hoogste aan contant geld of in een soortgelijke vorm bij zich mogen hebben. Alle daarboven gaande bedragen welke op wettige wijze in hun bezit waren en welke hun ontnomen of onthouden zijn, zullen, evenals alle door hen in bewaring gegeven bedragen, op hun rekening worden geboekt en mogen zonder hun toestemming niet in een andere muntsoort worden omgerekend.

Wanneer het krijgsgevangenen geoorloofd is tegen contante betaling buiten het kamp inkopen te doen of voor zich diensten te doen verrichten, zullen deze betalingen worden gedaan door de krijgsgevangenen zelf of door de kampadministratie, die deze ten laste van de rekening van de betrokken krijgsgevangene zal brengen. De gevangenhoudende Mogendheid zal terzake de nodige voorschriften geven.

Artikel 59 - Contant geld in bezit van gevangenen

Contante bedragen in de muntsoort van de gevangenhoudende Mogendheid, welke aan krijgsgevangenen, overeenkomstig artikel 18, op het ogenblik van hun gevangenneming zijn ontnomen, zullen op de rekening van ieder afzonderlijk worden tegoedgeschreven, overeenkomstig de bepalingen van artikel 64 van deze Afdeling.

Op deze rekening zullen eveneens worden tegoedgeschreven de contante bedragen in de muntsoort van de gevangenhoudende Mogendheid, welke verschuldigd zijn op grond van de omrekening van contante bedragen in andere muntsoorten, welke tegelijkertijd aan de krijgsgevangenen zijn ontnomen.

Artikel 60 - Voorschot op bezoldiging

De gevangenhoudende Mogendheid zal aan alle krijgsgevangenen een maandelijks voorschot verstrekken op de bezoldiging, waarvan het bedrag zal worden vastgesteld door omrekening in de muntsoort van genoemde Mogendheid van de volgende bedragen:

Groep I: krijgsgevangenen beneden de rang van sergeant: acht Zwitserse frank

Groep II: sergeanten en andere onderofficieren of krijgsgevangenen van overeenkomstige rang: twaalf Zwitserse frank

Groep III: officieren tot en met de rang van kapitein of krijgsgevangenen van overeenkomstige rang: vijftig Zwitserse frank

Groep IV: majoors, luitenant-kolonels, kolonels of krijgsgevangenen van overeenkomstige rang: zestig Zwitserse frank

Groep V: opperofficieren of krijgsgevangenen van overeenkomstige rang: vijf en zeventig Zwitserse frank.

De betrokken Partijen bij het conflict kunnen echter bij bijzondere overeenkomst wijziging brengen in het bedrag van de voorschotten op de bezoldiging welke aan krijgsgevangenen van de verschillende hierboven opgesomde groepen verschuldigd is.

Indien de bedragen, genoemd in het eerste lid van dit artikel, te hoog zouden zijn vergeleken bij de bezoldiging welke wordt betaald aan de leden van de krijgsmacht van de gevangenhoudende Mogendheid, of indien zij, om welke reden ook, deze Mogendheid in ernstige moeilijkheden mochten brengen, zal de gevangenhoudende Mogendheid bovendien, in afwachting van het sluiten van een bijzondere overeenkomst met de Mogendheid tot welke de krijgsgevangenen behoren, ten einde deze bedragen te wijzigen:

- a. voortgaan de in het eerste lid genoemde bedragen op de rekeningen van de krijgsgevangenen te goed te schrijven;
- b. tijdelijk de bedragen welke van de voorschotten op de bezoldiging worden uitbetaald, mogen beperken tot een redelijk bedrag, hetwelk zij de krijgsgevangenen voor eigen gebruik ter beschikking zal stellen; voor de krijgsgevangenen van groep I mogen deze bedragen echter nimmer minder zijn dan die welke de gevangenhoudende Mogendheid aan de leden van haar eigen krijgsmacht betaalt.

De redenen van een zodanige beperking zullen onverwijld aan de beschermende Mogendheid worden medegedeeld.

Artikel 61 - Aanvulling op bezoldiging

De gevangenhoudende Mogendheid zal ter verdeling de geldzendingen in ontvangst nemen, welke de Mogendheid tot welke de krijgsgevangenen behoren, hun als aanvulling op hun bezoldiging mocht doen toekomen, mits de bedragen voor iedere krijgsgevangene van dezelfde groep gelijk zijn, mits zij aan alle krijgsgevangenen van deze groep, die tot die Mogendheid behoren, worden verstrekt en mits zij zo spoedig mogelijk op de persoonlijke rekening van de krijgsgevangene worden tegoedgeschreven, overeenkomstig de bepalingen van artikel 64. Deze aanvullingen op de bezoldiging zullen de gevangenhoudende Mogendheid niet ontheffen van enige verplichting krachtens dit Verdrag.

Artikel 62 - Werkvergoeding

Krijgsgevangenen zullen rechtstreeks van de gevangenhoudende autoriteiten een billijke werkvergoeding ontvangen, waarvan het bedrag door genoemde autoriteiten zal worden vastgesteld, maar welke nooit minder mag zijn dan een kwart Zwitserse frank voor een volle werkdag. De gevangenhoudende Mogendheid zal aan de krijgsgevangenen, alsmede aan de Mogendheid tot welke deze behoren door

tussenkoms van de beschermende Mogendheid, mededeling doen van het bedrag van de werkvergoeding per dag dat zij heeft vastgesteld.

Evenzo zal een werkvergoeding door de gevangenhoudende autoriteiten worden verstrekt aan krijgsgevangenen die vast belast zijn met een functie of als handwerkman worden gebruikt in verband met de administratie, de interne inrichting of het onderhoud van de kampen, alsmede aan de gevangenen die aangewezen zijn om geestelijke of geneeskundige werkzaamheden ten bate van hun kameraden te verrichten.

De werkvergoeding van de vertrouwensman, van zijn medewerkers en van zijn eventuele raadslieden zal worden betaald uit het fonds dat uit de winsten van de kantine wordt gevormd. Het bedrag daarvan zal worden vastgesteld door de vertrouwensman en goedgekeurd door de kampcommandant. Indien een zodanig fonds niet bestaat, zullen de gevangenhoudende autoriteiten aan deze gevangenen een billijke werkvergoeding verstrekken.

Artikel 63 - Overmaken van fondsen

Krijgsgevangenen zijn gerechtigd geldzendingen te ontvangen, welke aan hen persoonlijk of gezamenlijk zijn gericht.

Iedere krijgsgevangene zal de beschikking hebben over het batig saldo van zijn rekening, zoals bepaald in het volgend artikel, binnen de grenzen, vastgesteld door de gevangenhoudende Mogendheid die de gevraagde betalingen zal doen. Onverminderd de financiële of monetaire beperkingen welke de gevangenhoudende Mogendheid noodzakelijk acht, zijn krijgsgevangenen gerechtigd betalingen in het buitenland te doen verrichten. In dat geval zal de gevangenhoudende Mogendheid in het bijzonder voorrang verlenen aan de betalingen welke de gevangenen doen aan de personen voor wie zij moeten zorgen.

In ieder geval mogen krijgsgevangenen, indien de Mogendheid tot welke zij behoren, daarin toestemt, betalingen doen verrichten in hun eigen land op de volgende wijze: de gevangenhoudende Mogendheid zal aan genoemde Mogendheid, door tussenkomst van de beschermende Mogendheid, een kennisgeving doen toekomen welke alle noodzakelijke bijzonderheden bevat omtrent de krijgsgevangenen en de begunstigen, alsmede de grootte van het te betalen bedrag, uitgedrukt in de muntsoort van de gevangenhoudende Mogendheid; deze kennisgeving zal worden ondertekend door de betrokken krijgsgevangene en gecontrasigneerd door de kampcommandant. De gevangenhoudende Mogendheid zal dit bedrag van de rekening van de gevangene afschrijven; de aldus afgeschreven bedragen zal zij tegoedschrijven op de rekening van de Mogendheid tot welke de gevangenen behoren.

Voor de toepassing van de voorgaande bepalingen kan de gevangenhoudende Mogendheid met vrucht het modelreglement in bijlage V van dit Verdrag raadplegen.

Artikel 64 - Rekening van gevangenen

De gevangenhoudende Mogendheid zal voor iedere krijgsgevangene een rekening aanhouden, welke ten minste de volgende gegevens zal bevatten:

1. de bedragen, aan de gevangene verschuldigd of door hem ontvangen als voorschot op de bezoldiging, als werkvergoeding of uit welke andere hoofde ook; de bedragen in de muntsoort van de gevangenhoudende Mogendheid, welke aan de gevangene zijn ontnomen; de bedragen welke aan de gevangene zijn ontnomen en op zijn verzoek zijn omgerekend in de muntsoort van genoemde Mogendheid;
2. de in contant geld of in een soortgelijke vorm aan de krijgsgevangene gedane betalingen; de voor zijn rekening en op zijn verzoek gedane betalingen; de volgens het derde lid van het voorgaand artikel overgemaakte bedragen.

Artikel 65 - Beheer van rekening van gevangenen

Iedere op de rekening van een krijgsgevangene ingeschreven post zal worden gecontrasigneerd of geparafeerd door hem zelf of door de vertrouwensman die in zijn naam handelt.

De krijgsgevangenen zullen te allen tijde redelijke faciliteiten genieten om hun rekening te raadplegen of daarvan een afschrift te verkrijgen; de rekening mag eveneens worden gecontroleerd door de vertegenwoordigers van de beschermende Mogendheid tijdens hun bezoeken aan het kamp.

Bij het overbrengen van krijgsgevangenen van het ene kamp naar het andere, zal hun persoonlijke rekening hen volgen. In geval van overdracht van de ene gevangenhoudende Mogendheid aan een andere Mogendheid zullen hen de bedragen volgen, welke hun toebehoren en niet luiden in de muntsoort van de gevangenhoudende mogendheid, voor alle andere bedragen welke op het tegoed van hun rekening mochten blijven staan, zal hun een bewijs worden gegeven.

De betrokken Partijen bij het conflict kunnen overeenkomen elkander, door tussenkomst van de beschermende Mogendheid en met bepaalde tussenpozen, in kennis te stellen van de stand van de rekeningen van de krijgsgevangenen.

Artikel 66 - Afhandeling van rekening

Bij het einde van de krijgsgevangenschap, door invrijheidstelling of repatriëring, zal de gevangenhoudende Mogendheid aan de krijgsgevangene een door een bevoegd officier ondertekende verklaring afgeven, waaruit het hem toekomend batig saldo blijkt. Bovendien zal de gevangenhoudende Mogendheid aan de Mogendheid tot welke de krijgsgevangenen behoren, door tussenkomst van de beschermende Mogendheid, lijsten doen toekomen, welke alle bijzonderheden bevatten over de gevangenen wier gevangenschap is geëindigd door repatriëring, invrijheidstelling, ontvluchting, overlijden of op enige andere wijze, en waaruit in het bijzonder blijkt het batig saldo van hun rekeningen. Iedere bladzijde van deze lijsten zal worden gewaarmerkt door een bevoegd vertegenwoordiger van de gevangenhoudende Mogendheid.

De betrokken Mogendheden kunnen bij bijzondere overeenkomst bovenstaande bepalingen geheel of gedeeltelijk wijzigen.

De Mogendheid tot welke de krijgsgevangene behoort, is er voor verantwoordelijk het batig saldo dat hem door de gevangenhoudende Mogendheid bij het einde van zijn gevangenschap is verschuldigd, met hem af te rekenen.

Artikel 67 - Schikkingen tussen conflictpartijen

e overeenkomstig artikel 60 aan krijgsgevangenen verstrekte voorschotten op hun bezoldiging zullen worden geacht te zijn gedaan namens de Mogendheid tot welke zij behoren; inzake deze voorschotten op de bezoldiging, benevens inzake alle krachtens artikel 63, derde lid, en artikel 68 door genoemde Mogendheid gedane betalingen, zullen tussen de betrokken Mogendheden bij het einde van de vijandelijkheden regelingen worden getroffen.

Artikel 68 - Verzoek om schadevergoeding

Ieder door een krijgsgevangene gedaan verzoek om schadevergoeding wegens enig letsel of enige invaliditeit, veroorzaakt door arbeid, zal worden meegedeeld aan de Mogendheid tot welke hij behoort, door tussenkomst van de beschermende Mogendheid. Overeenkomstig de bepalingen van artikel 54 zal de gevangenhoudende Mogendheid in alle gevallen aan de krijgsgevangene een verklaring afgeven, waaruit blijkt de aard van de verwonding of invaliditeit, de omstandigheden waaronder deze is ontstaan, en de bijzonderheden over de geneeskundige of hospitaalbehandeling welke hem is verleend. Deze verklaring zal door een verantwoordelijk officier van de gevangenhoudende Mogendheid worden ondertekend en de bijzonderheden van medische aard zullen door een arts van de Geneeskundige Dienst worden gewaarmerkt.

De gevangenhoudende Mogendheid zal eveneens aan de Mogendheid tot welke de krijgsgevangenen behoren, mededeling doen van ieder verzoek om schadevergoeding dat door een gevangene is ingediend ter zake van persoonlijke bezittingen, geldbedragen of voorwerpen van waarde, welke hem krachtens artikel 18 zijn ontnomen en hem bij zijn repatriëring niet zijn teruggegeven, alsmede van ieder verzoek om schadevergoeding in verband met een verlies dat de krijgsgevangene aan een fout van de gevangenhoudende Mogendheid of van één van haar ondergeschikten toeschrijft. Niettemin zal de gevangenhoudende Mogendheid op haar kosten de persoonlijke bezittingen vervangen, welke de gevangene tijdens zijn gevangenschap nodig heeft. In alle gevallen zal de gevangenhoudende Mogendheid aan de gevangene een door een verantwoordelijk officier ondertekende verklaring afgeven, welke alle nodige inlichtingen bevat omtrent de redenen waarom deze bezittingen, geldbedragen of voorwerpen van waarde hem niet zijn teruggegeven. Een afschrift van deze verklaring zal worden gezonden aan de Mogendheid tot welke de gevangene behoort, door tussenkomst van het Centraal Bureau voor Krijgsgevangenen, bedoeld in artikel 123.

Afdeling V - Betrekkingen van de krijgsgevangenen met de buitenwereld

Artikel 69 - Kennisgeving van maatregelen

Zodra zij krijgsgevangenen in haar macht heeft, zal de gevangenhoudende Mogendheid aan hen en aan de Mogendheid tot welke zij behoren, door tussenkomst van de beschermende Mogendheid, de maatregelen ter kennis brengen, welke zij tot uitvoering van de bepalingen van deze Afdeling heeft genomen. Evenzo zal zij iedere wijziging in deze maatregelen ter kennis van de betrokken Partijen brengen.

Artikel 70 - Kaart van gevangenneming

Zodra hij gevangen genomen is of uiterlijk één week na aankomst in een kamp, zelfs indien het een doorgangskamp betreft, en evenzo in geval van ziekte of overbrenging naar een ziekenverblijf of naar een ander kamp, zal iedere krijgsgevangene in de gelegenheid worden gesteld enerzijds aan zijn familie en anderzijds aan het Centraal Bureau voor Krijgsgevangenen, bedoeld in artikel 123, rechtstreeks een briefkaart te zenden, zo mogelijk overeenkomstig het als bijlage aan dit Verdrag gehecht model, welke hen inlicht over zijn gevangenneming, adres en gezondheidstoestand. Bedoelde briefkaarten moeten met de grootst mogelijke spoed worden doorgezonden en mogen op geen enkele wijze worden opgehouden.

Artikel 71 - Briefwisseling

Krijgsgevangenen zijn gerechtigd zowel brieven en briefkaarten te verzenden als te ontvangen. Indien de gevangenhoudende Mogendheid het noodzakelijk acht deze correspondentie te beperken, moet zij maandelijks de verzending toestaan van ten minste twee brieven en vier briefkaarten, zoveel mogelijk overeenkomstig de als bijlage aan dit Verdrag gehechte modellen, ongerekend de briefkaarten, bedoeld in artikel 70. Verdere beperkingen mogen alleen worden opgelegd indien de beschermende Mogendheid alle reden heeft deze in het belang van de krijgsgevangenen zelf te achten, gezien de moeilijkheden welke de gevangenhoudende Mogendheid ontmoet bij het vinden van een voldoende aantal bevoegde vertalers voor het uitoefenen van de noodzakelijke censuur. Indien de aan krijgsgevangenen gerichte correspondentie moet worden beperkt, mag deze beslissing slechts worden genomen door de Mogendheid tot welke zij behoren, eventueel op verzoek van de gevangenhoudende Mogendheid. Deze brieven en briefkaarten moeten met de snelste middelen waarover de gevangenhoudende Mogendheid beschikt, worden vervoerd; zij mogen niet worden opgehouden of achtergehouden bij wijze van tuchtmaatregel.

Krijgsgevangenen die sedert lang zonder bericht van hun naaste familieleden zijn, of die niet in de gelegenheid zijn langs de gewone weg bericht van hen te ontvangen of aan hen te zenden, evenals

degenen die zich zeer ver van de hunnen bevinden, zijn gerechtigd telegrammen te zenden, waarvan de kosten ten laste van hun rekening bij de gevangenhoudende Mogendheid zullen worden gebracht of betaald met het geld waarover zij beschikken. Deze maatregel zal eveneens voor hen van toepassing zijn in de dringende gevallen.

In de regel zal de correspondentie van krijgsgevangenen in hun moedertaal worden gevoerd. De Partijen bij het conflict kunnen correspondentie in andere talen toestaan.

De zakken welke de post van krijgsgevangenen bevatten, moeten zorgvuldig verzegeld zijn en van etiketten voorzien, waaruit duidelijk hun inhoud blijkt, en moeten geadresseerd zijn aan de postkantoren van bestemming.

Artikel 72 - Hulpgoederen

Krijgsgevangenen zijn gerechtigd per post of op iedere andere wijze persoonlijke of collectieve zendingen te ontvangen, welke in het bijzonder bevatten levensmiddelen, kleding, geneeskundige benodigdheden en voorwerpen tot voorziening in hun behoeften op godsdienstig terrein of op het gebied van ontwikkeling of ontspanning, waaronder begrepen boeken, voorwerpen voor de eredienst, wetenschappelijk materiaal, examenopgaven, muziekinstrumenten, sportbenodigdheden en al hetgeen de gevangenen in staat stelt hun studie voort te zetten of de kunst te beoefenen.

Deze zendingen zullen de gevangenhoudende Mogendheid in geen dele ontheffen van de verplichtingen welke krachtens dit verdrag op haar rusten.

De enige beperkingen welke aan deze zendingen mogen worden opgelegd, zijn die welke worden voorgesteld door de beschermende Mogendheid in het belang van de krijgsgevangenen zelf, dan wel door het Internationale Comité van het Rode Kruis of enige andere organisatie tot hulpverlening aan de krijgsgevangenen, uitsluitend met betrekking tot hun eigen zendingen wegens buitengewone overbelasting van de vervoer- en verbindingsmiddelen.

De wijze van verzending van persoonlijke of collectieve zendingen zal, zo nodig, worden geregeld bij bijzondere overeenkomst tussen de betrokken Mogendheden, welke in geen geval vertraging in de uitreiking van zendingen tot hulpverlening aan de krijgsgevangenen mag veroorzaken. Zendingen van levensmiddelen of kleding mogen geen boeken bevatten; geneeskundige benodigdheden zullen in het algemeen in collectieve pakketten worden verzonden.

Artikel 73 - Collectieve zending tot hulpverlening

Bij gebreke aan bijzondere overeenkomsten tussen de betrokken Mogendheden over de wijze van ontvangst en verdeling van collectieve zendingen tot hulpverlening, zal het reglement betreffend collectieve zendingen, hetwelk als bijlage aan dit Verdrag is gehecht van toepassing zijn.

Bovenbedoelde bijzondere overeenkomsten mogen in geen geval het recht van de vertrouwensman beperken om bezit te nemen van de voor krijgsgevangenen bestemde collectieve zendingen tot hulpverlening, over te gaan tot de verdeling daarvan en daarover te beschikken in het belang van de gevangenen.

Deze overeenkomsten mogen evenmin het recht beperken van de vertegenwoordigers van de beschermende Mogendheid, het Internationaal Comité van het Rode Kruis of enige andere organisatie tot hulpverlening aan krijgsgevangenen, belast met het verzenden van deze collectieve zendingen, om toe te zien op de verdeling daarvan onder de geadresseerden.

Artikel 74 - Vrijstelling van port- en verzendingskosten

Alle zendingen tot hulpverlening aan krijgsgevangenen zullen vrijgesteld zijn van invoerrechten, accijnzen en andere rechten.

Correspondentie, zendingen tot hulpverlening en toegestane geldzendingen, gericht aan of verzonden door krijgsgevangenen, per post, hetzij rechtstreeks, hetzij door tussenkomst van de

Informatiebureaus, bedoeld in artikel 122, en van het Centraal Bureau voor Krijgsgevangenen, bedoeld in artikel 123, zullen vrijgesteld zijn van port, zowel in het land van herkomst en dat van bestemming, als in de landen van doorvoer.

De vervoerkosten van zendingen tot hulpverlening aan krijgsgevangenen, welke, ten gevolge van haar gewicht of om enige andere reden, hun niet per post kunnen worden toegezonden, zullen ten laste komen van de gevangenhoudende Mogendheid in alle gebieden welke zich onder haar gezag bevinden. De overige Mogendheden die partij zijn bij het Verdrag, zullen de vervoerkosten in haar onderscheiden gebieden dragen.

Bij gebreke van bijzondere overeenkomsten tussen de betrokken Mogendheden, zullen de uit het vervoer van deze zendingen voortvloeiende kosten welke niet worden gedekt door bovenbedoelde vrijstellingen, ten laste van de afzender komen.

De Hoge Verdragsluitende Partijen zullen er zoveel mogelijk naar streven de tarieven, berekend voor telegrammen welke door krijgsgevangenen verzonden of aan hen gericht worden, te verlagen.

Artikel 75 - Speciaal vervoer

Ingeval militaire operaties de betrokken Mogendheden zouden beletten de op haar rustende verplichting na te komen om het vervoer van de zendingen, bedoeld in de artikelen 70, 71, 72 en 77, te verzorgen, mogen de betrokken beschermende Mogendheden, het Internationale Comité van het Rode Kruis of enige andere organisatie welke daarvoor toestemming van de Partijen bij het conflict heeft ontvangen, trachten het vervoer van deze zendingen te doen plaatsvinden met passende middelen (spoorwegwagons, vrachtauto's, vaartuigen of vliegtuigen, enz.). De Hoge Verdragsluitende Partijen zullen trachten hen tot dat doel deze vervoermiddelen te verschaffen en het verkeer er van toe te staan, in het bijzonder door het verstrekken van de noodzakelijke vrijgeleiden.

Deze vervoermiddelen mogen eveneens worden gebruikt om te vervoeren:

1. de correspondentie, lijsten en rapporten, uitgewisseld tussen het Centraal Informatiebureau, bedoeld in artikel 123, en de Nationale Bureaus, bedoeld in artikel 122;
2. de correspondentie en rapporten betreffende krijgsgevangenen welke de beschermende Mogendheden, het Internationale Comité van het Rode Kruis of enige andere organisatie tot hulpverlening aan de krijgsgevangenen, uitwisselen hetzij met hun eigen gedelegeerden, hetzij met de Partijen bij het conflict.
Deze bepalingen beperken in geen deele het recht van iedere Partij bij het conflict om, indien zij zulks verkiest, het vervoer op andere wijze te organiseren en vrijgeleiden te verstrekken op overeen te komen voorwaarden.

Bij gebreke van bijzondere overeenkomsten zullen de kosten, veroorzaakt door het gebruik van deze vervoermiddelen, naar evenredigheid worden gedragen door de Partijen bij het conflict, wier onderdanen daarvan profijt trekken.

Artikel 76 - Censuur

De censuur van aan krijgsgevangenen gerichte of door hen verzonden correspondentie moet zo snel mogelijk geschieden. Deze mag slechts worden uitgevoerd door de Staat van verzending en van bestemming en slechts eenmaal door ieder van hen.

Het onderzoek van voor krijgsgevangenen bestemde zendingen mag niet op zodanige wijze geschieden, dat de daarin aanwezige levensmiddelen aan bederf worden blootgesteld en zal, behoudens in geval van geschreven of gedrukte stukken, worden uitgevoerd in tegenwoordigheid van de geadresseerde of van een door hem gevolmachtigd medekrijgsgevangene. De uitreiking van persoonlijke of collectieve zendingen aan krijgsgevangenen mag niet worden vertraagd onder voorwendsel van moeilijkheden bij de censuur.

Ieder verbod om te corresponderen, door de Partijen bij het conflict om militaire of politieke redenen uitgevaardigd, mag slechts van tijdelijke aard en van zo kort mogelijke duur zijn.

Artikel 77 - Overmaken van documenten

De gevangenhoudende Mogendheden zullen alle faciliteiten verlenen voor de verzending, door tussenkomst van de beschermende Mogendheid of van het Centraal Bureau voor Krijgsgevangenen bedoeld in artikel 123, van akten, stukken en documenten, bestemd voor krijgsgevangenen of door hen verzonden, in het bijzonder van volmachten of testamenten.

In alle gevallen zullen de gevangenhoudende Mogendheden voor de krijgsgevangenen het opstellen van deze documenten vergemakkelijken; zij zullen hun in het bijzonder toestaan een rechtsgeleerde te raadplegen en de nodige maatregelen nemen om hun handtekening te doen legaliseren.

Afdeling VI - Betrekkingen tussen krijgsgevangenen en de autoriteiten

Hoofdstuk 1 - Klachten van krijgsgevangenen over het regime van de gevangenschap

Artikel 78 - Klachten en verzoeken

Krijgsgevangenen hebben het recht bij de militaire autoriteiten in wier macht zij zich bevinden, verzoeken in te dienen met betrekking tot het regime van de gevangenschap, waaraan zij zijn onderworpen.

Evenzo hebben zij onbeperkt het recht, hetzij door tussenkomst van hun vertrouwensman, hetzij rechtstreeks, indien zij zulks noodzakelijk achten, zich te wenden tot de vertegenwoordigers van de beschermende Mogendheden, om hun aandacht te vestigen op de punten waarover zij zich mochten hebben te beklagen met betrekking tot het regime van de gevangenschap.

Deze verzoeken en klachten mogen niet worden beperkt, noch worden geacht deel uit te maken van het aantal brieven en briefkaarten, bedoeld in artikel 71. Zij moeten met spoed worden doorgezonden. Zij mogen geen aanleiding geven tot enigerlei bestraffing, zelfs niet indien zij als ongegrond worden aangemerkt.

De vertrouwensmannen kunnen aan de vertegenwoordigers van de beschermende Mogendheden periodieke rapporten over de toestand in de kampen en de behoeften van de krijgsgevangenen zenden.

Hoofdstuk 2 - Vertegenwoordigers van de krijgsgevangenen

Artikel 79 - Verkiezingen

Op alle plaatsen waar zich krijgsgevangenen bevinden, met uitzondering van die waar zich officieren bevinden, zullen de gevangenen iedere zes maanden, en voorts in geval van een vacature bij vrije en geheime stemming vertrouwensmannen kiezen, die tot taak zullen hebben hen te vertegenwoordigen bij de militaire autoriteiten, de beschermende Mogendheden, het Internationale Comité van het Rode Kruis en iedere andere organisatie tot hulpverlening aan de krijgsgevangenen. Deze vertrouwensmannen zijn herkiesbaar.

In kampen van officieren en met hen gelijkgestelden of in gemengde kampen, zal de oudste krijgsgevangen officier in de hoogste rang als vertrouwensman worden erkend. In de officierskampen zal hij worden bijgestaan door één of meer door de officieren gekozen raadslieden; in de gemengde kampen zullen zijn medewerkers worden uitgezocht onder de krijgsgevangenen die geen officier zijn, en door dezen worden gekozen.

In werkkampen voor krijgsgevangenen zullen krijgsgevangen officieren van dezelfde nationaliteit worden geplaatst, om de kampadministratie te voeren, waarvoor de krijgsgevangenen verantwoordelijk zijn. Bovendien kunnen deze officieren tot vertrouwensman worden gekozen overeenkomstig de bepalingen van het eerste lid van dit artikel. In dat geval zullen de medewerkers van de vertrouwensman worden gekozen uit de krijgsgevangenen die geen officier zijn.

Iedere gekozen vertrouwensman moet door de gevangenhoudende Mogendheid worden aanvaard voor hij zijn functie kan uitoefenen. Indien de gevangenhoudende Mogendheid weigert een krijgsgevangene die door zijn medegevangenen is gekozen, te aanvaarden, moet zij de redenen voor haar weigering aan de beschermende Mogendheid mededelen.

In alle gevallen moet de vertrouwensman dezelfde nationaliteit, taal en gewoonten hebben als de krijgsgevangenen die hij vertegenwoordigt. De krijgsgevangenen die naar hun nationaliteit, taal of gewoonten in verschillende afdelingen van een kamp zijn ingedeeld, zullen derhalve voor iedere afdeling hun eigen vertrouwensman hebben, overeenkomstig de bepalingen van de voorgaande leden.

Artikel 80 - Plichten

Vertrouwensmannen moeten het lichamelijk, moreel en geestelijk welzijn van de krijgsgevangenen bevorderen.

In het bijzonder ingeval de gevangenen mochten besluiten in hun midden een systeem van onderlinge bijstand te organiseren, zal deze organisatie tot de bevoegdheid van de vertrouwensman behoren, naast de bijzondere werkzaamheden waarmee hij ingevolge andere bepalingen van dit Verdrag is belast.

Vertrouwensmannen zijn, enkel uit hoofde van hun functie, niet verantwoordelijk voor vergrijpen, begaan door krijgsgevangenen.

Artikel 81 - Voorrechten

Vertrouwensmannen mogen niet tot enige andere arbeid worden verplicht, indien de uitoefening van hun functie daardoor zou worden bemoeilijkt.

Vertrouwensmannen kunnen onder de gevangenen de medewerkers aanwijzen, die zij nodig mochten hebben. Alle nodige faciliteiten zullen hun worden verleend, in het bijzonder een zekere mate van bewegingsvrijheid, vereist voor de vervulling van hun taak (bezoeken aan werkgroepen, het in ontvangst nemen van zendingen tot hulpverlening, enz.).

Vertrouwensmannen zijn gerechtigd de lokaliteiten waarin krijgsgevangenen zijn geïnterneerd, te bezoeken; iedere krijgsgevangene heeft het recht zijn vertrouwensman vrijelijk te raadplegen.

Evenzo zullen alle faciliteiten worden verleend aan de vertrouwensmannen voor hun correspondentie per post en telegraaf met de gevangenhoudende autoriteiten, de beschermende Mogendheden, het Internationaal Comité van het Rode Kruis en hun gedelegeerden, met de gemengde geneeskundige Commissies, alsmede met de organisaties tot hulpverlening aan krijgsgevangenen. Vertrouwensmannen van werkgroepen zullen dezelfde faciliteiten genieten voor hun correspondentie met de vertrouwensman van het hoofdkamp. Deze correspondentie mag niet worden beperkt, noch worden beschouwd als een deel van het in artikel 71 genoemd aantal brieven en briefkaarten.

Geen vertrouwensman mag worden overgeplaatst zonder dat hem een redelijke tijd is gelaten zijn opvolger op de hoogte te stellen van de lopende zaken.

In geval van ontheffing zullen de redenen daarvoor aan de beschermende Mogendheid worden medegedeeld.

Hoofdstuk 3 - Strafrechtelijke en krijgstuchtelijke sancties

I. Algemene bepalingen

Artikel 82 - Toepasselijke wetgeving

Krijgsgevangenen zullen onderworpen zijn aan de bij de gewapende macht van de gevangenhoudende Mogendheid van kracht zijnde wetten, reglementen en orders; de gevangenhoudende Mogendheid is gerechtigd strafrechtelijke of krijgstuchtelijke maatregelen te nemen tegen een krijgsgevangene die deze wetten, reglementen of orders heeft overtreden. Evenwel is geen vervolging of bestraffing in strijd met de bepalingen van dit hoofdstuk geoorloofd.

Indien een wet, reglement of order van de gevangenhoudende Mogendheid handelingen, begaan door een krijgsgevangene, strafbaar stelt, terwijl deze feiten niet strafbaar zijn wanneer zij worden begaan door een lid van de gewapende macht van de gevangenhoudende Mogendheid, mogen zodanige handelingen slechts krijgstuchtelijke straffen ten gevolge hebben.

Artikel 83 - Keuze procedure

De gevangenhoudende Mogendheid zal zorg dragen, dat de bevoegde autoriteiten de grootste lankmoedigheid betrachten bij haar beslissing of een vergrijp waarvan een krijgsgevangene wordt verdacht, strafrechtelijk of krijgstuchtelijk moet worden afgedaan en dat zij, waar mogelijk, eerder krijgstuchtelijke dan strafrechtelijke maatregelen nemen.

Artikel 84 - Gerecht

Een krijgsgevangene zal uitsluitend door een militair gerecht worden berecht, tenzij de bestaande wetten van de gevangenhoudende Mogendheid uitdrukkelijk aan de burgerlijke rechter de bevoegdheid verlenen een lid van de gewapende macht van de gevangenhoudende Mogendheid te berechten voor hetzelfde vergrijp als waarvoor de krijgsgevangene wordt vervolgd.

In geen geval mag een krijgsgevangene worden berecht door enig gerecht dat niet de essentiële waarborgen van onafhankelijkheid en onpartijdigheid biedt, welke algemeen worden erkend, en, in het bijzonder, in zijn procedure aan de verdachte niet de rechten en middelen van verdediging waarborgt, welke zijn voorzien in artikel 105.

Artikel 85 - Inbreuken voor gevangenneming

Krijgsgevangenen die worden vervolgd op grond van de wetten van de gevangenhoudende Mogendheid voor handelingen, begaan voor hun gevangenneming, blijven, zelfs indien zij zijn veroordeeld, onder de bescherming van dit Verdrag.

Artikel 86 - Non bis in idem

Een krijgsgevangene mag slechts éénmaal worden gestraft voor hetzelfde feit of op dezelfde tenlastellegging.

Artikel 87 - Straffen

Krijgsgevangenen mogen door de militaire autoriteiten en gerechten van de gevangenhoudende Mogendheid niet worden veroordeeld tot andere straffen dan die welke voor leden van de gewapende macht van deze Mogendheid zijn gesteld wanneer zij dezelfde feiten hebben begaan.

Bij het bepalen van de straf moeten de gerechten of autoriteiten van de gevangenhoudende Mogendheid, in zo ruim mogelijke mate, rekening houden met het feit, dat de verdachte, geen onderdaan zijnde van de gevangenhoudende Mogendheid, niet door enige plicht van trouw jegens haar is gebonden en dat hij zich in haar macht bevindt door omstandigheden onafhankelijk van zijn eigen wil. De genoemde gerechten en autoriteiten zijn vrij om de straf, gesteld op het vergrijp waarvan de

krijgsgevangene wordt beschuldigd, te verminderen en zijn derhalve niet gehouden de voorgeschreven minimumstraf op te leggen.

Collectieve bestraffing wegens individuele handelingen, lijfstraffen, opsluiting in lokaliteiten zonder daglicht en, in het algemeen, iedere vorm van marteling of wreedheid zijn verboden.

Geen krijgsgevangene mag door de gevangenhoudende Mogendheid van zijn rang worden beroofd of worden verhinderd zijn onderscheidingsteken te dragen

Artikel 88 - Uitvoering van straffen

Krijgsgevangen officieren, onderofficieren en manschappen, die een krijgstuchtelijke of gerechtelijke straf ondergaan, mogen niet aan een strengere behandeling worden onderworpen dan die welke bij dezelfde straffen voor leden van de gewapende macht van de gevangenhoudende Mogendheid van overeenkomstige rang wordt toegepast.

Vrouwelijke krijgsgevangenen mogen niet zwaarder worden gestraft, noch, wanneer zij een straf ondergaan, strenger worden behandeld dan voor een soortgelijk vergrijp gestrafte vrouwelijke leden van de gewapende macht van de gevangenhoudende Mogendheid.

In geen geval mogen vrouwelijke krijgsgevangenen zwaarder worden gestraft, noch, wanneer zij een straf ondergaan, strenger worden behandeld dan voor een soortgelijk vergrijp gestrafte mannelijke leden van de gewapende macht van de gevangenhoudende Mogendheid.

Krijgsgevangenen die een krijgstuchtelijke of gerechtelijke straf hebben ondergaan, mogen niet verschillend van de andere krijgsgevangenen worden behandeld.

II. Krijgstuchtelijke sancties

Artikel 89 - Straf

De krijgstuchtelijke straffen welke op krijgsgevangenen mogen worden toegepast, zijn:

1. een boete van ten hoogste 50 % van het voorschot op de bezoldiging en van de werkvergoeding, bedoeld in de artikelen 60 en 62, gedurende een tijdvak van niet meer dan dertig dagen;
2. intrekking van voorrechten welke boven de in dit Verdrag voorgeschreven behandeling zijn verleend;
3. corveediensten tot ten hoogste twee uur per dag;
4. arrest.

De onder 3 genoemde straf mag niet op officieren worden toegepast.

In geen geval mogen krijgstuchtelijke straffen onmenselijk, ruw of gevaarlijk voor de gezondheid van de krijgsgevangenen zijn.

Artikel 90 - Duur van straf

De duur van één enkele straf mag in geen geval dertig dagen overschrijden. De gehele tijd in voorlopig arrest doorgebracht, in afwachting van het verhoor inzake een krijgstuchtelijke vergrijp of van het opleggen van een krijgstuchtelijke straf, zal op de aan een krijgsgevangene opgelegde straf in mindering worden gebracht.

Het maximum van dertig dagen, als hierboven voorgeschreven, mag niet worden overschreden, zelfs niet indien een krijgsgevangene zich op het ogenblik dat hij wordt gestraft, voor meer dan één vergrijp mocht hebben te verantwoorden, onverschillig of deze feiten al dan niet met elkander in verband staan.

Tussen het aanzeggen van een krijgstuchtelijke straf en de tenuitvoerlegging daarvan mag niet meer dan één maand verlopen.

Wanneer aan een krijgsgevangene een nieuwe krijgstuchtelijke straf wordt opgelegd, zal tussen de tenuitvoerlegging van deze twee straffen een termijn van ten minste drie dagen verlopen, indien de duur van één dezer straffen tien dagen of meer bedraagt.

Artikel 91 - Geslaagde ontvluchting

De ontvluchting van een krijgsgevangene zal als geslaagd worden beschouwd wanneer:

1. hij zich bij de gewapende macht van de Mogendheid tot welke hij behoort, of bij die van een bondgenoot heeft gevoegd;
2. hij het grondgebied dat onder de macht staat van de gevangenhoudende Mogendheid of van een bondgenoot van deze Mogendheid, heeft verlaten;
3. hij zich aan boord van een schip heeft begeven, dat de vlag voert van de Mogendheid tot welke hij behoort, of van een bondgenoot en hetwelk zich in de territoriale wateren van de gevangenhoudende Mogendheid bevindt, mits dit schip niet onder het gezag van laatstgenoemde Mogendheid staat.

Krijgsgevangenen wier ontvluchting in de zin van dit artikel is geslaagd en die wederom gevangen worden genomen, zullen in geen enkele wijze strafbaar zijn voor hun vroegere ontvluchting.

Artikel 92 - Niet geslaagde ontvluchting

Een krijgsgevangene die poogt te ontvluchten en wordt gegrepen voordat zijn ontvluchting is geslaagd in de zin van artikel 91, mag slechts krijgstuchtelijk worden gestraft, zelfs in geval van recidive.

Een krijgsgevangene die wederom gevangen wordt genomen, zal onverwijld ter beschikking van de bevoegde militaire autoriteiten worden gesteld.

In afwijking van het bepaalde in artikel 88, vierde lid, mogen krijgsgevangenen die wegens een niet-geslaagde ontvluchting worden gestraft, aan een speciale bewaking worden onderworpen, mits deze hun gezondheid niet ongunstig beïnvloedt, in een krijgsgevangenkamp wordt toegepast en geen enkele waarborg welke dit Verdrag hun biedt, teniet doet.

Artikel 93 - Gekoppelde inbreuken

Ontvluchting of poging daartoe zal, zelfs in geval van recidive, niet als een verzwarende omstandigheid worden beschouwd indien de krijgsgevangene wordt verwezen naar een gerecht wegens een tijdens deze ontvluchting of poging daartoe gepleegd vergrijp.

Overeenkomstig het beginsel, neergelegd in artikel 83, mogen vergrijpen welke door krijgsgevangenen zijn begaan uitsluitend met het oogmerk hun ontvluchting te vergemakkelijken en welke geen lichamelijke geweldpleging inhouden, zoals vergrijpen tegen publiek eigendom, het wegnemen van enig goed zonder het oogmerk zich te verrijken, het opmaken of gebruiken van valse papieren, het dragen van burgerkleding, slechts krijgstuchtelijk worden gestraft.

Krijgsgevangenen die behulpzaam zijn geweest bij een ontvluchting of poging daartoe, mogen uit dien hoofde slechts krijgstuchtelijk worden gestraft.

Artikel 94 - Kennisgeving van gevangenneming na ontvluchting

Indien een ontvluchte krijgsgevangene wederom gevangen wordt genomen, zal de Mogendheid tot welke hij behoort, daarvan in kennis worden gesteld op de in artikel 122 omschreven wijze, voor zover van zijn ontvluchting kennis is gegeven.

Artikel 95 - Voorlopig arrest

Krijgsgevangenen, verdacht van een vergrijp tegen de krijgstucht, zullen tijdens het onderzoek niet in voorlopig arrest worden gehouden, tenzij een lid van de gewapende macht van de gevangenhoudende Mogendheid, indien verdacht van een soortgelijk vergrijp, evenzo in voorlopig arrest zou worden gehouden of indien de orde en krijgstucht in het kamp zulks vereisen.

De tijd welke een krijgsgevangene in afwachting van de afdoening van een krijgstuchtelijke vergrijp in voorlopig arrest doorbrengt, zal tot het uiterste minimum worden beperkt en de duur van veertien dagen niet overschrijden.

De bepalingen van de artikelen 97 en 98 van dit hoofdstuk zullen van toepassing zijn op krijgsgevangenen die zich in voorlopig arrest bevinden in afwachting van de afdoening van krijgstuchtelijke vergrijpen.

Artikel 96 - Bevoegde overheid en rechten van verdediging

Feiten welke krijgstuchtelijke vergrijpen inhouden, zullen onmiddellijk worden onderzocht.

Onverminderd de bevoegdheid van gerechten en hoge militaire autoriteiten, mag een krijgstuchtelijke straf alleen worden opgelegd door een officier die krijgstuchtelijke strafbevoegdheden heeft in zijn hoedanigheid van kampcommandant, of door een verantwoordelijk officier die hem vervangt, of aan wie hij zijn krijgstuchtelijke bevoegdheden heeft gedelegeerd.

In geen geval mogen deze bevoegdheden worden gedelegeerd aan of worden uitgeoefend door een krijgsgevangene.

Voordat een krijgstuchtelijke straf wordt opgelegd, moet aan de verdachte nauwkeurig worden medegedeeld van welke feiten hij wordt beschuldigd. Hem zal de gelegenheid worden gegeven uitleg te geven van zijn gedrag, zich te verdedigen, getuigen te doen horen en, zo nodig, de hulp van een bevoegde tolk in te roepen. De beslissing zal aan de krijgsgevangene en aan diens vertrouwensman worden aangezegd.

De kampcommandant moet een register van opgelegde krijgstuchtelijke straffen aanhouden, hetwelk ter inzage moet zijn voor vertegenwoordigers van de beschermende Mogendheid.

Artikel 97 - Uitvoering van straf

In geen geval mogen krijgsgevangenen naar strafinrichtingen (huizen van bewaring, gevangenissen, tuchthuizen, inrichtingen voor dwangarbeid, enz.) worden overgebracht om daar krijgstuchtelijke straffen te ondergaan.

Alle lokaliteiten waarin krijgstuchtelijke straffen worden ondergaan, moeten aan de in artikel 25 bedoelde eisen van hygiëne beantwoorden. Een krijgsgevangene die een straf ondergaat moet in de gelegenheid worden gesteld zich in een staat van zindelijkheid te houden, overeenkomstig de bepalingen van artikel 29.

Officieren en met hen gelijkgestelden mogen niet in dezelfde verblijven worden ondergebracht als onderofficieren of manschappen.

Vrouwelijke krijgsgevangenen die een krijgstuchtelijke straf ondergaan, zullen in verblijven, afgescheiden van die van de mannen worden ondergebracht en onder rechtstreeks toezicht van vrouwen staan.

Artikel 98 - Fundamentele rechten

Een krijgsgevangene die een vrijheidsstraf ondergaat als krijgstuchtelijke straf, zal de voordelen van de bepalingen van dit Verdrag blijven genieten, behoudens voor zover deze door het feit van zijn opsluiting noodzakelijkerwijze niet toegepast kunnen worden. In geen geval mogen hem de rechten, voortvloeiend uit de artikelen 78 en 126, worden onthouden.

Aan krijgstuchtelijke gestrafte krijgsgevangenen mogen de bijzondere rechten, verbonden aan hun rang, niet worden ontnomen.

Aan krijgstuchtelijke gestrafte krijgsgevangenen zal worden toegestaan dagelijks lichaamsbeweging te nemen en in de open lucht te vertoeven gedurende ten minste twee uur.

Op hun verzoek zal hun worden toegestaan zich op het dagelijks ziekenrapport te melden; zij zullen de verzorging ontvangen, welke hun gezondheidstoestand noodzakelijk maakt, en, zo nodig, worden opgenomen in het ziekenverblijf van het kamp of in een hospitaal.

Hun zal worden toegestaan te lezen en te schrijven, alsook brieven te verzenden en te ontvangen. Pakketten en geldzendingen kunnen hun echter worden onthouden tot na het einde van de straf; deze zullen intussen aan de vertrouwensman worden toevertrouwd, die aan het ziekenverblijf de aan bederf onderhevige levensmiddelen welke zich in die pakketten bevinden zal overhandigen.

III. Rechtsvervolgning

Artikel 99 - Basisbeginselen

Geen krijgsgevangene mag worden berecht of veroordeeld voor een feit dat niet verboden is door de wet van de gevangenhoudende Mogendheid of door het internationale recht, van kracht op het tijdstip waarop dit feit werd begaan.

Geen psychische of fysieke dwang mag op een krijgsgevangene worden uitgeoefend om hem te bewegen zich schuldig te verklaren aan het feit dat hem ten laste is gelegd.

Geen krijgsgevangene mag worden veroordeeld zonder de gelegenheid te hebben gehad zijn verdediging te voeren en door een bevoegde raadsman te zijn bijgestaan.

Artikel 100 - Doodstraf

De krijgsgevangenen en de beschermende Mogendheden zullen zo spoedig mogelijk op de hoogte worden gebracht van de feiten waarop bij de wetten van de gevangenhoudende Mogendheid de doodstraf is gesteld.

Daarna mag op andere feiten de doodstraf niet worden gesteld zonder de goedkeuring van de Mogendheid tot welke de krijgsgevangenen behoren.

De doodstraf mag niet worden uitgesproken tegen een krijgsgevangene, tenzij, in overeenstemming met artikel 87, tweede lid, de aandacht van het gerecht in het bijzonder is gevestigd op het feit, dat de verdachte, geen onderdaan zijnde van de gevangenhoudende Mogendheid, niet door enige plicht van trouw jegens haar is gebonden en dat hij zich in haar macht bevindt door omstandigheden onafhankelijk van zijn eigen wil.

Artikel 101 - Uitstel voor uitvoering doodstraf

Indien de doodstraf tegen een krijgsgevangene wordt uitgesproken, zal het vonnis niet worden tenuitvoergelegd, alvorens een termijn is verlopen van ten minste zes maanden van het tijdstip af, waarop de beschermende Mogendheid, op het door haar opgegeven adres, de in artikel 107 bedoelde gedetailleerde mededeling heeft ontvangen.

Artikel 102 - Geldigheid vonnis

Een vonnis tegen een krijgsgevangene heeft alleen rechtskracht indien dit is gewezen door dezelfde gerechten en volgens dezelfde procedure als gold het een zaak van leden van de gewapende macht van de gevangenhoudende Mogendheid en indien bovendien de bepalingen van dit hoofdstuk in acht zijn genomen.

Artikel 103 - Voorlopig arrest

Het gerechtelijk vooronderzoek betreffende een krijgsgevangene zal zo snel de omstandigheden zulks veroorloven worden gevoerd en op zodanige wijze, dat zijn berechting zo spoedig mogelijk plaats vindt. Een krijgsgevangene zal in afwachting van zijn berechting niet in voorlopig arrest worden genomen, tenzij een lid van de gewapende macht van de gevangenhoudende Mogendheid, indien verdacht van een soortgelijk feit, evenzo in voorlopig arrest zou zijn gesteld, of indien de nationale veiligheid zulks vereist. In geen geval mag dit voorlopig arrest de duur van drie maanden overschrijden.

De tijd, door een krijgsgevangene in voorlopig arrest doorgebracht, zal op de hem opgelegde vrijheidsstraf in mindering worden gebracht en bij het bepalen van de straf in aanmerking worden genomen.

Zolang krijgsgevangenen zich in voorlopig arrest bevinden, zullen zij de voordelen van de bepalingen van de artikelen 97 en 98 van dit hoofdstuk blijven genieten.

Artikel 104 - Kennisgeving van procedure

In alle gevallen waarin de gevangenhoudende Mogendheid heeft beslist een gerechtelijke vervolging tegen een krijgsgevangene in te stellen, zal zij de beschermende Mogendheid daarmede zo spoedig mogelijk en ten minste drie weken voor de aanvang van de terechtzitting in kennis stellen. Deze termijn van drie weken gaat in op de dag waarop deze kennisgeving de beschermende Mogendheid bereikt op het adres dat de laatste tevoren aan de gevangenhoudende Mogendheid heeft opgegeven.

De genoemde kennisgeving moet de volgende gegevens bevatten:

1. geslachtsnaamnaam en voornamen van de krijgsgevangene, zijn rang, zijn leger-, stamboek- of ander controlenummer, zijn geboortedatum en zijn beroep, indien hij dat heeft;
2. plaats van internering of bewaring;
3. gespecificeerde tenlastelegging waarop de krijgsgevangene is gedagvaard, met vermelding van de toepasselijke wetsbepalingen;
4. opgave van het gerecht dat de zaak zal behandelen, zomede van de datum en de plaats waarop de aanvang van de terechtzitting is vastgesteld.

Dezelfde kennisgeving zal door de gevangenhoudende Mogendheid worden gedaan aan de vertrouwensman van de krijgsgevangene.

Indien bij de aanvang van de terechtzitting geen bewijs wordt voorgelegd, dat bovengenoemde kennisgeving ten minste drie weken voordien door de beschermende Mogendheid, de krijgsgevangene en de betrokken vertrouwensman is ontvangen, kan de terechtzitting geen voortgang vinden en moet deze worden geschorst.

Artikel 105 - Rechten en middelen van verdediging

De krijgsgevangene heeft recht op bijstand van één van zijn medegevangenen, op verdediging van een bevoegd raadsman van zijn eigen keuze, op het doen oproepen van getuigen en, indien hij zulks nodig acht, op de diensten van een bevoegde tolk. Hij zal tijdig voor de terechtzitting door de gevangenhoudende Mogendheid worden ingelicht omtrent deze rechten.

Indien de krijgsgevangene geen raadsman heeft gekozen, zal de beschermende Mogendheid daarin voorzien, waartoe zij ten minste één week de tijd moet hebben. De gevangenhoudende Mogendheid zal aan de beschermende Mogendheid op haar verzoek een lijst met namen van bevoegde raadslieden doen toekomen. Ingeval noch de krijgsgevangene noch de beschermende Mogendheid een raadsman heeft gekozen, zal de gevangenhoudende Mogendheid een bevoegd raadsman aanwijzen om de verdediging te voeren.

De raadsman die ten behoeve van de krijgsgevangene de verdediging voert, moet kunnen beschikken over een termijn van ten minste twee weken voor de aanvang van de terechtzitting en zal tevens de nodige faciliteiten genieten om de verdediging van de verdachte voor te bereiden. Hij mag, in het bijzonder, de verdachte vrijelijk bezoeken en zich onder vier ogen met hem onderhouden. Hij mag zich eveneens onderhouden met alle getuigen à décharge, met inbegrip van krijgsgevangenen. Hij heeft recht op deze faciliteiten tot de termijnen voor hoger beroep zijn verlopen.

De dagvaarding, evenals de stukken welke in het algemeen ter kennis van een verdachte worden gebracht ingevolge de voor de gewapende macht van de gevangenhoudende Mogendheid van kracht zijnde wetten, zullen aan de krijgsgevangene, in een voor hem begrijpelijk taal en tijdig voor de aanvang van de terechtzitting, worden medegedeeld. Dezelfde inlichtingen moeten onder dezelfde omstandigheden worden gegeven aan de raadsman die de verdediging van de krijgsgevangene voert.

De vertegenwoordigers van de beschermende Mogendheid hebben het recht de behandeling van de zaak ter terechtzitting bij te wonen tenzij deze, bij uitzondering, met gesloten deuren plaats heeft in het belang van de veiligheid van de Staat. In dat geval zal de gevangenhoudende Mogendheid de beschermende Mogendheid dienaangaande inlichten.

Artikel 106 - Beroep

Iedere krijgsgevangene heeft, op dezelfde wijze als de leden van de gewapende macht van de gevangenhoudende Mogendheid, het recht van beroep, cassatie of revisie van ieder vonnis dat tegen hem is uitgesproken. Hij zal volledig worden ingelicht omtrent deze rechtsmiddelen en omtrent de termijnen waarbinnen deze kunnen worden aangewend.

Artikel 107 - Kennisgeving van vonnis

Ieder vonnis dat tegen een krijgsgevangene is uitgesproken, moet onmiddellijk aan de beschermende Mogendheid worden medegedeeld, in de vorm van een beknopte kennisgeving, waarin tevens wordt vermeld of de krijgsgevangene het recht heeft in beroep of cassatie te gaan of revisie aan te vragen. Deze mededeling zal eveneens aan de betrokken vertrouwensman van de krijgsgevangene worden gezonden; zij zal tevens aan de krijgsgevangene worden gezonden in een voor hem begrijpelijke taal, indien het vonnis niet in zijn tegenwoordigheid is uitgesproken. De gevangenhoudende Mogendheid zal bovendien onmiddellijk aan de beschermende Mogendheid mededeling doen van de beslissing van de krijgsgevangene of hij al dan niet van deze rechtsmiddelen gebruik zal maken.

Voorts zal, wanneer een vonnis in kracht van gewijsde is gegaan of, in geval van de doodstraf, het vonnis in eerste aanleg is uitgesproken, de gevangenhoudende Mogendheid zo spoedig mogelijk aan de beschermende Mogendheid een gedetailleerde mededeling zenden, inhoudende:

1. de woordelijke tekst van het vonnis;
2. een kort verslag van het vooronderzoek en van de handeling ter terechtzitting, waarbij in het bijzonder aandacht wordt geschonken aan de hoofdzaken van het requisitoir en de verdediging;
3. kennisgeving, in de daarvoor in aanmerking komende gevallen, van de plaats waar de straf zal worden ondergaan.
4. De in de voorgaande leden bedoelde mededelingen zullen aan de beschermende Mogendheid worden gezonden aan het adres dat tevoren aan de gevangenhoudende Mogendheid is opgegeven.

Artikel 108 - Uitvoering van straffen

De aan krijgsgevangenen opgelegde vrijheidsstraffen welke ten uitvoer kunnen worden gelegd, zullen worden ondergaan in dezelfde inrichtingen en onder dezelfde omstandigheden als bepaald voor leden

van de gewapende macht van de gevangenhoudende Mogendheid. Deze omstandigheden moeten in alle gevallen beantwoorden aan de eisen van hygiëne en menselijkheid.

Vrouwelijke krijgsgevangenen tegen wie een zodanig vonnis is uitgesproken, zullen in afzonderlijke verblijven worden ondergebracht en onder toezicht van vrouwen staan.

In ieder geval zullen krijgsgevangenen die tot een vrijheidsstraf zijn veroordeeld, de rechten behouden, voortvloeiend uit de artikelen 78 en 126 van dit Verdrag. Bovendien hebben zij het recht brieven en briefkaarten te ontvangen en te verzenden, ten minste één pakket per maand te ontvangen, geregeld lichaamsbeweging in de open lucht te nemen, de geneeskundige verzorging te ontvangen, welke hun gezondheidstoestand noodzakelijk maakt, en de geestelijke bijstand te genieten, welke zij mochten verlangen. De straffen welke hun opgelegd mochten worden, moeten in overeenstemming zijn met de bepalingen van artikel 87, derde lid.

Titel IV - Einde van de gevangenschap

Afdeling I - Rechtstreekse terugzending naar het eigen land en onderbrenging op onzijdig gebied

Artikel 109 - Algemene bepalingen

Onverminderd het bepaalde in het derde lid van dit artikel, zijn de Partijen bij het conflict gehouden de ernstig zieke en zwaar gewonde krijgsgevangenen, ongeacht hun aantal of rang, en na hen in staat gebracht te hebben om te worden vervoerd, naar hun land terug te zenden, overeenkomstig het eerste lid van het volgend artikel.

Gedurende de vijandelijkheden zullen de Partijen bij het conflict, met medewerking van de betrokken onzijdige Mogendheden, er naar streven de onderbrenging op onzijdig gebied te bewerkstelligen van gewonde of zieke krijgsgevangenen, bedoeld in het tweede lid van het volgend artikel; bovendien kunnen zij overeenkomsten sluiten tot rechtstreekse terugzending naar het eigen land of internering op onzijdig gebied van gezonde krijgsgevangenen die een lange gevangenschap hebben ondergaan.

Geen gewonde of zieke krijgsgevangene die krachtens het eerste lid van dit artikel in aanmerking komt voor repatriëring, mag tegen zijn wil naar het eigen land worden teruggezonden gedurende de vijandelijkheden.

Artikel 110 - Repatriëring

Naar het eigen land zullen rechtstreeks worden teruggezonden:

1. ongeneeslijk gewonden en zieken wier geestelijke of lichamelijke toestand in ernstige mate blijkt achteruit te zijn gegaan;
2. gewonden en zieken wier herstel, naar geneeskundig inzicht, niet binnen een jaar is te verwachten, wier toestand behandeling vereist en wier geestelijke of lichamelijke toestand in ernstige mate blijkt achteruit te zijn gegaan;
3. herstelde gewonden en zieken wier geestelijke of lichamelijke toestand in ernstige mate en blijvend blijkt achteruit te zijn gegaan.

Op onzijdig gebied kunnen worden ondergebracht:

1. gewonden en zieken wier herstel kan worden verwacht in het jaar, volgend op het tijdstip van verwonding of het begin van de ziekte, indien een behandeling op onzijdig gebied vooruitzicht op een zekerder en sneller genezing biedt;
2. krijgsgevangenen wier geestelijke of lichamelijke gezondheid naar geneeskundig inzicht, ernstig wordt bedreigd door het voortduren van de gevangenschap, doch wier onderbrenging op onzijdig gebied deze bedreiging zou kunnen afwenden.

De voorwaarden waaraan krijgsgevangenen die op onzijdig gebied zijn ondergebracht, moeten voldoen ten einde te worden gerepatrieerd, zullen, evenals hun status, bij overeenkomst tussen de betrokken Mogendheden worden vastgesteld. In het algemeen zullen van de op onzijdig gebied ondergebrachte krijgsgevangenen de volgende categorieën worden gerepatrieerd:

1. zij wier gezondheidstoestand zo zeer achteruit is gegaan, dat zij voldoen aan de voorwaarden, gesteld voor rechtstreekse, terugzending naar het eigen land;
2. zij wier geestelijke of lichamelijke gezondheidstoestand, zelfs na behandeling, ernstig aange-tast blijft.

Indien geen bijzondere overeenkomsten worden gesloten tussen de betrokken Partijen bij het conflict voor het vaststellen van de gevallen van invaliditeit of ziekte, waarin rechtstreekse terugzending naar het eigen land of onderbrenging op onzijdig gebied plaats vindt, zullen deze gevallen worden bepaald overeenkomstig de beginselen, vervat in de modelovereenkomst betreffende rechtstreekse terugzending naar het eigen land en onderbrenging op onzijdig gebied van gewonde en zieke krijgsgevangenen, alsmede in het reglement betreffende gemengde geneeskundige commissies, welke als bijlagen aan dit Verslag zijn gehecht.

Artikel 111 - Internering in een neutraal land

De gevangenhoudende Mogendheid, de Mogendheid tot welke de krijgsgevangenen behoren, en een door deze beide Mogendheden aanvaarde onzijdige Mogendheid zullen er naar streven overeenkomsten te sluiten, welke de internering van krijgsgevangenen op het gebied van genoemde onzijdige Mogendheid tot het einde van de vijandelijkheden mogelijk maken.

Artikel 112 - Gemengde geneeskundige Commissies

Bij het uitbreken van de vijandelijkheden zullen gemengde geneeskundige Commissies worden benoemd om zieke en gewonde krijgsgevangenen te onderzoeken en ten aanzien van hen alle gewenste beslissingen te nemen. De benoeming, taak en werkwijze van deze Commissies moeten in overeenstemming zijn met de bepalingen van het als bijlage aan dit Verdrag gehecht reglement.

Krijgsgevangenen die, naar de mening van de geneeskundige autoriteiten van de gevangenhoudende Mogendheid, kennelijk zwaar gewond of ernstig ziek zijn, kunnen echter worden gerepatrieerd zonder dat zij door een gemengde geneeskundige Commissie hoeven te worden onderzocht.

Artikel 113 - Onderzoek door gemengde geneeskundige Commissies

Naast degenen die door de geneeskundige autoriteiten van de gevangenhoudende Mogendheid zijn aangewezen, zijn gewonde of zieke krijgsgevangenen, behorend tot de hieronder genoemde categorieën, gerechtigd zich voor onderzoek door de gemengde geneeskundige Commissies, bedoeld in het voorgaand artikel, aan te melden:

1. gewonden en zieken, voorgedragen door een geneesheer die dezelfde nationaliteit bezit of onderdaan is van een Partij bij het conflict, bondgenoot van de Mogendheid tot welke zij behoren, en die zijn functie in het kamp uitoefent;
2. gewonden en zieken, voorgedragen door hun vertrouwensman;
3. gewonden en zieken, voorgedragen door de Mogendheid tot welke zij behoren, of door een door deze Mogendheid erkende organisatie tot hulpverlening aan de gevangenen.

Krijgsgevangenen die niet behoren tot één van de drie bovengenoemde categorieën, kunnen zich niettemin voor onderzoek door de gemengde geneeskundige Commissies aanmelden; maar zullen eerst worden onderzocht na degenen die tot bedoelde categorieën behoren.

De geneesheer van dezelfde nationaliteit als de krijgsgevangenen die aan het onderzoek van de gemengde geneeskundige Commissie worden onderworpen, en hun vertrouwensman zijn gerechtigd dit onderzoek bij te wonen.

Artikel 114 - Slachtoffers van ongeval

Krijgsgevangenen die het slachtoffer zijn van een ongeval, met uitzondering van hen die zich moedwillig hebben verwond, zullen, wat betreft repatriëring of eventueel onderbrenging op onzijdig gebied, de voordelen van de bepalingen van dit Verdrag genieten.

Artikel 115 - Gevangenen die straf ondergaat

Geen krijgsgevangene die krijgstuchtelijk is gestraft en wiens toestand hem in aanmerking doet komen voor repatriëring of onderbrenging op onzijdig gebied, mag worden achtergehouden op grond van het feit, dat hij zijn straf niet heeft ondergaan.

Gerechtelijk vervolgte of veroordeelde krijgsgevangenen die in aanmerking zouden komen voor repatriëring of onderbrenging op onzijdig gebied, kunnen van deze maatregelen genieten voor het einde van het proces of van de tenuitvoerlegging van de straf, indien de gevangenhoudende Mogendheid daarin toestemt.

De Partijen bij het conflict zullen elkander de namen meedelen van degenen die zijn achtergehouden tot het einde van het proces of van de tenuitvoerlegging van de straf.

Artikel 116 - Kosten van repatriëring

De kosten van repatriëring van krijgsgevangenen of van hun vervoer naar een onzijdig land zullen van de grens van de gevangenhoudende Mogendheid af ten laste komen van de Mogendheid tot welke deze gevangenen behoren.

Artikel 117 - Inzet na repatriëring

Geen gerepatriëerde krijgsgevangene mag voor actieve militaire dienst worden gebruikt.

Afdeling II - Invrijheidsstelling en repatriëring van krijgsgevangenen bij het einde van de vijandelijkheden

Artikel 118 - Vrijlating en repatriëring

Krijgsgevangenen zullen na het staken van de vijandelijkheden onverwijld in vrijheid worden gesteld en worden gerepatriëerd.

Bij afwezigheid van bepalingen dienaangaande in een overeenkomst welke tussen de Partijen bij het conflict wordt gesloten om een einde aan de vijandelijkheden te maken, of bij gebreke van een zodanige overeenkomst, zal ieder van de gevangenhoudende Mogendheden zelf onverwijld een repatriëringsschema opstellen, overeenkomstig het in het voorgaand lid neergelegd beginsel, en dit tenuitvoerleggen.

In beide gevallen zullen de genomen maatregelen ter kennis van de krijgsgevangenen worden gebracht.

De kosten van repatriëring van de krijgsgevangenen zullen in ieder geval op billijke wijze worden verdeeld tussen de gevangenhoudende Mogendheid en de Mogendheid tot welke de krijgsgevangenen behoren. Te dien einde zullen de volgende beginselen bij deze verdeling in acht worden genomen:

- a. wanneer deze beide Mogendheden aan elkander grenzen, zal de Mogendheid tot welke de krijgsgevangenen behoren, de kosten dragen van hun repatriëring van de grens van de gevangenhoudende Mogendheid af;

- b. wanneer deze beide Mogendheden niet aan elkander grenzen, zal de gevangenhoudende Mogendheid de kosten dragen van het vervoer van de krijgsgevangenen op haar grondgebied tot haar grens of tot haar inschepingshaven welke het dichtst gelegen is bij de Mogendheid tot welke zij behoren. De betrokken Partijen zullen onderling een overeenkomst sluiten tot billijke verdeling van de overige repatriëringskosten. Het sluiten van een zodanige overeenkomst zal nimmer enig oponthoud in de repatriëring van de krijgsgevangenen kunnen rechtvaardigen.

Artikel 119 - Procedure

Repatriëring zal plaats vinden onder omstandigheden, overeenkomend met die bedoeld in de artikelen 46 tot en met 48 van dit Verdrag betreffende het overbrengen van krijgsgevangenen, en met inachtneming van de bepalingen van artikel 118 en van de hierna volgende bepalingen.

Bij repatriëring zullen alle voorwerpen van waarde welke overeenkomstig artikel 18 aan de krijgsgevangenen zijn ontnomen, en de bedragen in vreemd geld welke niet zijn omgerekend in de muntsoort van de gevangenhoudende Mogendheid, aan hen worden teruggegeven. Voorwerpen van waarde en bedragen in vreemd geld, welke, om welke reden ook, aan de krijgsgevangenen bij hun repatriëring niet zijn teruggegeven, zullen worden gezonden aan het Informatiebureau, bedoeld in artikel 122.

Het is de krijgsgevangenen geoorloofd hun persoonlijke bezittingen, hun correspondentie en de door hen ontvangen pakketten mee te nemen. Het gewicht van deze voorwerpen mag, indien de omstandigheden van de repatriëring zulks vereisen, worden beperkt tot hetgeen de krijgsgevangene redelijkerwijze kan dragen; in ieder geval is het iedere krijgsgevangene geoorloofd ten minste vijftwintig kilogram mee te nemen.

De overige persoonlijke bezittingen van de gerepatriëerde krijgsgevangene zullen worden bewaard door de gevangenhoudende Mogendheid, die deze aan hem zal toezenden zodra zij met de Mogendheid tot welke de gevangene behoort, een overeenkomst heeft gesloten tot regeling van de wijze van het vervoer en de betaling van de daaraan verbonden kosten.

Krijgsgevangenen die wegens een misdrijf strafrechtelijk worden vervolgd, mogen worden achtergehouden tot het einde van het proces, eventueel tot het einde van de straf. Hetzelfde zal gelden voor krijgsgevangenen die wegens een misdrijf zijn veroordeeld.

De Partijen bij het conflict zullen elkander de namen meedelen van de krijgsgevangenen die worden achtergehouden tot het einde van het proces of van de tenuitvoerlegging van de straf.

Bij overeenkomst tussen de Partijen bij het conflict zullen commissies worden ingesteld ten einde verspreide krijgsgevangenen op te sporen en hun repatriëring binnen de kortst mogelijke tijd te verzekeren.

Afdeling III - Overlijden van krijgsgevangenen

Artikel 120 - Testamenten, verklaring van overlijden, begrafenis

Testamenten van krijgsgevangenen moeten zodanig worden opgemaakt, dat wordt voldaan aan de voorwaarden van geldigheid, vereist ingevolge de wetgeving van hun land van herkomst, hetwelk de nodige maatregelen zal nemen om deze voorwaarden ter kennis te brengen van de gevangenhoudende Mogendheid. Op verzoek van de krijgsgevangene en in ieder geval na zijn dood zal het testament onverwijld aan de beschermende Mogendheid en een gewaarmerkt afschrift aan het Centraal Informatiebureau worden toegezonden.

Verklaringen van overlijden, overeenkomstig het als bijlage aan dit Verdrag gehecht model, of door een verantwoordelijk officier gewaarmerkte lijsten van alle in gevangenschap overleden krijgsgevangenen zullen ten spoedigste worden toegezonden aan het Informatiebureau voor Krijgsgevangenen,

opgericht overeenkomstig artikel 122. Deze verklaringen of lijsten moeten bevatten de in het derde lid van artikel 17 opgesomde identiteitsgegevens, de plaats en datum van overlijden, de doodsoorzaak, de plaats en datum van begraven, benevens alle voor de identificatie van de graven benodigde inlichtingen.

Het begraven of verbranden moet worden voorafgegaan door een geneeskundig onderzoek van het lichaam, ten einde de dood vast te stellen, het opstellen van een verslag mogelijk te maken en, zo nodig, de overledene te identificeren.

De gevangenhoudende autoriteiten zullen zorg dragen, dat de in gevangenschap overleden krijgsgevangenen op eerbiedige wijze, zo mogelijk volgens het ceremonieel van de godsdienst welke zij beleden, worden begraven en dat hun graven worden ontzien, behoorlijk onderhouden en zodanig aangeduid, dat zij te allen tijde kunnen worden teruggevonden. Indien mogelijk zullen overleden krijgsgevangenen die tot dezelfde Mogendheid behoorden, op eenzelfde plaats worden begraven.

Overleden krijgsgevangenen zullen ieder afzonderlijk worden begraven, tenzij overmacht een gemeenschappelijk graf noodzakelijk maakt. De lijken mogen alleen worden verbrand indien gebiedende hygiënische redenen of de godsdienst van de overledene zulks vereisen, dan wel deze de wens daartoe te kennen heeft gegeven. In geval van verbranding zal dit met opgave van redenen in de overlijdensakte worden vermeld.

Ten einde de graven te allen tijde te kunnen terugvinden, moeten alle gegevens betreffende begrafenis en graven worden geregistreerd door een Gravendienst, ingesteld door de gevangenhoudende Mogendheid. De lijsten van de graven en de gegevens over op kerkhoven of elders begraven krijgsgevangenen zullen worden toegezonden aan de Mogendheid tot welke deze krijgsgevangenen behoorden. De Mogendheid die het grondgebied in haar macht heeft, is, indien zij partij is bij dit Verdrag, verantwoordelijk voor de verzorging van deze graven en voor de registratie van iedere latere overbrenging van de stoffelijke overschotten. Deze bepalingen zijn, in geval van verbranding, eveneens van toepassing op de as, welke door de Gravendienst zal worden bewaard tot het land van herkomst zijn wensen te kennen geeft ten aanzien van de uiteindelijk te nemen maatregelen.

Artikel 121 - Overlijden in speciale omstandigheden

Ieder geval van dood of ernstige verwonding van een krijgsgevangene, veroorzaakt of vermoed te zijn veroorzaakt door een schildwacht, een andere krijgsgevangene of enig ander persoon, evenals ieder overlijden waarvan de oorzaak onbekend is, zal onmiddellijk worden gevolgd door een officieel onderzoek van de zijde van de gevangenhoudende Mogendheid.

Een mededeling daaromtrent zal terstond aan de beschermende Mogendheid worden gezonden. De verklaringen van getuigen in het bijzonder van krijgsgevangenen, zullen worden verzameld; één rapport, bevattende deze verklaringen, zal aan genoemde Mogendheid worden gezonden.

Indien door het onderzoek de schuld van één of meer personen wordt vastgesteld, zal de gevangenhoudende Mogendheid alle maatregelen nemen voor de gerechtelijke vervolging van de verantwoordelijke persoon of personen.

Titel V - Informatiebureaus en verenigingen tot hulpverlening aan krijgsgevangenen

Artikel 122 - Nationaal informatiebureau

Bij het uitbreken van een conflict en in alle gevallen van bezetting zal ieder van de Partijen bij het conflict een officieel Informatiebureau betreffende zich in haar macht bevindende krijgsgevangenen oprichten; onzijdige of niet-oorlogvoerende Mogendheden die op haar grondgebied personen, behorend tot één van de in artikel 4 genoemde categorieën, hebben toegelaten, zullen op dezelfde wijze ten aanzien van deze personen handelen. De betrokken Mogendheid zal zorg dragen, dat het

Informatiebureau de beschikking heeft over de nodige lokaliteiten, materiaal en personeel ten einde het Bureau doeltreffend te doen werken, Het staat haar vrij daarbij krijgsgevangenen tewerk te stellen met inachtneming van de bepalingen neergelegd in de Afdeling van dit Verdrag betreffende arbeid van krijgsgevangenen.

Binnen de kortst mogelijke tijd zal ieder van de Partijen bij het conflict aan haar Informatiebureau verstreken de in het vierde, vijfde en zesde lid van dit artikel bedoelde inlichtingen betreffende ieder in zijn handen gevallen vijandelijke persoon die behoort tot één van de in artikel 4 genoemde categorieën. Onzijdige of niet-oorlogvoerende Mogendheden zullen op dezelfde wijze handelen ten aanzien van tot deze categorieën behorende personen die zij op haar grondgebied hebben toegelaten.

Het Bureau zal met spoed en met de snelste middelen deze inlichtingen doen toekomen aan de belanghebbende Mogendheden, door tussenkomst zowel van de beschermende Mogendheden als van het Centraal Bureau, bedoeld in artikel 123.

Deze inlichtingen moeten het mogelijk maken de belanghebbende verwanten spoedig te verwittigen. Voor zover deze inlichtingen in het bezit van het Informatiebureau zijn en onverminderd de bepalingen van artikel 17, zullen zij voor iedere krijgsgevangene inhouden zijn geslachtsnaam, voornamen, rang, leger- stamboek- of ander controlenummer, plaats en volledige datum van geboorte, aanduiding van de Mogendheid tot welke hij behoort, voornaam van zijn vader en geslachtsnaam van zijn moeder, naam en adres van de in te lichten persoon, alsmede het adres waarheen correspondentie aan de gevangene kan worden gericht.

Het informatiebureau zal van de verschillende betrokken overheidsdiensten de inlichtingen ontvangen aangaande gevallen van overplaatsing, invrijheidstelling, repatriëring, ontvluchting, opneming in een hospitaal en overlijden en deze op de hierboven in het derde lid vermelde wijze doorgeven.

Evenzo zullen geregeld, zo mogelijk wekelijks, inlichtingen over de gezondheidstoestand van ernstig zieke of zwaar gewonde krijgsgevangenen worden doorgegeven.

Het informatiebureau zal tevens belast zijn met de beantwoording van alle tot dit Bureau gerichte vragen betreffende krijgsgevangenen, met inbegrip van de in gevangenschap overledenen; het zal ieder onderzoek instellen, nodig ter verkrijging van de gevraagde gegevens welke het niet tot zijn beschikking mocht hebben.

Alle schriftelijke mededelingen van het Bureau zullen worden gewaarmerkt door een handtekening of een stempelafdruk.

Het informatiebureau zal bovendien belast zijn met het verzamelen en verzenden van alle persoonlijke voorwerpen van waarde, waaronder begrepen geldbedragen in een andere muntsoort dan die van de gevangenhoudende Mogendheid en voor de naaste verwanten van belang zijnde bescheiden, door de krijgsgevangenen achtergelaten bij hun repatriëring, invrijheidstelling, ontvluchting of overlijden. Deze voorwerpen zullen worden verzonden in door het Bureau verzegelde pakketten, vergezeld van verklaringen, houdende nauwkeurige opgave van de identiteit van de personen aan wie deze voorwerpen toebehoorden, alsmede van de volledige inhoud van het pakket. De overige persoonlijke bezittingen van deze gevangenen zullen overeenkomstig tussen de belanghebbende Partijen bij het conflict getroffen regelingen worden teruggezonden.

Artikel 123 - Centraal Informatiebureau

Een Centraal Informatiebureau betreffende Krijgsgevangenen zal op onzijdig gebied worden opgericht. Het Internationale Comité van het Rode Kruis zal, indien het zulks noodzakelijk acht, aan de belanghebbende Mogendheden voorstellen doen met betrekking tot de organisatie van een zodanig Bureau.

Dit bureau zal belast zijn met het verzamelen van alle inlichtingen betreffende krijgsgevangenen, welke het langs officiële of particuliere wegen kan verkrijgen; het zal deze inlichtingen zo snel mogelijk doorgeven aan het land van herkomst van de gevangenen of aan de Mogendheid tot welke zij behoren.

Het Bureau zal van de Partijen bij het conflict alle faciliteiten ontvangen om het doorgeven van deze inlichtingen mogelijk te maken.

De Hoge Verdragsluitende Partijen, en in het bijzonder zij wier onderdanen genieten van de diensten van het Centraal Bureau, worden uitgenodigd daaraan de geldelijke steun te verlenen, welke het nodig mocht hebben.

Deze bepalingen mogen niet worden uitgelegd als zouden zij de menslievende werkzaamheden van het Internationale Comité van het Rode Kuis en van de verenigingen tot hulpverlening, bedoeld in artikel 125, beperken.

Artikel 124 - Vrijstelling van port

De nationale Informatiebureaus en het Centraal Informatiebureau zullen vrijdom van port voor poststukken genieten, alsmede alle in artikel 74 bedoelde vrijstellingen en, voor zover mogelijk, vrijdom van telegraafkosten of ten minste belangrijk verlaagde tarieven.

Artikel 125 - Hulp- en andere organisaties

Behoudens de maatregelen welke de gevangenhoudende Mogendheden noodzakelijk mochten achten om haar veiligheid te waarborgen of uit hoofde van enige andere redelijke noodzaak, zullen zij aan godsdienstige organisaties, verenigingen tot hulpverlening of enige andere organisatie die de krijgsgevangenen ter hulp mocht komen, evenals aan haar gevolmachtigde gedelegeerden, alle nodige faciliteiten verlenen voor het bezoeken van de gevangenen, voor het verdelen onder hen van zendingen tot hulpverlening of van materiaal van iedere herkomst, bestemd voor godsdienstige, opvoedkundige of ontspanningsdoeleinden, of om hen te helpen bij het besteden van hun vrije tijd in de kampen. Deze verenigingen of organisaties kunnen worden opgericht hetzij op het grondgebied van de gevangenhoudende Mogendheid, hetzij in een ander land, terwijl zij ook een internationaal karakter kunnen hebben.

De gevangenhoudende Mogendheid mag het aantal van de verenigingen of organisaties wier gedelegeerden toestemming hebben om hun werkzaamheden op haar grondgebied en onder haar toezicht uit te oefenen, beperken, mits echter een zodanige beperking niet belet, dat aan alle krijgsgevangenen doeltreffende en voldoende hulp wordt geboden.

De bijzondere positie van het Internationale Comité van het Rode Kruis op dit gebied zal te allen tijde worden erkend en geëerbiedigd.

Op het ogenblik waarop aan krijgsgevangenen zendingen tot hulpverlening of materiaal voor de bovenaangegeven doeleinden worden verstrekt, of ten minste spoedig daarna, zullen voor iedere zending door de vertrouwensman getekende ontvangstbewijzen worden gezonden aan de zendende verenigingen tot hulpverlening of organisatie. Tegelijkertijd zullen door de administratieve autoriteiten, belast met de bewaking van de gevangenen, ontvangstbewijzen betreffende deze zendingen worden afgegeven.

Titel VI - Tenuitvoerlegging van het verdrag

Afdeling I - Algemene bepalingen

Artikel 126 - Toezicht

De vertegenwoordigers of gedelegeerden van de beschermende Mogendheden zijn gerechtigd zich naar alle plaatsen waar zich krijgsgevangenen bevinden, te begeven, in het bijzonder naar plaatsen waar deze geïnterneerd, gevangen of werkzaam zijn; zij zullen toegang hebben tot alle bij de gevangenen in gebruik zijnde lokaliteiten. Zij zijn eveneens gerechtigd zich te begeven naar de plaatsen van vertrek, doortocht of aankomst van gevangenen die worden overgebracht. Zij mogen zich zonder getuigen

met de gevangenen, en in het bijzonder met hun vertrouwensman, onderhouden, zo nodig door tussenkomst van een tolk.

De vertegenwoordigers en gedelegeerden van de beschermende Mogendheden zullen alle vrijheid genieten in de keuze van de plaatsen welke zij wensen te bezoeken; de duur en de frequentie van deze bezoeken mogen niet worden beperkt. Bezoeken mogen slechts om redenen van dwingende militaire noodzaak worden verboden en dan alleen bij uitzondering en als tijdelijke maatregel.

De gevangenhoudende Mogendheid en de Mogendheid tot welke de te bezoeken krijgsgevangenen behoren, kunnen, zo nodig, overeenkomen dat het aan landgenoten van deze gevangenen zal worden toegestaan aan deze bezoeken deel te nemen.

De gedelegeerden van het Internationale Comité van het Rode Kruis zullen dezelfde voorrechten genieten. De benoeming van deze gedelegeerden is onderworpen aan de goedkeuring van de Mogendheid in wier macht de te bezoeken krijgsgevangenen zich bevinden.

Artikel 127 - Verspreiding van het Verdrag

De Hoge Verdragsluitende Partijen verbinden zich de tekst van dit Verdrag, zowel in tijd van vrede als in tijd van oorlog, zo ruim mogelijk in haar onderscheiden landen te verspreiden en in het bijzonder de bestudering daarvan in de programma's van de militaire en, zo mogelijk, burgerlijke opleiding op te nemen, zodat de beginselen daarvan aan al haar strijdkrachten en de gehele bevolking bekend worden.

De militaire of andere autoriteiten die in tijd van oorlog de verantwoordelijkheid voor krijgsgevangenen op zich nemen, moeten in het bezit zijn van de tekst van het Verdrag en speciaal omtrent zijn bepalingen zijn onderricht.

Artikel 128 - Vertaling

De Hoge Verdragsluitende Partijen zullen elkander door tussenkomst van de Zwitserse Bondsraad en, tijdens de vijandelijkheden door tussenkomst van de beschermende Mogendheden de officiële vertalingen van dit Verdrag meedelen, benevens de wetten en voorschriften welke zij mochten aannemen om de toepassing daarvan te verzekeren.

Artikel 129 - Strafbepalingen

De Hoge Verdragsluitende Partijen verbinden zich alle wettelijke regelingen tot stand te brengen, nodig om doeltreffende strafbepalingen vast te stellen voor personen die één van de ernstige inbreuken op dit Verdrag, omschreven in het volgend artikel, hebben gepleegd, dan wel bevel tot het plegen daarvan hebben gegeven.

Iedere Hoge Verdragsluitende Partij is verplicht personen die ervan verdacht worden één van deze ernstige inbreuken te hebben gepleegd, dan wel bevel tot het plegen daarvan te hebben gegeven, op te sporen en moet hen, ongeacht hun nationaliteit, voor haar eigen gerechten brengen. Zij kan hen ook, indien zij daaraan de voorkeur geeft, en overeenkomstig de bepalingen van haar eigen wetgeving, ter berechting overleveren aan een andere bij de vervolging belang hebbende Hoge Verdragsluitende Partij, mits deze Verdragsluitende Partij een met voldoende bewijzen gestaafde tenlastelegging welke een vervolging rechtvaardigt, tegen de betrokken personen inbrengt.

Iedere Hoge Verdragsluitende Partij zal maatregelen nemen, nodig om de met de bepalingen van dit Verdrag strijdige handelingen welke niet vallen onder de in het volgend artikel omschreven ernstige inbreuken, tegen te gaan.

Onder alle omstandigheden zullen de verdachten de waarborgen genieten voor een behoorlijke berechting en verdediging, welke niet minder gunstig mogen zijn dan die, voorgeschreven in artikel 105 en volgende van dit Verdrag.

Artikel 130 - Ernstige inbreuken

De ernstige inbreuken, bedoeld in het voorgaand artikel zijn die welke één van de volgende handelingen in zich sluiten, indien deze worden gepleegd tegen door het Verdrag beschermde personen of goederen: opzettelijke levensberoving, marteling of onmenselijke behandeling, waaronder begrepen biologische proefnemingen, het opzettelijk veroorzaken van hevig lijden, van ernstig lichamelijk letsel, dan wel van ernstige schade aan de gezondheid, een krijgsgevangene te dwingen om te dienen bij de strijdkrachten van de vijandelijke Mogendheid, opzettelijk een krijgsgevangene het recht te onthouden op een regelmatige en onpartijdige berechting overeenkomstig de bepalingen van dit Verdrag.

Artikel 131 - Verantwoordelijkheid van verdragspartijen

Geen van de Hoge Verdragsluitende Partijen mag zich zelf of een andere Hoge Verdragsluitende Partij onttrekken aan enige op haar of op een andere Hoge Verdragsluitende Partij rustende aansprakelijkheid op grond van de in het voorgaand artikel bedoelde inbreuken.

Artikel 132 - Onderzoeksprocedure

Op verzoek van een Partij bij het conflict moet, op een door de belanghebbende Partijen overeen te komen wijze, een onderzoek worden ingesteld naar iedere beweerde schending van het Verdrag.

Indien geen overeenstemming over de procedure van het onderzoek wordt bereikt zullen de Partijen zich met elkander verstaan over de keuze van een scheidsrechter, die omtrent de te volgen procedure zal beslissen.

Wanneer de schending is vastgesteld, zullen de Partijen bij het conflict daaraan een einde maken en deze zo spoedig mogelijk bestraffen.

Afdeling II - Slotbepalingen

Artikel 133 - Authentieke teksten

Dit Verdrag is opgesteld in de Franse en de Engelse taal. Beide teksten zijn gelijkelijk authentiek.

De Zwitserse Bondsraad zal officiële vertalingen van het Verdrag in de Russische en de Spaanse taal doen opstellen.

Artikel 134 - Betrekking tot vorig Verdrag

Dit Verdrag vervangt in de betrekkingen tussen de Hoge Verdragsluitende Partijen het Verdrag van 27 juli 1929.

Artikel 135 - Betrekking tot Verdrag van Den Haag

In de betrekkingen tussen de Mogendheden die gebonden zijn door het Haagse Verdrag nopens de wetten en gebruiken van de oorlog te land, hetzij dat van 29 juli 1899, hetzij dat van 18 oktober 1907, en die partij zijn bij dit Verdrag, zal dit Verdrag Hoofdstuk II van het als bijlage aan voornoemde Haagse Verdragen gehecht Reglement aanvullen.

Artikel 136 - Ondertekening

Dit Verdrag, hetwelk de datum van deze dag draagt, kan tot 12 februari 1950 worden ondertekend uit naam van alle Mogendheden die vertegenwoordigd waren op de Conferentie welke te Genève op 21 april 1949 werd geopend, zomede uit naam van de niet op deze Conferentie vertegenwoordigde Mogendheden die partij zijn bij het Verdrag van 27 juli 1929.

Artikel 137 - Bekrachtiging

Dit Verdrag zal zo spoedig mogelijk worden bekrachtigd en de akten van bekrachtiging zullen worden neergelegd te Bern.

Van de neerlegging van iedere akte van bekrachtiging zal een proces-verbaal worden opgemaakt, waarvan een voor eensluidend gewaarmerkt afschrift door de Zwitserse Bondsraad zal worden toegezonden aan alle Mogendheden uit wier naam het Verdrag is ondertekend of de toetreding is meegedeeld.

Artikel 138 - Inwerkingtreding

Dit Verdrag zal in werking treden zes maanden nadat ten minste twee akten van bekrachtiging zijn neergelegd.

Daarna zal het Verdrag voor iedere Hoge Verdragsluitende Partij in werking treden zes maanden na het neerleggen van haar akte van bekrachtiging.

Artikel 139 - Toetreding

Van de datum van zijn inwerkingtreding af zal dit Verdrag openstaan voor toetreding door iedere Mogendheid, uit wier naam het Verdrag niet is ondertekend.

Artikel 140 - Mededeling van toetreding

Toetredingen zullen schriftelijk worden medegedeeld aan de Zwitserse Bondsraad en worden zes maanden na de datum waarop zij de Bondsraad hebben bereikt, van kracht.

De Zwitserse Bondsraad zal de toetredingen mededelen aan alle Mogendheden uit wier naam het Verdrag is ondertekend of de toetreding is medegedeeld.

Artikel 141 - Onmiddellijke werking

De in de artikelen 2 en 3 bedoelde omstandigheden zullen de door de Partijen bij het conflict voor of na het begin van de vijandelijkheden of van de bezetting neergelegde akten van bekrachtiging en medegedeelde toetredingen onmiddellijk in werking doen treden. De Zwitserse Bondsraad zal langs de snelste weg mededeling doen van de van Partijen bij het conflict ontvangen akten van bekrachtiging of toetredingen.

Artikel 142 - Opzegging

Ieder van de Hoge Verdragsluitende Partijen heeft de bevoegdheid dit Verdrag op te zeggen.

Opzegging zal schriftelijk ter kennis worden gebracht van de Zwitserse Bondsraad. Deze zal daarvan mededeling doen aan de Regeringen van alle Hoge Verdragsluitende Partijen.

De opzegging wordt van kracht één jaar nadat daarvan kennis is gegeven aan de Zwitserse Bondsraad. Echter zal een opzegging waarvan kennis is gegeven terwijl de opzeggende Mogendheid in een conflict is betrokken, in geen enkel opzicht gevolg hebben, zolang de vrede niet is gesloten en in ieder geval niet zolang de werkzaamheden voor de invrijheidstelling en repatriëring van de door dit Verdrag beschermde personen niet zijn beëindigd.

De opzegging zal slechts gelden ten aanzien van de opzeggende Mogendheid. Zij zal geen enkele invloed hebben op de verplichtingen welke de Partijen bij het conflict gehouden zijn te blijven vervullen krachtens de beginselen van het volkenrecht, zoals deze voortvloeien uit de tussen beschaafde volken gevestigde gebruiken, de wetten van de menselijkheid en de eisen van het openbaar rechtsbewustzijn.

Artikel 143 - Registratie

De Zwitserse Bondsraad zal dit Verdrag doen registreren bij het Secretariaat van de Verenigde Naties. De Zwitserse Bondsraad zal eveneens aan het Secretariaat van de Verenigde Naties mededeling doen van alle bekrachtigingen, toetredingen en opzeggingen, welke de Bondsraad ontvangt in verband met dit Verdrag.

TER OORKONDE WAARVAN de ondergetekenden, na hun onderscheiden volmachten te hebben overgelegd, dit Verdrag hebben ondertekend.

GEDAAN te Genève, de twaalfde augustus negentienhonderdnegenenveertig, in de Franse en de Engelse taal, in één enkel exemplaar, hetwelk zal worden neergelegd in het Archief van de Zwitserse Bond. De Zwitserse Bondsraad zal een voor eensluidend gewaarmerkt afschrift van het Verdrag doen toekomen aan ieder van de ondertekenende Staten, zomede aan de Staten die tot het Verdrag zijn toegetreden.

Bijlage I - Modelovereenkomst betreffende rechtstreekse terugzending naar het eigen land en onderbrenging op onzijdig gebied van gewonde en zieke krijgsgevangenen

I. Beginselen voor de rechtstreekse terugzending naar het eigen land of de onderbrenging op onzijdig gebied

A. Rechtstreekse terugzending naar het eigen land

Naar het eigen land zullen rechtstreeks worden teruggezonden:

1. Alle krijgsgevangenen, lijdende aan de volgende gebreken als gevolg van trauma: verlies van één van de ledematen, verlamming, gewricht- of andere afwijkingen, mits het gebrek ten minste bestaat uit het verlies van een hand of een voet of gelijk te stellen is met het verlies van een hand of een voet.

Onverminderd een ruimere interpretatie, worden de volgende gevallen gelijkgesteld met het verlies van een hand of een voet:

- a. Verlies van een hand, van alle vingers of van de duim en wijsvinger van één hand; verlies van een voet of van alle tenen en het middenvoetsgedeelte van één voet.
  - b. Gewrichtsverstijving, verlies van benig weefsel, littekencontractie waardoor de functie van één van de grote gewrichten of van alle vingergewrichten van een hand verloren is gegaan.
  - c. Pseudoarthrose van de lange pijpbeenderen.
  - d. Misvormingen, veroorzaakt door fracturen, of andere letsels welke ernstige vermindering van de algemene functie en van het vermogen tot het dragen van vrachten met zich brengen.
2. Alle gewonde krijgsgevangenen wier toestand in zoverre chronisch is geworden, dat de prognose - ondanks behandeling - herstel binnen een jaar na de verwonding schijnt uit te sluiten, zoals bijvoorbeeld in gevallen van:

- a. Projectiel in het hart, zelfs indien de gemengde Geneeskundige Commissie, tijdens haar onderzoek, geen ernstige stoornissen kan vaststellen.
  - b. Metaalsplinter in de hersenen of longen, zelfs indien de gemengde geneeskundige Commissie tijdens haar onderzoek geen plaatselijke of algemene reactie kan vaststellen.
  - c. Osteomyelitis, indien herstel in de loop van het jaar, volgend op de verwonding, niet te verwachten is en welke waarschijnlijk de verstijving van een gewricht of andere afwijkingen, gelijk te stellen met het verlies van een hand of voet, ten gevolge zal hebben.
  - d. Perforerende en etterende verwonding van de grote gewrichten.
  - e. Verwonding van de schedel met verlies of verplaatsing van beenweefsel.
  - f. Verwonding of verbranding van het gelaat met verlies van weefsel en functiestoornissen.
  - g. Verwonding van het ruggenmerg.
  - h. Beschadiging van perifere zenuwen, waarvan de gevolgen gelijk te stellen zijn met het verlies van een hand of voet en waarvan de genezing meer dan een jaar, gerekend van de verwondingsdatum af, zal vergen, bijvoorbeeld: verwonding van de brachiale of lumbosacrale plexus, de nervus medianus of ischiadica, evenals gecombineerde beschadiging van de nervus radialis en cubitalis of van de nervus peroneus communis en nervus tibialis, enz. De afzonderlijke verwonding van de nervi radialis, cubitalis, peroneus communis of tibialis rechtvaardigt alleen repatriëring indien zij gepaard gaat met contracturen of ernstige neurotrophische stoornissen.
  - i. Verwonding van de urinewegen met ernstige functiestoornissen.
3. Alle zieke krijgsgevangenen wier toestand in zoverre chronisch is geworden, dat de prognose - ondanks behandeling - herstel binnen een jaar na het begin van de ziekte schijnt uit te sluiten, zoals bijvoorbeeld in gevallen van:
- a. Voortschrijdende tuberculose van enig orgaan, welke, volgens geneeskundige prognose, niet kan genezen noch ten minste belangrijk kan verbeteren door behandeling in een onzijdig land.
  - b. Pleuritis exsudativa.
  - c. Ernstige ziekten van de ademhalingsorganen van niet-tuberculeuze aard en ongeheelbaar geacht, bijvoorbeeld: ernstig longemphyseem (met of zonder bronchitis); chronische astma (*); chronische bronchitis (*), welke reeds meer dan een jaar in gevangenschap heeft geduurd; bronchiectasieën (*); enz..
  - d. Ernstige chronische aandoeningen van het circulatiesysteem, bijvoorbeeld: klepgebreken en myocarditis (*) welke verschijnselen van decompensatie hebben vertoond gedurende de gevangenschap, zelfs indien de gemengde geneeskundige Commissie, tijdens haar onderzoek, geen van deze verschijnselen kan aantonen, aandoeningen van het pericard en van de vaten (ziekten van Buerger, aneurisme van de grote vaten); enz..
  - e. Ernstige chronische aandoeningen van de spijsverteringsorganen, bijvoorbeeld ulcus van maag of duodenum, gevolgen van een gedurende de gevangenschap verrichte maagoperatie; chronische gastritis, enteritis of colitis welke meer dan één jaar heeft

geduurd en de algemene gezondheidstoestand ernstig aantast; levercirrose; chronisch galblaaslijden (*); enz..

- f. Ernstige chronische aandoeningen van het urogenitaal apparaat, bijvoorbeeld: chronische ziekten van de nier met daaruit voortvloeiende stoornissen; nephrectomie wegens niertuberculose, chronische pyelitis of cystitis; hydronephrose of pyonephrose; ernstige chronische gynaecologische aandoeningen, normale zwangerschap en obstetrische aandoeningen, wanneer onderbrenging op onzijdig gebied onmogelijk is; enz..
- g. Ernstige chronische ziekten van het centrale of perifere zenuwstelsel, bijvoorbeeld alle duidelijke psychosen en psychoneurosen, zoals ernstige hysterie, ernstige gevangenschaps-psychoneurose, enz., behoorlijk vastgesteld door een specialist (*); alle vormen van epilepsie, behoorlijk vastgesteld door de kamparts (*), arteriosclerose van de hersenvaten; meer dan een jaar durende chronische neuritis, enz..
- h. Ernstige chronische ziekten van het neurovegetatieve stelsel met belangrijke vermindering van de geestelijke of lichamelijke vermogens, belangrijk gewichtsverlies en algemene zwakte.
- i. Blindheid van beide ogen of van één oog wanneer de visus van het andere oog minder dan 1 bedraagt ondanks het gebruik van corrigerende glazen; vermindering van de gezichtsscherpte in gevallen waarin het onmogelijk is deze door correctie te herstellen tot een scherpte van $\frac{1}{2}$ op ten minste één oog (*), andere ernstige oogaandoeningen, bijvoorbeeld: glaucoom, iritis, choreoiditis; trachoom, enz..
- j. Stoornissen van het gehoor, zoals volledige halfzijdige doofheid, indien het andere oor normale spraak op één meter afstand niet onderscheidt (*); enz..
- k. Ernstige stofwisselingsziekten, bijvoorbeeld: diabetes mellitus waarvoor insulinebehandeling nodig is; enz..
- l. Ernstige stoornis in de werking van de klieren met inwendige secretie, bijvoorbeeld: thyreotoxicoze, hypothyreose; ziekte van I. Addison; cachexie van Simmonds; tetanie; enz..
- m. Ernstige en chronische ziekten van de bloedbereidende organen.
- n. Ernstige chronische vergiftigingen, bijvoorbeeld: loodvergiftiging, kwikvergiftiging; morfinisme; cocaïnisme, alcoholisme; vergiftigingen veroorzaakt door gassen of straling; enz..
- o. Chronische aandoeningen van de bewegingsorganen met duidelijke functiestoornissen, bijvoorbeeld: arthrosis deformans; primaire en secundaire chronische voortschrijdende polyarthritis; reuma met ernstige klinische verschijnselen; enz..
- p. Ernstige chronische huidziekten, behandeling trotserend.
- q. Alle kwaadaardige nieuwvormingen.
- r. Ernstige chronische infectieziekten, meer dan één jaar durend na het begin daarvan, bijvoorbeeld: malaria met uitgesproken organische aandoening; bacillaire of amoebendysenterie met belangrijke stoornissen; tertiaire viscerale syfilis, welke resistent is tegen behandeling; lepra; enz..
- s. Ernstige avitaminosen of ernstige uitputting.

B. Onderbrenging op onzijdig gebied.

De volgende personen zullen in aanmerking komen voor onderbrenging op onzijdig gebied:

1. Alle gewonde krijgsgevangenen die waarschijnlijk niet zullen herstellen in gevangenschap, maar die kunnen genezen of wier toestand belangrijk kan verbeteren door onderbrenging op onzijdig gebied.
2. Krijgsgevangenen, lijdende aan enige vorm van tuberculose onverschillig van welk orgaan, wier behandeling in een onzijdig land waarschijnlijk tot herstel of ten minste tot belangrijke verbetering zal leiden, met uitzondering van voor de gevangenschap genezen primaire tuberculose.
3. Krijgsgevangenen, lijdende aan behandeling vereisende aandoeningen van de ademhalings-, circulatie, spijsverterings-, zintuiglijke, urogenitale en bewegingsorganen, alsmede van het zenuwstelsel en de huid, enz., indien een zodanige behandeling kennelijk betere resultaten zal hebben in een onzijdig land dan in gevangenschap.
4. Krijgsgevangenen die in gevangenschap een nephrectomie hebben ondergaan voor een niet-tuberculeuze nieraandoening; genezende of tot rust gekomen gevallen van osteomyelitis; diabetes mellitus welke geen insuline vereist; enz. Krijgsgevangenen, lijdende aan oorlogs- of gevangenschapneurose.
5. Gevallen van gevangenschapneurose, welke na onderbrenging gedurende drie maanden in een onzijdig land niet genezen zijn of welke na dat tijdsverloop niet duidelijk op weg zijn naar volledig herstel, zullen worden gerepatrieerd.
6. Alle krijgsgevangenen, lijdende aan chronische vergiftiging (gassen, metalen alkaloïden, enz.), voor wie de vooruitzichten op genezing in een onzijdig land bijzonder gunstig zijn.
7. Alle vrouwelijke krijgsgevangenen die zwanger zijn of moeder zijn tezamen met haar zuigelingen en kleine kinderen.

De volgende gevallen zullen niet in aanmerking komen voor onderbrenging op onzijdig gebied:

1. Alle behoorlijk vastgestelde gevallen van psychose.
2. Alle organische en functionele zenuwaandoeningen welke geacht worden ongeneeslijk te zijn.
3. Alle besmettelijke ziekten gedurende de periode waarin zij op anderen overgebracht kunnen worden, met uitzondering van tuberculose.

II. Algemene opmerkingen

De hierboven vastgestelde voorwaarden moeten, in het algemeen, in een zo ruim mogelijke geest worden uitgelegd en toegepast.

1. Deze ruime uitlegging zal bovenal van toepassing zijn op neuropathische en psychopathische toestanden, ontstaan door de oorlog of gevangenschap, evenals op gevallen van tuberculose in alle stadia. Krijgsgevangenen met verscheidene verwondingen welke ieder afzonderlijk beschouwd, repatriëring niet zouden rechtvaardigen, zullen in dezelfde geest worden onderzocht, waarbij rekening moet worden gehouden met het psychisch trauma, veroorzaakt door het aantal van de wonden.
2. Alle onbetwistbare gevallen welke recht geven op rechtstreekse terugzending naar het eigen land (amputatie, volslagen blindheid of doofheid, open longtuberculose, geestesstoornissen, kwaadaardige nieuwvormingen, enz.) zullen zo spoedig mogelijk door de kampartsen of door militaire geneeskundige Commissies, benoemd door de gevangenhoudende Mogendheid, worden onderzocht en gerepatrieerd.
3. Verwondingen en ziekten, welke reeds voor de oorlog bestonden en niet verergerd zijn, zomede oorlogsverwondingen welke hervatting van de militaire dienst niet hebben verhinderd, zullen geen recht geven op rechtstreekse terugzending naar het eigen land.

4. Deze bepalingen zullen in alle Staten, Partij bij het conflict, op overeenkomstige wijze worden uitgelegd en toegepast. De betrokken Mogendheden en autoriteiten zullen aan de gemengde geneeskundige Commissies alle nodige faciliteiten verlenen voor de vervulling van haar taak.
5. De hierboven onder 1. genoemde voorbeelden geven slechts typische gevallen aan. Gevallen welke niet geheel overeenstemmen met deze bepalingen, zullen worden beoordeeld in de geest van artikel 110 van dit Verdrag en van de beginselen, neergelegd in deze overeenkomst.

(*) De beslissing van de gemengde geneeskundige Commissie zal grotendeels gegrond zijn op de waarnemingen van kampartsen en van geneesheren van dezelfde nationaliteit als de krijgsgevangenen of op het onderzoek van geneeskundige specialisten van de gevangenhoudende Mogendheid.

Bijlage II - Reglement betreffende gemengde geneeskundige commissies

(zie artikel 112)

Artikel 1

De gemengde geneeskundige Commissies, bedoeld in artikel 112 van het Verdrag, zullen worden samengesteld uit drie leden, van wie twee behoren tot een onzijdig land en het derde wordt benoemd door de gevangenhoudende Mogendheid. Eén van de onzijdige leden zal voorzitter zijn.

Artikel 2

De twee onzijdige leden zullen worden benoemd door het Internationale Comité van het Rode Kruis, in overleg met de beschermende Mogendheid, op verzoek van de gevangenhoudende Mogendheid. Zij kunnen gevestigd zijn in hun eigen land, in een ander onzijdig land of op het grondgebied van de gevangenhoudende Mogendheid.

Artikel 3

De onzijdige leden moeten worden aanvaard door de betrokken Partijen bij het conflict, die van haar aanvaarding kennis zullen geven aan het Internationale Comité van het Rode Kruis en aan de beschermende Mogendheid. Terstond na deze kennisgeving wordt de benoeming van de onzijdige leden geacht te zijn ingegaan.

Artikel 4

Ook zal een voldoende aantal plaatsvervangende leden worden benoemd om de vaste leden in geval van nood te vervangen. Zij zullen tegelijk met de vaste leden, of ten minste zo spoedig mogelijk, worden benoemd.

Artikel 5

Indien, om welke reden ook, het Internationale Comité van het Rode Kruis niet kan overgaan tot de benoeming van onzijdige leden, zal daartoe worden overgegaan door de Mogendheid die de belangen van de te onderzoeken krijgsgevangenen beschermt.

Artikel 6

Voor zover mogelijk moet één van de twee onzijdige leden chirurg zijn en de andere algemeen geneesheer.

Artikel 7

De onzijdige leden zullen volkomen onafhankelijk zijn van de Partijen bij het conflict die hun alle faciliteiten voor de vervulling van hun taak moeten verlenen.

Artikel 8

In overleg met de gevangenhoudende Mogendheid, zal het Internationaal Comité van het Rode Kruis bij de benoeming, bedoeld in de artikelen 2 en 4 van dit reglement, de voorwaarden vaststellen waarop de betrokkenen hun taak zullen vervullen.

Artikel 9

Zodra de onzijdige leden zijn aanvaard, zullen de gemengde geneeskundige Commissies zo spoedig mogelijk, en in ieder geval binnen drie maanden na de datum van de aanvaarding, hun werkzaamheden aanvangen.

Artikel 10

De gemengde geneeskundige Commissies zullen alle in artikel 113 van het Verdrag bedoelde gevangenen onderzoeken. Zij zullen repatriëring, afwijzing daarvan of uitstel tot een later onderzoek voorstellen. Haar beslissingen zullen bij meerderheid worden genomen.

Artikel 11

De door de Commissie in ieder afzonderlijk geval genomen beslissing zal in de maand, volgend op haar bezoek, aan de gevangenhoudende Mogendheid, de beschermende Mogendheid en het Internationale Comité van het Rode Kruis worden medegedeeld. De gemengde geneeskundige Commissie zal eveneens iedere krijgsgevangene die onderzocht is in kennis te stellen van de genomen beslissing en aan hen voor wie repatriëring is voorgesteld, een verklaring afgeven, overeenkomend met het als bijlage aan dit Verdrag gehecht model.

Artikel 12

De gevangenhoudende Mogendheid is gehouden de beslissingen van de gemengde geneeskundige Commissie uit te voeren binnen drie maanden nadat zij daarmee naar behoren in kennis is gesteld.

Artikel 13

Indien er geen onzijdig geneesheer is in een land waar de bemoeiingen van een gemengde geneeskundige Commissie noodzakelijk blijken, en indien het onmogelijk is, om welke reden ook, in een ander land gevestigde onzijdige geneesheren te benoemen, zal de gevangenhoudende Mogendheid, handelend in overleg met de beschermende Mogendheid, een geneeskundige Commissie instellen, die dezelfde taak als een gemengde geneeskundige Commissie op zich zal nemen, behoudens de bepalingen van de artikelen 1, 2, 3, 4, 5 en 8 van dit reglement.

Artikel 14

De gemengde geneeskundige Commissies zullen permanent in functie blijven en ieder kamp met tussenpozen van ten hoogste zes maanden bezoeken.

Bijlage III - Reglement betreffende collectieve zendingen aan krijgsgevangenen

(zie artikel 73)

Artikel 1

De vertrouwensmannen zijn gerechtigd de collectieve zendingen tot hulpverlening, waarvoor zij verantwoordelijk zijn, te verdelen onder alle krijgsgevangenen die administratief bij hun kamp zijn ingedeeld, met inbegrip van hen die zich in hospitalen, of in gevangnissen of andere strafinrichtingen bevinden.

Artikel 2

De verdeling van collectieve zendingen tot hulpverlening zal geschieden overeenkomstig de instructies van de schenkers en het door de vertrouwensmannen opgesteld schema; de verdeling van zendingen van geneeskundige voorraden zal echter bij voorkeur plaats vinden in overleg met de met de leiding

belaste artsen; deze mogen, in hospitalen en ziekenverblijven, van voornoemde instructies afwijken voor zover de behoeften van hun patiënten zulks vereisen. Binnen de aldus bepaalde grenzen moet deze verdeling altijd billijk worden uitgevoerd.

Artikel 3

Ten einde de hoedanigheid en hoeveelheid van de ontvangen goederen te kunnen onderzoeken en dienaangaande in bijzonderheden te kunnen rapporteren aan de schenkers, zijn de vertrouwensmannen of hun medewerkers gerechtigd zich te begeven naar de in de nabijheid van hun kamp gelegen aankomstplaatsen van zendingen tot hulpverlening.

Artikel 4

De vertrouwensmannen zullen de nodige faciliteiten ontvangen om te onderzoeken of de verdeling van collectieve zendingen in alle onderafdelingen en dependances van hun kamp overeenkomstig hun instructies is uitgevoerd.

Artikel 5

De vertrouwensmannen zijn gerechtigd formulieren of vragenlijsten, bestemd voor de schenkers en betrekking hebbend op collectieve zendingen (verdeling, behoeften, hoeveelheden, enz.), in te vullen, alsmede te doen invullen door de vertrouwensmannen van werkgroepen of door de met de leiding van ziekenverblijven en hospitalen belaste artsen. Deze formulieren en vragenlijsten zullen na invulling onverwijld aan de schenkers worden gezonden.

Artikel 6

Teneinde een geregelde uitdeling van collectieve zendingen aan de krijgsgevangenen van hun kamp te verzekeren en eventueel te voorzien in de behoeften welke door de aankomst van nieuwe groepen gevangenen mochten ontstaan, zijn de vertrouwensmannen gerechtigd passende voorraden van collectieve zendingen aan te leggen en in stand te houden. Te dien einde zullen zij de beschikking hebben over geschikte opslagplaatsen; iedere opslagplaats zal voorzien zijn van twee sloten; de vertrouwensman zal in het bezit zijn van de sleutels van het ene slot en de kampcommandant van die van het andere.

Artikel 7

Ingeval collectieve zendingen van kledingstukken beschikbaar zijn, zal iedere krijgsgevangene tenminste één volledig stel kleding in zijn bezit hebben. Indien een krijgsgevangene meer dan een stel kleding bezit is de vertrouwensman gerechtigd aan hen die het best zijn bedeed, de overtollige stellen kleding of bepaalde kledingstukken welke zij daarboven bezitten, te ontnemen, ingeval zulks noodzakelijk is om te voorzien in de behoeften van minder goed bedeede gevangenen. Hij mag echter geen tweede stel onderkleding, sokken of schoenen afnemen, tenzij zulks de enige wijze is om een krijgsgevangene, die deze niet bezit, daarvan te voorzien.

Artikel 8

De Hoge Verdragsluitende Partijen, en de gevangenhoudende Mogendheden in het bijzonder, zullen, voor zover mogelijk en met inachtneming van de voorschriften betreffende de voedselvoorziening van de bevolking, alle aankopen toestaan, welke op haar grondgebied mochten worden gedaan ten einde collectieve zendingen aan krijgsgevangenen te doen toekomen; zij zullen op overeenkomstige wijze de overmaking van gelden en het nemen van andere financiële, technische of administratieve maatregelen met het oog op deze aankopen vergemakkelijken.

Artikel 9

De voorgaande bepalingen maken geen inbreuk op het recht van krijgsgevangenen om collectieve zendingen te ontvangen voor hun aankomst in een kamp of gedurende overbrenging, noch op de mogelijkheid voor vertegenwoordigers van de beschermende Mogendheid, het Internationale Comité van het Rode Kruis of enige andere organisatie tot hulpverlening aan gevangenen, die belast mocht

zijn met het verzenden van deze zendingen, om de uitdeling, daarvan aan de geadresseerden te verzekeren met alle andere middelen welke zij geschikt mochten achten.

Bijlage IV

A. Identiteitskaart

(zie artikel 4)

Deze identiteitskaart wordt verstrekt aan personen die de gewapende macht van ..... volgen zonder daarvan rechtstreeks deel uit te maken. Degenen aan wie de kaart is verstrekt, moet deze te allen tijde bij zich dragen. Indien de houder krijgsgevangen wordt gemaakt, moet hij de kaart onmiddellijk overhandigen aan de gevangenhoudende autoriteiten, opdat deze hem kunnen identificeren.		Vingerafdrukken (naar verkiezing) (Rechter wijsvinger)		Andere herkenningstekenen	
Aanwijzingen voor de houder.		Vingerafdrukken (linker wijsvinger)		Andere herkenningstekenen	
(Zegel van de autoriteit die de kaart verstrekt)		Bloedgroep ..... Godsdienst		Lengte ..... Gewicht ..... Ogen ..... Haar	
Foto van de houder		(Aanduiding van het land en van de militaire autoriteit die deze kaart verstrekken) IDENTITEITSKAART VOOR EEN PERSOON DIE DE GEWAPENDE MACHT VOLGT			
Geslachtsnaam ..... Voornamen ..... Geboortedatum en -plaats ..... Volgt de gewapende macht in zijn hoedanigheid van		Datum van verstrekking ..... Handtekening van de houder			

Opmerkingen: deze kaart behoort bij voorkeur te worden opgesteld in twee of drie talen, waarvan één internationaal gebruikelijk. Werkelijke afmetingen van de kaart, welke langs de stippellijn wordt gevouwen: 13x10 cm.

B. Kaart van gevangenneming

(zie artikel 70)

Voorzijde

<p>BELANGRIJK</p> <p>Deze kaart moet door iedere gevangene worden ingevuld onmiddellijk na zijn gevangenneming en telkens bij adresverandering ten gevolge van zijn overbrenging naar een Internationaal Comité van het Rode Kruis hospitaal of een ander kamp. Deze kaart staat los van de speciale briefkaart welke de gevangene gerechtigd is aan zijn familie te zenden</p>	<p>CENTRAAL BUREAU VOOR KRIJGSGEVANGENEN</p> <p>GENEVE ZWITSERLAND</p>
--	--

Achterzijde

<p>Duidelijk en in blokletters schrijven</p> <p>2. Geslachtsnaam .....</p> <p>3. Voornamen .....</p> <p>4. Voornaam van de vader .....</p> <p>5. Geboortedatum .....</p> <p>6. Geboorteplaats .....</p> <p>7. Rang .....</p> <p>8. Leger-, stamboek- of ander controlenummer .....</p> <p>9. Adres van de naaste familie .....</p> <p>*10. Gevangengemaakt op: .....</p> <p>(of) Komend van (kamp nr, hospitaal, enz.) .....</p> <p>*11. a. Gezond, b. niet gewond, c. genezen, d. herstellend, e. ziek, f. licht gewond, g. zwaar gewond</p> <p>12. Mijn tegenwoordig adres: gevangenummer .....</p> <p>Aanduiding van het kamp .....</p> <p>13. Datum .....</p>	<p>1. Mogendheid tot welke de gevangene behoort .....</p> <p>14 Handtekening .....</p>
<p>* Doorhalen wat niet van toepassing is – Niets toevoegen – Zie toelichting aan ommezijde</p>	

Opmerking: dit formulier behoort te worden opgesteld in twee of drie talen, in het bijzonder in de moedertaal van de gevangene en in die van de gevangenhoudende Mogendheid. Werkelijke afmetingen: 15x10,5 cm.

C. Briefkaart en brief

(zie artikel 71)

1. Briefkaart

Voorzijde

**CORRESPONDENTIE
VAN KRIJGSGEVANGENEN**

—

Vrij van port

Aan .....

.....

Plaats van bestemming .....

Straat .....

Land .....

Provincie of departement .....

.....

..... Land van afzending .....

..... Aanduiding van het kamp .....

..... Gevangenummer .....

..... Geboortedatum en -plaats .....

..... Geslachtsnaam en voornamen .....

Afzender :

*****

.....

Opmerking: dit formulier behoort te worden opgesteld in twee of drie talen, in het bijzonder in de moedertaal van de gevangene en in die van de gevangenhoudende Mogendheid. Het formulier wordt gevouwen langs de stippellijnen. Wanneer het bovenste gedeelte dan in de opening (aangeduid door een lijn in ***) wordt geschoven, heeft het formulier de vorm van een enveloppe. De ommezijde, gelinieerd overeenkomstig de achterzijde van de briefkaart hierboven (zie bijlage IV, C1), is bestemd voor de correspondentie van de gevangene en mag ongeveer 250 woorden bevatten. Werkelijke afmetingen van het dichtgevouwen formulier: 29x15 cm

D. Verklaring van overlijden

(zie artikel 120)

(Aanduiding van de bevoegde autoriteit)	VERKLARING VAN OVERLIJDEN
Mogendheid tot welke de Gevangene behoorde	
Geslachtsnaam en voornamen	
Voornaam van vader	
Geboortedatum en -plaats	
Overlijdensdatum en -plaats	
Rang en leger-, stamboek- of ander controlenummer (gegevens voorkomende op het identiteitsplaatje)	
Adres van de naaste familie	
Waar en wanneer gevangengenomen ?	
Doodsoorzaak en omstandigheden waaronder het overlijden heeft plaats gevonden	
Plaats van begraven	
Is het graf aangeduid en kan de familie het later terugvinden ?	
Worden de nagelaten bezittingen door de gevangenhoudende Mogendheid bewaard of worden zij tegelijk met deze verklaring van overlijden verzonden ?	
In het laatste geval, door tussenkomst van wie ?	
Kan degene die de overledene gedurende zijn ziekte heeft verzorgd of aanwezig is geweest bij zijn laatste ogenblikken (geneesheer, verpleger of verpleegster, bedienaar van een eredienst, mede- krijgsgevangene) op deze plaats of op een afzonderlijk vel papier enige bijzonderheden mededelen over de omstandigheden waaronder de gevangene is overleden, en over de begrafenis ?	
(Datum, stempel en handtekening van de bevoegde autoriteit)	Handtekening en adres van twee getuigen :
.....	.....

Opmerking: dit formulier behoort te worden opgesteld in twee of drie talen, in het bijzonder in de moedertaal van de gevangene en in die van de gevangenhoudende Mogendheid. Werkelijke afmetingen van het formulier: 21x30 cm.

E. Verklaring voor repatriëring

(zie bijlage II, artikel 11)

VERKLARING VOOR REPATRIERING.

Datum:

Kamp:

Hospitaal:

Geslachtsnaam:

Voornamen:

Geboortedatum:

Rang:

Leger-, stamboek- of ander controlenummer:

Gevangenummer:

Verwonding – ziekte:

Beslissing van de Commissie:

Voorzitter van de gemengde geneeskundige Commissie:

A = rechtstreekse terugzending naar het eigen land.

B = onderbrenging in een onzijdig land.

NC = nieuw onderzoek door de volgende Commissie.

Bijlage V - Modelreglement betreffende betalingen door krijgsgevangenen in hun eigen land

1. De kennisgeving, genoemd in artikel 63, derde lid, moet bevatten:
  - a. het in artikel 17 omschreven nummer, de rang, geslachtsnaam en voornamen van de krijgsgevangene die de betaling doet;
  - b. de naam en het adres van de begunstigde in het eigen land;
  - c. het te betalen bedrag, uitgedrukt in de muntsoort van de gevangenhoudende Mo-gendheid.
2. Deze kennisgeving zal door de krijgsgevangene worden ondertekend. Indien hij niet kan schrijven, zal een daarop door hem te plaatsen teken door een getuige worden gewaarmerkt. De vertrouwensman zal deze kennisgeving bovendien contrasigneren.
3. De kampcommandant zal bij deze kennisgeving een verklaring voegen, waaruit blijkt, dat het te betalen bedrag niet het batig saldo op de rekening van de betrokken krijgsgevangene over-schrijdt.
4. Deze kennisgevingen mogen in de vorm van lijsten plaats vinden. Iedere bladzijde van deze lijsten zal door de vertrouwensman worden mede-ondertekend en door de kampcommandant worden gewaarmerkt.

4. Verdrag van Genève betreffende de bescherming van burgers in oorlogstijd, Genève, 12 augustus 1949

Detail

- Plaats: Genève
- Aangenomen: 12-08-1949
- Inwerkingtreding: 21-10-1950

In België

- Ratificatie: 03-09-1952
- Inwerkingtreding: 03-03-1953
- Ondertekening: 08-12-1949
- Publicatie: 26-09-1952
- Geen voorbehoud of verklaring

De Verdragen van Genève van voor 1949 hadden betrekking op strijders en niet op burgers. Wel waren een aantal bepalingen inzake de bescherming van de burgerbevolking tegen de gevolgen van oorlogvoering en hun bescherming in bezette gebieden terug te vinden in de Reglementen inzake de wetten en gebruiken van oorlog te land, toegevoegd aan de Verdragen van Den Haag van 1899 en 1907.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog bleken deze bepalingen ontoereikend, gezien de gevaren als gevolg van de luchtoorlog en de problemen inzake de behandeling van burgers op het grondgebied van de vijand of in bezette gebieden. De Internationale Rodekruisconferentie van 1920 nam de eerste stappen voor een bijkomende regelgeving voor de bescherming van burgers in oorlogstijd. De diplomatieke conferentie van 1929, die het Verdrag inzake de bescherming van gewonden en zieken herzag en een Verdrag inzake de bescherming van krijgsgevangenen uittekende, deed de aanbeveling een studie uit te voeren om tot een verdrag te komen ter bescherming van burgers op vijandelijk gebied en in bezette gebieden. Het Internationale Rodekruiscomité werkte een ontwerptekst uit die werd goedgekeurd tijdens de Internationale Rodekruisconferentie van 1934 in Tokio. De tekst zou worden voorgelegd tijdens een diplomatieke conferentie in 1940, maar deze werd uitgesteld omwille van de oorlog. De Tweede Wereldoorlog toonde de rampzalige gevolgen van de afwezigheid van regels ter bescherming van de burgerbevolking. Het verdrag dat in 1949 tot stand kwam, is in grote mate beïnvloed door de gebeurtenissen tijdens de Tweede Wereldoorlog.

Het verdrag doet de bepalingen in de Verdragen van Den Haag van 1907 niet teniet, maar vult deze aan.

De verdragstekst

De ondergetekenden, Gevolmachtigden van de Regeringen, vertegenwoordigd op de Diplomatieke Conferentie welke te Genève van 21 april tot 12 augustus 1949 is bijeengekomen voor het opstellen van een Verdrag voor de bescherming van burgers in oorlogstijd, zijn het volgende overeengekomen:

Titel 1 - Algemene bepalingen

Artikel 1 - Eerbied voor het Verdrag

De Hoge Verdragsluitende Partijen verbinden zich dit Verdrag onder alle omstandigheden te eerbiedigen en te doen eerbiedigen.

Artikel 2 - Toepassing van het Verdrag

Onverminderd de bepalingen welke reeds in tijd van vrede in werking moeten treden, is dit Verdrag van toepassing ingeval een oorlog is verklaard of bij ieder ander gewapend conflict dat ontstaat tussen twee of meer van de Hoge Verdragsluitende Partijen, zelfs indien de oorlogstoestand door één van de Partijen niet wordt erkend.

Het Verdrag is eveneens van toepassing in alle gevallen van gehele of gedeeltelijke bezetting van het grondgebied van een Hoge Verdragsluitende Partij, zelfs indien deze bezetting geen gewapende tegenstand ontmoet.

Indien één van de in conflict zijde Mogendheden geen partij is bij dit Verdrag, blijven de Mogendheden die wel partij zijn, niettemin in haar onderlinge betrekkingen hierdoor gebonden. Bovendien zullen zij door het Verdrag gebonden zijn ten opzichte van bedoelde Mogendheid, indien deze de bepalingen daarvan aanvaardt en toepast.

Artikel 3 - Niet-internationaal gewapende conflicten

In geval van een gewapend conflict op het grondgebied van één van de Hoge Verdragsluitende Partijen, hetwelk geen internationaal karakter draagt, is ieder van de Partijen bij het conflict gehouden te minste de volgende bepalingen toe te passen:

1. Personen die niet rechtstreeks aan de vijandelijkheden deelnemen, met inbegrip van personeel van strijdkrachten dat de wapens heeft neergelegd, en zij die buiten gevecht zijn gesteld door ziekte, verwonding, gevangenschap of enige andere oorzaak, moeten onder alle omstandigheden menslievend worden behandeld, zonder enig voor hen nadelig onderscheid, gegrond op ras, huidkleur, godsdienst of geloof, geslacht, geboorte of maatschappelijke welstand of enig ander soortgelijk criterium.

Te dien einde zijn en blijven te allen tijde en overal ten aanzien van bovengenoemde personen verboden:

- a. aanslag op het leven en lichamelijke geweldpleging, in het bijzonder het doden op welke wijze ook, verminking, wrede behandeling en marteling;
- b. het nemen van gijzelaars;
- c. aanranding van de persoonlijke waardigheid, in het bijzonder vernederende en ontorende behandeling;
- d. het uitspreken en tenuitvoerleggen van vonnissen zonder voorafgaande berechting door een op regelmatige wijze samengesteld gerecht dat alle gerechtelijke waarborgen biedt, door de beschaafde volken als onmisbaar erkend.

2. De gewonden en zieken moeten worden verzameld en verzorgd.

Een onpartijdige humanitaire organisatie, zoals het Internationale Comité van het Rode Kruis, kan haar diensten aan de Partijen bij het conflict aanbieden.

De Partijen bij het conflict zullen er verder naar streven door middel van bijzondere overeenkomsten de andere of een deel van de andere bepalingen van dit Verdrag van kracht te doen worden.

De toepassing van bovenstaande bepalingen zal niet van invloed zijn op de juridische status van de Partijen bij het conflict.

Artikel 4 - Definitie van beschermde personen

Dit Verdrag beschermt personen die, op welk tijdstip en op welke wijze ook, in geval van een conflict of bezetting, zich in de macht bevinden van een Partij bij het conflict of van een bezettende Mogendheid, van welke zij geen onderdanen zijn.

Onderdanen van een Staat die niet gebonden is door het Verdrag, worden hierdoor niet beschermd. Onderdanen van een onzijdige Staat, die zich bevinden op het grondgebied van een oorlogvoerende Staat, en onderdanen van een mede-oorlogvoerende Staat worden niet als beschermde personen beschouwd zolang de Staat van welke zij onderdanen zijn, een normale diplomatieke vertegenwoordiging heeft bij de Staat in wiens macht zij zich bevinden.

Echter bestrijken de bepalingen van Titel II, wat haar toepassing betreft, een ruimer terrein, zoals omschreven in artikel 13.

Personen, beschermd door het Verdrag van Genève voor de verbetering van het lot van de gewonden en zieken, zich bevindende bij de strijdkrachten te velde, van 12 augustus 1949, of door het Verdrag van Genève voor de verbetering van het lot van de gewonden, zieken en schipbreukelingen van de strijdkrachten ter zee, van 12 augustus 1949, of door het Verdrag van Genève betreffende de behandeling van krijgsgevangenen, van 12 augustus 1949, worden niet beschouwd als beschermde personen in de zin van dit Verdrag.

Artikel 5 - Afwijkingen

Indien, op het grondgebied van een Partij bij het conflict, deze Partij ernstige redenen heeft om een bepaald door dit Verdrag beschermd persoon te verdenken van handelingen, schadelijk voor de veiligheid van de Staat, of indien vaststaat, dat hij zodanige handelingen pleegt, zal deze persoon geen aanspraak kunnen maken op de rechten en voorrechten krachtens dit Verdrag, welke, indien hij deze zou genieten, nadeel zouden kunnen berokkenen aan de veiligheid van de Staat.

Indien, in bezet gebied, een bepaald beschermd persoon in bewaring wordt gesteld als spion of saboteur, den wel omdat hij onder gegronde verdenking staat van een voor de veiligheid van de bezettende Mogendheid schadelijke handeling, zal die persoon, in de gevallen waarin de militaire veiligheid zulks gebiedend vereist, worden geacht het recht zich met anderen in verbinding te stellen, als bedoeld in dit Verdrag, te hebben verbeurd.

In elk dezer gevallen moeten de in de voorgaande leden bedoelde personen niettemin menslievend worden behandeld en, bij vervolging, mag hun het recht op een rechtvaardige en regelmatige berechting, als voorgeschreven in dit Verdrag, niet worden onthouden. Zij moeten voorts de volledige rechten en voorrechten van een beschermd persoon, in de zin van dit Verdrag, herkrijgen zodra zulks verenigbaar is met de veiligheid van de Staat of van de bezettende Mogendheid, al naar het geval ligt.

Artikel 6 - Begin en einde van toepassing

Dit Verdrag vindt toepassing van het begin af van ieder conflict of iedere bezetting, als bedoeld in artikel 2.

Op het grondgebied van de Partijen bij het conflict houdt de toepassing van dit Verdrag op bij de algemene beëindiging van de militaire operaties.

In bezet gebied houdt de toepassing van dit Verdrag op één jaar na de algemene beëindiging van de militaire operaties; niettemin is de bezettende Mogendheid voor de duur van de bezetting - voor zover die Mogendheid de regeringsbevoegdheden in het betrokken gebied uitoefent - gebonden door de bepalingen van de volgende artikelen van dit Verdrag: 1 tot 12, 27, 29 tot 34, 47, 49, 51, 52, 53, 59, 61 tot 77, en 143.

Beschermende personen wier invrijheidstelling, repatriëring of nieuwe vestiging plaats vinden na die termijnen, blijven in afwachting daarvan de voordelen van dit Verdrag genieten.

Artikel 7 - Bijzondere overeenkomsten

Onverminderd de overeenkomsten, uitdrukkelijk voorzien in de artikelen 11, 14, 15, 17, 36, 108, 109, 132, 133 en 149, kunnen de Hoge Verdragsluitende Partijen andere bijzondere overeenkomsten sluiten betreffende alle aangelegenheden waarvoor zij afzonderlijke regelingen wenselijk achten. Geen bijzondere overeenkomst mag de positie van beschermde personen, zoals in dit Verdrag geregeld, ongunstig beïnvloeden, noch de rechten welke dit hun toekent, beperken.

Beschermde personen zullen de voordelen van zodanige overeenkomsten blijven genieten zolang het Verdrag op hen van toepassing is, tenzij uitdrukkelijk het tegendeel is bepaald in bovenbedoelde of nadien gesloten overeenkomsten, dan wel gunstiger maatregelen door één van de Partijen bij het conflict ten aanzien van hen zijn genomen.

Artikel 8 - Onvervreemdbaarheid van rechten

Beschermde personen mogen onder geen enkele omstandigheid geheel of gedeeltelijk afstand doen van de rechten welke dit Verdrag en eventueel de bijzondere overeenkomsten, bedoeld in het voorgaand artikel, hun waarborgen.

Artikel 9 - Beschermende Mogendheden

Dit Verdrag zal worden toegepast met de medewerking en onder het toezicht van de beschermende Mogendheden die belast zijn met het behartigen van de belangen van de Partijen bij het conflict. Te dien einde kunnen de beschermende Mogendheden, naast haar diplomatiek of consulaire personeel, gedelegeerden benoemen uit haar eigen onderdanen of uit die van andere onzijdige Mogendheden. De benoeming van deze gedelegeerden moet worden onderworpen aan de goedkeuring van de Mogendheid bij welke zij hun taak zullen vervullen.

De Partijen bij het conflict zullen zo veel mogelijk de taak van de vertegenwoordigers of gedelegeerden van de beschermende Mogendheden vergemakkelijken.

De vertegenwoordigers of gedelegeerden van de beschermende Mogendheden mogen in geen geval de grenzen van de hun krachtens dit Verdrag opgedragen taak overschrijden; zij moeten in het bijzonder rekening houden met de gebiedende eisen van veiligheid van de Staat bij welke zij hun taak vervullen.

Artikel 10 - Internationale Comité van het Rode Kruis

De bepalingen van dit Verdrag vormen geen belemmering voor de menslievende werkzaamheden welke, met toestemming van de betrokken Partijen bij het conflict, het Internationale Comité van het Rode Kruis of enige andere onpartijdige humanitaire organisatie op zich neemt voor de bescherming van burgers en voor aan hen te verlenen hulp.

Artikel 11 - Plaatsvervanger beschermende Mogendheid

De Hoge Verdragsluitende Partijen kunnen te allen tijde overeenkomen de taak welke krachtens dit Verdrag op de beschermende Mogendheden rust, toe te vertrouwen aan een organisatie die alle waarborgen van onpartijdigheid en doeltreffendheid biedt.

Indien beschermde personen, om welke reden ook, niet of niet meer de voordelen genieten van de werkzaamheden van een beschermende Mogendheid of van een organisatie, aangewezen overeenkomstig het eerste lid, moet de gevangenhoudende Mogendheid een onzijdige Staat of een organisatie, als bovenbedoeld, verzoeken de taak op zich te nemen, welke krachtens dit Verdrag rust op door de Partijen bij het conflict aangewezen beschermende Mogendheden.

Indien op deze wijze niet in de bescherming kan worden voorzien, moet de gevangenhoudende Mogendheid een humanitaire organisatie, zoals het Internationale Comité van het Rode Kruis, verzoeken de menslievende taak, anders krachtens dit Verdrag door beschermende Mogendheden uitgeoefend, op zich te nemen, dan wel, behoudens de bepalingen van dit artikel, het aanbod van de diensten door een zodanige organisatie aanvaarden.

Iedere onzijdige Mogendheid of iedere organisatie die door de belanghebbende Mogendheid wordt aangezocht den wel zich met het bovenbedoeld oogmerk aanbiedt, moet zich bij haar optreden bewust blijven van haar verantwoordelijkheid ten opzichte van de Partij bij het conflict, tot welke de door dit Verdrag beschermde personen behoren, en moet voldoende waarborgen bieden, dat zij in staat is de betreffende taak op zich te nemen en deze op onpartijdige wijze uit te voeren.

Van de voorgaande bepalingen mag niet worden afgeweken bij bijzondere overeenkomst tussen Mogendheden van welke zich één ten gevolge van het verloop van de krijgsverrichtingen, zelfs tijdelijk, ten opzichte van de andere Mogendheid of haar bondgenoten in haar vrijheid van onderhandelen beperkt ziet, in het bijzonder ingeval het grondgebied van eerstbedoelde Mogendheid, of een belangrijk gedeelte daarvan, is bezet.

Waar in dit Verdrag wordt gesproken van een beschermende Mogendheid, wordt daaronder begrepen een vervangende organisatie in de zin van dit artikel.

De bepalingen van dit artikel hebben bovendien betrekking op en worden overeenkomstig toegepast in alle gevallen waarin onderdanen van een onzijdige staat zich in een bezet gebied of op het grondgebied van een oorlogvoerende Staat bevinden, terwijl de Staat van welke zij onderdanen zijn, bij deze geen normale diplomatieke vertegenwoordiging heeft.

Artikel 12 - Verzoeningsprocedure

In alle gevallen waarin zij zulks in het belang van de beschermde personen raadzaam achten, in het bijzonder bij meningsverschil tussen de Partijen bij het conflict over de toepassing of uitlegging van de bepalingen van dit Verdrag, zullen de beschermende Mogendheden haar goede diensten verlenen tot oplossing van het geschil.

Te dien einde kan ieder van de beschermende Mogendheden, op uitnodiging van één Partij of op eigen initiatief, aan de Partijen bij het conflict een bijeenkomst voorstellen van haar vertegenwoordigers, in het bijzonder van de autoriteiten die verantwoordelijk zijn voor beschermde personen, eventueel op passend gekozen onzijdig gebied. De Partijen bij het conflict zijn gehouden gevolg te geven aan de voorstellen welke haar tot dit doel worden gedaan. De beschermende Mogendheden kunnen, zo nodig, de Partijen bij het conflict voorstellen de benoeming van een bepaald persoon, behorend tot een onzijdige Mogendheid of afgevaardigd door het Internationaal Comité van het Rode Kruis, die zal worden uitgenodigd aan een zodanige bijeenkomst deel te nemen, goed te keuren.

Titel II - Algemene bescherming van de bevolkingen tegen bepaalde gevolgen van de oorlog

Artikel 13 - Toepassingsgebied

De bepalingen van deze Titel zijn van toepassing op het geheel van de bevolkingen van de bij een conflict betrokken landen, zonder enig voor haar nadelig onderscheid, in het bijzonder gegrond op ras, nationaliteit, godsdienst of politieke overtuiging, en hebben tot doel het door de oorlog veroorzaakt lijden te verzachten.

Artikel 14 - Hospitalisatie- en veiligheidsgebieden

In tijd van vrede kunnen de Hoge Verdragsluitende Partijen en, na het uitbreken van de vijandelijkheden, de Partijen bij het conflict, op haar eigen grondgebied en, zo nodig, in bezet gebied, hospitalisatie- en veiligheidsgebieden en -plaatsen instellen, zodanig ingericht, dat zij aan gewonden,

zieken, gebrekkigen, ouden van dagen, kinderen beneden vijftien jaar, zwangere vrouwen en moeders van kinderen beneden zeven jaar bescherming bieden tegen het oorlogsgeweld.

Bij het uitbreken van een conflict en tijdens de vijandelijkheden kunnen de betrokken Partijen overeenkomsten sluiten tot erkenning van de gebieden en plaatsen welke zij hebben ingesteld. Zij kunnen te dien einde de bepalingen, opgenomen in de ontwerpovereenkomst welke als bijlage aan dit Verdrag is gehecht, in werking doen treden, eventueel met de wijzigingen welke zij nodig mochten achten.

De beschermende Mogendheden en het Internationale Comité van het Rode Kruis worden uitgenodigd hun goede diensten te verlenen om de instelling en erkenning van deze hospitalisatie- en veiligheidsgebieden en -plaatsen te vergemakkelijken.

Artikel 15 - Geneutraliseerde gebieden

Iedere Partij bij het conflict kan, hetzij rechtstreeks, hetzij door tussenkomst van een onzijdige Staat of van een humanitaire organisatie, aan de tegenpartij voorstellen om in streken waar gevechten plaats vinden, geneutraliseerde gebieden in te stellen, welke tot doel hebben aan de volgende personen, zonder enig onderscheid, bescherming te bieden tegen het oorlogsgeweld:

- a. gewonden en zieken, zowel strijders als niet-strijders;
- b. burgers die niet aan de vijandelijkheden deelnemen en die, gedurende hun verblijf in die gebieden, geen arbeid verrichten, welke een militair karakter draagt.

Wanneer de betrokken Partijen overeenstemming hebben bereikt ten aanzien van de aardrijkskundige ligging, het beheer, de voedselvoorziening en de controle van het beoogde geneutraliseerd gebied, zal een schriftelijke overeenkomst worden opgesteld en ondertekend door de vertegenwoordigers van de Partijen bij het conflict. In deze overeenkomst zullen de aanvang en de duur van de neutralisatie van het gebied worden vastgesteld.

Artikel 16 - Gewonden en zieken

De gewonden en zieken, evenals de gebrekkigen en de zwangere vrouwen, moeten in het bijzonder worden beschermd en ontzien.

Voor zover de militaire vereisten zulks toelaten, zal iedere Partij bij het conflict het nemen van maatregelen vergemakkelijken om de doden en gewonden op te zoeken, de schipbreukelingen en andere personen die aan ernstig gevaar blootstaan, te hulp te komen hen te beschermen tegen plundering en slechte behandeling.

Artikel 17 - Evacuatie

De Partijen bij het conflict zullen streven naar het sluiten van plaatselijke overeenkomsten voor de evacuatie van gewonden, zieken, gebrekkigen, ouden van dagen, kinderen en kraamvrouwen uit belegerde of omsingelde gebieden, alsmede voor het doorlaten van geestelijken van alle gezindten, van geneeskundig personeel en van geneeskundig materieel, bestemd voor die gebieden.

Artikel 18 - Burgerziekeninrichtingen

Burgerziekeninrichtingen, ingericht voor de verzorging van de gewonden, zieken, gebrekkigen en kraamvrouwen, mogen onder geen omstandigheid het doelwit van aanvallen zijn, doch moeten te allen tijde worden ontzien en beschermd door de Partijen bij het conflict.

Staten die Partij zijn bij een conflict, moeten alle burgerziekeninrichtingen voorzien van een bewijsstuk waaruit blijkt, dat zij burgerziekeninrichtingen zijn en dat de in gebruik zijnde gebouwen niet worden aangewend voor doeleinden welke deze inrichtingen zouden kunnen beroven van de bescherming overeenkomstig artikel 19.

Burgerziekeninrichtingen zullen worden aangeduid door middel van het embleem bedoeld in artikel 38 van het Verdrag van Genève voor de verbetering van het lot van de gewonden en zieken, zich

bevindende bij de strijdkrachten te velde, van 12 augustus 1949, doch uitsluitend indien zij daartoe door de Staat zijn gemachtigd.

De Partijen bij het conflict zullen, voor zover de militaire vereisten zulks toelaten, de nodige maatregelen nemen om de kentekenen waardoor de burgerziekeninrichtingen worden aangeduid, duidelijk zichtbaar te maken voor de vijandelijke strijdkrachten te land, in de lucht en ter zee, teneinde iedere mogelijkheid van een vijandelijke aanval te voorkomen.

Met het oog op de gevaren waaraan ziekeninrichtingen zijn blootgesteld, indien zij dicht bij militaire objecten zijn gelegen, verdient het aanbeveling, dat deze inrichtingen zo ver mogelijke van zodanige objecten verwijderd zijn.

Artikel 19 - Einde bescherming

De bescherming waarop burgerziekeninrichtingen recht hebben, zal niet eindigen, tenzij daarvan, buiten haar menslievende taak, gebruik wordt gemaakt voor het plegen van voor de vijand schadelijke handelingen. De bescherming zal echter eerst eindigen na een sommatie waarbij, alle daarvoor in aanmerking komende gevallen, een redelijke termijn is gesteld en waaraan geen gevolg is gegeven.

Het feit, dat zieke of gewonde leden van de gewapende macht in deze inrichtingen worden verpleegd, of dat daarin aan deze strijders ontnomen draagbare wapens en munitie welke nog niet aan de bevoegde tak van dienst zijn afgeleverd, aanwezig zijn, zal niet worden beschouwd als een voor de vijand schadelijke handeling.

Artikel 20 - Bescherming personeel

Het vaste personeel, uitsluitend belast met het werk in en het beheer van burgerziekeninrichtingen, met inbegrip van het personeel, belast met het opzoeken, verzamelen, vervoeren en behandelen van gewonde en zieke burgers, van gebrekkigen en kraamvrouwen, moet worden ontzien en beschermd.

In bezet gebied en in gebieden waar militaire operaties plaatsvinden, zal dit personeel zich kenbaar maken door middel van een identiteitskaart welke de hoedanigheid van de houder vermeldt en voorzien is van diens fotografie en van het droogstempel van de bevoegde autoriteit, en bovendien door middel van een gestempelde en tegen vocht bestand zijnde armband, welke het bij het verrichten van zijn werkzaamheden om de linkerarm zal dragen. Deze armband zal worden verstrekt door de Staat en voorzien zijn van het embleem, bedoeld in artikel 38 van het Verdrag van Genève voor de verbetering van het lot van de gewonden en zieken, zich bevindende bij de strijdkrachten te velde, van 12 augustus 1949.

Ander personeel, belast met het werk in en het beheer van burgerziekeninrichtingen, heeft het recht, bij het verrichten van zijn werkzaamheden, te worden ontzien en beschermd en de armband te dragen, zoals bepaald en op de voorwaarden vervat in dit artikel. De identiteitskaart zal de werkzaamheden vermelden, welke hun zijn opgedragen.

De directie van iedere ziekeninrichting zal te allen tijde een dagelijks bijgehouden lijst van haar personeel ter beschikking houden van de bevoegde nationale dan wel bezettingsautoriteiten.

Artikel 21 - Transport over land en zee

Transporten van gewonde en zieke burgers, van gebrekkigen en kraamvrouwen, uitgevoerd te land door konvoien van voertuigen en door hospitaaltreinen of, op zee, door in het bijzonder daarvoor bestemde schepen, moeten op dezelfde wijze worden ontzien en beschermd als de in artikel 18 bedoelde ziekeninrichtingen en zullen, met toestemming van de Staat, worden voorzien van het kenteken, bedoeld in artikel 38 van het Verdrag van Genève voor de verbetering van het lot van de gewonden en zieken, zich bevindende bij de strijdkrachten te velde, van 12 augustus 1949.

Artikel 22 - Luchttransport

Vliegtuigen welke uitsluitend worden gebruikt voor het vervoer van gewonde en zieke burgers, van gebrekkigen en kraamvrouwen, dan wel voor het vervoer van geneeskundig personeel en materieel, mogen niet worden aangevallen, maar moeten worden ontzien zolang zij vliegen op hoogten, op tijden en volgens routes, zoals deze uitdrukkelijk bij overeenkomst tussen alle betrokken Partijen bij het conflict zijn vastgesteld.

Zij mogen worden voorzien van het kenteken, bedoeld in artikel 38 van het Verdrag van Genève voor de verbetering van het lot van de gewonden en zieken, zich bevindende bij de strijdkrachten te velde, van 12 augustus 1949.

Tenzij anders overeengekomen, is het overvliegen van vijandelijk of door de vijand bezet gebied verboden.

Bedoelde vliegtuigen moeten aan iedere sommatie om te landen gevolg geven. In geval van een zodanige gedwongen landing mag het vliegtuig met de inzittenden, na een eventueel onderzoek, zijn vlucht vervolgen.

Artikel 23 - Zendingen met medische voorraden, kledij en voeding

Iedere Hoge Verdragsluitende Partij zal de vrije doorvoer toestaan van alle zendingen van geneeskundige voorraden en ziekenhuisbenodigdheden alsmede van voorwerpen, nodig voor de eredienst, welke uitsluitend bestemd zijn voor burgers van een andere Hoge Verdragsluitende Partij, zelfs indien deze haar tegenstander is. Zij zal eveneens de vrije doorvoer toestaan van alle zendingen van onontbeerlijke levensmiddelen, kleding en versterkende middelen, bestemd voor kinderen beneden vijftien jaar, zwangere vrouwen en kraamvrouwen.

De verplichting van een Hoge Verdragsluitende Partij om de vrije doorvoer toe te staan van de in het voorgaand lid bedoelde zendingen is onderworpen aan de voorwaarde, dat deze Partij overtuigd is, dat er geen ernstige redenen bestaan te vrezen:

- a. dat de zendingen zullen worden onttrokken aan haar bestemming.
- b. dat de controle niet doeltreffend zal zijn, of
- c. dat de vijand daarvan kennelijk profijt zal trekken voor zijn militaire inspanning of zijn economie, door deze zendingen in de plaats te stellen van goederen welke hij anders zelf zou hebben moeten verschaffen of produceren, of door materiaal, productiemiddelen of diensten vrij te maken, welke hij anders zelf zou hebben moeten aanwenden voor de productie van die goederen.

De Mogendheid die de doorvoer van de in het eerste lid van dit artikel bedoelde zendingen toestaat, mag aan haar toestemming de voorwaarde verbinden, dat de uitdeling aan de begunstigden geschiedt onder het toezicht ter plaatse van de beschermende Mogendheden.

Deze zendingen moeten zo spoedig mogelijk worden doorgezonden en de Mogendheid die de vrije doorvoer daarvan toestaat, heeft het recht de technische regelingen voor de schrijven, waaronder de doorvoer zal worden toegestaan.

Artikel 24 - Niet begeleide kinderen

De Partijen bij het conflict zullen de nodige maatregelen nemen, opdat kinderen beneden vijftien jaar, die ten gevolge van de oorlog wees zijn geworden of van hun familie zijn gescheiden niet aan hun lot worden overgelaten en opdat, onder alle omstandigheden, hun verzorging, de vervulling van hun godsdienstplichten en hun opvoeding worden vergemakkelijkt. Hun opvoeding zal, voor zover mogelijk, worden toevertrouwd aan personen van gelijke culturele traditie.

De Partijen bij het conflict zullen de opnemings van deze kinderen in een onzijdig land voor de duur van het conflict bevorderen, zulks met toestemming van de beschermende Mogendheid, indien deze

bestaat, en mits er voldoende waarborgen zijn, dat de beginselen, omschreven in het eerste lid, in acht zullen worden genomen.

Bovendien zullen zij er naar streven de nodige maatregelen te nemen, opdat alle kinderen beneden twaalf jaar geïdentificeerd kunnen worden, hetzij door het dragen van een identiteitsplaatje, hetzij op andere wijze.

Artikel 25 - Familieberichten

Alle personen die zich op het grondgebied van een Partij bij het conflict of in een door haar bezet gebied bevinden, zullen in de gelegenheid worden gesteld aan de leden van hun naaste familie, waar dezen zich ook bevinden, berichten van strikt persoonlijke aard te zenden en berichten van hen te ontvangen. Deze correspondentie zal met spoed en zonder ongerechtvaardigde vertraging worden verzonden.

Indien, ten gevolge van omstandigheden, de correspondentie tussen familieleden langs de normale weg moeilijk of onmogelijk is geworden, zullen de betrokken Partijen bij het conflict zich wenden tot een onzijdig bemiddelaar, zoals het in artikel 140 bedoeld Centraal Bureau, ten einde in overleg daarmede te bepalen op welke wijze het nakomen van haar verplichtingen onder de gunstigste omstandigheden wordt gewaarborgd, in het bijzonder met medewerking van de nationale Rode Kruis (Rode Halve Maan, Rode Leeuw en Zon) Verenigingen.

Indien de Partijen bij het conflict het nodig oordelen de correspondentie tussen familieleden te beperken, mogen zij niet verder gaan dan het gebruik van standaardformulieren voor te schrijven, welke vijf en twintig woorden naar vrije keuze mogen bevatten, en het aantal van deze te verzenden formulieren tot één per maand te beperken.

Artikel 26 - Verspreide gezinnen

Iedere Partij bij het conflict zal de nasporingen vergemakkelijken, welke worden ingesteld door leden van ten gevolge van de oorlog verspreide gezinnen om het contact met elkander weder op te nemen en zo mogelijk het gezin te herenigen. Zij zal in het bijzonder de werkzaamheden bevorderen van organisaties die zich aan deze taak wijden, mits deze voor haar aanvaardbaar zijn en zich gedragen naar de door haar vastgestelde voorschriften met betrekking tot de veiligheid.

Titel III - Status en behandeling van beschermde personen

Afdeling I - Gemeenschappelijke bepalingen voor de grondgebieden van de partijen bij het conflict en voor bezette gebieden

Artikel 27 - Behandeling

Beschermde personen hebben, onder alle omstandigheden, recht op eerbiediging van hun persoon, hun eer, hun familierechten, hun godsdienstige overtuiging en de waarneming van hun godsdienstplichten, en hun zeden en gewoonten. Zij moeten te allen tijde menslievend worden behandeld en worden beschermd in het bijzonder tegen iedere daad van geweld of vreesaanjaging, tegen beledigingen en de nieuwsgierigheid van het publiek.

Vrouwen moeten in het bijzonder worden beschermd tegen iedere aanslag op haar eer, met name tegen verkrachting, gedwongen prostitutie en iedere aanranding van haar eerbaarheid.

Onverminderd de bepalingen betreffende de gezondheidstoestand, leeftijd en sekse, moeten alle beschermde personen door de Partij bij het conflict, in wier macht zij zich bevinden, gelijkelijk worden ontzien, zonder enig voor hen nadelig onderscheid, gegrond in het bijzonder op ras, godsdienst of politieke overtuiging.

De Partijen bij het conflict mogen echter ten aanzien van beschermde personen die controle- of veiligheidsmaatregelen nemen, welke ten gevolge van de oorlog nodig mochten zijn.

Artikel 28 - Gevaarlijke zones

Beschermde personen mogen niet worden gebruikt om door hun aanwezigheid bepaalde punten of streken te vrijwaren voor militaire operaties.

Artikel 29 - Verantwoordelijkheid voor beschermde personen

De Partij bij het conflict, in wier macht zich beschermde personen bevinden, is verantwoordelijk voor de behandeling welke hun door haar beambten wordt aangedaan, onverminderd de persoonlijke aansprakelijkheid welke mocht bestaan.

Artikel 30 - Beroep op beschermende Mogendheid en hulporganisaties

Beschermde personen zullen alle faciliteiten genieten om zich te wenden tot de beschermende Mogendheden, het Internationale Comité van het Rode Kruis, de nationale Rode Kruis (Rode Halve Maan, Rode Leeuw en Zon) Vereniging van het land waar zij zich bevinden, zomede tot iedere organisatie die hun hulp zou kunnen verlenen.

Deze verschillende organisaties zullen daartoe van de zijde van de autoriteiten alle faciliteiten ontvangen, binnen de grenzen, gesteld door militaire noodzaak of veiligheidsoverwegingen.

Afgezien van de in artikel 143 bedoelde bezoeken van de gedelegeerden van de beschermende Mogendheden en van het Internationale Comité van het Rode Kruis, zullen de gevangenhoudende of bezettende Mogendheden zoveel mogelijk bezoeken vergemakkelijken aan beschermde personen door de vertegenwoordigers van andere organisaties die tot doel hebben geestelijke bijstand of materiële hulp aan die personen te bieden.

Artikel 31 - Verbod dwang

Geen lichamelijke of morele dwang mag ten aanzien van beschermde personen worden uitgeoefend, in het bijzonder met het doel om inlichtingen van hen of van derden te verkrijgen.

Artikel 32 - Verbod foltering

De Hoge Verdragsluitende Partijen komen nadrukkelijk overeen, dat het ieder van haar verboden is enige maatregel te nemen, welke lichamelijk lijden of uitroeiing van beschermde personen die zich in haar macht bevinden veroorzaken. Dit verbod betreft niet alleen levensberoving, marteling, lijfstraffen, verminking en geneeskundige of wetenschappelijke proefnemingen welke de geneeskundige behandeling van een beschermd persoon niet vereist, maar ook alle andere vormen van ruwheid, door burger- dan wel militaire functionarissen toegepast.

Artikel 33 - Verbod collectieve straffen, plundering en represailles

Geen beschermd persoon mag worden gestraft voor een vergrijp dat hij niet persoonlijk heeft begaan. Collectieve straffen, evenals alle maatregelen van vreesaanjaging of terrorisme, zijn verboden.

Plundering is verboden.

Represaillemaatregelen ten aanzien van beschermde personen en hun eigendommen zijn verboden.

Artikel 34 - Gijzelaars

Het nemen van gijzelaars is verboden.

Afdeling II - Vreemdelingen op het grondgebied van een partij bij het conflict

Artikel 35 - Recht het grondgebied te verlaten

Alle beschermde personen die het grondgebied bij het begin of in de loop van een conflict wensen te verlaten, hebben het recht zulks te doen, tenzij hun vertrek in strijd is met de nationale belangen van de Staat. Op de aanvragen van deze personen om het grondgebied te mogen verlaten moet worden beslist volgens een op regelmatige wijze vastgestelde procedure en de beslissing moet zo spoedig mogelijk worden genomen. Degenen aan wie is toegestaan het grondgebied te verlaten, mogen de voor hun reis benodigde gelden en een redelijke hoeveelheid goederen en voorwerpen voor persoonlijk gebruik meenemen.

Personen aan wie toestemming tot het verlaten van het grondgebied is geweigerd, hebben er recht op, dat een bevoegd gerecht of een daartoe door de gevangenhoudende Mogendheid aangewezen administratief college, deze weigering zo spoedig mogelijk opnieuw in beschouwing neemt.

Op verzoek zal aan de vertegenwoordiger van de beschermende Mogendheid - tenzij redenen van veiligheid zich daartegen verzetten of de betrokken personen bezwaren hebben - mededeling worden gedaan van de redenen tot afwijzing van de door deze personen ingediende verzoeken tot het verlaten van het grondgebied en, zo spoedig mogelijk, van de namen van alle personen aan wie toestemming is geweigerd.

Artikel 36 - Repatriëring

Bij het vertrek, toegestaan krachtens het bepaalde in het voorgaand artikel, moeten de veiligheid, hygiëne, gezondheidszorg en voeding voldoende gewaarborgd zijn. Alle hieraan verbonden kosten worden, van het punt af waarop het grondgebied van de gevangenhoudende Mogendheid wordt verlaten, gedragen door het land van bestemming of, in geval van verblijf in een onzijdig land, door de Mogendheid van welke de betrokken personen onderdanen zijn. De praktische uitvoering van deze verplaatsingen kan, zo nodig, bij bijzondere overeenkomsten tussen de betrokken Mogendheden worden vastgesteld.

Het bovenstaande doet geen afbreuk aan de bijzondere overeenkomsten welke tussen Partijen bij het conflict gesloten mochten zijn met betrekking tot de uitwisseling en repatriëring van haar onderdanen die in vijandelijke handen zijn gevallen.

Artikel 37 - Personen in voorlopige hechtenis

Beschermde personen die zich in voorlopige hechtenis bevinden of een vrijheidsstraf ondergaan, moeten gedurende hun gevangenhouding menslievend worden behandeld.

Zodra zij zijn vrijgelaten, kunnen zij, overeenkomstig de voorgaande artikelen, verzoeken het grondgebied te mogen verlaten.

Artikel 38 - Niet-gerepatriëerde vreemdelingen

Met uitzondering van de bijzondere maatregelen welke krachtens dit Verdrag in het bijzonder op grond van de artikelen 27 en 41, kunnen worden genomen, zal de positie van beschermde personen in beginsel beheerst blijven door de bepalingen betreffende de behandeling van vreemdelingen in vredestijd. In ieder geval zullen hun de volgende rechten worden verleend:

1. zij mogen de aan hen gerichte persoonlijke of collectieve zendingen ontvangen;
2. zij zullen, indien hun gezondheid zulks vereist, eenzelfde geneeskundige behandeling en ziekenhuisverpleging ontvangen als de onderdanen van de betrokken Staten;

3. zij zullen in staat worden gesteld hun godsdienstplichten te vervullen en geestelijke bijstand van de bedienaars van hun eredienst te ontvangen;
4. indien zij verblijven in een streek welke bijzonder aan oorlogsgevaren is blootgesteld, zullen zij evenzeer als de onderdanen van de betrokken Staat gerechtigd zijn die streek te verlaten;
5. kinderen beneden vijftien jaar, zwangere vrouwen en moeders van kinderen beneden zeven jaar zullen, wat hun behandeling betreft, dezelfde voorrechten genieten als de onderdanen van de betrokken Staat.

Artikel 39 - Bestaansmiddelen

Beschermde personen die, ten gevolge van de oorlog, hun broodwinning hebben verloren, zullen in staat worden gesteld betaalde arbeid te verkrijgen en zullen te dien einde, behoudens veiligheidsoverwegingen en de bepalingen van artikel 40, dezelfde voordelen genieten als de onderdanen van de Mogendheid op wier grondgebied zij zich bevinden.

Indien een Partij bij het conflict een beschermd persoon onderwerpt aan controlemaatregelen welke het hem onmogelijk maken in zijn onderhoud te voorzien, in het bijzonder wanneer deze persoon om veiligheidsredenen wordt belet op redelijke voorwaarden betaalde arbeid te vinden, zal bedoelde Partij voorzien in zijn onderhoud en in dat van hen die van hem afhankelijk zijn.

Beschermde personen mogen, in alle gevallen, toelagen ontvangen van hun land van herkomst, van de beschermende Mogendheid of van de in artikel 30 bedoelde verenigingen tot hulpverlening.

Artikel 40 - Arbeid

Beschermde personen mogen uitsluitend in dezelfde mate als de onderdanen van de Partij bij het conflict, op wier grondgebied zij zich bevinden, tot arbeid worden verplicht.

Indien beschermde personen de nationaliteit van een vijandelijke Staat bezitten, mogen zij uitsluitend worden verplicht tot werkzaamheden welke normaal nodig zijn om de voedselvoorziening, huisvesting, kleding, het vervoer en de gezondheid van mensen te verzekeren en welke niet rechtstreeks verband houden met het voeren van militaire operaties.

In de gevallen, genoemd in de twee voorgaande leden, zullen voor de tot arbeid verplicht beschermde personen dezelfde arbeidsvoorwaarden en beschermingsmaatregelen gelden als voor de arbeider van het land waar zij zich bevinden, in het bijzonder wat betreft loon, arbeidstijden, kleding en uitrusting, vooropleiding en vergoeding terzake van beroepsongevallen en -ziekten.

In geval van schending van bovenstaande bepalingen, zijn die beschermde personen bevoegd hun recht van beklag uit te oefenen, overeenkomstig artikel 30.

Artikel 41 - Gedwongen verblijfplaats of internering

Indien de Mogendheid in wier macht zich beschermde personen bevinden, de andere in dit Verdrag genoemde controlemaatregelen niet voldoende acht, zijn de strengste controlemaatregelen welke zij mag toepassen, die van het aanwijzen van een gedwongen verblijfplaats of internering, overeenkomstig de bepalingen van de artikelen 42 en 43.

Bij het toepassen van de bepalingen van artikel 39, tweede lid, op de gevallen waarin personen hun gewone verblijfplaats moeten verlaten krachtens een beslissing waarbij hun een gedwongen verblijfplaats elders wordt aangewezen, zal de gevangenhoudende Mogendheid zich zo nauwkeurig mogelijk houden aan de bepalingen welke betrekking hebben op de behandeling van geïnterneerden (Afdeling IV, titel III van dit Verdrag).

Artikel 42 - Voorwaarden voor gedwongen verblijfplaats of internering

De internering van of de aanwijzing van een gedwongen verblijfplaats voor beschermde personen mag alleen dan worden gelast indien de veiligheid van de gevangenhoudende Mogendheid zulks volstrekt noodzakelijk maakt.

Indien een persoon, door tussenkomst van de vertegenwoordigers van de beschermende Mogendheid, uit vrije wil verzoekt te worden geïnterneerd en indien zijn toestand zulks noodzakelijk maakt, zal hij door de Partij bij het conflict, in wier macht hij zich bevindt, worden geïnterneerd.

Artikel 43 - Procedure gedwongen verblijfplaats of internering

Ieder beschermd persoon die geïnterneerd is of aan wie een gedwongen verblijfplaats is aangewezen, heeft het recht te verzoeken, dat een bevoegd gerecht of een daartoe door de gevangenhoudende Mogendheid aangewezen administratief college de te zijnen aanzien genomen beslissing zo spoedig mogelijk aan een nieuw onderzoek onderwerpt. Indien de internering of de aanwijzing van een gedwongen verblijfplaats wordt gehandhaafd, zal het gerecht of het administratief college op gezette tijden, en ten minste twee maal per jaar, de zaak onderzoeken ten einde de oorspronkelijke beslissing ten gunste van de betrokken persoon te wijzigen, indien de omstandigheden zulks veroorloven.

Tenzij de betrokken beschermde personen zich daartegen verzetten, zal de gevangenhoudende Mogendheid, zo spoedig mogelijk, aan de beschermende Mogendheid mededeling doen van de namen van de beschermde personen die geïnterneerd zijn of aan wie een gedwongen verblijfplaats is aangewezen, en van hen die uit internering zijn ontslagen of wier gedwongen verblijf is beëindigd. De beslissingen van de in het eerste lid van dit artikel genoemde gerechten of colleges zullen eveneens, onder dezelfde voorwaarden, zo spoedig mogelijk ter kennis van de beschermende Mogendheid worden gebracht.

Artikel 44 - Vluchtelingen

Bij het toepassen van de in dit Verdrag bedoelde controlemaatregelen zal de gevangenhoudende Mogendheid vluchtelingen die in feite geen bescherming van enige regering genieten, niet behandelen als vijandelijke vreemdelingen uitsluitend op grond van het feit, dat zij rechtens tot een vijandelijke Staat behoren.

Artikel 45 - Overdracht aan andere Mogendheid

Beschermde personen mogen niet worden overgedragen aan een Mogendheid die geen partij is bij dit Verdrag.

Deze bepaling vormt geen belemmering voor de repatriëring van beschermde personen of voor hun terugkeer naar het land van hun domicilie na het einde van de vijandelikheden.

Beschermde personen mogen door de gevangenhoudende Mogendheid slechts aan een Mogendheid die partij is bij dit Verdrag worden overgedragen, en dan alleen nadat de gevangenhoudende Mogendheid zich ervan heeft vergewist, dat die andere Mogendheid bereid en in staat is het Verdrag toe te passen. Wanneer beschermde personen onder die omstandigheden worden overgedragen, berust de verantwoordelijkheid voor de toepassing van het Verdrag bij de Mogendheid die zich bereid heeft verklaard hen op te nemen, gedurende de tijd, dat zij aan haar zijn toevertrouwd. Niettemin moet, in geval deze Mogendheid in gebreke blijft op enig belangrijk punt de bepalingen van het Verdrag uit te voeren, de Mogendheid die de beschermde personen heeft overgedragen, op mededeling daarvan door de beschermende Mogendheid, doeltreffende maatregelen nemen om in de toestand afdoende verbetering te brengen dan wel verzoeken haar de beschermde personen terug te zenden. Aan dit verzoek moet worden voldaan.

Een beschermd persoon, mag onder geen omstandigheid worden overgedragen aan een land waar hij vervolging kan vrezen op grond van zijn politieke of godsdienstige overtuiging.

De bepalingen van dit artikel vormen geen belemmering voor de uitlevering - krachtens voor het uitbreken van de vijandelijkheden gesloten uitleveringsverdragen - van beschermde personen, beschuldigd van misdrijven tegen het gemene strafrecht.

Artikel 46 - Intrekking beperkende maatregelen

Voor zover zulks niet eerder is geschied, zullen de ten aanzien van beschermde personen genomen beperkende maatregelen zo spoedig mogelijk na het einde van de vijandelijkheden worden ingetrokken.

De ten aanzien van hun bezittingen genomen beperkende maatregelen zullen, in overeenstemming met de wetten van de gevangenhoudende Mogendheid, zo spoedig mogelijk na het einde van de vijandelijkheden, worden ingetrokken.

Afdeling III - Bezette gebieden

Artikel 47 - Onschendbaarheid van rechten

Beschermde personen die zich in bezet gebied bevinden, mogen, in geen geval en op geen enkele wijze, worden beroofd van de voordelen van dit Verdrag, noch krachtens enige wijziging welke zich, als gevolg van het feit van de bezetting, in de instellingen of in de regering van het bezette gebied heeft voorgedaan, noch door een overeenkomst, gesloten tussen de autoriteiten van het bezette gebied en de bezettende Mogendheid noch op grond van een annexatie door de bezettende Mogendheid van het geheel of een deel van het bezette gebied.

Artikel 48 - Speciale gevallen van repatriëring

Beschermde personen die geen onderdanen zijn van de Mogendheid wier grondgebied bezet is kunnen gebruik maken van het recht het grondgebied te verlaten onder de voorwaarden, bedoeld in artikel 35; de beslissingen dienaangaande zullen worden genomen overeenkomstig de door de bezettende Mogendheid met inachtneming van genoemd artikel vast te stellen procedure.

Artikel 49 - Gedwongen overbrenging, deportatie en evacuatie

Gedwongen overbrenging van groepen of individuele personen, alsmede deportatie van beschermde personen van het bezette gebied naar het grondgebied van de bezettende Mogendheid dan wel naar dat van een andere al of niet bezette Staat, zijn verboden, welke de redenen daarvoor ook mogen zijn.

Niettemin mag de bezettende Mogendheid tot gehele of gedeeltelijke evacuatie van een bepaalde bezette streek overgaan, indien de veiligheid van de bevolking of dwingende militaire redenen zulks vereisen. Deze evacuaties mogen geen verplaatsing van beschermde personen buiten het bezette gebied meebrengen, tenzij het om materiële redenen onmogelijk is een zodanige verplaatsing te vermijden. De op deze wijze geëvacueerde personen moeten naar hun haardsteden worden teruggevoerd zodra de vijandelijkheden in die streek zijn geëindigd.

De bezettende Mogendheid die tot deze overbrenging of evacuatie overgaat, zal, zoveel in haar vermogen ligt, zorg dragen, dat de beschermde personen behoorlijk worden ondergebracht, dat de overbrenging, wat hygiëne, gezondheid, veiligheid en voeding betreft, onder bevredigende omstandigheden wordt uitgevoerd en dat de leden van eenzelfde familie niet van elkander worden gescheiden.

De beschermende Mogendheid zal in kennis worden gesteld met iedere overbrenging en evacuatie, zodra deze hebben plaatsgevonden.

De bezettende Mogendheid mag beschermde personen niet dwingen te blijven in een bijzonder aan oorlogsgevaaren blootgestelde streek, tenzij de veiligheid van de bevolking of dwingende militaire redenen zulks vereisen.

De bezettende Mogendheid mag niet overgaan tot deportatie of overbrenging van een gedeelte van haar eigen burgerbevolking naar het door haar bezette gebied.

Artikel 50 - Kinderen

De bezettende Mogendheid zal, met de medewerking van de nationale en plaatselijke autoriteiten, het goed functioneren van instellingen, gewijd aan de zorg voor en de opvoeding van kinderen, vergemakkelijken.

De bezettende Mogendheid zal alle nodige maatregelen nemen om de identificatie van kinderen en de registratie van hun betrekking tot hun naaste familie te vergemakkelijken. Zij mag in geen geval hun persoonlijke staat wijzigen, noch hen doen dienst nemen in haar ondergeschikte formaties of organisaties.

Indien de plaatselijke instellingen daartoe niet bij machte zijn zal de bezettende Mogendheid regelingen treffen voor het onderhoud en de opvoeding - zo mogelijk door personen van dezelfde nationaliteit, taal en godsdienst - van kinderen die ten gevolge van de oorlog wees zijn geworden of van hun ouders zijn gescheiden en die niet behoorlijk verzorgd kunnen worden door een lid van hun naaste familie of een vriend.

Een afzonderlijke afdeling van het krachtens de bepalingen van artikel 136 opgerichte Bureau zal worden belast met het nemen van de nodige maatregelen om kinderen wier identiteit onzeker is, te identificeren. Aanwijzingen omtrent hun ouders of andere naaste verwanten behoren, indien beschikbaar, steeds te worden geregistreerd.

De bezettende Mogendheid mag de toepassing niet belemmeren van voorkeursmaatregelen op het gebied van voeding, geneeskundige verzorging en bescherming tegen de gevolgen van de oorlog, welke, voor de bezetting, mochten zijn ingevoerd ten gunste van kinderen beneden vijftien jaar, zwangere vrouwen en moeders van kinderen beneden zeven jaar.

Artikel 51 - Inlijving en arbeid

De bezettende Mogendheid mag beschermde personen niet dwingen te dienen bij haar gewapende macht of hulpdiensten. Iedere pressie of propaganda, welke op vrijwillige dienstneming is gericht, is verboden.

De bezettende Mogendheid mag beschermde personen niet dwingen tot arbeid, tenzij zij ouder zijn dan achttien jaar en dan alleen tot werkzaamheden ten behoeve van het bezettingsleger of van de openbare nutsbedrijven, of van de voedselvoorziening, huisvesting, kleding, het vervoer of de gezondheid van de bevolking van het bezette land. Beschermde personen mogen niet worden gedwongen tot enige arbeid welke hen zou verplichten aan krijgsv verrichtingen deel te nemen. De bezettende Mogendheid mag beschermde personen niet dwingen met geweld de veiligheid van de inrichtingen waar zij verplichte arbeid verrichten, te verzekeren.

De arbeid mag slechts worden verricht binnen het bezette gebied waar de personen wier diensten zijn gevorderd, zich bevinden. Iedere gevorderde persoon zal, voor zover mogelijk, op de plaats worden gehouden, waar hij gewoon is zijn arbeid te verrichten. De arbeid moet naar billijkheid worden beloond en in overeenstemming zijn met de lichamelijke en verstandelijke vermogens van de arbeiders. De in het bezette land van kracht zijnde wetten betreffende de arbeidsvoorwaarden en de beschermde maatregelen, in het bijzonder met betrekking tot lonen, arbeidstijden, uitrusting, vooropleiding en vergoeding terzake van beroepsongevallen en ziekten, zullen van toepassing zijn op de beschermde personen aan wie de in dit artikel bedoelde werkzaamheden zijn opgedragen.

In geen geval mag vordering van arbeidskrachten leiden tot een mobilisatie van arbeiders in een organisatie van militair of semimilitair karakter.

Artikel 52 - Bescherming van arbeiders

Geen contract, overeenkomst of regeling mag inbreuk maken op het recht van iedere vrijwillige of niet vrijwillige arbeider, waar deze zich ook bevindt, zich te wenden tot de vertegenwoordigers van de beschermende Mogendheid om haar bemiddeling in te roepen.

Iedere maatregel welke ten doel heeft om werkloosheid te veroorzaken of om arbeidsmogelijkheden van arbeiders in een bezet gebied te beperken, ten einde hen te bewegen voor de bezettende Mogendheid te werken, is verboden.

Artikel 53 - Verbod vernieling

Het is de bezettende Mogendheid verboden roerende of onroerende goederen, hetzij individueel, hetzij collectief toebehorend aan particulieren, aan de Staat of aan openbare lichamen, aan sociale of coöperatieve organisaties, te vernielen, behoudens in de gevallen waarin militaire operaties een zodanige vernieling volstrekt noodzakelijk maken.

Artikel 54 - Ambtenaren en leden van de rechterlijke macht

Het is de bezettende Mogendheid verboden de staat van ambtenaren of van leden van de rechterlijke macht in het bezette gebied te wijzigen of op enigerlei wijze te kunnen aanzien strafmaatregelen toe te passen dan wel dwang? of discriminerende maatregelen te nemen, ingeval zij zich op grond van gewetensbezwaren van de uitoefening van hun functie mochten onthouden.

Dit verbod vormt geen belemmering voor de toepassing van het tweede lid van artikel 51. Het laat het recht van de bezettende Mogendheid om dragers van openbare ambten van hun functies te ontheffen onverlet.

Artikel 55 - Levensmiddelen en geneeskundige benodigdheden

De bezettende Mogendheid is verplicht met alle haar ten dienste staande middelen de voorziening van de bevolking met levensmiddelen en geneeskundige benodigdheden te verzekeren; zij moet in het bijzonder levensmiddelen, geneeskundige voorraden en andere noodzakelijke artikelen invoeren, indien de hulpbronnen van het bezette gebied ontoereikend zijn.

De bezettende Mogendheid mag levensmiddelen, artikelen of geneeskundige voorraden, welke zich in bezet gebied bevinden, uitsluitend vorderen ten behoeve van het bezettingsleger en de bezettingsadministratie; zij moet daarbij echter rekening houden met de behoeften van de burgerbevolking. Behoudens bepalingen van andere internationale verdragen, moet de bezettende Mogendheid de nodige regelingen treffen, opdat de juiste waarde wordt vergoed voor alle gevorderde goederen.

De beschermende Mogendheden mogen, te allen tijde, onbelemmerd de stand van de voorziening met levensmiddelen en geneeskundige benodigdheden in bezette gebieden nagaan, behoudens tijdelijke beperkingen welke door dwingende militaire noodzaak mochten worden opgelegd.

Artikel 56 - Volksgezondheid en hygiëne

De bezettende Mogendheid is verplicht met alle haar ten dienste staande middelen, met medewerking van de nationale en plaatselijke autoriteiten, de ziekeninrichtingen en de geneeskundige diensten in stand te houden, alsmede de volksgezondheid en de algemene hygiëne in het bezette gebied te verzekeren, in het bijzonder door de invoering en toepassing van profylactische en preventieve maatregelen welke noodzakelijk zijn om de verbreiding van besmettelijke ziekten en van epidemieën te bestrijden. Aan het geneeskundig personeel van alle categorieën zal worden toegestaan zijn taak te vervullen.

Indien nieuwe ziekeninrichtingen worden geopend in bezet gebied en de bevoegde organen van de bezette Staat aldaar niet meer functioneren, moeten de bezettingsautoriteiten, zo nodig, aan die ziekeninrichtingen de erkenning als bedoeld in artikel 18, verlenen. Onder soortgelijke omstandigheden moeten de bezettingsautoriteiten eveneens het personeel van de ziekeninrichtingen en de transportvoertuigen krachtens de bepalingen van de artikelen 20 en 21 erkennen.

Bij de invoering van maatregelen voor de volksgezondheid en hygiëne, alsmede bij hun toepassing, moet de bezettende Mogendheid rekening houden met de morele en ethische opvattingen van de bevolking van het bezette gebied.

Artikel 57 - Vordering van burgerziekeninrichtingen

De bezettende Mogendheid mag burgerziekeninrichtingen slechts tijdelijk en slechts in gevallen van uiterste noodzaak vorderen voor de verpleging van gewonde en zieke militairen en dan onder voorwaarde, dat tijdig doeltreffende maatregelen worden genomen om de verpleging en behandeling van de patiënten te verzekeren en te voldoen aan de behoeften van de burgerbevolking op het gebied van ziekenhuisverpleging.

Het materiaal en de voorraden van burgerziekeninrichtingen mogen niet worden gevorderd zolang deze nodig zijn voor de behoeften van de burgerbevolking.

Artikel 58 - Geestelijke bijstand

De bezettende Mogendheid zal aan bedienaars van een eredienst toestaan aan hun geloofsgenoten geestelijke bijstand te verlenen.

De bezettende Mogendheid zal eveneens zendingen van boeken en voorwerpen, nodig voor de eredienst, in ontvangst nemen en de uitdeling daarvan in bezet gebied vergemakkelijken.

Artikel 59 - Hulpverlening

Indien de gehele bevolking van een bezet gebied of een deel daarvan onvoldoende bevoorrad is, zal de bezettende Mogendheid hulpacties ten behoeve van die bevolking toestaan en deze met alle haar ten dienste staande middelen vergemakkelijken.

Deze acties, welke mogen worden ondernomen hetzij door Staten, hetzij door een onpartijdige humanitaire organisatie, zoals het Internationale Comité van het Rode Kruis, zullen in het bijzonder bestaan uit zendingen van levensmiddelen, geneeskundige benodigdheden en kleding.

Alle Verdragsluitende Partijen moeten de vrije doorvoer van deze zendingen toestaan en de bescherming daarvan waarborgen.

Een Mogendheid die de vrije doorvoer toestaat van zendingen, bestemd voor door een vijandelijke Partij bij het conflict bezet gebied, heeft echter het recht te zendingen te onderzoeken, de doorvoer te regelen volgens voorgeschreven tijden en routes en van de beschermende Mogendheid de redelijke zekerheid te verkrijgen, dat de zendingen bestemd zijn tot ondersteuning van de noodlijdende bevolking en niet zullen worden gebruikt ten voordele van de bezettende Mogendheid.

Artikel 60 - Verantwoordelijkheid van de bezettende Mogendheid

Zendingen tot hulpverlening zullen de bezettende Mogendheid in geen dele ontheffen van de aansprakelijkheid welke op haar rust ingevolge de artikelen 55, 56 en 59. De bezettende Mogendheid mag in geen enkel opzicht de zendingen tot hulpverlening onttrekken aan het doel waarvoor zij zijn bestemd, behoudens in gevallen van dringende noodzaak, in het belang van de bevolking van het bezette gebied en met toestemming van de beschermende Mogendheid.

Artikel 61 - Verdeling

De verdeling van de zendingen tot hulpverlening, bedoeld in de voorgaande artikelen, zal worden uitgevoerd met de medewerking en onder het toezicht van de beschermende Mogendheid, Deze taak mag ook, bij overeenkomst tussen de bezettende Mogendheid en de beschermende Mogendheid, worden gedelegeerd aan een onzijdige Staat, het Internationale Comité van het Rode Kruis of enige andere onpartijdige humanitaire organisatie.

Deze zendingen tot hulpverlening zullen in bezet gebied vrijgesteld zijn van alle rechten, belastingen of accijnzen, tenzij deze heffingen in het belang van de economie van het gebied noodzakelijk zijn. De bezettende Mogendheid moet een vlotte verdeling van deze zendingen vergemakkelijken.

Alle Verdragsluitende Partijen zullen er naar streven de doorvoer en het vervoer van deze voor bezette gebieden bestemde zendingen tot hulpverlening kosteloos toe te staan.

Artikel 62 - Individuele hulpverlening

Tenzij dwingende veiligheidsoverwegingen zich daartegen verzetten, zal het beschermde personen die zich in bezet gebied bevinden, geoorloofd zijn de aan hen gerichte persoonlijke zendingen tot hulpverlening te ontvangen.

Artikel 63 - Nationale rodekruisverenigingen en andere hulporganisatie

Behoudens tijdelijke maatregelen welke bij uitzondering wegens dwingende veiligheidsoverwegingen door de bezettende Mogendheid mochten worden opgelegd:

- a. mogen de erkende nationale Rode Kruis (Rode Halve Maan, Rode Leeuw en Zon) Verenigingen haar werkzaamheden blijven verrichten overeenkomstig de beginselen van het Rode Kruis, zoals deze door de Internationale Rode Kruis Conferenties zijn vastgesteld. Andere verenigingen tot hulpverlening mogen haar liefdadige werkzaamheden onder soortgelijke voorwaarden voortzetten;
- b. mag de bezettende Mogendheid in de personeelsbezetting en structuur van deze verenigingen geen enkele wijziging eisen, welke de bovenbedoelde werkzaamheden nadelig zou kunnen beïnvloeden.

Dezelfde beginselen zijn van toepassing op de werkzaamheden en het personeel van bijzondere organisaties van niet-militaire aard, die reeds bestaan of mochten worden opgericht om de bestaansvoorwaarden van de burgerbevolking te waarborgen door het instandhouden van de belangrijke openbare nutsbedrijven, het verdelen van zendingen tot hulpverlening en het organiseren van reddingswerk.

Artikel 64 - Strafwetgeving

De strafwetgeving van het bezette gebied zal van kracht blijven, behoudens voor zover zij mag worden ingetrokken of opgeschorst door de bezettende Mogendheid ingeval deze wetgeving een bedreiging vormt voor haar veiligheid dan wel de toepassing van dit Verdrag belemmert. Behoudens laatstgenoemde overweging en de noodzakelijkheid om een doeltreffende rechtsbedeling te verzekeren, zullen de gerechten van het bezette gebied hun werkzaamheden met betrekking tot alle vergrijpen, in bedoelde strafwetgeving voorzien, blijven verrichten.

De bezettende Mogendheid mag de bevolking van het bezette gebied echter onderwerpen aan bepalingen welke noodzakelijk zijn om de bezettende Mogendheid in staat te stellen haar uit dit Verdrag voortvloeiende verplichtingen na te komen, het geregeld bestuur van het gebied te handhaven, alsmede de veiligheid te verzekeren van de bezettende Mogendheid, van de leden en de eigendommen van het bezettingsleger of de bezettingsadministratie, zomede van de door haar gebruikte instellingen en verbindinglijnen.

Artikel 65 - Bekendmaking

De door de bezettende Mogendheid uitgevaardigde strafbepalingen zullen niet van kracht worden dan nadat zij zijn gepubliceerd en in de eigen taal van de bevolking te hare kennis zijn gebracht. Aan deze strafbepalingen mag geen terugwerkende kracht worden verleend.

Artikel 66 - Bevoegde hoven

De bezettende Mogendheid mag, in geval van schending van de door haar krachtens het tweede lid van artikel 64 afgekondigde strafbepalingen, de verdachte verwijzen naar haar op regelmatige wijze samengestelde, niet-politieke, militaire gerechten, mits deze gerechten in het bezette land zetelen. Be-roepsinstanties zullen bij voorkeur in het bezette land zetelen.

Artikel 67 - Toepasselijke bepalingen

De gerechten mogen slechts die wettelijke bepalingen toepassen welke van kracht waren voor het ver-grijp werd gepleegd en welke in overeenstemming zijn met de algemene rechtsbeginselen, in het bijzonder met het beginsel, dat de straf evenredig moet zijn aan het gepleegde feit. Zij moeten reke-ning houden met het feit, dat de verdachte geen onderdaan is van de bezettende Mogendheid.

Artikel 68 - Straffen

Wanneer beschermde personen een vergrijp plegen uitsluitend met het oogmerk de bezettende Mo-gendheid te benadelen, zonder dat dit feit een aanslag op het leven van of lichamelijke geweldpleging tegen leden van het bezettingsleger of de bezettingsadministratie inhoudt, noch een ernstig gemeen gevaar oplevert, noch zware schade toebrenkt aan de eigendommen van het bezettingsleger of van de bezettingsadministratie of van de bij deze in gebruik zijnde installaties, kunnen deze personen wor-den onderworpen aan internering of gewone gevangenisstraf, mits de duur van deze internering of gevangenschap evenredig is aan het gepleegde feit. Bovendien zal voor deze vergrijpen internering of gevangenisstraf de enige maatregel van vrijheidsberoving zijn, welke op beschermde personen mag worden toegepast. De gerechten, bedoeld in artikel 66 van dit Verdrag, mogen naar eigen goeddun-ken een gevangenisstraf vervangen door een maatregel tot internering van dezelfde duur.

De strafbepalingen, door de bezettende Mogendheid afgekondigd overeenkomstig de artikelen 64 en 65, mogen alleen dan de doodstraf ten aanzien van beschermde personen inhouden indien deze schuldig zijn aan spionage, aan een ernstige daad van sabotage tegen de militaire installaties van de bezettende Mogendheid of aan opzettelijke vergrijpen welke de dood van één of meer personen tot gevolg hebben gehad, mits bij de wetten van het bezette gebied, van kracht zijnde voor het begin van de bezetting, op deze vergrijpen de doodstraf was gesteld.

De doodstraf mag niet worden uitgesproken tegen een beschermd persoon, tenzij de aandacht van het gerecht in het bijzonder is gevestigd op het feit, dat de verdachte, geen onderdaan zijnde van de bezettende Mogendheid, niet door enige plicht van trouw jegens haar is gebonden.

In geen geval mag de doodstraf worden uitgesproken tegen een beschermd persoon die de leeftijd van achttien jaar ten tijde van het plegen van het feit niet had bereikt.

Artikel 69 - Voorlopige hechtenis

In alle gevallen zal de duur van de voorlopige hechtenis in mindering worden gebracht op iedere vrij-heidsstraf welke een beschermd persoon wordt opgelegd.

Artikel 70 - Daden gepleegd voor de bezetting

Beschermde personen mogen door de bezettende Mogendheid niet in hechtenis worden genomen, worden vervolgd of veroordeeld wegens handelingen begaan of meningen geuit voor de bezetting of

gedurende een tijdelijke onderbreking daarvan, met uitzondering van schendingen van de wetten en gebruiken van de oorlog.

Onderdanen van de bezettende Mogendheid, die, voor het uitbreken van de vijandelijkheden, toevlucht hebben gezocht op het grondgebied van de bezette Staat, mogen slechts in hechtenis worden genomen, worden vervolgd, veroordeeld of buiten het bezette gebied gedeporteerd wegens vergrijpen, gepleegd na het uitbreken van de vijandelijkheden, of wegens misdrijven tegen het gemene recht, begaan voor het uitbreken van de vijandelijkheden, welke volgens de wetten van de bezette Staat, in vreedstijd uitlevering gerechtvaardigd zouden hebben.

Artikel 71 - Procedure

De bevoegde gerechten van de bezettende Mogendheid mogen geen vonnis uitspreken, dat niet is voorafgegaan door een regelmatig proces.

Verdachten tegen wie door de bezettende Mogendheid een vervolging wordt ingesteld, moeten onverwijld schriftelijk, in een voor hen begrijpelijke taal, op de hoogte worden gesteld van de bijzonderheden van de tegen hen uitgebrachte tenlastelegging; hun zaak moet zo spoedig mogelijk worden voorgebracht. De beschermende Mogendheid moet in kennis worden gesteld met iedere door de bezettende Mogendheid tegen een beschermd persoon ingestelde vervolging, indien de tenlastelegging de doodstraf of een gevangenisstraf van twee jaar of meer ten gevolge kan hebben; de beschermende Mogendheid moet te allen tijde inlichtingen kunnen verkrijgen betreffende de stand van het proces. Bovendien heeft de beschermende Mogendheid het recht, op haar verzoek, te worden ingelicht omtrent alle bijzonderheden betreffende deze processen en iedere andere vervolging, door de bezettende Mogendheid tegen beschermde personen ingesteld.

De kennisgeving aan de beschermende Mogendheid, als bedoeld in het tweede lid van dit artikel, moet onmiddellijk worden verzonden en de beschermende Mogendheid in ieder geval drie weken voor de datum van de eerste terechtzitting bereiken. Indien bij de aanvang van de terechtzitting geen bewijs wordt overgelegd, dat de bepalingen van dit artikel ten volle in acht zijn genomen, zal de terechtzitting geen voortgang vinden. De kennisgeving moet in het bijzonder de volgende punten bevatten:

- a. identiteit van de verdachte;
- b. verblijfplaats of plaats van bewaring;
- c. gespecificeerde tenlastelegging (met vermelding van de strafbepalingen waarop deze is gegrond);
- e. opgave van het gerecht dat met de berechting van de zaak in belast;
- f. plaats en datum van de eerste terechtzitting.

Artikel 72 - Rechten van de verdediging

Iedere verdachte heeft het recht de voor zijn verdediging benodigde bewijzen aan te voeren en mag in het bijzonder getuigen doen oproepen. Hij heeft het recht te worden bijgestaan door een bevoegd raadsman van zijn eigen keuze, die hem vrijelijk zal mogen bezoeken en de nodige faciliteiten zal genieten om de verdediging voor te bereiden.

Indien de verdachte geen raadsman heeft gekozen, zal de beschermende Mogendheid daarin voorzien. Indien tegen de verdachte een ernstige beschuldiging is ingebracht en er geen beschermende Mogendheid optreedt, moet de bezettende Mogendheid behoudens toestemming van de verdachte, hem een raadsman ter beschikking stellen.

Iedere verdachte zal, tenzij hij daarvan vrijwillig afstand doet, zowel tijdens het vooronderzoek als tijdens de terechtzitting door een tolk worden bijgestaan. Hij heeft te allen tijde het recht de tolk te wraken en diens vervanging te verzoeken.

Artikel 73 - Beroep

Iedere veroordeelde heeft het recht van hoger beroep overeenkomstig de door het gerecht toegepaste wetten. Hij zal volledig worden ingelicht omtrent deze rechtsmiddelen, alsmede omtrent de termijnen waarbinnen deze kunnen worden aangewend.

De strafrechtelijke procedure, bedoeld in deze Afdeling, zal, op overeenkomstige wijze, van toepassing zijn op het hoger beroep. Indien de door het gerecht toegepaste wetten niet voorzien in de mogelijkheid van hoger beroep, heeft de veroordeelde het recht tegen de conclusie en de veroordeling bij de bevoegde autoriteit van de bezettende Mogendheid op te komen.

Artikel 74 - Bijstand van beschermende Mogendheid

De vertegenwoordigers van de beschermende Mogendheid hebben het recht de behandeling ter terechtzitting van iedere zaak tegen een beschermd persoon bij te wonen, tenzij deze, bij uitzondering, met gesloten deuren plaats heeft in het belang van de veiligheid van de bezettende Mogendheid, die dan de beschermende Mogendheid dienaangaande zal inlichten. Een kennisgeving, houdende opgave van de plaats en datum van de aanvang van de terechtzitting, moet aan de beschermende Mogendheid worden gezonden.

Alle vonnissen welke de doodstraf of een gevangenisstraf van twee jaar of meer inhouden, zullen, met vermelding van de motivering, zo spoedig mogelijk aan de beschermende Mogendheid worden medegedeeld; hierbij zal mededeling worden gedaan dat de in artikel 71 bedoelde kennisgeving is geschied en zal, ingeval het vonnis een vrijheidsstraf inhoudt, de naam worden vermeld van de plaats waar de straf zal worden ondergaan. De overige vonnissen zullen worden ingeschreven in de registers van het gerecht, welke door de vertegenwoordigers van de beschermende Mogendheid mogen worden ingezien. In geval van een veroordeling tot de doodstraf of tot een vrijheidsstraf van twee jaar of meer, zullen de termijnen van hoger beroep eerst beginnen te lopen van het tijdstip af waarop de beschermende Mogendheid mededeling van het vonnis heeft ontvangen.

Artikel 75 - Doodvonnis

In geen geval mag aan ter dood veroordeelden het recht om gratie te verzoeken worden onthouden.

Geen doodvonnis mag worden tenuitvoergelegd, alvorens een termijn is verlopen van ten minste zes maanden van het tijdstip af, waarop de beschermende Mogendheid de mededeling van de einduitspraak welke de veroordeling tot de doodstraf bevestigt, dan wel van de afwijzing van het gratieverzoek heeft ontvangen.

Deze termijn van zes maanden mag in bepaalde gevallen worden verkort, wanneer ten gevolge van ernstige en kritieke omstandigheden de veiligheid van de bezettende Mogendheid of van haar strijdkrachten aan een georganiseerde bedreiging wordt blootgesteld, mits aan de beschermende Mogendheid van de verkorting van die termijn steeds mededeling wordt gedaan en haar steeds de gelegenheid wordt geboden bij de bevoegde bezettingsautoriteiten stappen te ondernemen met betrekking tot deze doodvonnissen.

Artikel 76 - Behandeling gedetineerden

Beschermde personen, verdacht van strafbare feiten, zullen de voorlopige hechtenis en, indien zij zijn veroordeeld, hun straf in het bezette land ondergaan. Zij zullen, zo mogelijk, van andere gedetineerden gescheiden worden gehouden; voedings- en hygiënische omstandigheden moeten zodanig zijn, dat zij voldoende zijn voor het behoud van een goede gezondheid en ten minste overeenkomen met die in de strafinrichtingen van het bezette land.

Zij zullen de geneeskundige verzorging ontvangen, welke hun gezondheidstoestand vereist.

Zij zijn eveneens gerechtigd de geestelijk bijstand te ontvangen, welke zij mochten verlangen.

Vrouwen zullen in afzonderlijke verblijven worden ondergebracht en onder rechtstreeks toezicht van vrouwen staan.

Rekening moet worden gehouden met de bijzondere voorschriften voor minderjarigen.

Gedetineerde beschermde personen hebben het recht bezoek te ontvangen van gedelegeerden van de beschermende Mogendheid en van het Internationale Comité van het Rode Kruis, overeenkomstig de bepalingen van artikel 143.

Bovendien hebben deze personen het recht ten minste één pakket tot hulpverlening per maand te ontvangen.

Artikel 77 - Overdracht van gedetineerden

Verdachte of door de gerechten in het bezette gebied veroordeelde beschermde personen zullen bij het einde van de bezetting, met de hen betreffende dossiers, aan de autoriteiten van het bevrijde gebied worden overgedragen.

Artikel 78 - Veiligheidsmaatregelen

Indien de bezettende Mogendheid het om dwingende redenen van veiligheid nodig acht ten aanzien van beschermde personen veiligheidsmaatregelen te nemen, mag zij hen ten hoogste een gedwongen verblijfplaats aanwijzen of hen aan internering onderwerpen.

Beslissingen ten aanzien van gedwongen verblijf of internering zullen worden genomen volgens een regelmatige procedure, welke door de bezettende Mogendheid overeenkomstig de bepalingen van dit Verdrag moet zijn vastgesteld. Deze procedure moet voorzien in het recht van hoger beroep voor de belanghebbende partijen. Ten aanzien van dit beroep moet binnen de kortst mogelijke termijn worden beslist. Indien de beslissingen worden gehandhaafd, zal een door genoemde Mogendheid ingesteld bevoegd orgaan deze met geregelde tussenpozen, zo mogelijk iedere zes maanden, aan herziening onderwerpen.

Beschermde personen aan wie een gedwongen verblijfplaats is aangewezen en die dientengevolge worden gedwongen hun woning te verlaten, zullen zonder enige beperking de voordelen van de bepalingen van artikel 39 van dit Verdrag genieten.

Afdeling IV - Regels betreffende de behandeling van geïnterneerden

Hoofdstuk I - Algemene bepalingen

Artikel 79 - Bepalingen inzake internering

De Partijen bij het conflict mogen beschermde personen uitsluitend interneren overeenkomstig de bepalingen van de artikelen 41, 42, 43, 68 en 78.

Artikel 80 - Burgerlijke bevoegdheid

Geïnterneerden behouden hun volle burgerlijke bevoegdheid en mogen de rechten welke daaruit voortvloeien, uitoefenen voor zover zulks verenigbaar is met de staat van geïnterneerde.

Artikel 81 - Levensonderhoud

De Partijen bij het conflict zijn gehouden kosteloos te voorzien in het onderhoud van door haar geïnterneerde beschermde personen en hen op dezelfde voorwaarde de geneeskundige verzorging te verschaffen, welke hun gezondheidstoestand noodzakelijk maakt.

Voor het terugbetalen van deze kosten mag geen aftrek worden toegepast op de toelagen, lonen of tegoeden van de geïnterneerden.

De gevangenhoudende Mogendheid moet voorzien in het onderhoud van personen die afhankelijk zijn van geïnterneerden, indien deze personen onvoldoende middelen van bestaan hebben of niet in staat zijn zelf voor hun levensonderhoud te zorgen.

Artikel 82 - Groepering van geïnterneerden

De gevangenhoudende Mogendheid zal de geïnterneerden zoveel mogelijk naar hun nationaliteit, taal en gewoonten indelen. Geïnterneerde onderdanen van eenzelfde land mogen niet worden gescheiden op grond van het enkele feit, dat zij verschillende talen spreken.

Gedurende de gehele interneringstijd zullen de leden van eenzelfde familie, en in het bijzonder ouders en kinderen, verenigd blijven in hetzelfde interneringssoort met uitzondering van de gevallen waarin de werkzaamheden, de gezondheidstoestand of de toepassing van de bepalingen van hoofdstuk IX van deze Afdeling een tijdelijke scheiding noodzakelijk maken. Geïnterneerden kunnen verzoeken, dat hun kinderen die, zonder toezicht van de ouders, in vrijheid zijn gebleven, met hen worden geïnterneerd.

Geïnterneerde leden van eenzelfde familie zullen, voor zover enigszins mogelijk, in dezelfde lokaliteiten worden gehuisvest en gescheiden van andere geïnterneerden worden ondergebracht. Het leiden van een familieleven moet hun worden mogelijk gemaakt.

Hoofdstuk II - Interneringsoorden

Artikel 83 - Interneringsoorden

De gevangenhoudende Mogendheid mag interneringssoorden niet instellen in gebieden welke bijzonder aan oorlogsgevaren zijn blootgesteld.

De gevangenhoudende Mogendheid zal, door tussenkomst van de beschermende Mogendheid, aan de vijandelijke Mogendheden mededeling doen van alle vereiste gegevens betreffende de aardrijkskundige ligging van de interneringssoorden.

Telkens wanneer overwegingen van militaire aard zulks veroorloven, zullen interneringskampen kenbaar worden gemaakt door de letters IC, zodanig aangebracht, dat zij overdag uit de lucht duidelijk zichtbaar zijn; echter kunnen de belanghebbende Mogendheden een ander middel van aanduiding overeenkomen. Geen ander oord dan een interneringskamp mag op deze wijze worden aangeduid.

Artikel 84 - Afzonderlijke internering

Geïnterneerden moeten afgezonderd van krijgsgevangenen en van om enige andere reden van hun vrijheid beroofde personen worden ondergebracht en verzorgd.

Artikel 85 - Accommodatie, hygiëne

De gevangenhoudende Mogendheid is verplicht alle nodige en mogelijke maatregelen te nemen om beschermde personen, van de aanvang van hun internering af, onder te brengen in gebouwen of verblijven welke alle waarborgen bieden voor hygiëne en gezondheid, alsmede afdoende bescherming tegen de wisselvalligheden van het klimaat en de gevolgen van de oorlog. In geen geval mogen permanente interneringssoorden gelegen zijn in ongezonde streken of in streken waar het klimaat schadelijk zou zijn voor de geïnterneerden. In alle gevallen waarin beschermde personen tijdelijk in een ongezonde streek, of in een streek waar het klimaat schadelijk is voor hun gezondheid, worden geïnterneerd, moeten zij, zodra de omstandigheden zulks veroorloven, worden overgebracht naar een interneringssoort waar deze gevaren niet zijn te vrezen.

De lokaliteiten moeten geheel vochtvrij zijn en voldoende verwarmd en verlicht, in het bijzonder tussen het invallen van de duisternis en het doven van de lichten. De slaapvertrekken moeten van voldoende afmetingen zijn en een goede luchtverversing moet mogelijk zijn; iedere geïnterneerde

moet over een behoorlijk nachtleger en een voldoende aantal dekens beschikken, gelet op het klimaat, en op leeftijd, sekse en gezondheidstoestand van de geïnterneerden.

Geïnterneerden moeten dag en nacht kunnen beschikken over privaten en urinoirs welke in overeenstemming zijn met de regels van de hygiëne en in een voortdurende staat van zindelijkheid worden gehouden. Aan de geïnterneerden moeten in voldoende hoeveelheid water en zeep worden verstrekt voor hun dagelijkse lichaamsverzorging en voor het wassen van hun linnengoed; daartoe zullen de nodige installaties en hulpmiddelen te hunner beschikking worden gesteld. Zij moeten bovendien kunnen beschikken over douches of baden. De nodige tijd voor de hygiënische verzorging en de reinigingswerkzaamheden moet hun worden gegund.

Voor het geval het nodig mocht zijn, als tijdelijke uitzonderingsmaatregel, geïnterneerde vrouwen die niet tot één familiegroep behoren, onder te brengen in hetzelfde interneringsoord als mannen, is het te hunner beschikking stellen van afzonderlijke slaapvertrekken en privaten verplicht.

Artikel 86 - Plaatsen voor erediensten

De gevangenhoudende Mogendheid zal passende lokaliteiten ter beschikking stellen van de geïnterneerden, welke hun gezindte ook moge zijn, voor het houden van hun godsdienstoefeningen.

Artikel 87 - Kantine

Tenzij geïnterneerden over andere soortgelijke faciliteiten kunnen beschikken, zal in ieder interneringsoord een kantine worden ingericht, opdat de geïnterneerden de mogelijkheid hebben zich levensmiddelen en voorwerpen voor dagelijks gebruik, zeep en tabak hieronder begrepen, welke hun persoonlijk welzijn en gerief kunnen verhogen, aan te schaffen tegen prijzen welke in geen geval die van de handel ter plaatse mogen te boven gaan.

De winsten van de kantines zullen worden gestort in een speciaal hulpfonds, hetwelk in ieder interneringsoord zal worden gesticht en geadmistreerd ten bate van de geïnterneerden in dat interneringsoord. Het Comité van geïnterneerden, bedoeld in artikel 102, heeft het recht van toezicht op de administratie van de kantine en op het beheer van dit fonds.

Bij de opheffing van een interneringsoord zal het batig saldo van het hulpfonds worden overgemaakt naar het hulpfonds van een ander interneringsoord van geïnterneerden van dezelfde nationaliteit, dan wel, indien een zodanig oord niet bestaat, naar een centraal hulpfonds, hetwelk ten voordele van alle geïnterneerden die in de macht van de gevangenhoudende Mogendheid verblijven, zal worden beheerd. In geval van algemene invrijheidstelling zullen de saldi door de gevangenhoudende Mogendheid worden behouden, tenzij anders overeengekomen tussen de betrokken Mogendheden.

Artikel 88 - Schuilplaatsen

In alle interneringsoorde, blootgesteld aan luchtbombardementen of andere oorlogsgevaren, zal een voldoende aantal passende schuilplaatsen worden ingericht om de nodige bescherming te verzekeren. In geval van alarm moeten de geïnterneerden zich zo spoedig mogelijk daarheen kunnen begeven, met uitzondering van hen die mochten deelnemen aan de bescherming van hun verblijven tegen bovengenoemde gevaren. Iedere beschermingsmaatregel welke ten behoeve van de bevolking wordt genomen, zal evenzeer op hen van toepassing zijn.

In interneringsoorde moeten voldoende voorzorgsmaatregelen tegen brandgevaar worden genomen.

Hoofdstuk III - Voeding en kleding

Artikel 89 - Voeding

Het dagelijks voedselrantsoen van geïnterneerden moet, wat hoeveelheid, hoedanigheid en afwisseling betreft, voldoende zijn om een normale gezondheidstoestand te verzekeren en het ontstaan van

stoornissen door gemis aan bepaalde stoffen te voorkomen. Rekening moet ook worden gehouden met de voeding waaraan de geïnterneerden gewend waren.

Geïnterneerden zullen bovendien de middelen ontvangen om zelf het extra voedsel waarover zij mochten beschikken, toe te bereiden.

Voldoende drinkwater moet aan de geïnterneerden worden verstrekt. Het gebruik van tabak is geoorloofd.

Geïnterneerden die arbeiden, moeten extra voeding ontvangen in evenredigheid met de aard van de arbeid welke zij verrichten.

Zwangere en zogende vrouwen en kinderen beneden 15 jaar moeten extra voeding ontvangen, overeenkomstig hun lichamelijke behoeften.

Artikel 90 - Kleding

Alle faciliteiten zullen aan de geïnterneerden worden verleend om zich te voorzien van kleding, schoeisel en extra ondergoed, zowel op het ogenblik van hun aanhouding als later, indien zulks nodig is.

Indien geïnterneerden niet beschikken over voldoende kleding, gelet op het klimaat, en zij zich deze niet zelf kunnen verschaffen, zal de gevangenhoudende Mogendheid hun deze kosteloos verstrekken

Kledingstukken welke de gevangenhoudende Mogendheden aan geïnterneerden verstrekt, en uitwendige merktekens welke op de kleding van geïnterneerden worden aangebracht, mogen noch een ontierend karakter hebben, noch hen belachelijk maken.

Werkende geïnterneerden moeten voor hun arbeid geschikte kleding ontvangen, waaronder begrepen beschermende kleding, telkens wanneer de aard van de arbeid zulks vereist.

Hoofdstuk IV - Hygiëne en geneeskundige verzorging

Artikel 91 - Geneeskundige zorgen

Ieder interneringssoord moet voorzien zijn van een behoorlijk ziekenverblijf, geplaatst onder het gezag van een bevoegd geneesheer, waar de geïnterneerden de verzorging welke zij nodig mochten hebben, zomede een passende dieetvoeding kunnen ontvangen. Isolatievertrekken moeten worden bestemd voor gevallen van besmettelijke of geesteszieken.

Kraamvrouwen en geïnterneerden, lijdende aan een ernstige ziekte, of wier toestand een bijzondere behandeling, operatief ingrijpen of verzorging in een ziekeninrichting noodzakelijk maakt, moeten in een inrichting welke geschikt is om hen te behandelen, worden opgenomen en daar een verzorging ontvangen, welke niet mag achterstaan bij die welke aan de bevolking in het algemeen wordt gegeven.

Geïnterneerden zullen bij voorkeur door geneeskundig personeel van hun eigen nationaliteit worden behandeld.

Geïnterneerden mag niet worden verhinderd zich bij de geneeskundige autoriteiten voor onderzoek aan te melden. De geneeskundige autoriteiten van de gevangenhoudende Mogendheid zullen aan iedere behandelde geïnterneerde op diens verzoek een officiële verklaring verstrekken, welke de aard van zijn ziekte of verwonding en de duur en aard van zijn behandeling vermeldt. Een duplicaat van deze verklaring zal aan het Centraal Informatiebureau, bedoeld in artikel 140, worden gezonden.

De behandeling van een geïnterneerde zal kosteloos geschieden, evenals het verschaffen van de apparatuur, nodig om hem in goede gezondheid te houden, in het bijzonder van tand- of andere prothesen en van brillen.

Artikel 92 - Geneeskundige inspecties

Ten minste éénmaal per maand zullen geneeskundige inspecties van de geïnterneerden worden gehouden. Deze inspecties hebben in het bijzonder tot doel de algemene gezondheids- en voedingstoestand en staat van zindelijkheid van de geïnterneerden te controleren; zomede besmettelijke ziekten, in het bijzonder tuberculose, geslachtsziekten en malaria, op te sporen. De inspecties zullen in het bijzonder een controle op het lichaamsgewicht van ieder geïnterneerde en, ten minste eenmaal per jaar, een röntgenologisch onderzoek omvatten.

Hoofdstuk V - Godsdienst, studie en lichaams oefeningen

Artikel 93 - Godsdienstplichten

Geïnterneerden genieten volledige vrijheid om hun godsdienstplichten te vervullen, waaronder begrepen het bijwonen van hun erediensten, mits zij zich gedragen naar de door de gevangenhoudende autoriteiten voorgeschreven maatregelen van orde.

Geïnterneerde bedienaars van een eredienst zijn bevoegd hun ambt vrijelijk onder hun geloofsgenoten uit te oefenen. Te dien einde zal de gevangenhoudende Mogendheid zorg dragen, dat zij evenredig worden verdeeld over de verschillende interneringsoorten waarin zich geïnterneerden bevinden die dezelfde taal spreken en dezelfde godsdienst belijden. Indien het aantal van deze bedienaars niet voldoende is, zal de gevangenhoudende Mogendheid hun de nodige faciliteiten verlenen, waaronder vervoermiddelen, ten einde zich van het ene interneringsoort naar het andere te begeven, en zal hun worden toegestaan de geïnterneerden in ziekeninrichtingen te bezoeken. Bedienaars van een eredienst genieten voor hun ambtelijke aangelegenheden vrijheid van correspondentie met de geestelijke overheden van het land waar zij zijn geïnterneerd, en, voor zover mogelijk, met de internationale godsdienstige organisaties van hun geloofsbelijdenis. Deze correspondentie wordt niet geacht deel uit te maken van het aantal brieven en briefkaarten, bedoeld in artikel 107, maar is wel onderworpen aan de bepalingen van artikel 112.

Wanneer geïnterneerden niet beschikken over de bijstand van bedienaars van hun eredienst, of deze in onvoldoend aantal aanwezig zijn, mag de plaatselijke geestelijke overheid van dezelfde geloofsbelijdenis, in overleg met de gevangenhoudende Mogendheid, een geestelijke van hetzelfde geloof als dat van de geïnterneerden aanwijzen, dan wel, indien zulks uit confessioneel oogpunt mogelijk is, een geestelijke van een aanverwant geloof of een daartoe bekwame leek. Deze zal de voordelen genieten, verbonden aan het ambt dat hij op zich heeft genomen. De aldus aangewezen personen moeten zich gedragen naar alle voorschriften, door de gevangenhoudende Mogendheid vastgesteld in het belang van de orde en tucht en de veiligheid.

Artikel 94 - Ontspanning

De gevangenhoudende Mogendheid zal bezigheden van intellectuele, opvoedende, ontspannende en sportieve aard onder de geïnterneerden aanmoedigen, hen daarbij geheel vrijlatend daaraan al of niet deel te nemen. Zij zal alle mogelijke maatregelen nemen om de uitoefening daarvan te verzekeren, in het bijzonder door geschikte lokaliteiten te hunner beschikking te stellen.

Alle faciliteiten zullen aan geïnterneerden worden verleend om hun studies voort te zetten of nieuwe te beginnen. Het onderwijs aan kinderen en jongelieden moet worden verzekerd; zij moeten scholen kunnen bezoeken, hetzij in, hetzij buiten het interneringsoort.

Geïnterneerden moeten gelegenheid hebben zich te wijden aan lichaams oefeningen en aan sport en spel in de open lucht. Daartoe moet in alle interneringsoorten worden voorzien in voldoende open ruimten. Speciale speelplaatsen zullen voor kinderen en jongelieden worden gereserveerd.

Artikel 95 - Arbeidsomstandigheden

De gevangenhoudende Mogendheid mag geïnterneerden slechts arbeid doen verrichten indien zij zulks wensen. Het gebruik voor arbeid welke, indien aan een niet-geïnterneerd beschermd persoon opgelegd, in strijd zou zijn met de artikelen 40 of 51 van dit Verdrag, alsmede het gebruik voor arbeid van onterende of vernederende aard, is in ieder geval verboden.

Na een arbeidsperiode van zes weken mogen geïnterneerden te allen tijde verklaren het werk te willen beëindigen, met inachtneming van een opzeggingstermijn van acht dagen.

Deze bepalingen doen geen afbreuk aan het recht van de gevangenhoudende Mogendheid om geïnterneerde geneesheren, tandartsen of ander geneeskundig personeel te verplichten hun ambt uit te oefenen ten behoeve van hun mede-geïnterneerden; om geïnterneerden te gebruiken voor administratieve en onderhoudswerkzaamheden ten dienste van het interneringssoord; om deze personen te belasten met werkzaamheden in de keuken of andere huishoudelijke werkzaamheden, of tenslotte om hen te gebruiken voor werkzaamheden, dienend tot het beschermen van geïnterneerden tegen luchtbombardementen of andere oorlogsgevaaren. Echter mag geen geïnterneerde worden verplicht werkzaamheden te verrichten, waarvoor hij door een bevoegd geneesheer lichamelijk ongeschikt is verklaard.

De gevangenhoudende Mogendheid is verplicht de gehele verantwoordelijkheid op zich te nemen voor alle arbeidsvoorwaarden, de geneeskundige verzorging, de betaling van de lonen en de vergoeding terzake van beroepsongevallen en -ziekten. De arbeidsvoorwaarden en de vergoeding terzake van beroepsongevallen en -ziekten moeten overeenkomen met de nationale wetten en voorschriften en met het gebruik; zij mogen in geen geval achterstaan bij die, toegepast voor arbeid van dezelfde aard in dezelfde streek. De lonen zullen op billijke wijze worden vastgesteld bij overeenkomst tussen de gevangenhoudende Mogendheid, de geïnterneerden en eventueel de werkgever, indien deze een ander is dan de gevangenhoudende Mogendheid, onverminderd de verplichting van de gevangenhoudende Mogendheid om kosteloos te voorzien in het onderhoud van de geïnterneerde en in de geneeskundige verzorging welke zijn gezondheidstoestand noodzakelijk maakt. Geïnterneerden die blijvend worden gebruikt voor werkzaamheden, genoemd in het derde lid van dit artikel, zullen van de gevangenhoudende Mogendheid een billijk loon ontvangen; de arbeidsvoorwaarden en de vergoeding terzake van beroepsongevallen en -ziekten mogen niet achterstaan bij die, toegepast voor arbeid van dezelfde aard in dezelfde streek.

Artikel 96 - Werkgroepen

Iedere werkgroep moet administratief ingedeeld zijn bij een interneringssoord. De bevoegde autoriteiten van de gevangenhoudende Mogendheid en de commandant van dat interneringssoord zullen verantwoordelijk zijn voor de naleving van de bepalingen van dit Verdrag in de werkgroep. De commandant zal dagelijks een lijst bijhouden van de onder hem ressorterende werkgroepen en deze ter beschikking stellen van de gedelegeerden van de beschermende Mogendheid, het Internationale Comité van het Rode Kruis of enige andere menslievende organisatie, die het interneringssoord mochten bezoeken.

Hoofdstuk VI - Persoonlijke eigendommen en geldmiddelen

Artikel 97 - Voorwerpen van waarde

Geïnterneerden zijn gerechtigd goederen en voorwerpen voor persoonlijk gebruik te behouden. Geldbedragen, cheques, waardepapieren, enz., evenals voorwerpen van waarde, welke zij bij zich hebben, mogen hun slechts overeenkomstig vastgestelde regelen worden ontnomen. Een gespecificeerd ontvangstbewijs moet hun daarvoor worden overhandigd.

De geldbedragen moeten op de rekening van iedere geïnterneerde worden tegoedgeschreven, zoals bepaald in artikel 98. Deze bedragen mogen niet worden omgerekend in een andere muntsoort, tenzij

de wetten van het land waar de eigenaar geïnterneerd is, zulks vereisen of de geïnterneerde daarin toestemt.

Voorwerpen welke bovenal een persoonlijke of gevoelswaarde hebben, mogen hun niet worden ontnomen.

Een vrouwelijk geïnterneerde mag uitsluitend door een vrouw worden gefouilleerd.

Bij hun invrijheidstelling of repatriëring zullen de geïnterneerden in geld ontvangen het tegoed van hun rekening, bijgehouden overeenkomstig artikel 98, benevens alle voorwerpen, geldbedragen, cheques, waardepapieren, enz., welke hun tijdens de internering zijn ontnomen, met uitzondering van de voorwerpen of waardepapieren, door de gevangenhoudende Mogendheid op grond van haar van kracht zijnde wetten achtergehouden. Ingeval eigendommen van een geïnterneerde op grond van deze wetten worden achtergehouden, zal de belanghebbende een gespecificeerd ontvangstbewijs ontvangen.

Familiepapieren en identiteitsbewijzen, welke geïnterneerden bij zich hebben, mogen hun slechts tegen ontvangstbewijs worden ontnomen. Nimmer mogen geïnterneerden zonder identiteitsbewijs zijn. Indien zij er geen bezitten, zullen zij speciale door de gevangenhoudende autoriteiten opgestelde bewijzen ontvangen, welke voor hen tot het einde van de internering als identiteitsbewijs zullen dienen.

Geïnterneerden mogen enig geld in gangbare munt of in de vorm van aankoopbonnen bij zich dragen, ten einde inkopen te kunnen doen.

Artikel 98 - Financiële middelen

Aan iedere geïnterneerde zal op geregelde tijden een toelage worden uitbetaald om hem in staat te stellen levensmiddelen en voorwerpen als tabak, toiletartikelen, enz. te kopen. Deze toelagen kunnen worden verstrekt in de vorm van kredieten of aankoopbonnen.

Geïnterneerden mogen bovendien toelagen ontvangen van de Mogendheid van welke zij onderdanen zijn, van de beschermende Mogendheden, van iedere organisatie tot hulpverlening of van hun familie, alsmede de opbrengst van hun eigendommen overeenkomstig de wetten van de gevangenhoudende Mogendheid. Het bedrag van de toelagen, toegekend door de Mogendheid van welke zij onderdanen zijn, zal gelijk zijn voor iedere categorie van geïnterneerden (gebrekkigen, zieken, zwangere vrouwen, enz.) en mag niet door deze Mogendheid worden vastgesteld noch door de gevangenhoudende Mogendheid worden verdeeld op grondslag van onderscheid tussen geïnterneerden, als in artikel 27 van dit Verdrag verboden.

De gevangenhoudende Mogendheid zal voor iedere geïnterneerde een rekening aanhouden, waarop tegoed geschreven zullen worden de in dit artikel genoemde toelagen, het door de geïnterneerde verdiend loon en de door hem ontvangen geldzendingen benevens de geldbedragen welke hem zijn ontnomen en ingevolge de op het grondgebied waar de geïnterneerde zich bevindt, van kracht zijnde wetten, beschikbaar mochten zijn. Voor zover verenigbaar met de in het betrokken land van kracht zijnde wetten, zullen aan een geïnterneerde alle faciliteiten worden verleend om geldzendingen over te maken aan zijn familie en aan de personen die van hem afhankelijk zijn. Hij mag van deze rekening de bedragen opnemen, nodig voor zijn persoonlijke uitgaven, binnen de door de gevangenhoudende Mogendheid vastgestelde grenzen. Hij zal te allen tijde, voor zover redelijkerwijs mogelijk, de gelegenheid hebben navraag te doen naar de stand van zijn rekening of zich daarvan uittreksels te verschaffen. De stand van de rekening zal, op verzoek, aan de beschermende Mogendheid worden medegedeeld, terwijl de rekening de geïnterneerde zal volgen in geval van overplaatsing.

Hoofdstuk VII - Administratie en tucht

Artikel 99 - Administratie interneringsoord

Ieder interneringsoord zal worden geplaatst onder het gezag van een officier of verantwoordelijk ambtenaar, daartoe gekozen uit de geregelde krijgsmacht of de bestaande civiele administratie van de gevangenhoudende Mogendheid. De officier of ambtenaar, belast met het gezag over het interneringsoord, moet in het bezit zijn van de tekst van dit Verdrag in de officiële taal of één van de officiële talen van zijn land en zal verantwoordelijk zijn voor de toepassing daarvan. Het personeel, belast met het toezicht op geïnterneerden, moet onderricht zijn in de bepalingen van dit Verdrag en van de reglementen, vastgesteld om de toepassing daarvan te verzekeren.

De tekst van dit Verdrag en de teksten van bijzondere overeenkomsten, ingevolge dit Verdrag gesloten, zullen, in een voor de geïnterneerden begrijpelijke taal, in het interneringsoord worden aangeslagen of zich in het bezit van het Comité van geïnterneerden bevinden.

Voorschriften, orders, waarschuwingen en bekendmakingen van iedere aard zullen aan de geïnterneerden worden medegedeeld en in een voor hen begrijpelijke taal in het interneringsoord worden aangeslagen.

Alle orders en bevelen, tot geïnterneerden persoonlijk gericht, moeten eveneens in een voor hem begrijpelijke taal worden gegeven.

Artikel 100 - Tucht

De tucht in interneringsoorde moet verenigbaar zijn met de beginselen van menselijkheid en mag in geen geval voorschriften inhouden, welke aan geïnterneerden lichamelijke inspanning, gevaarlijk voor hun gezondheid, dan wel lichamelijke of geestelijke martelingen zouden opleggen. Tatoeëring of het aanbrengen van herkenningstekens op het lichaam is verboden.

In het bijzonder zijn verboden langdurig staan of langdurige appèls, lichamelijke oefeningen als strafmaatregel, militaire exercities en beperkingen van het voedselrantsoen.

Artikel 101 - Klachten

Geïnterneerden hebben het recht bij de autoriteiten in wier macht zijn zich bevinden, verzoeken in te dienen met betrekking tot het interneringsregime waaraan zij zijn onderworpen.

Evenzo hebben zij onbeperkt het recht, hetzij door tussenkomst van het Comité van geïnterneerden, hetzij rechtstreeks indien zij zulks noodzakelijk achten, zich te wenden tot de vertegenwoordigers van de beschermende Mogendheid, om hun aandacht te vestigen op de punten waarover zij zich mochten hebben te beklagen met betrekking tot het regime van de internering.

Deze verzoeken en klachten moeten met spoed én zonder wijziging worden doorgezonden. Zelfs indien deze als ongegrond worden aangemerkt, mogen zij geen aanleiding geven tot enigerlei bestraffing.

De Comités van geïnterneerden kunnen aan de vertegenwoordigers van de beschermende Mogendheid periodieke rapporten over de toestand in de interneringsoorde en de behoeften van de geïnterneerden zenden.

Artikel 102 - Comité voor geïnterneerden

In ieder interneringsoord zullen de geïnterneerden iedere zes maanden, bij vrije en geheime stemming, de leden van een Comité kiezen, dat tot taak zal hebben hen te vertegenwoordigen bij de autoriteiten van de gevangenhoudende Mogendheid, bij de beschermende Mogendheden, het Internationale Comité van het Rode Kruis en bij iedere andere organisatie tot hulpverlening aan de geïnterneerden. De leden van dit Comité zijn herkiesbaar.

De aldus gekozen geïnterneerden zullen in functie treden nadat hun verkiezing door de gevangenhoudende autoriteiten is goedgekeurd. De redenen voor een eventuele weigering of ontzetting moeten aan de belanghebbende beschermende Mogendheden worden medegedeeld.

Artikel 103 - Plichten Comité voor geïnterneerden

De Comités van geïnterneerden moeten het lichamelijk, moreel en geestelijk welzijn van de geïnterneerden, bevorderen.

In het bijzonder ingeval de geïnterneerden mochten besluiten in hun midden een systeem van onderlinge bijstand te organiseren, zal deze organisatie tot de bevoegdheid van de Comités behoren, naast de bijzondere werkzaamheden waarmee zij ingevolge andere bepalingen van dit Verdrag zijn belast.

Artikel 104 - Voorrechten leden Comité

Leden van Comités van geïnterneerden mogen niet tot enige andere arbeid worden verplicht, indien de uitoefening van hun functie daardoor zou worden bemoeilijkt.

Leden van de Comités kunnen onder de geïnterneerden de hulpkrachten aanwijzen, die zij nodig mochten hebben. Alle nodige faciliteiten zullen hun worden verleend, in het bijzonder een zekere mate van bewegingsvrijheid, vereist voor de vervulling van hun taak (bezoeken aan werkgroepen, het in ontvangst nemen van goederen, enz.).

Evenzo zullen alle faciliteiten worden verleend aan de leden van de Comités voor hun correspondentie per post en telegraaf met de gevangenhoudende autoriteiten, de beschermende Mogendheden, het Internationale Comité van het Rode Kruis en hun gedelegeerden, alsmede met de organisaties tot hulpverlening aan geïnterneerden. Leden van de Comités, die zich in een werkgroep bevinden, zullen dezelfde faciliteiten genieten voor hun correspondentie met het Comité van het interneringssoord waartoe de werkgroep behoort. Deze correspondentie mag niet worden beperkt, noch worden beschouwd als een deel van het in artikel 147 genoemd aantal brieven en briefkaarten.

Geen lid van een Comité mag worden overgeplaatst zonder dat hem een redelijke tijd is gelaten zijn opvolger op de hoogte te stellen van de lopende zaken.

HOOFSTUK VIII - BETREKKINGEN MET DE BUITENWERELD

Artikel 105 - Kennisgeving

Zodra zij beschermde personen interneren, zullen de gevangenhoudende Mogendheden aan hen en aan de Mogendheid van welke zij onderdanen zijn, en aan hun beschermende Mogendheid de maatregelen ter kennis brengen, welke zij tot uitvoering van de bepalingen van dit hoofdstuk hebben genomen. Evenzo zullen zij iedere wijziging in deze maatregelen ter kennis van de betrokken Partijen brengen.

Artikel 106 - Interneringskaart

Zodra hij is geïnterneerd of uiterlijk één week na aankomst in een interneringssoord en evenzo in geval van ziekte, overbrenging naar een ander interneringssoord of naar een ziekeninrichting, zal iedere geïnterneerde in de gelegenheid worden gesteld enerzijds aan zijn familie en anderzijds aan het Centraal Bureau, bedoeld in artikel 140, rechtstreeks een interneringskaart te zenden, zo mogelijk overeenkomstig het als bijlage aan dit Verdrag gehecht model, welke hen inlicht over zijn internering, adres en gezondheidstoestand. Bedoelde kaarten moeten met de grootst mogelijke spoed worden doorgezonden en mogen op geen enkele wijze worden opgehouden.

Artikel 107 - Briefwisseling

Geïnterneerden zijn gerechtigd brieven en briefkaarten te verzenden en te ontvangen. Indien de gevangenhoudende Mogendheid het noodzakelijk acht het aantal door iedere geïnterneerde te

verzenden brieven en briefkaarten te beperken, mag dit aantal niet lager worden gesteld dan twee brieven en vier briefkaarten per maand, zoveel mogelijk overeenkomstig de als bijlagen aan dit Verdrag gehechte modellen. Indien de tot geïnterneerden gerichte correspondentie moet worden beperkt, mag dit slechts worden voorgeschreven door de Mogendheid van welke zij onderdanen zijn, eventueel op verzoek van de gevangenhoudende Mogendheid. Deze brieven en briefkaarten moeten binnen een redelijke termijn worden vervoerd, zij mogen niet worden opgehouden of achtergehouden bij wijze van tuchtmaatregel.

Geïnterneerden die sedert lang zonder bericht van hun naaste familieleden zijn, of die niet in de gelegenheid zijn langs de gewone weg bericht van hen te ontvangen of aan hen te zenden, evenals degenen die zich zeer ver van de hunnen bevinden, zijn gerechtigd telegrammen te zenden, tegen betaling van de telegraafkosten in de muntsoort waarover zij beschikken. Deze maatregel zal eveneens voor hen van toepassing zijn in als dringend erkende gevallen.

In de regel zal de correspondentie van geïnterneerden in hun moedertaal worden gevoerd. De Partijen bij het conflict kunnen correspondentie in andere talen toestaan.

Artikel 108 - Hulpgoederen

Geïnterneerden zijn gerechtigd, per post of andere wijze, persoonlijke of collectieve zendingen te ontvangen, welke in het bijzonder bevatten levensmiddelen, kleding, geneeskundige benodigdheden, alsmede boeken en voorwerpen tot voorziening in hun behoeften op godsdienstig terrein of op het gebied van ontwikkeling of ontspanning. Deze zendingen zullen de gevangenhoudende Mogendheid in geen dele ontheffen van de verplichtingen welke krachtens dit Verdrag op haar rusten.

Ingeval het om militaire redenen noodzakelijk is de hoeveelheid van deze zendingen te beperken, moeten de beschermende Mogendheid, het Internationale Comité van het Rode Kruis of enige andere organisatie tot hulpverlening aan de geïnterneerden, belast met het verzenden van deze zendingen, daarmede behoorlijk in kennis worden gesteld.

De wijze van verzending van persoonlijke of collectieve zendingen zal, zo nodig, worden geregeld bij bijzondere overeenkomst tussen de belanghebbende Mogendheden, welke in geen geval vertraging in de ontvangst door de geïnterneerden van zendingen tot hulpverlening mag veroorzaken. Zendingen van levensmiddelen of kleding mogen geen boeken bevatten; zendingen van geneeskundige benodigdheden zullen in het algemeen in collectieve pakketten worden verzonden.

Artikel 109 - Collectieve zending tot hulpverlening

Bij gebreke van bijzondere overeenkomsten tussen Partijen bij het conflict over de wijze van ontvangst en verdeling van collectieve zendingen tot hulpverlening, zal het reglement betreffende collectieve zendingen, hetwelk als bijlage aan dit Verdrag is gehecht, van toepassing zijn.

Bovenbedoelde bijzondere overeenkomsten mogen in geen geval het recht van de Comités van geïnterneerden beperken om bezit te nemen van voor geïnterneerden bestemde collectieve zendingen tot hulpverlening, over te gaan tot de verdeling daarvan en daarover te beschikken in het belang van de geadresseerden.

Deze overeenkomsten mogen evenmin het recht beperken van de vertegenwoordigers van de beschermende Mogendheid, het Internationale Comité van het Rode Kruis of enige andere organisatie tot hulpverlening aan geïnterneerden, belast met het verzenden van deze collectieve zendingen, om toe te zien op de verdeling daarvan onder de geadresseerden.

Artikel 110 - Vrijstelling van port- en verzendingskosten

Alle zendingen tot hulpverlening aan geïnterneerden zullen vrijgesteld zijn van invoerrechten, accijnzen en andere rechten.

Alle postzendingen, pakketten tot hulpverlening en geldzendingen inbegrepen, uit andere landen gezonden aan geïnterneerden dan wel door hen verzonden per post, hetzij rechtstreeks, hetzij door tussenkomst van de Informatiebureaus, bedoeld in artikel 136, en het Centraal Informatiebureau, bedoeld in artikel 140, zullen vrijgesteld zijn van port, zowel in het land van herkomst en van bestemming, als in de landen van doorvoer. Te dien einde zullen in het bijzonder, de vrijstellingen, voorzien in het Wereldpostverdrag van 1947 en in de overeenkomsten van de Wereldpostvereniging ten behoeve van burgers van vijandelijke nationaliteit, vastgehouden in kampen of in burgergevangnissen, worden uitgebreid tot de andere geïnterneerde personen die krachtens dit Verdrag worden beschermd. De landen die niet zijn aangesloten bij bovengenoemde regelingen, zijn verplicht portvrijdom te verlenen onder dezelfde voorwaarden.

De vervoerkosten van zendingen tot hulpverlening, bestemd voor geïnterneerden, welke, ten gevolge van haar gewicht of om enige andere reden, hun niet per post kunnen worden toegezonden zullen ten laste komen van de gevangenhoudende Mogendheid in alle gebieden welke zich onder haar gezag bevinden. De overige Mogendheden die partij zijn bij dit Verdrag, zullen de vervoerkosten in haar onderscheiden gebieden dragen.

De uit het vervoer van deze zendingen voortvloeiende kosten welke niet worden gedekt door de bepalingen van de voorgaande leden, zullen ten laste komen van de afzender.

De Hoge Verdragsluitende Partijen zullen er zoveel mogelijk naar streven de tarieven, berekend voor telegrammen welke door geïnterneerden verzonden of aan hen gericht worden, te verlagen.

Artikel 111 - Speciaal vervoer

Ingeval militaire operaties de betrokken Mogendheden zouden beletten de op haar rustende verplichting na te komen om het vervoer van de zendingen, bedoeld in de artikelen 106, 107, 108 en 113, te verzorgen, mogen de betrokken beschermende Mogendheden, het Internationale Comité van het Rode Kruis of enige andere organisatie die daarvoor toestemming van de Partijen bij het conflict heeft ontvangen, trachten het vervoer van deze zendingen te doen plaats vinden met passende middelen (spoorwegwagons, vrachtauto's, vaartuigen of vliegtuigen, enz.). De Hoge Verdragsluitende Partijen zullen trachten hun tot dat doel deze vervoermiddelen te verschaffen en het verkeer ervan toe te staan in het bijzonder door het verstrekken van de nodige vrijgeleiden.

Deze vervoermiddelen mogen eveneens worden gebruikt om te vervoeren:

1. de correspondentie, lijsten en rapporten, uitgewisseld tussen het Centraal Informatiebureau, bedoeld in artikel 140, en de nationale Bureaus, bedoeld in artikel 136;
2. de correspondentie en rapporten betreffende geïnterneerden welke de beschermende Mogendheden, het Internationale Comité van het Rode Kruis of enige andere organisatie tot hulpverlening aan de geïnterneerden, uitwisselen hetzij met hun eigen gedelegeerden, hetzij met de Partijen bij het conflict.

Deze bepalingen beperken in geen deele het recht van iedere Partij bij het conflict om, indien zij zulks verkiest, het vervoer op andere wijze te organiseren en vrijgeleiden te verstrekken op overeen te komen voorwaarden.

De kosten veroorzaakt door het gebruik van deze vervoermiddelen, zullen naar evenredigheid worden gedragen door de Partijen bij het conflict, wier onderdanen daarvan profijt trekken.

Artikel 112 - Censuur

De censuur van aan geïnterneerden gerichte of door hen verzonden correspondentie moet zo snel mogelijk geschieden.

Het onderzoek van voor geïnterneerden bestemde zendingen mag niet op zodanige wijze geschieden, dat de daarin aanwezige levensmiddelen aan bederf worden blootgesteld en zal worden uitgevoerd in

tegenwoordigheid van de geadresseerde of van een door hem gevolmachtigd mede-geïnterneerde. De uitreiking van persoonlijke of collectieve zendingen aan geïnterneerden mag niet worden vertraagd onder voorwendsel van moeilijkheden bij de censuur.

Ieder verbod om te corresponderen, door de Partijen bij het conflict om militaire of politieke redenen uitgevaardigd, mag slechts van tijdelijke aard en van zo kort mogelijke duur zijn.

Artikel 113 - Overmaken van documenten

De gevangenhoudende Mogendheden zullen alle redelijke faciliteiten verlenen voor de verzending, door tussenkomst van de beschermende Mogendheid of het Centraal Bureau, bedoeld in artikel 140, of op andere wijze, van testamenten, volmachten of andere documenten, bestemd voor geïnterneerden of door hen verzonden.

In alle gevallen zullen de gevangenhoudende Mogendheden voor de geïnterneerden het opstellen en legaliseren van deze documenten in de juiste en wettige vorm vergemakkelijken; te dien einde zullen zij hun in het bijzonder toestaan een rechtsgeleerde te raadplegen.

Artikel 114 - Beheer van eigendommen

De gevangenhoudende Mogendheid zal aan geïnterneerden alle faciliteiten verlenen om hen in staat te stellen hun eigendommen te beheren, voor zover zulks verenigbaar is met het geïnterneerd zijn en met de van kracht zijnde wetten. Te dien einde kan deze Mogendheid hun, in dringende gevallen en indien de omstandigheden zulks veroorloven, toestaan het interneringsoord te verlaten.

Artikel 115 - Mogelijkheden ter voorbereiding van gerechtelijke procedures

In alle gevallen waarin een geïnterneerde partij is in een proces voor welk gerecht ook, moet de gevangenhoudende Mogendheid, indien de geïnterneerde zulks verzoekt, het gerecht op de hoogte stellen van zijn internering en binnen de wettelijke grenzen zorg dragen, dat alle noodzakelijke maatregelen worden genomen, opdat hij geen nadeel ondervindt van het feit van zijn internering, wat betreft de voorbereiding en het voeren van zijn proces of de tenuitvoerlegging van iedere uitspraak van het gerecht.

Artikel 116 - Bezoek

Aan iedere geïnterneerde zal worden toegestaan, met geregelde tussenpozen en zo dikwijls mogelijk, bezoek te ontvangen, in de eerste plaats van zijn naaste verwanten.

In dringende gevallen en voor zover mogelijk, in het bijzonder in geval van overlijden of ernstige ziekte van een familielid, zal aan de geïnterneerde worden toegestaan zijn gezin te bezoeken.

Hoofdstuk IX - Strafrechtelijke en tuchtrechtelijke sancties

Artikel 117 - Toepasselijke wetgeving

Onverminderd de bepalingen van dit hoofdstuk, blijven de wetten welke van kracht zijn op het grondgebied waar de geïnterneerden zich bevinden, van toepassing op geïnterneerden die gedurende de internering vergrijpen plegen.

Indien wetten, reglementen of orders handelingen, begaan door geïnterneerden, strafbaar stellen, terwijl dezelfde feiten niet strafbaar zijn wanneer zij worden begaan door niet-geïnterneerde personen, mogen zodanige handelingen slechts tuchtrechtelijke straffen ten gevolge hebben.

Een geïnterneerde mag slechts éénmaal worden gestraft voor hetzelfde feit of op dezelfde tenlastelegging.

Artikel 118 - Straffen

Bij het bepalen van de straf moeten de gerechten of autoriteiten, in zo ruim mogelijke mate, rekening houden met het feit, dat de verdachte geen onderdaan is van de gevangenhoudende Mogendheid. Zij zijn vrij de straf, gesteld op het vergrijp waarvan de geïnterneerde wordt beschuldigd, te verminderen en zijn derhalve niet gehouden de voorgeschreven minimum straf op te leggen.

Opsluiting in lokaliteiten zonder daglicht en, in het algemeen, iedere vorm van wreedheid zijn verboden.

Geïnterneerden die een tuchtrechtelijke of gerechtelijke straf hebben ondergaan, mogen niet verschillend van de andere geïnterneerden worden behandeld.

De duur van een voorlopige hechtenis, door een geïnterneerde ondergaan, zal in mindering worden gebracht op iedere tuchtrechtelijke of gerechtelijke vrijheidsstraf welke hem mocht worden opgelegd.

De Comités van geïnterneerden zullen op de hoogte worden gesteld van alle gerechtelijke stappen, ondernomen tegen de geïnterneerden die zij vertegenwoordigen, alsmede van de resultaten.

Artikel 119 - Tuchtrechtelijke straffen

De tuchtrechtelijke straffen welke op geïnterneerden mogen worden toegepast, zijn:

1. een boete van ten hoogste 50% van het loon, bedoeld in artikel 95, gedurende een tijdvak van niet meer dan dertig dagen;
2. trekking van voorrechten welke boven de in dit Verdrag voorgeschreven behandeling zijn verleend;
3. corveediensten tot ten hoogste twee uur per dag, in verband met het onderhoud van het interneringsoord;
4. arrest.

In geen geval mogen tuchtrechtelijke straffen onmenselijk, ruw of gevaarlijk voor de gezondheid van de geïnterneerden zijn. Rekening moet worden gehouden met de leeftijd, sekse en gezondheidstoestand van de geïnterneerde.

De duur van één enkele straf mag in geen geval dertig achtereenvolgende dagen overschrijden, zelfs niet indien een geïnterneerde zich op het ogenblik dat zijn zaak wordt behandeld, mocht hebben te verantwoorden voor meer dan één tuchtrechtelijk vergrijp, onverschillig of deze feiten al den niet met elkander in verband staan.

Artikel 120 - Ontvluchting

Geïnterneerden die wederom worden gegrepen na te zijn ontvlucht of bij een poging tot ontvluchting, mogen slechts tuchtrechtelijk worden gestraft, zelfs in geval van recidive.

In afwijking van het derde lid van artikel 118, mogen geïnterneerden die wegens ontvluchting of poging daartoe worden gestraft, worden onderworpen aan een speciale bewaking, mits deze hun gezondheid niet ongunstig beïnvloed, in een interneringsoord wordt toegepast en geen enkele waarborg welke dit Verdrag hun biedt, teniet doet.

Geïnterneerden die behulpzaam zijn geweest bij een ontvluchting of een poging daartoe, mogen uit dien hoofde slechts tuchtrechtelijk worden gestraft.

Artikel 121 - Gekoppelde inbreuken

Ontvluchting of poging daartoe zal, zelfs in geval van recidive, niet als een verzwarende omstandigheid worden beschouwd indien de geïnterneerde wordt verwezen naar een gerecht wegens tijdens deze ontvluchting of poging daartoe gepleegde vergrijpen.

De Partijen bij het conflict zullen zorg dragen dat de bevoegde autoriteiten lankmoedigheid betrachten bij haar beslissing of een vergrijp, begaan door een geïnterneerde, tuchtrechtelijk of strafrechtelijk moet worden afgedaan, in het bijzonder wat betreft feiten welke verband houden met een ontvluchting of een poging daartoe.

Artikel 122 - Voorlopig arrest

Feiten welke tuchtrechtelijke vergrijpen inhouden, zullen onmiddellijk worden onderzocht. Dit geldt in het bijzonder voor ontvluchting of poging daartoe; een wederom gevangengenomen geïnterneerde zal zo spoedig mogelijk aan de bevoegde autoriteiten worden overgegeven.

In gevallen van tuchtrechtelijke vergrijpen zal het voorlopig arrest voor alle geïnterneerden tot het uiterste minimum worden beperkt en de duur van veertien dagen niet overschrijden; de duur moet in alle gevallen op de vrijheidsstraf welke mocht worden opgelegd, in mindering worden gebracht.

De bepalingen van de artikelen 124 en 125 zullen van toepassing zijn op geïnterneerden die in voorlopig arrest zijn gesteld wegens een tuchtrechtelijk vergrijp.

Artikel 123 - Bevoegde autoriteiten

Onverminderd de bevoegdheid van gerechten en hoge autoriteiten mag een tuchtrechtelijke straf alleen worden opgelegd door de commandant van het interneringsoord of door een verantwoordelijk officier of ambtenaar die hem vervangt, of aan wie hij zijn tuchtrechtelijke bevoegdheden heeft gedelegeerd.

Voordat een tuchtrechtelijke straf wordt opgelegd, moet aan de verdachte geïnterneerde nauwkeurig worden meegedeeld van welke feiten hij wordt beschuldigd. Hem zal de gelegenheid worden gegeven uitleg te geven van zijn gedrag, zich te verdedigen, getuigen te doen horen en, zo nodig, de hulp van een bevoegde tolk in te roepen. De beslissing zal worden uitgesproken in tegenwoordigheid van de beschuldigde en van een lid van het Comité van geïnterneerden.

Tussen het aanzeggen van een tuchtrechtelijke straf en de tenuitvoerlegging daarvan mag niet meer dan één maand verlopen.

Wanneer aan een geïnterneerde een nieuwe tuchtrechtelijke straf wordt opgelegd, zal tussen de tenuitvoerlegging van deze twee straffen een termijn van ten minste drie dagen verlopen indien de duur van één dezer straffen tien dagen of meer bedraagt.

De commandant van het interneringsoord moet een register van afgelegde tuchtrechtelijke straffen aanhouden, hetwelk ter inzage moet zijn voor vertegenwoordigers van de beschermende Mogenheid.

Artikel 124 - Strafinrichtingen

In geen geval mogen geïnterneerden naar strafinrichtingen (huizen van bewaring, gevangnissen, tuchthuizen, inrichtingen voor dwangarbeid, enz.) worden overgebracht om daar tuchtrechtelijke straffen te ondergaan.

De lokaliteiten waarin tuchtrechtelijke straffen worden ondergaan, moeten aan de eisen van hygiëne beantwoorden en in het bijzonder van voldoende nachtleger zijn voorzien; geïnterneerden die een straf ondergaan, moeten in de gelegenheid worden gesteld zich in een staat van zindelijkheid te houden.

Geïnterneerde vrouwen die een tuchtrechtelijke straf ondergaan zullen in verblijven, afgescheiden van die van de mannen, worden ondergebracht en onder rechtstreeks toezicht van vrouwen staan.

Artikel 125 - Fundamentele rechten

Aan tuchtrechtelijk gestrafte geïnterneerden zal worden toegestaan dagelijks lichaamsbeweging te nemen en in de open lucht te vertoeven gedurende ten minste twee uur.

Op hun verzoek zal hun worden toegestaan zich op het dagelijks ziekenrapport te melden; zij zullen de verzorging ontvangen welke hun gezondheidstoestand noodzakelijk maakt en, zo nodig, worden opgenomen in het ziekenverblijf van het interneringssoord of in een ziekeninrichting.

Hen zal worden toegestaan te lezen en te schrijven, alsook brieven te verzenden en te ontvangen. Pakketten en geldzendingen kunnen hun echter worden onthouden tot na het einde van de straf; deze zullen intussen aan het Comité van geïnterneerden worden toevertrouwd, dat aan het ziekenverblijf de aan bederf onderhevige levensmiddelen welke zich in die pakketten bevinden zal overhandigen.

Een tuchtrechtelijk gestrafte geïnterneerde mag niet van de voordelen van de bepalingen van de artikelen 107 en 143 worden beroofd.

Artikel 126 - Juridische procedures

De bepalingen van de artikelen 71 tot en met 76 zijn op overeenkomstige wijze van toepassing bij vervolging, ingesteld tegen geïnterneerden die zich op het eigen grondgebied van de gevangenhoudende Mogendheid bevinden.

Hoofdstuk X - Overbrengen van geïnterneerden

Artikel 127 - Omstandigheden

Het overbrengen van geïnterneerden moet steeds op menslievende wijze geschieden. Het moet in de regel per trein of met andere vervoermiddelen worden uitgevoerd en ten minste onder omstandigheden, gelijk aan die waaronder troepen van de gevangenhoudende Mogendheid worden verplaatst. Ingeval, bij uitzondering, het overbrengen te voet moet geschieden, is zulks alleen toegestaan, indien de lichamelijke toestand van de geïnterneerden dit veroorlooft, terwijl de overbrenging hen in geen geval aan overmatige vermoeienis mag blootstellen.

De gevangenhoudende Mogendheid moet gedurende de overbrenging aan de geïnterneerden drinkwater en voedsel in voldoende hoeveelheid, hoedanigheid en afwisseling verschaffen om hen in goede gezondheid te houden, zomede de nodige kleding, behoorlijke onderkomens en de nodige geneeskundige verzorging. Zij zal alle vereiste voorzorgen nemen om hun veiligheid gedurende het overbrengen te waarborgen en, voor hun vertrek, een volledige lijst opstellen van de geïnterneerden die worden overgebracht.

Zieke, gewonde of gebrekkige geïnterneerden, alsmede kraamvrouwen, mogen niet worden overgebracht indien hun gezondheid door de reis zou kunnen worden benadeeld, tenzij hun veiligheid zulks dringend vereist.

Indien het gevechtsfront een interneringssoord nadert, mogen de geïnterneerden die zich daarin bevinden, alleen dan worden overgebracht indien hun overbrenging kan plaats vinden onder omstandigheden welke voldoende kans op veiligheid bieden, of indien zij groter gevaar zouden lopen door ter plaatse te blijven dan door te worden overgebracht.

Wanneer de gevangenhoudende Mogendheid besluit geïnterneerden over te brengen, moet zij rekening houden met hun belangen, ten einde in het bijzonder de moeilijkheden van hun repatriëring of terugkeer naar hun haardsteden niet te vergroten.

Artikel 128 - Methode

In geval van overbrenging zullen de geïnterneerden officieel in kennis worden gesteld van hun vertrek en nieuw postadres; deze mededeling zal hun zo tijdig worden gedaan, dat zij hun bagage kunnen pakken en hun familie waarschuwen.

Hen zal worden toegestaan hun persoonlijke bezittingen, hun correspondentie en de door hen ontvangen pakketten mee te nemen; het gewicht van deze bagage mag, indien de omstandigheden van

de overbrenging zulks vereisen, worden beperkt, maar in geen geval minder dan vijftientig kilogram per geïnterneerde.

Correspondentie en postpakketten, aan hun vroeger interneringsoord geadresseerd, zullen hun onverwijld worden nagezonden.

De commandant van het interneringsoord zal, in overleg met het Comité van geïnterneerden, de nodige maatregelen nemen om te voorzien in het vervoer van de gemeenschappelijke bezittingen van de geïnterneerden en van de bagage welke de geïnterneerden niet kunnen meenemen ten gevolge van beperkingen, opgelegd op grond van het tweede lid van dit artikel.

Hoofdstuk XI - Overlijden

Artikel 129 - Testamenten, overlijdensakte

Geïnterneerden kunnen hun testament deponeren bij de verantwoordelijke autoriteiten, die voor de bewaring daarvan zullen zorg dragen. In geval van overlijden van geïnterneerden, zullen deze testamenten onverwijld aan de door de geïnterneerden aangewezen personen worden toegezonden.

Het overlijden van iedere geïnterneerde afzonderlijk zal door een geneesheer worden vastgesteld, een verklaring zal worden opgemaakt, waarin de doodsoorzaak en de omstandigheden waaronder het overlijden heeft plaats gevonden, worden vermeld.

Een wettig ingeschreven officiële overlijdensakte zal worden opgemaakt overeenkomstig de voorschriften, geldend op het grondgebied waar het interneringsoord is gelegen; een voor eensluidend gewaarmerkt afschrift zal onverwijld worden toegezonden aan de beschermende Mogendheid en aan het Centraal Bureau, bedoeld in artikel 140.

Artikel 130 - Begrafenis

De gevangenhoudende autoriteiten zullen zorg dragen, dat de tijdens internering overleden geïnterneerden op eerbiedige wijze, zo mogelijk overeenkomstig het ceremonieel van de godsdienst welke zij beleden, worden begraven, en dat hun graven worden ontzien, behoorlijk onderhouden en zodanig aangeduid, dat zij te allen tijde kunnen worden teruggevonden.

Overleden geïnterneerden zullen ieder afzonderlijk worden begraven, tenzij overmacht een gemeenschappelijk graf noodzakelijk maakt. De lijken mogen alleen worden verbrand indien gebiedende hygiënische redenen of de godsdienst van de overledene zulks vereisen, dan wel deze de wens daartoe te kennen heeft gegeven. In geval van verbranding zal dit met opgave van redenen in de overlijdensakte van de geïnterneerde worden vermeld. De as moet met zorg door de gevangenhoudende autoriteiten worden bewaard en zo spoedig mogelijk aan de naaste familie worden overgedragen, indien deze zulks verzoekt.

Zodra de omstandigheden zulks veroorloven en uiterlijk bij het einde van de vijandelijkheden, zal de gevangenhoudende Mogendheid, door tussenkomst van de Inlichtingenbureaus, bedoeld in artikel 136, aan de Mogendheden tot welke de overleden geïnterneerden behoorden, de lijsten van de graven van de overleden geïnterneerden doen toekomen. Deze lijsten moeten alle bijzonderheden bevatten, nodig om de overleden geïnterneerden te identificeren en de juiste plaats van hun graven vast te stellen.

Artikel 131 - Overlijden in speciale omstandigheden

Ieder geval van dood of ernstige verwonding van een geïnterneerde, veroorzaakt of vermoed te zijn veroorzaakt door een schildwacht, een andere geïnterneerde of enig ander persoon, evenals ieder overlijden waarvan de oorzaak onbekend is, zal onmiddellijk worden gevolgd door een officieel onderzoek van de zijde van de gevangenhoudende Mogendheid.

Een mededeling daaromtrent zal terstond aan de beschermende Mogendheid worden gezonden. De verklaringen van alle getuigen zullen worden verzameld; een rapport, bevatten deze verklaringen, zal worden opgesteld en aan genoemde Mogendheid worden gezonden.

Indien door het onderzoek de schuld van een of meer personen wordt vastgesteld, zal de gevangenhoudende Mogendheid alle maatregelen nemen voor de gerechtelijke vervolging van de verantwoordelijke persoon of personen.

Hoofdstuk XII - Invrijheidstelling, repatriëring en onderbrenging op onzijdig gebied

Artikel 132 - Tijdens vijandelijkheden en bezetting

Iedere geïnterneerde zal door de gevangenhoudende Mogendheid in vrijheid worden gesteld zodra de redenen welke tot zijn internering hebben geleid, niet meer bestaan.

Bovendien zullen de Partijen bij het conflict er naar streven gedurende de vijandelijkheden overeenkomsten te sluiten voor de invrijheidstelling, repatriëring, terugkeer naar de woonplaats of onderbrenging op onzijdig gebied van bepaalde categorieën van geïnterneerden, in het bijzonder kinderen, zwangere vrouwen en moeders met zuigelingen en jonge kinderen, gewonden en zieken of geïnterneerden die een langdurige gevangenschap hebben ondergaan.

Artikel 133 - Na het staken van de vijandelijkheden

Internerings eindigt zo spoedig mogelijk na het staken van de vijandelijkheden.

Geïnterneerden op het grondgebied van een Partij bij het conflict, die strafrechtelijk worden vervolgd voor vergrijpen welke niet uitsluitend tuchtrechtelijk kunnen worden afgedaan mogen worden achtergehouden tot het einde van het proces, eventueel tot het einde van de straf. Hetzelfde zal gelden voor hen die tevoren tot een vrijheidsstraf werden veroordeeld.

Bij overeenkomst tussen de gevangenhoudende Mogendheid en de betrokken Mogendheid zullen, na het einde van de vijandelijkheden of van de bezetting van het grondgebied, commissies worden vastgesteld om verspreide geïnterneerden op te sporen.

Artikel 134 - Repatriëring

De Hoge Verdragsluitende Partijen zullen er naar streven, bij het einde van de vijandelijkheden of van de bezetting, de terugkeer van alle geïnterneerden naar hun voormalige woonplaats te waarborgen of hun repatriëring te vergemakkelijken.

Artikel 135 - Kosten

De gevangenhoudende Mogendheid zal de kosten dragen van de terugkeer van de in vrijheid gestelde geïnterneerden naar de plaatsen waar zij op het ogenblik van hun internering woonachtig waren of, indien zij hen heeft aangehouden tijdens hun reis of op open zee, de kosten om hen te vervoeren hun reis te voltooien of naar de plaats van vertrek terug te keren.

Indien de gevangenhoudende Mogendheid de toestemming om op haar grondgebied verblijf te houden, weigert aan een geïnterneerde die daar tevoren zijn domicilie had, zal zij de kosten van zijn repatriëring dragen. Indien de geïnterneerde er echter de voorkeur aan geeft naar zijn land terug te keren op eigen verantwoordelijkheid dan wel ingevolge de bevelen van de Regering aan wie hij gehoorzaamheid is verschuldigd, is de gevangenhoudende Mogendheid niet gehouden de kosten van de reis buiten haar grondgebied te betalen. De gevangenhoudende Mogendheid is niet gehouden de kosten te betalen van de repatriëring van een geïnterneerde die op eigen verzoek is geïnterneerd.

Indien geïnterneerden overeenkomstig artikel 45 worden overgedragen, zal de Mogendheid die hen heeft overgedragen, zich met de Mogendheid die hen heeft opgenomen, verstaan omtrent het deel van de kosten, dat ieder van haar zal dragen.

Bovenstaande bepalingen doen geen afbreuk aan de bijzondere overeenkomsten welke de Partijen bij het conflict mochten hebben gesloten met betrekking tot de uitwisseling en repatriëring van hun onderdanen in vijandelijke handen.

Afdeling V - Informatiebureaus en centraal informatiebureau

Artikel 136 - Informatiebureau

Bij het uitbreken van een conflict en in alle gevallen van bezetting zal ieder van de Partijen bij het conflict een officieel informatiebureau oprichten, belast met het ontvangen en doorgeven van inlichtingen betreffende zich in haar macht bevindende beschermde personen.

Binnen de kortst mogelijke tijd zal ieder van de Partijen bij het conflict aan haar Informatiebureau inlichtingen verstrekken betreffende de maatregelen, door haar genomen ten opzichte van ieder beschermd persoon die langer dan twee weken in bewaring is gehouden, aan wie een gedwongen verblijfplaats is aangewezen of die is geïnterneerd. Bovendien zal zij haar verschillende betrokken overheidsdiensten opdragen het genoemd Bureau snel in te lichten aangaande alle wijzigingen in de toestand van deze beschermde personen, zoals overplaatsing, invrijheidstelling, repatriëring, ontvluchting, opneming in een ziekeninrichting, geboorte en overlijden.

Artikel 137 - Doorgeven van informatie

Het nationale Informatiebureau zal met spoed en met de snelste middelen de inlichtingen betreffende beschermde personen doen toekomen aan de Mogendheid van welke de bovenbedoelde personen onderdanen zijn, of aan de Mogendheid op wier grondgebied zij hun woonplaats hadden, door tussenkomst zowel van de beschermende Mogendheden als van het Centraal Bureau, bedoeld in artikel 140. De Bureaus zullen bovendien alle tot hen gerichte vragen betreffende beschermde personen beantwoorden.

De Informatiebureaus zullen de inlichtingen betreffende een beschermd persoon doorgeven, behalve in de gevallen waarin zulks de belanghebbende persoon of zijn familie nadeel zou kunnen berokkenen. Zelfs in dat geval mogen de inlichtingen niet worden geweigerd aan het Centraal Bureau, dat, na van de omstandigheden op de hoogte te zijn gesteld, de nodige voorzorgen zal nemen, zoals aangeduid in artikel 140.

Alle schriftelijke mededelingen van een Bureau zullen worden gewaarmerkt door een handtekening of een stempelafdruk.

Artikel 138 - Aard informatie

De door het nationale Informatiebureau ontvangen en de door dit Bureau doorgegeven inlichtingen moeten zodanig zijn, dat het mogelijk is de beschermde persoon nauwkeurig te identificeren en zijn familie snel in te lichten. Zij moeten voor iedere persoon ten minste bevatten zijn geslachtsnaam, voornamen, plaats en volledige datum van geboorte, nationaliteit, laatste woonplaats, bijzondere kenmerken, voornaam van zijn vader en geslachtsnaam van zijn moeder, datum en aard van de te zijnen opzichte genomen maatregel, alsmede de plaats waar deze is genomen, het adres waarheen correspondentie aan hem kan worden gericht, benevens de naam en het adres van de in te lichten persoon.

Evenzo zullen geregeld, en zo mogelijk wekelijks, inlichtingen over de gezondheidstoestand van ernstig zieke of zwaar gewonde geïnterneerde worden doorgegeven.

Artikel 139 - Doorsturen van persoonlijke voorwerpen

Het nationale Informatiebureau zal bovendien belast zijn met het verzamelen van alle persoonlijke voorwerpen van waarde, door de in artikel 136 bedoelde beschermde personen achtergelaten, in het bijzonder bij hun repatriëring, invrijheidstelling, ontvluchting of overlijden; het Bureau zal deze voorwerpen toezenden aan de belanghebbenden rechtstreeks, of, indien het zulks noodzakelijk acht, door tussenkomst van het Centraal Bureau. Deze voorwerpen zullen worden verzonden in door het Bureau verzegelde pakketten, vergezeld van verklaringen, houdende nauwkeurige opgave van de identiteit van de personen aan wie deze voorwerpen toebehoorden alsmede van de volledige inhoud van het pakket. De ontvangst en verzending van alle zodanige voorwerpen van waarde zullen in bijzonderheden worden aangetekend in registers.

Artikel 140 - Centraal Informatiebureau

Een Centraal Informatiebureau betreffende beschermde personen, in het bijzonder betreffende geïnterneerden, zal op onzijdig gebied worden opgericht. Het Internationale Comité van het Rode Kruis zal, indien het zulks noodzakelijk acht, aan de belanghebbende Mogendheden voorstellen doen met betrekking tot de organisatie van een zodanig Bureau, dat hetzelfde kan zijn als dat, bedoeld in artikel 123 van het Verdrag van Genève betreffende de behandeling van krijgsgevangenen, van 12 augustus 1949.

Dit Bureau zal belast zijn met het verzamelen van alle in artikel 136 bedoelde inlichtingen welke het langs officiële of particuliere wegen kan verkrijgen; het zal deze inlichtingen zo snel mogelijk doorgeven aan de landen van welke de belanghebbende personen onderdanen zijn of waar zij woonachtig zijn, behalve in de gevallen waarin zulks de personen op wie de inlichtingen betrekking hebben, of hun familie nadeel zou kunnen berokkenen. Het Bureau zal van de zijde van de Partijen bij het conflict alle redelijke faciliteiten ontvangen om het doorgeven van deze inlichtingen mogelijk te maken.

De Hoge Verdragsluitende Partijen, en in het bijzonder zij wier onderdanen genieten van de diensten van het Centraal Bureau, worden uitgenodigd daaraan de geldelijke steun te verlenen, welke het nodig mocht hebben.

Deze bepalingen mogen niet worden uitgelegd als zouden zij de menslievende werkzaamheden van het Internationale Comité van het Rode Kruis en van de verenigingen tot hulpverlening, bedoeld in artikel 142, beperken.

Artikel 141 - Vrijstelling van port

De nationale Informatiebureaus en het Centraal Informatiebureau zullen vrijdom van port genieten voor alle poststukken, alsmede de in artikel 110 bedoelde vrijstellingen, en, voor zover mogelijk, vrijdom van telegraafkosten of ten minste belangrijk verlaagde tarieven.

Titel IV - Tenuitvoerlegging van het verdrag

Afdeling I - Algemene bepalingen

Artikel 142 - Hulp- en anderen organisaties

Behoudens de maatregelen welke de gevangenhoudende Mogendheden noodzakelijk mochten achten om haar veiligheid te waarborgen of uit hoofde van enige andere redelijke noodzaak, zullen zij aan godsdienstige organisaties, verenigingen tot hulpverlening of enige andere organisatie die de beschermde personen te hulp mocht komen, evenals aan haar gevolmachtigde gedelegeerden, alle nodige faciliteiten verlenen voor het bezoeken van de beschermde personen, voor het verdelen onder hen van zendingen tot hulpverlening of van materiaal van iedere herkomst, bestemd voor opvoedkundige, ontspannings- of godsdienstige doeleinden, of om hen te helpen bij het besteden van hun vrije tijd in de interneringsoorden. Deze verenigingen of organisaties kunnen worden opgericht hetzij op

het grondgebied van de gevangenhoudende Mogendheid, hetzij in een ander land, terwijl zij ook een internationaal karakter kunnen hebben.

De gevangenhoudende Mogendheid mag het aantal van de verenigingen of organisaties wier gedelegeerden toestemming hebben om hun werkzaamheden op haar grondgebied en onder haar toezicht uit te oefenen, beperken, mits echter een zodanige beperking niet belet, dat aan alle beschermde personen doeltreffende en voldoende hulp wordt geboden.

De bijzondere positie van het Internationale Comité van het Rode Kruis op dit gebied zal te allen tijde worden erkend en geëerbiedigd.

Artikel 143 - Toezicht

De vertegenwoordigers of gedelegeerden van de beschermende Mogendheden zijn gerechtigd zich naar alle plaatsen waar zich beschermde personen bevinden, te begeven, in het bijzonder naar plaatsen waar deze geïnterneerd, gevangen of werkzaam zijn.

Zij zullen toegang hebben tot alle bij de beschermde personen in gebruik zijnde lokaliteiten en mogen zich zonder getuigen met hen onderhouden, zo nodig door tussenkomst van een tolk.

Deze bezoeken mogen slechts om redenen van dwingende militaire noodzaak worden verboden en dan alleen bij uitzondering en als tijdelijke maatregel. De frequentie en de duur mogen niet worden beperkt.

De vertegenwoordigers en gedelegeerden van de beschermende Mogendheden zullen alle vrijheid genieten in de keuze van de plaatsen welke zij wensen te bezoeken. De gevangenhoudende of de bezettende Mogendheid, de beschermende Mogendheid en, eventueel, de Mogendheid tot welke de te bezoeken personen behoren, kunnen overeenkomen, dat het aan landgenoten van de geïnterneerden zal worden toegestaan aan deze bezoeken deel te nemen.

De gedelegeerden van het Internationale Comité van het Rode Kruis zullen dezelfde voorrechten genieten. De benoeming van deze gedelegeerden zal onderworpen zijn aan de goedkeuring van de Mogendheid onder wier gezag de gebieden waar zij hun werkzaamheden zullen uitoefenen, zijn gesteld.

Artikel 144 - Verspreiding van het Verdrag

De Hoge Verdragsluitende Partijen verbinden zich de tekst van dit Verdrag, zowel in tijd van vrede als in tijd van oorlog, zo ruim mogelijk in haar onderscheiden landen te verspreiden en in het bijzonder de bestudering daarvan in de programma's van de militaire en, zo mogelijk, burgerlijke opleiding op te nemen, zodat de beginselen daarvan aan de gehele bevolking bekend worden.

De burgerlijke, militaire, politie- of andere autoriteiten die in tijd van oorlog de verantwoordelijkheid voor beschermde personen op zich nemen, moeten in het bezit zijn van de tekst van het Verdrag en speciaal omtrent zijn bepalingen zijn onderricht.

Artikel 145 - Vertaling

De Hoge Verdragsluitende Partijen zullen elkander door tussenkomst van de Zwitserse Bondsraad en, tijdens de vijandelijkheden, door tussenkomst van de beschermende Mogendheden de officiële vertalingen van dit Verdrag meedelen, benevens de wetten en voorschriften welke zij mochten aannemen om de toepassing daarvan te verzekeren.

Artikel 146 - Strafbepalingen

De Hoge Verdragsluitende Partijen verbinden zich alle benodigde wettelijke regelingen tot stand te brengen, nodig om doeltreffende strafbepalingen vast te stellen voor personen die één van de ernstige inbreuken op dit Verdrag, omschreven in het volgend artikel, hebben gepleegd, dan wel bevel tot het plegen daarvan hebben gegeven.

Iedere Hoge Verdragsluitende Partij is verplicht personen die ervan verdacht worden één van deze ernstige inbreuken te hebben gepleegd, dan wel bevel tot het plegen daarvan te hebben gegeven, op te sporen en moet hen, ongeacht hun nationaliteit, voor haar eigen gerechten brengen. Zij kan hen ook, indien zij daaraan de voorkeur geeft, en overeenkomstig de bepalingen van haar eigen wetgeving, ter berechting overleveren aan een andere bij de vervolging belang hebbende Hoge Verdragsluitende Partij, mits deze Verdragsluitende Partij een met voldoende bewijzen gestaafde tenlastelegging welke een vervolging rechtvaardigt, tegen de betrokken personen inbrengt.

Iedere Hoge Verdragsluitende Partij zal maatregelen nemen, nodig om de met de bepalingen van dit Verdrag strijdige handelingen welke niet vallen onder de in het volgend artikel omschreven ernstige inbreuken, tegen te gaan.

Onder alle omstandigheden zullen de verdachten de waarborgen genieten voor een behoorlijke berechting en verdediging, welke niet minder gunstig mogen zijn dan die, voorgeschreven in artikel 105 en volgende van het Verdrag van Genève betreffende de behandeling van krijgsgevangenen, van 12 augustus 1949.

Artikel 147 - Ernstige inbreuken

De ernstige inbreuken, bedoeld in het voorgaand artikel, zijn die welke één van de volgende handelingen in zich sluiten, indien deze worden gepleegd tegen door het Verdrag beschermde personen of goederen: opzettelijke levensberoving, marteling of onmenselijke behandeling, waaronder begrepen biologische proefnemingen, het moedwillig veroorzaken van hevig lijden, van ernstig lichamelijk letsel, dan wel van ernstige schade aan de gezondheid, onrechtmatige deportatie of overbrenging, onrechtmatige gevangenhouding, een beschermd persoon te dwingen om te dienen bij de strijdkrachten van de vijandelijke Mogendheid, of opzettelijk een beschermd persoon het recht te onthouden op een regelmatige en onpartijdige berechting overeenkomstig de bepalingen van dit Verdrag, het nemen van gijzelaars, vernieling en toe-eigening van goederen, niet gerechtvaardigd door militaire noodzaak en uitgevoerd op grote schaal en op onrechtmatige en moedwillige wijze.

Artikel 148 - Verantwoordelijkheid van verdragspartijen

Geen van de Hoge Verdragsluitende Partijen mag zich zelf of een andere Hoge Verdragsluitende Partij onttrekken aan enige op haar of op een andere Hoge Verdragsluitende Partij rustende aansprakelijkheid op grond van de in het voorgaand artikel bedoelde inbreuken.

Artikel 149 - Onderzoeksprocedure

Op verzoek van een Partij bij het conflict moet, op een door de belanghebbende Partijen overeen te komen wijze, een onderzoek worden ingesteld naar iedere beweerde schending van het Verdrag.

Indien geen overeenstemming over de procedure van het onderzoek wordt bereikt, zullen de Partijen zich met elkander verstaan over de keuze van een scheidsrechter, die omtrent de te volgen procedure zal beslissen.

Wanneer de schending is vastgesteld, zullen de Partijen bij het conflict daaraan een einde maken en deze zo spoedig mogelijk bestraffen.

Afdeling II - Slotbepalingen

Artikel 150 - Authentieke teksten

Dit verdrag is opgesteld in de Franse en de Engelse taal. Beide teksten zijn gelijkelijk authentiek.

De Zwitserse Bondsraad zal officiële vertalingen van het Verdrag in de Russische en de Spaanse taal doen opstellen.

Artikel 151 - Ondertekening

Dit Verdrag, hetwelk de datum van deze dag draagt, kan tot 12 februari 1950 worden ondertekend uit naam van alle Mogendheden die vertegenwoordigd waren op de Conferentie welke te Genève op 21 april 1949 werd geopend.

Artikel 152 - Bekrachtiging

Dit Verdrag zal zo spoedig mogelijk worden bekrachtigd en de akten van bekrachtiging zullen worden neergelegd te Bern.

Van de neerlegging van iedere akte van bekrachtiging zal een proces-verbaal worden opgemaakt, waarvan een voor eensluidend gewaarmerkt afschrift door de Zwitserse Bondsraad zal worden toegezonden aan alle Mogendheden uit wier naam het Verdrag ondertekend of de toetreding is medegedeeld.

Artikel 153 - Inwerkingtreding

Dit Verdrag zal in werking treden zes maanden nadat ten minste twee akten van bekrachtiging zijn neergelegd.

Daarna zal het Verdrag voor iedere Hoge Verdragsluitende Partij in werking treden zes maanden na het neerleggen van haar akte van bekrachtiging.

Artikel 154 - Betrekking tot de Verdragen van Den Haag

In de betrekkingen tussen de Mogendheden die gebonden zijn door het Haagse Verdrag nopens de wetten en gebruiken van de oorlog te land, hetzij dat van 29 juli 1899, hetzij dat van 18 oktober 1907, en die partij zijn bij dit Verdrag, zal dit Verdrag de Afdelingen II en III van het als bijlage aan voornoemde Haagse Verdragen gehecht Reglement aanvullen.

Artikel 155 - Toetreding

Van de datum van zijn inwerkingtreding af zal dit Verdrag openstaan voor toetreding door iedere Mogendheid, uit wier naam het Verdrag niet is ondertekend.

Artikel 156 - Mededeling van toetreding

Toetredingen zullen schriftelijk worden medegedeeld aan de Zwitserse Bondsraad en worden zes maanden na de datum waarop zij de Bondsraad hebben bereikt, van kracht.

De Zwitserse Bondsraad zal de toetredingen mededelen aan alle Mogendheden uit wier naam het Verdrag is ondertekend of de toetreding is medegedeeld.

Artikel 157 - Onmiddellijke werking

De in de artikelen 2 en 3 bedoelde omstandigheden zullen de door de Partijen bij het conflict voor of na het begin van de vijandelijkheden of van de bezetting neergelegde akten van bekrachtiging en medegedeelde toetredingen onmiddellijk in werking doen treden. De Zwitserse Bondsraad zal langs de snelste weg mededeling doen van de van Partijen bij het conflict ontvangen akten van bekrachtiging of toetredingen.

Artikel 158 - Opzegging

Ieder van de Hoge Verdragsluitende Partijen heeft de bevoegdheid dit Verdrag op te zeggen.

Opzegging zal schriftelijk ter kennis worden gebracht van de Zwitserse Bondsraad. Deze zal daarvan mededeling doen aan de Regeringen van alle Hoge Verdragsluitende Partijen.

De opzegging wordt van kracht één jaar nadat daarvan kennis is gegeven aan de Zwitserse Bondsraad. Echter zal een opzegging waarvan kennis is gegeven terwijl de opzeggende mogendheid in een conflict is betrokken, in geen enkel opzicht gevolg hebben, zolang de vrede niet is gesloten en in ieder geval niet zolang de werkzaamheden voor de invrijheidsstelling en repatriëring van de door dit Verdrag beschermde personen niet zijn beëindigd.

De opzegging zal slechts gelden ten aanzien van de opzeggende Mogendheid. Zij zal geen enkele invloed hebben op de verplichtingen welke de Partijen bij het conflict gehouden zijn te blijven vervullen krachtens de beginselen van het volkenrecht, zoals deze voortvloeien uit de tussen beschaafde volken gevestigde gebruiken, de wetten van de menselijkheid en de eisen van het openbaar rechtsbewustzijn.

Artikel 159 - Registratie

De Zwitserse Bondsraad zal dit Verdrag doen registreren bij het Secretariaat van de Verenigde Naties. De Zwitserse Bondsraad zal eveneens aan het Secretariaat van de Verenigde Naties mededeling doen van alle bekrachtigingen, toetredingen en opzeggingen welke de Bondsraad ontvangt in verband met dit Verdrag.

TER OORKONDE WAARVAN de ondergetekenden, na hun onderscheiden volmachten te hebben overgelegd, dit Verdrag hebben ondertekend.

GEDAAN te Genève de twaalfde augustus negentienhonderdneenenveertig, in de Franse en Engelse taal, in een enkel exemplaar, hetwelk zal worden neergelegd in het Archief van de Zwitserse Bond. De Zwitserse Bondsraad zal een voor eensluidend gewaarmerkt afschrift van het Verdrag doen toekomen aan ieder van de ondertekenende Staten, zomede aan de Staten die tot het Verdrag zijn toegetreden.

Bijlage 1 - Ontwerpovereenkomst voor hospitalisatiegebieden en plaatsen

Artikel 1

De hospitalisatiegebieden zullen uitsluitend bestemd zijn voor personen, genoemd in artikel 23 van het Verdrag van Genève voor de verbetering van het lot van de gewonden en zieken, zich bevindende bij de strijdkrachten te velde, van 12 augustus 1949, alsmede voor het personeel, belast met de organisatie en het beheer van deze gebieden en plaatsen en met de verzorging van de daarin bijeengebrachte personen.

Echter hebben de personen die hun vaste woonplaats in deze gebieden hebben, het recht daar te blijven.

Artikel 2

Personen die zich, in welke hoedanigheid ook, in een hospitalisatiegebied bevinden, mogen noch binnen noch buiten dit gebied enige werkzaamheid verrichten welke rechtstreeks verband houdt met de krijgsverrichtingen of met de vervaardiging van oorlogsmaterieel.

Artikel 3

De mogendheid die een hospitalisatiegebied instelt, zal alle nodige maatregelen nemen om de toegang te ontzeggen aan alle personen die niet gerechtigd zijn het te betreden of zich aldaar te bevinden.

Artikel 4

Hospitalisatiegebieden moeten aan de volgende voorwaarden voldoen:

- a. zij mogen slechts een klein gedeelte omvatten van het grondgebied dat onder het gezag staat van de Mogendheid die deze gebieden heeft ingesteld;
- b. zij moeten, in verhouding tot hun opnemingsmogelijkheden, dun bevolkt zijn;

- c. zij mogen geen enkel militair doel noch enige belangrijke industriële of administratieve instelling bevatten, noch in de nabijheid daarvan gelegen zijn;
- d. zij mogen niet gelegen zijn in streken welke, naar alle waarschijnlijkheid, van belang kunnen worden voor de oorlogsvoering.

Artikel 5

Voor hospitalisatiegebieden gelden de volgende verplichtingen:

- a) de aan- en afvoerwegen en de vervoermiddelen welke zij bevatten, mogen niet worden gebruikt voor de verplaatsing van militair personeel of materieel, zelfs niet voor doorvoer;
- b) zij mogen onder geen omstandigheid militair worden verdedigd.

Artikel 6

Hospitalisatiegebieden zullen worden aangeduid door langs de omtrek en op de gebouwen aangebrachte rode kruisen (rode halve manen, rode leeuwen en zonnen) op wit veld.

Bij nacht kunnen zij eveneens door een passende verlichting worden aangeduid.

Artikel 7

Iedere mogendheid zal in tijd van vrede of bij het uitbreken van de vijandelijkheden aan alle Hoge Verdragsluitende Partijen een lijst van de hospitalisatiegebieden, ingesteld op het onder haar gezag staand grondgebied, doen toekomen. Zij zal eveneens kennis geven van ieder nieuw hospitalisatiegebied dat gedurende de vijandelijkheden wordt ingesteld.

Zodra de tegenpartij de hierboven vermelde kennisgeving heeft ontvangen, is het gebied volgens de regels ingesteld.

Indien evenwel de tegenpartij van oordeel is, dat aan één van de voorwaarden van deze overeenkomst niet is voldaan, kan zij weigeren dit gebied te erkennen door zulks onmiddellijk te berichten aan de Partij die verantwoordelijk is voor het bedoelde gebied, dan wel haar erkenning afhankelijk te maken van de instelling van het toezicht, bedoeld in artikel 8.

Artikel 8

Iedere Mogendheid die één of meer door de tegenpartij ingestelde hospitalisatiegebieden heeft erkend, heeft het recht te eisen dat één of meer bijzondere commissies toezien of de gebieden aan de in deze overeenkomst voorgeschreven voorwaarden en verplichtingen voldoen.

Te dien einde hebben de leden van de bijzondere commissies te allen tijde vrije toegang tot de verschillende gebieden en kunnen daar zelfs permanent verblijf houden. Ten behoeve van de uitoefening van hun toezicht zullen hun alle faciliteiten worden verleend.

Artikel 9

Ingeval de bijzondere commissies feiten zouden vaststellen welke hun in strijd met de bepalingen van deze overeenkomst voorkomen, zullen zij onmiddellijk de aandacht van de Mogendheid die het betreffende gebied beheert, daarop vestigen en haar een termijn van ten hoogste vijf dagen toestaan om in de aangelegenheid te voorzien; zij zullen de Mogendheid die het gebied heeft erkend daarmee in kennis stellen.

Indien na verloop van deze termijn, de Mogendheid die het gebied onder haar gezag heeft, geen gevolg heeft gegeven aan de tot haar gerichte waarschuwing, kan de tegenpartij verklaren dat zij, wat betreft dit gebied, niet langer door deze overeenkomst is gebonden.

Artikel 10

De Mogendheid die één of meer hospitalisatiegebieden en –plaatsen heeft ingesteld, en de tegenpartijen die met het bestaan daarvan in kennis zijn gesteld, zullen de personen benoemen die deel zullen

uitmaken van de in artikelen 8 en 9 bedoelde bijzondere commissies, of hen door onzijdige Mogendheden doen benoemen.

Artikel 11

Hospitalisatiegebieden mogen onder geen omstandigheid worden aangevallen, maar moeten te allen tijde door de Partijen bij het conflict worden beschermd en ontzien.

Artikel 12

In geval van bezetting van een grondgebied, moet men de zich daarin bevindende hospitalisatiegebieden blijven ontzien; deze moeten als zodanig in gebruik blijven.

De bezettende Mogendheid mag evenwel de bestemming daarvan wijzigen, mits alle maatregelen zijn genomen om de veiligheid van de daarin bijeengebrachte personen te verzekeren.

Artikel 13

Deze overeenkomst is eveneens van toepassing op plaatsen welke de Mogendheden voor dezelfde doeleinden als hospitalisatiegebieden zouden gebruiken.

Bijlage 2 - Reglement betreffende collectieve zendingen aan geïnterneerde burgers

Artikel 1

De Comités van geïnterneerden zijn gerechtigd de collectieve zendingen tot hulpverlening, waarvoor zij verantwoordelijk zijn, te verdelen onder alle geïnterneerden die administratief bij hun interneringsoord zijn ingedeeld, met inbegrip van hen die zich in ziekeninrichtingen, of in gevangenissen of andere strafinrichtingen bevinden.

Artikel 2

De verdeling van collectieve zendingen tot hulpverlening zal geschieden overeenkomstig de instructies van de schenkers en het door de Comités van geïnterneerden opgesteld schema; de verdeling van zendingen van geneeskundige voorraden zal echter bij voorkeur plaats vinden in overleg met de met de leiding belaste geneesheren; deze mogen in ziekeninrichtingen en -verblijven van voornoemde instructies afwijken voor zover de behoeften van hun patiënten zulks vereisen. Binnen de aldus bepaalde grenzen moet deze verdeling altijd billijk worden uitgevoerd.

Artikel 3

Ten einde de hoedanigheid en hoeveelheid van de ontvangen goederen te kunnen onderzoeken en dienaangaande in bijzonderheden te kunnen rapporteren aan de schenkers, zijn de leden van de Comités van geïnterneerden gerechtigd zich te begeven naar de spoorwegstations en andere in de nabijheid van hun interneringsoord gelegen aankomstplaatsen van zendingen tot hulpverlening.

Artikel 4

De Comités van geïnterneerden zullen de nodige faciliteiten ontvangen om te onderzoeken of de verdeling van collectieve zendingen in alle onderafdelingen en dépendances van hun interneringsoord overeenkomstig hun instructies is uitgevoerd.

Artikel 5

De Comités van geïnterneerden zijn gerechtigd formulieren of vragenlijsten, bestemd voor de schenkers en betrekking hebbend op collectieve zendingen (verdeling, behoeften, hoeveelheden, enz.), in te vullen, alsmede te doen invullen door de leden van de Comités van geïnterneerden in werkgroepen of door de met de leiding van ziekenverblijven en -inrichtingen belaste geneesheren. Deze formulieren en vragenlijsten zullen na invulling onverwijld aan de schenkers worden gezonden.

Artikel 6

Teneinde een geregelde uitdeling van collectieve zendingen aan de geïnterneerden van hun interneringsoord te verzekeren en eventueel te voorzien in de behoeften welke door de aankomst van nieuwe groepen geïnterneerden mochten ontstaan, zijn de Comités van geïnterneerden gerechtigd passende voorraden van collectieve zendingen aan te leggen en in stand te houden. Te dien einde zullen zij de beschikking hebben over geschikte opslagplaatsen; iedere opslagplaats zal voorzien zijn van twee sloten; het Comité van geïnterneerden zal in het bezit zijn van de sleutels van het ene slot en de commandant van het interneringsoord van die van het andere.

Artikel 7

De Hoge Verdragsluitende Partijen, en de gevangenhoudende Mogendheden in het bijzonder, zullen, voor zover mogelijk en met inachtneming van de voorschriften betreffende de voedselvoorziening van de bevolking, alle aankopen toestaan, welke op haar grondgebied mochten worden gedaan ten einde collectieve zendingen aan de geïnterneerden te doen toekomen; zij zullen op overeenkomstige wijze de overmaking van gelden en het nemen van andere financiële, technische of administratieve maatregelen met het oog op deze aankopen vergemakkelijken.

Artikel 8

De voorgaande bepalingen maken geen inbreuk op het recht van geïnterneerden om collectieve zendingen te ontvangen voor hun aankomst in een interneringsoord of gedurende overbrenging, noch op de mogelijkheid voor vertegenwoordigers van de beschermende Mogendheid, het Internationale Comité van het Rode Kruis of enige andere organisatie tot hulpverlening aan geïnterneerden, die belast mocht zijn met het verzenden van deze zendingen, om de uitdeling daarvan aan de geadresseerden te verzekeren met alle andere middelen welke zij geschikt mochten achten.

Bijlage 3

I. Interneringskaart

Voorzijde

POST VOOR GEÏNTERNEERDE BURGERS. Vrij van port.	
BRIEFKAART.	
<p>BELANGRIJK.</p> <p>Deze kaart moet door iedere geïnterneerde worden ingevuld bij zijn internering en telkenmale bij adresverandering ten gevolge van zijn overbrenging naar een ander interneringsoord of naar een ziekeninrichting.</p> <p>Deze kaart staat los van de speciale briefkaart welke de geïnterneerde gerechtigd is aan zijn familie te zenden.</p>	<p>CENTRAAL INFORMATIEBUREAU BETREFFENDE BESCHERMDE PERSONEN.</p> <p>INTERNATIONAAL COMITÉ VAN HET RODE KRUIS.</p>

Achterzijde

Duidelijk en in blokletters schrijven. — 1. Nationaliteit.	
2. Geslachtsnaam	3. Voornamen (<i>voluit</i>)
4. Voornam van vader	
.....	
5. Geboortedatum	6. Geboorteplaats
7. Beroep	
8. Adres vóór de internering	
9. Adres van de naaste familie	
.....	
*10. Geïnterneerd op :	
(of)	
Komend van (ziekeninrichting, enz.) op :	
*11. Gezondheidstoestand	
.....	
12. Huidig adres	14. Handtekening
13. Datum	
*Doorhalen wat niet van toepassing is. — Niets toevoegen. Zie toelichting aan ommezijde.	

Afmetingen van de interneringskaart: 10x15 cm

II. Brief

POST VOOR GEÏNTERNEERDE BURGERS.

—

Vrij van port.

Aan

Straat en huisnummer

Plaats van bestemming (in blokletters)

Provincie of Departement

Land (in blokletters)

Adres van internering

Geboortedatum en -plaats

Geslachtsnaam en voornamen

Afzender :

Afmetingen van de brief: 29x15 cm

III. Briefkaart

Voorzijde

POST VOOR GEINTERNEERDE BURGERS.		Vrij van port.
BRIEFKAART.		
A/zender ? Geslachtsnaam en voornamen Geboortedatum en -plaats Adres van internering	Aan	
	Straat en huisnummer	
	<u>Plaats van bestemming (in blokletters)</u>	
	Provincie of Departement	
	Land (in blokletters)	

Achterzijde

Datum
.....
.....
.....
.....
.....
.....
Op de stipellijnen en zo duidelijk mogelijk schrijven.

Afmetingen van de briefkaart: 10x15 cm

5. API over de bescherming van slachtoffers van internationale gewapende conflicten (IAC)

Detail

- Plaats: Genève
- Aangenomen: 08-06-1977
- Inwerkingtreding: 07-12-1978

In België

- Ratificatie: 20-05-1986
- Inwerkingtreding: 20-11-1986
- Ondertekening: 12-11-1977
- Publicatie: 07-11-1986
- Voorbehoud/verklaring van 20.05.1986: <https://ihl-databases.icrc.org/applic/ihl/dih.nsf/Notification.xsp?action=openDocument&documentId=27EFFF8C659E3804C12563FF0047E141>

Het Eerste Aanvullende Protocol bij de Verdragen van Genève is van toepassing in internationaal gewapende conflicten. Artikel 1(4) breidt dit uit tot gewapende conflicten waarin volkeren vechten tegen koloniale overheersing, vreemde bezetting en tegen racistische regimes.

Het Eerste Aanvullende Protocol bevat ook regels inzake het voeren van de vijandelijkheden. Voordien werd dit geregeld door de Verdragen van Den Haag van 1899 en 1907 en het internationale gewoonterecht. Rekening houdend met de datum van totstandkoming van de Verdragen van Den Haag is hun herbevestiging en ontwikkeling belangrijk, in het bijzonder voor de staten die niet betrokken waren bij de totstandkoming van deze verdragen.

De technische bijlage bij Protocol I werd in 1992 op basis van artikel 98 via een schriftelijke procedure herzien. De herziene technische bijlage trad op 1 maart 1994 in werking voor de staten die hiertegen geen bezwaar hadden laten optekenen. Dit gebeurde enkel door Zweden en Jordanië.

De Internationale Feitencommissie:

Om de garanties die slachtoffers van gewapende conflicten genieten, te waarborgen, voorziet artikel 90 van het Eerste Aanvullend Protocol in de oprichting van een Internationale Commissie voor Feitenonderzoek. Deze Commissie heeft als opdracht beschuldigingen van oorlogsmisdaden of andere ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht te onderzoeken.

De Internationale Commissie voor Feitenonderzoek kan een dergelijk onderzoek enkel met de toestemming van de betrokken partijen uitvoeren. Daartoe moeten de verdragsstaten de bevoegdheid van de commissie erkennen door een uitdrukkelijke verklaring.

De Internationale Feitencommissie werd in 1991 officieel opgericht, na de erkenning door 20 verdragsstaten.

De verdragstekst

Reambule

Titel I - Algemene bepalingen

Titel II - Gewonden, zieken en schipbreukelingen

Titel III - Methoden en middelen van oorlogvoering - status van strijder en van krijgsgevangene

Titel IV - Burgerbevolking
Titel V - Tenuitvoerlegging van de verdragen en dit protocol
Titel VI - Slotbepalingen

Preamble

De Hoge Verdragsluitende Partijen,

Hun ernstig verlangen uitsprekende, vrede tussen de volkeren te zien heersen,

In herinnering brengende, dat iedere Staat, overeenkomstig het Handvest van de Verenigde Naties, de plicht heeft zich in zijn internationale betrekkingen te onthouden van de dreiging met of het gebruik van geweld, hetzij gericht tegen de soevereiniteit, de territoriale integriteit of de politieke onafhankelijkheid van een Staat, hetzij op enige andere wijze die onverenigbaar is met de doelstellingen van de Verenigde Naties,

Van oordeel, dat het niettemin noodzakelijk is, de bepalingen ter bescherming van de slachtoffers van gewapende conflicten opnieuw te bevestigen en uit te breiden, en maatregelen toe te voegen met het oog op een strengere toepassing daarvan,

Hun overtuiging uitsprekende, dat geen enkele bepaling van dit Protocol of van de Verdragen van Genève van 12 augustus 1949 kan worden uitgelegd als rechtvaardiging van of machtiging tot enige daad van agressie of van enig ander gebruik van geweld, onverenigbaar met het Handvest van de Verenigde Naties,

Voorts opnieuw bevestigende, dat de bepalingen van de Verdragen van Genève van 12 augustus 1949 en van dit Protocol ten volle dienen te worden toegepast in alle omstandigheden op alle personen die door deze akten worden beschermd, zonder enig nadelig onderscheid gebaseerd op de aard of de oorsprong van het gewapende conflict of op de motieven van of toegeschreven aan de Partijen bij het conflict,

Zijn het volgende overeengekomen,

Titel I - Algemene bepalingen

Artikel 1 - Algemene beginselen en toepassingsveld

De Hoge Verdragsluitende Partijen verbinden zich dit Protocol onder alle omstandigheden te eerbiedigen en te doen eerbiedigen.

In gevallen waarin niet wordt voorzien door dit Protocol of door andere internationale overeenkomsten blijven de burgers en strijders beschermd door en onderworpen aan de beginselen van het internationaal recht die voortvloeien uit de gevestigde gebruiken, de beginselen van menselijkheid en de eisen van het openbare rechtsbewustzijn.

Dit Protocol, dat een aanvulling vormt op de Verdragen van Genève van 12 augustus 1949 voor de bescherming van oorlogsslachtoffers, is van toepassing in de situaties, bedoeld in de artikelen 2 van die Verdragen.

De situaties, bedoeld in de voorgaande paragraaf, omvatten mede gewapende conflicten waarin volkeren vechten tegen koloniale overheersing en vreemde bezetting en tegen racistische regimes, in de uitoefening van hun recht op zelfbeschikking zoals neergelegd in het Handvest van de Verenigde Naties en in de Verklaring betreffende de beginselen van het internationaal recht inzake vriendschappelijke betrekkingen en samenwerking tussen de Staten overeenkomstig het Handvest van de Verenigde Naties.

Artikel 2 - Definities

Voor de toepassing van dit Protocol:

betekent 'Eerste Verdrag', 'Tweede Verdrag', 'Derde Verdrag' en 'Vierde Verdrag' onderscheidelijk: het Verdrag van Genève van 12 augustus 1949 voor de verbetering van het lot der gewonden en zieken zich bevindende bij de strijdkrachten te velde; het Verdrag van Genève van 12 augustus 1949 voor de verbetering van het lot der gewonden, zieken en schipbreukelingen van de strijdkrachten ter zee; het Verdrag van Genève van 12 augustus 1949 betreffende de behandeling van krijgsgevangenen; het Verdrag van Genève van 12 augustus 1949 betreffende de bescherming van burgers in oorlogstijd; betekent 'de Verdragen' de vier Verdragen van Genève van 12 augustus 1949 voor de bescherming van oorlogsslachtoffers;

betekent 'regels van het internationaal recht, toepasselijk in geval van gewapende conflicten': de in geval van gewapende conflicten toepasselijke regels, neergelegd in internationale overeenkomsten waarbij de Partijen bij het conflict Partij zijn, alsmede de algemeen erkende beginselen en regels van het internationaal recht die van toepassing zijn in geval van gewapende conflicten;

betekent 'beschermende Mogendheid': een neutrale Staat of een andere Staat die geen Partij is bij het conflict, welke door een Partij bij het conflict is aangewezen en door de Tegenpartij aanvaard en welke erin heeft toegestemd de taken, krachtens de Verdragen en dit Protocol aan een beschermende Mogendheid opgedragen, te vervullen;

betekent 'plaatsvervanger': een organisatie, optredend in de plaats van een beschermende Mogendheid overeenkomstig artikel 5.

Artikel 3 - Aanvang en einde van de toepassing

Onverminderd de bepalingen die te allen tijde van toepassing zijn:

zijn de Verdragen en dit Protocol van toepassing vanaf de aanvang van iedere situatie bedoeld in artikel 1 van dit Protocol;

neemt de toepassing van de Verdragen en van dit Protocol op het grondgebied van de Partijen bij het conflict een einde bij de algemene beëindiging van de militaire operaties en, in het geval van bezette gebieden, bij de beëindiging van de bezetting, behalve in beide gevallen voor die personen wiens definitieve invrijheidsstelling, repatriëring of nieuwe vestiging daarna plaatsvindt. Deze personen blijven de voordelen van de desbetreffende bepalingen van de Verdragen en dit Protocol genieten tot hun definitieve invrijheidsstelling, repatriëring of nieuwe vestiging.

Artikel 4 - Juridische status van de Partijen bij het conflict

De toepassing van de Verdragen en dit Protocol, alsook het sluiten van de overeenkomsten die daarin zijn voorzien, zijn niet van invloed op de juridische status van de Partijen bij het conflict. Noch de bezetting van een gebied, noch de toepassing van de verdragen en dit Protocol zijn van invloed op de juridische status van het desbetreffende gebied.

Artikel 5 - Aanwijzing van beschermende Mogendheden en van hun plaatsvervanger

Het is de plicht van de Partijen bij een conflict, om vanaf de aanvang van dat conflict de nakoming en de uitvoering van de Verdragen en dit Protocol te verzekeren door middel van toepassing van het stelsel van beschermende Mogendheden, dat onder andere aanwijzing en aanvaarding van die Mogendheden inhoudt overeenkomstig de volgende paragrafen. De beschermende Mogendheden dienen belast te worden met het beschermen van de belangen van de Partijen bij het conflict.

Bij de aanvang van een situatie als bedoeld in artikel 1 wijst iedere Partij bij het conflict onverwijld een beschermende Mogendheid aan met het oog op de toepassing van de Verdragen en dit Protocol en geeft, eveneens onverwijld en met hetzelfde doel, toestemming tot de werkzaamheden van een beschermende Mogendheid die zij na aanwijzing door de Tegenpartij als zodanig heeft aanvaard.

Indien bij de aanvang van een situatie als bedoeld in artikel 1 geen beschermende Mogendheid is aangewezen of aanvaard, biedt het Internationale Comité van het Rode Kruis, onverminderd het recht van enige andere onpartijdige humanitaire organisatie hetzelfde te doen, de Partijen bij het conflict zijn

goede diensten aan met het oog op de onverwijldde aanwijzing van een beschermende Mogendheid die de instemming van de Partijen bij het conflict heeft. Te dien einde kan het Internationale Comité onder andere elke Partij verzoeken, een lijst voor te leggen van ten minste vijf Staten welke die Partij aanvaardbaar acht om te haren behoeve ten opzichte van een Tegenpartij als beschermende Mogendheid op te treden, en elke Tegenpartij te verzoeken, een lijst voor te leggen van tenminste vijf Staten die zij bereid is als beschermende Mogendheid van de andere Partij te aanvaarden; deze lijsten worden binnen de twee weken na de ontvangst van het verzoek toegezonden aan het Comité, dat deze vergelijkt en zal trachten de instemming te verkrijgen van iedere Staat die op beide lijsten voorkomt. Indien er ondanks het bovenstaande geen beschermende Mogendheid is, dienen de Partijen bij het conflict onverwijld een aanbod te aanvaarden, dat kan worden gedaan door het Internationale Comité van het Rode Kruis of door enige andere organisatie die alle waarborgen van onpartijdigheid en doeltreffendheid biedt, na raadpleging van de bovenbedoelde Partijen en met inachtneming van de uitkomst van die raadplegingen, om op te treden als plaatsvervanger. Een zodanige plaatsvervanger kan zijn functie slechts uitoefenen met toestemming van de Partijen bij het conflict; de partijen bij het conflict moeten alles in het werk stellen om de werkzaamheden door de plaatsvervanger verricht bij de uitoefening van zijn taak krachtens de Verdragen en dit Protocol, te vergemakkelijken. Overeenkomstig artikel 4 zijn de aanwijzing en de aanvaarding van beschermende Mogendheden met het oog op de toepassing van de Verdragen en dit Protocol niet van invloed op de juridische status van de partijen bij het conflict, of van enig gebied, daaronder begrepen bezet gebied. Het feit dat de Partijen bij het conflict diplomatieke betrekkingen met elkaar onderhouden, of dat een Partij de bescherming van haar belangen en die van haar onderdanen aan een derde Staat heeft toevertrouwd overeenkomstig de regels van het internationaal recht betreffende de diplomatieke betrekkingen, vormt geen beletsel voor de aanwijzing van beschermende Mogendheden met het oog op de toepassing van de Verdragen en dit Protocol. Iedere navolgende vermelding in dit Protocol van een beschermende Mogendheid omvat mede een plaatsvervanger.

Artikel 6 - Deskundige personen

De Hoge Verdragsluitende Partijen streven er ook in vreedstijd naar met de hulp van nationale Rode Kruis (Rode Halve Maan, Rode Leeuw en Zon) -verenigingen, deskundig personeel op te leiden om de toepassing van de Verdragen en dit Protocol en in het bijzonder de werkzaamheden van de beschermende Mogendheid te vergemakkelijken.

De werving en de opleiding van zodanig personeel behoren tot de nationale competentie.

Het Internationale Comité van het Rode Kruis houdt de lijsten van de aldus opgeleide personen, die de Hoge Verdragsluitende Partijen met dat doel mochten hebben opgesteld en aan het Comité hebben toegezonden, ter beschikking van de Hoge Verdragsluitende Partijen.

De voorwaarden, waaraan de tewerkstelling van zodanig personeel buiten nationaal grondgebied is onderworpen, vormen per geval onderwerp van bijzondere overeenkomsten tussen de betrokken Partijen.

Artikel 7 - Bijeenkomsten

De depositaris van dit Protocol roept een bijeenkomst van de Hoge Verdragsluitende Partijen bijeen op verzoek van één of meer van die Partijen en met de instemming van de meerderheid van die Partijen, ten einde algemene problemen betreffende de toepassing van de Verdragen en dit Protocol te bestuderen.

Titel II - Gewonden, zieken en schipbreukelingen

Afdeling I - Algemene bescherming

Artikel 8 - Terminologie

Voor de toepassing van dit Protocol:

Betekent 'gewonden' en 'zieken': personen, hetzij militairen of burgers, die ten gevolge van letsels, ziekte of een andere lichamelijke of geestelijke stoornis of onvermogen, geneeskundige bijstand of verzorging behoeven en die zich onthouden van iedere vijandelijke handeling. Deze termen omvatten eveneens kraamvrouwen, pasgeboren kinderen en andere personen die onmiddellijke geneeskundige bijstand of verzorging behoeven, zoals gebrekkigen en aanstaande moeders, en die zich onthouden van iedere vijandelijke handeling.

Betekent 'schipbreukelingen': personen, hetzij militairen of burgers, die op zee of in andere wateren in gevaar verkeren ten gevolge van tegenspoed, hen of het schip of het luchtvaartuig dat hen vervoert overkomen, en die zich onthouden van iedere vijandelijke handeling. Deze personen blijven, mits zij zich van iedere vijandelijke handeling blijven onthouden, beschouwd als schipbreukelingen tijdens hun redding totdat zij een andere status krachtens de Verdragen of dit Protocol verwerven.

Betekent 'geneeskundig personeel': de personen door een Partij bij het conflict aangewezen uitsluitend voor de doeleinden, vermeld onder punt e), of voor het beheer van geneeskundige formaties of voor het laten functioneren van of het beheer van geneeskundige transportmiddelen. Die aanwijzingen kunnen permanent of tijdelijk zijn. De term omvat mede: geneeskundig personeel van een Partij bij het conflict, hetzij militair of burgerlijk, daarbij inbegrepen het personeel, omschreven in het Eerste en het Tweede Verdrag, en datgene dat behoort tot een instelling voor de civiele bescherming; geneeskundig personeel van nationale Rode Kruis (Rode Halve Maan, Rode Leeuw en zon) verenigingen en andere nationale verenigingen tot vrijwillige hulpverlening, die door een Partij bij het conflict zijn erkend en toegelaten;

geneeskundig personeel van geneeskundige formaties of geneeskundige transportmiddelen, als omschreven in artikel 9, tweede paragraaf.

betekent 'geestelijk personeel': personen, militairen of burgers zoals aalmoezeniers, die zich uitsluitend bezighouden met de uitoefening van hun ambt en verbonden zijn: aan de strijdkrachten van een Partij bij het conflict;

aan geneeskundige formaties of geneeskundige transportmiddelen van een Partij bij het conflict;

aan geneeskundige formaties of geneeskundige transportmiddelen, als omschreven in artikel 9, tweede paragraaf;

aan instellingen voor de civiele bescherming van een Partij bij het conflict.

De plaatsing van geestelijk personeel kan permanent of tijdelijk zijn, en de desbetreffende bepalingen, vermeld onder punt k) zijn op hen van toepassing.

Betekent 'geneeskundige formaties': inrichtingen en andere formaties hetzij militair of burgerlijk, ingericht voor geneeskundige doeleinden, te weten het opzoeken, verzamelen, vervoeren of behandelen – eerste hulp inbegrepen – van zieken, gewonden en schipbreukelingen en het stellen van diagnoses, alsmede voor het voorkomen van ziekten. De term omvat bijvoorbeeld hospitalen en andere dergelijke formaties, bloedtransfusiecentra, centra en instellingen voor preventieve geneeskunde, geneeskundige bevoorradingscentra en de opslagplaatsen van geneeskundig materieel en farmaceutische producten van die formaties. Geneeskundige formaties kunnen vast of mobiel, permanent of tijdelijk zijn.

Betekent 'geneeskundig transport': het transport te land, te water of door de lucht van de gewonden, zieken, schipbreukelingen, het geneeskundig en geestelijk personeel, de geneeskundige uitrusting of geneeskundige voorraden, beschermd door de Verdragen en dit Protocol.

Betekent 'geneeskundige transportmiddelen': alle transportmiddelen, hetzij militair of burgerlijk, permanent of tijdelijk, uitsluitend bestemd voor geneeskundig transport en onder het gezag van een bevoegde autoriteit van een Partij bij het conflict.

Betekent 'geneeskundig voertuig': ieder geneeskundig transportmiddel voor transport te land.

Betekent 'geneeskundige schepen en vaartuigen': ieder geneeskundig transportmiddel voor transport te water.

Betekent 'geneeskundig luchtvaartuig': ieder geneeskundig transportmiddel voor transport door de lucht.

Betekent 'permanent geneeskundig personeel', 'permanent geneeskundige formaties' en 'permanent geneeskundige transportmiddelen': het personeel en de formaties en transporten die uitsluitend zijn bestemd voor geneeskundige doeleinden voor onbepaalde tijd. Betekent 'tijdelijke geneeskundige transportmiddelen' het personeel en de formaties en transportmiddelen die uitsluitend worden gebruikt voor geneeskundige doeleinden voor een beperkte periode, gedurende die hele periode. Tenzij anders is aangegeven, omvatten de termen 'geneeskundig personeel', 'geneeskundige formaties' en 'geneeskundige transportmiddelen' zowel de permanente als de tijdelijke categorieën.

Betekent 'kenteken': het kenteken bestaande uit het rode kruis, de rode halve maan of de rode leeuw of zon op een wit veld, wanneer dit wordt gebruikt voor de bescherming van geneeskundige formaties en transportmiddelen en van geneeskundig en geestelijk personeel, van geneeskundige uitrusting of voorraden.

Betekent 'herkenningssein': ieder sein of iedere mededeling, in Hoofdstuk III van de Bijlage bij dit Protocol omschreven en uitsluitend bestemd voor de identificatie van geneeskundige formaties of transportmiddelen.

Artikel 9 - Toepassingsveld

Deze Titel waarvan de bepalingen zijn bedoeld om de toestand van de gewonden, zieken en schipbreukelingen te verbeteren, is van toepassing op allen die zich in een situatie bevinden als bedoeld in artikel 1, zonder enig nadelig onderscheid gebaseerd op ras, huidskleur, geslacht, taal, godsdienst of geloof, politieke of andere overtuiging, nationale of maatschappelijke afkomst, rijkdom, geboorte of andere status, of op enig ander soortgelijk criterium.

De desbetreffende bepalingen van de artikelen 27 en 32 van het Eerste Verdrag zijn van toepassing op permanente geneeskundige formaties en transportmiddelen (met uitzondering van hospitaalschepen, waarop artikel 25 van het Tweede Verdrag van toepassing is) en het personeel daarvan, die voor humanitaire doeleinden ter beschikking van een Partij bij het conflict zijn gesteld:

door een neutrale Staat of een andere Staat die geen Partij is bij dat conflict;
door een erkende en toegelaten vereniging tot hulpverlening van een dergelijke Staat;
door een onpartijdige internationale humanitaire organisatie.

Artikel 10 - Bescherming en verzorging

Alle gewonden, zieken en schipbreukelingen, tot welke Partij zij ook behoren, dienen te worden ontzien en beschermd.

Zij moeten onder alle omstandigheden menselijk worden behandeld en in de grootst mogelijke omvang en binnen de kortst mogelijke tijd de geneeskundige verzorging en aandacht ontvangen die hun toestand vereist. Er mag op geen andere dan op geneeskundige gronden onderscheid tussen hen worden gemaakt.

Artikel 11 - Bescherming van personen

De lichamelijke of geestelijke gezondheid en integriteit van personen die zich in de macht van de Tegenpartij bevinden of die zijn geïnterneerd, die gevangen worden gehouden of op andere wijze van hun vrijheid zijn beroofd ten gevolge van een situatie zoals bedoeld in artikel 1, mogen niet door enig ongerechtvaardigd handelen of nalaten in gevaar worden gebracht. Dientengevolge is het verboden de personen bedoeld in dit artikel te onderwerpen aan geneeskundige handelingen die niet noodzakelijk zijn als gevolg van de gezondheidstoestand van de betrokken persoon en die niet in overeenstemming zijn met de algemeen aanvaarde geneeskundige normen welke onder gelijke geneeskundige omstandigheden zouden worden toegepast ten aanzien van personen die onderdaan zijn van de voor de handelingen verantwoordelijke Partij en die op geen enkele wijze van hun vrijheid zijn beroofd.

Het is in het bijzonder verboden bij dergelijke personen, zelfs met hun toestemming uit te voeren:

lichamelijke verminkingen;
geneeskundige of wetenschappelijke experimenten;
verwijdering van weefsel of organen voor transplantatie, behalve wanneer die handelingen gerechtvaardigd zijn overeenkomstig de voorwaarden voorzien in de eerste paragraaf.
Uitzonderingen op het verbod voorzien in de tweede paragraaf, c), kunnen alleen worden gemaakt in het geval dat bloed wordt afgestaan voor transfusie, of huid voor transplantatie, mits dit vrijwillig en zonder enige dwang of aandrang geschiedt, en dan nog slechts voor therapeutische doeleinden, onder omstandigheden die beantwoorden aan de algemeen aanvaarde geneeskundige normen en maatregelen van toezicht, die zowel het belang van de donor als van de ontvanger beogen.
Ieder opzettelijk handelen of nalaten, dat de lichamelijke of geestelijke gezondheid of integriteit in gevaar brengt van enige persoon die zich in de macht bevindt van een andere Partij dan de Partij waartoe hij behoort en dat hetzij een overtreding vormt van een van de verboden, vermeld in de eerste of tweede paragraaf, hetzij niet in overeenstemming is met de vereisten, voorgeschreven in de derde paragraaf, maakt een ernstige inbreuk uit op dit Protocol.
De personen, bedoeld in de eerste paragraaf, hebben het recht om iedere operatieve ingreep te weigeren. In het geval van een weigering dient het geneeskundig personeel te trachten een desbetreffende schriftelijke verklaring, ondertekend of bevestigd door de patiënt te verkrijgen.
Iedere Partij bij het conflict moet een geneeskundig dossier bijhouden van alle gevallen van het afstaan van bloed voor transfusie of huid voor transplantatie door personen, bedoeld in de eerste paragraaf, indien die afstand geschiedt onder verantwoordelijkheid van die Partij. Bovendien dient iedere Partij bij het conflict te trachten een dossier bij te houden van alle geneeskundige handelingen, uitgevoerd met betrekking tot iedere persoon die is geïnterneerd, die gevangen wordt gehouden of op andere wijze van zijn vrijheid is beroofd ten gevolge van een situatie als bedoeld in artikel 1. Deze dossiers dienen te allen tijde voor onderzoek door de beschermende Mogendheid beschikbaar te zijn.

Artikel 12 - Bescherming van geneeskundige formaties

Geneeskundige formaties dienen te allen tijde te worden ontzien en beschermd en mogen niet worden aangevallen.

De eerste paragraaf is van toepassing op de burgerlijke geneeskundige formaties, mits zij aan één van de volgende voorwaarden voldoen: tot een van de Partijen bij het conflict behoren;
erkend en toegelaten zijn door de bevoegde autoriteiten van een van de Partijen bij het conflict;
toegelaten zijn overeenkomstig artikel 9, eerste paragraaf van dit Protocol of van artikel 27 van het Eerste Verdrag.

De Partijen bij het conflict worden uitgenodigd elkaar van de plaats waar hun vast geneeskundige formaties zich bevinden, in kennis te stellen. Het ontbreken van een dergelijke kennisgeving ontheft geen van de Partijen van de verplichting, aan de bepalingen van de eerste paragraaf te voldoen.

Onder geen enkele omstandigheid mogen de geneeskundige formaties worden gebruikt om te trachten militaire objectieven tegen aanvallen te beschermen. De Partijen bij het conflict dienen er, zo mogelijk, zorg voor te dragen dat de geneeskundige formaties zich op zodanige plaatsen bevinden, dat aanvallen op militaire objectieven hun veiligheid niet in gevaar brengen.

Artikel 13 - Beëindiging van de bescherming van burgerlijke geneeskundige formaties

De bescherming waarop de burgerlijke geneeskundige formaties recht hebben eindigt alleen wanneer deze worden gebruikt om buiten hun humanitaire taak voor de vijand schadelijke handelingen te verrichten. De bescherming eindigt evenwel slechts nadat een sommatie is gegeven waarin, telkens wanneer daartoe aanleiding is, een redelijke termijn wordt gesteld en nadat aan die sommatie geen gevolg is gegeven.

Als voor de vijand schadelijke handelingen worden niet beschouwd:

- het feit dat het personeel van de formatie is uitgerust met lichte persoonlijke wapens voor eigen verdediging of voor die van gewonden en zieken, met de zorg waarvoor het is belast; het feit dat de formatie wordt bewaakt door een piket, door schildwachten of door een geleide;
- het feit dat draagbare wapens en munitie, die van de gewonden en zieken zijn afgenomen en nog niet aan de bevoegde dienst zijn afgeleverd, in de formatie worden aangetroffen;
- het feit dat de leden van de strijdkrachten of andere strijders zich om geneeskundige redenen bij de formatie bevinden.

Artikel 14 - Beperkingen op het vorderen van burgerlijke geneeskundige formaties

De bezettende Mogendheid heeft de plicht te verzekeren dat onafgebroken kan worden voorzien in de geneeskundige behoeften van de burgerbevolking in bezet gebied.

De bezettende Mogendheid mag derhalve geen burgerlijke geneeskundige formaties, hun uitrusting, hun materiaal of de diensten van hun personeel vorderen, zolang die hulpmiddelen noodzakelijk zijn voor het verschaffen van toereikende geneeskundige diensten ten behoeve van de burgerbevolking en voor de voortzetting van de geneeskundige verzorging van de gewonden en zieken die reeds onder behandeling zijn.

De bezettende Mogendheid mag, mits zij de algemene regel neergelegd in de tweede paragraaf in acht blijft nemen, de bovenvermelde hulpmiddelen vorderen onder de volgende bijzondere voorwaarden:

- dat de hulpmiddelen nodig zijn voor een toereikende en onmiddellijke geneeskundige behandeling van de gewonden en zieken van de strijdkrachten van de bezettende Mogendheid of van krijgsgevangenen;
- dat de vordering slechts duurt zolang deze noodzaak bestaat;
- dat onmiddellijk maatregelen worden genomen om te verzekeren dat onafgebroken kan worden voorzien in de geneeskundige behoeften van de burgerbevolking, evenals in die van de gewonden en zieken onder behandeling die door de vordering worden getroffen.

Artikel 15 - Bescherming van burgerlijk geneeskundig en geestelijk personeel

Burgerlijk geneeskundig personeel dient te worden ontzien en beschermd.

Met alle beschikbare middelen moet, indien nodig, hulp worden verleend aan het burgerlijk geneeskundig personeel in gebieden waar de burgerlijke geneeskundige diensten door de vijandelikheden zijn ontwricht.

De bezettende Mogendheid moet het burgerlijk geneeskundig personeel in bezette gebieden alle bijstand verlenen om het in staat te stellen naar best vermogen zijn humanitaire taak te vervullen. De bezettende Mogendheid mag niet eisen dat dit personeel bij de uitoefening van die taak voorrang geeft aan de behandeling van enige persoon, behalve op geneeskundige gronden. Het mag niet worden verplicht taken te verrichten die onverenigbaar zijn met zijn humanitaire opdracht.

Het burgerlijk geneeskundig personeel zal toegang hebben tot alle plaatsen waar zijn diensten onmisbaar zijn, onder voorbehoud van de toezichts- en veiligheidsmaatregelen die de desbetreffende Partij bij het conflict noodzakelijk acht.

Het burgerlijk geestelijk personeel dient te worden ontzien en beschermd. De bepalingen van de Verdragen en dit Protocol betreffende de bescherming en de herkenbaarheid van het geneeskundig personeel zijn evenzo op hen toepasselijk.

Artikel 16 - Algemene bescherming van de geneeskundige

taakvervulling

Niemand mag, onder welke omstandigheden ook, worden gestraft voor het uitvoeren van geneeskundige handelingen die met de geneeskundige deontologie in overeenstemming zijn, ongeacht degenen aan wie deze handelingen ten goede komen.

Personen die geneeskundige handelingen uitvoeren mogen niet worden verplicht daden of werkzaamheden te verrichten die in strijd zijn met de regels van de geneeskundige deontologie of met andere geneeskundige regels, opgesteld in het belang van de gewonden en de zieken, of met de bepalingen van de Verdragen en dit Protocol, noch mogen zij worden gedwongen af te zien van het verrichten van daden of werkzaamheden, door die regels en bepalingen voorgeschreven.

Niemand die geneeskundige handelingen uitvoert mag worden verplicht aan iemand die behoort tot een Tegenpartij of tot zijn eigen Partij, behalve voor zover dat door de wetgeving van de laatstbedoelde Partij wordt vereist, inlichtingen te verstrekken betreffende de gewonden en zieken die hij verzorgt of heeft verzorgd, indien deze inlichtingen naar zijn oordeel schadelijk zouden kunnen zijn voor de desbetreffende patiënten of hun families. De voorschriften inzake de verplichte melding van besmettelijke ziekten dienen evenwel in acht te worden genomen.

Artikel 17 - Rol van de burgerbevolking en van de verenigingen tot hulpverlening

De burgerbevolking dient de gewonden, zieken en schipbreukelingen te ontzien, zelfs indien deze tot de Tegenpartij behoren, en mag geen gewelddaden tegen hen begaan. Aan de burgerbevolking en de verenigingen tot hulpverlening, zoals nationale Rode Kruis (Rode Halve Maan, Rode Leeuw en Zon) vereniging is het toegestaan, zelfs uit eigen beweging de gewonden, zieken en schipbreukelingen te verzamelen en te verzorgen, zelfs in gebieden waar een inval heeft plaatsgevonden of die zijn bezet. Niemand mag worden lastiggevallen, vervolgd, veroordeeld of gestraft voor dergelijke humanitaire handelingen.

De Partijen bij het conflict kunnen een beroep doen op de burgerbevolking en de verenigingen tot hulpverlening, bedoeld in de eerste paragraaf, om de gewonden, zieken en schipbreukelingen te verzamelen en te verzorgen, naar de doden te zoeken en de plaats waar deze zich bevinden te melden; de Partijen dienen zowel bescherming als de noodzakelijke faciliteiten te verlenen aan diegenen die aan dit beroep gevolg hebben gegeven. Indien de Tegenpartij het gebied in haar macht mocht krijgen of herkrijgen, moet zij deze bescherming en faciliteiten blijven verlenen zolang zij noodzakelijk zijn.

Artikel 18 - Identificatie

Iedere Partij bij het conflict moet de herkenbaarheid trachten te verzekeren van het geneeskundig en geestelijk personeel en de geneeskundige formaties en transporten.

Iedere Partij bij het conflict moet eveneens trachten werkwijzen en procedures te aanvaarden en ten uitvoer te leggen die het mogelijk maken geneeskundige formaties en transporten te herkennen die het kenteken en de herkenningssignalen gebruiken.

In het bezet gebied en in de gebieden waar gevechten plaatsvinden of vermoedelijk zullen plaatsvinden, dient het burgerlijk geneeskundig en geestelijk personeel in het algemeen herkenbaar te zijn aan het kenteken en aan de identiteitskaart waaruit hun status blijkt.

De geneeskundige formaties en transportmiddelen moeten, met toestemming van de bevoegde autoriteit, zijn voorzien van het kenteken. De schepen en vaartuigen, bedoeld in artikel 22 van dit Protocol, moeten van kentekenen zijn voorzien, overeenkomstig de bepalingen van het Tweede Verdrag.

Een partij bij het conflict kan, als bepaald in Hoofdstuk III van Bijlage I bij dit Protocol, het gebruik van herkenningssignalen naast het kenteken toestaan ter identificatie van geneeskundige formaties en transportmiddelen. Bij wijze van uitzondering mogen geneeskundige transportmiddelen in de bijzondere in dat Hoofdstuk genoemde gevallen, herkenningssignalen gebruiken zonder het kenteken te tonen.

De uitvoering van de bepalingen van de eerste tot en met de vijfde paragraaf van dit artikel wordt beheerst door de Hoofdstukken I tot en met III van de Bijlage bij dit Protocol. De signalen in Hoofdstuk III

van de Bijlage omschreven en uitsluitend bestemd voor het gebruik door geneeskundige formaties en transportmiddelen mogen, behalve als in dat Hoofdstuk bepaald voor geen andere doeleinden worden gebruikt dan ter identificatie van de in dat Hoofdstuk omschreven geneeskundige formaties en transportmiddelen.

Dit artikel staat geen uitgebreider gebruik van het kenteken toe in vredestijd dan is bepaald in artikel 44 van het Eerste Verdrag.

De bepalingen van de Verdragen en het Protocol betreffende het toezicht op het gebruik van het kenteken en betreffende het voorkomen en het tegengaan van enig misbruik daarvan zijn van toepassing op herkenningssignalen.

Artikel 19 - Neutrale Staten en andere Staten die geen Partij zijn bij het conflict

Neutrale Staten en andere Staten die geen Partij zijn bij het conflict dienen de desbetreffende bepalingen van dit Protocol toe te passen ten aanzien van de personen die door deze Afdeling worden beschermd en die op hun grondgebied mochten worden toegelaten of geïnterneerd, alsmede op alle doden van de Partijen bij het conflict die zij mochten vinden.

Artikel 20 - Verbod van represailles

Represailles tegen personen of goederen die door deze Afdeling worden beschermd zijn verboden.

Afdeling II - Geneeskundige transporten

Artikel 21 - Geneeskundige voertuigen

Geneeskundige voertuigen dienen te worden ontzien en beschermd op dezelfde wijze als mobiele geneeskundige formaties krachtens de Verdragen en dit Protocol.

Artikel 22 - Hospitaalschepen en kustreddingsboten

De bepalingen van de Verdragen betreffende:

- de vaartuigen, omschreven in de artikelen 22, 24, 25 en 27 van het Tweede Verdrag,
- hun reddingsboten en kleine vaartuigen,
- hun personeel en bemanningen,
- de gewonden, zieken en schipbreukelingen aan boord,

zijn eveneens van toepassing wanneer die vaartuigen burgers vervoeren die gewond, ziek of schipbreukeling zijn en niet behoren tot een van de categorieën, vermeld in artikel 13 van het Tweede Verdrag. Die burgers mogen evenwel niet worden overgedragen aan enige Partij die niet hun eigen Partij is, noch op zee gevangen worden genomen. Indien zij zich in de macht bevinden van een andere Partij bij het conflict dan hun eigen Partij, zijn het Vierde Verdrag en dit Protocol op hen van toepassing.

De bescherming door de Verdragen verleend aan de vaartuigen, omschreven in artikel 25 van het Tweede Verdrag, strekt zich mede uit tot de hospitaalschepen, voor humanitaire doeleinden aan een Partij bij het conflict ter beschikking gesteld: door een neutrale Staat of een andere Staat die geen Partij is bij dat conflict; door een onpartijdige internationale humanitaire organisatie mits in beide gevallen aan de in dat artikel vermelde vereisten is voldaan.

Kleine vaartuigen, omschreven in artikel 27 van het Tweede Verdrag, dienen te worden beschermd, zelfs indien de in dat artikel bedoelde kennisgeving niet is gedaan. De Partijen bij het conflict worden evenwel uitgenodigd elkaar van alle bijzonderheden met betrekking tot die vaartuigen in kennis te

stellen, ten einde de identificatie en herkenning daarvan te vergemakkelijken.

Artikel 23 - Andere geneeskundige schepen en vaartuigen

Geneeskundige schepen en vaartuigen, andere dan diegene bedoeld in artikel 22 van dit Protocol en artikel 38 van het Tweede Verdrag dienen, hetzij op zee of in andere wateren, te worden ontzien en beschermd op dezelfde wijze als de mobiele geneeskundige formaties krachtens de Verdragen en dit Protocol. Deze schepen dienen, daar de bovengenoemde bescherming slechts kan worden verwezenlijkt indien zij kunnen worden geïdentificeerd en herkend als geneeskundige schepen of vaartuigen, te zijn voorzien van het kenteken, en zoveel mogelijk te voldoen aan het bepaalde in artikel 43, tweede paragraaf van het Tweede Verdrag.

De schepen en vaartuigen, bedoeld in de eerste paragraaf, blijven onderworpen aan het oorlogsrecht. Ieder oorlogsschip dat aan de oppervlakte vaart en in staat is de opvolging van zijn bevel terstond af te dwingen, kan hun bevelen te stoppen, zich te verwijderen of een bepaalde route te volgen, en zij dienen ieder zodanig bevel op te volgen. Deze schepen en vaartuigen mogen, zolang zij nodig zijn voor de gewonden, zieken en schipbreukelingen aan boord, op geen enkele andere wijze aan hun geneeskundige taak worden onttrokken.

De bescherming, verleend in de eerste paragraaf, eindigt alleen in de omstandigheden, vermeld in de artikelen 34 en 35 van het Tweede Verdrag. Een duidelijke weigering om een bevel, gegeven overeenkomstig de tweede paragraaf, op te volgen vormt een voor de vijand schadelijke handeling krachtens artikel 34 van het Tweede Verdrag.

Een Partij bij het conflict kan iedere Tegenpartij, zolang als mogelijk is voor het vertrek van een geneeskundig schip of vaartuig, in kennis stellen van de naam, de klasse, de verwachte vertrektijd, de route en de geschatte snelheid ervan, in het bijzonder in het geval van schepen met een bruto inhoud van meer dan 2000 ton, en kan voorts alle gegevens verstrekken ter vergemakkelijking van de identificatie en herkenning. De Tegenpartij moet de ontvangst van die gegevens bevestigen.

De bepalingen van artikel 37 van het Tweede Verdrag zijn van toepassing op het geneeskundig en geestelijk personeel op die schepen en vaartuigen.

De bepalingen van het Tweede Verdrag zijn van toepassing op de gewonden, zieken en schipbreukelingen, die behoren tot de categorieën bedoeld in artikel 13 van het Tweede Verdrag en artikel 44 van dit Protocol, en die zich aan boord van dergelijke schepen en vaartuigen mochten bevinden. De burgers die gewond, ziek of schipbreukeling zijn en niet behoren tot een van de categorieën, vermeld in artikel 13 van het Tweede Verdrag, kunnen op zee niet worden overgedragen aan een Partij die niet hun Partij is, noch kunnen zij van dergelijke schepen of vaartuigen worden verwijderd; indien zij zich in de macht bevinden van een andere Partij bij het conflict dan hun eigen Partij, zijn het Vierde Verdrag en dit Protocol op hen van toepassing.

Artikel 24 - Bescherming van geneeskundige luchtvaartuigen

Geneeskundige luchtvaartuigen dienen te worden ontzien en beschermd overeenkomstig de bepalingen van deze Titel.

Artikel 25 - Geneeskundige luchtvaartuigen in gebieden die niet onder controle zijn van een Tegenpartij

In landgebieden die door bevriende strijdkrachten feitelijk worden beheerst en in het luchtruim daarboven, of in zeegebieden die niet feitelijk door een Tegenpartij worden beheerst en in het luchtruim daarboven, is voor het ontzien en de bescherming van geneeskundige luchtvaartuigen van een Partij bij het conflict, geen enkele overeenkomst met een Tegenpartij vereist. Een Partij bij het conflict die in deze gebieden van haar geneeskundige luchtvaartuigen gebruik maakt kan evenwel, met het oog op een grotere veiligheid, een kennisgeving als voorzien in artikel 29 tot de Tegenpartij richten, in het

bijzonder wanneer die luchtvaartuigen vluchten uitvoeren die hen binnen het bereik brengen van grond-lucht-wapensystemen van de Tegenpartij.

Artikel 26 - Geneeskundige luchtvaartuigen in contactzones of soortgelijke zones

In die delen van de contactzone die door bevriende strijdkrachten feitelijk worden beheerst en in het luchtruim daarboven, en in die gebieden die niet door een bepaalde Partij feitelijk worden beheerst en in het luchtruim daarboven, kan de bescherming van de geneeskundige luchtvaartuigen slechts volkomen doeltreffend plaatsvinden krachtens een voorafgaand akkoord tussen de bevoegde militaire autoriteiten van de Partijen bij het conflict, als voorzien in artikel 29. Ofschoon bij afwezigheid van een dergelijk akkoord de geneeskundige luchtvaartuigen hun werkzaamheden op eigen risico verrichten, moeten zij worden ontzien wanneer zij als zodanig zijn herkend.

'Contactzone' betekent: ieder landgebied waar de vooruitgeschoven onderdelen van de tegenover elkaar staand strijdkrachten in contact zijn, in het bijzonder waar zij zijn blootgesteld aan rechtstreeks vuur vanaf de grond.

Artikel 27 - Geneeskundige luchtvaartuigen in gebieden die worden beheerst door een Tegenpartij

De geneeskundige luchtvaartuigen van een Partij bij het conflict blijven beschermd, wanneer zij over land- of zeegebieden vliegen, die door een Tegenpartij feitelijk worden beheerst, mits van de bevoegde autoriteit van die Tegenpartij van tevoren toestemming voor die vluchten is verkregen. Een geneeskundig luchtvaartuig dat over een gebied vliegt dat door een Tegenpartij feitelijk wordt beheerst, zonder de in de eerste paragraaf voorziene toestemming of in afwijking van de voorwaarden, verbonden aan een dergelijke toestemming hetzij door een navigatiefout of ten gevolge van een noodtoestand die de veiligheid van de vlucht in gevaar brengt, dient alles in het werk te stellen om zich te identificeren en de Tegenpartij van de omstandigheden in kennis te stellen. Zodra een zodanig geneeskundig luchtvaartuig door de Tegenpartij is herkend, dient die Partij in redelijkheid alles in het werk te stellen om het bevel tot landen of tot het neerstrijken op het water, als bedoeld in artikel 30, te geven, of om andere maatregelen ter beveiliging van haar eigen belangen te nemen, en in beide gevallen het luchtvaartuig tijd te geven aan dat bevel te voldoen of zich naar die maatregelen te gedragen, alvorens tot een aanval tegen het luchtvaartuig over te gaan.

Artikel 28 - Beperkingen op het gebruik van geneeskundige luchtvaartuigen

Het is de Partijen bij het conflict verboden hun geneeskundige luchtvaartuigen te gebruiken om enig militair voordeel over een Tegenpartij te behalen. De aanwezigheid van geneeskundige luchtvaartuigen mag niet worden gebruikt om te trachten militaire objectieven voor aanvallen te vrijwaren.

De geneeskundige luchtvaartuigen mogen niet worden gebruikt om militaire inlichtingen te verzamelen of over te brengen, en mogen geen enkele uitrusting, voor die doeleinden bestemd, vervoeren. Het is hun verboden personen of lading te veroveren, die niet vallen onder de definitie, opgenomen in artikel 8, letter f). Het vervoer aan boord van de persoonlijke bezittingen van de inzittenden of van materieel, uitsluitend bestemd om de navigatie, de communicatie of de identificatie te vergemakkelijken, wordt niet als verboden beschouwd.

De geneeskundige luchtvaartuigen mogen geen wapens vervoeren, behalve draagbare wapens en munitie die van de gewonden, zieken en schipbreukelingen aan boord zijn afgenomen en nog niet aan de bevoegde dienst zijn afgeleverd, en die lichte persoonlijke wapens die nodig zijn om het geneeskundig personeel aan boord in staat te stellen zichzelf en de gewonden, zieken en schipbreukelingen met de zorg waarvoor het is belast, te verdedigen.

De geneeskundige luchtvaartuigen mogen, wanneer zij de vluchten, bedoeld in de artikelen 26 en 27, niet worden gebruikt om naar gewonden, zieken en schipbreukelingen te zoeken, zonder dat daarover een voorafgaand akkoord met de Tegenpartij is bereikt.

Artikel 29 - Kennisgevingen en afspraken inzake geneeskundige luchtvaartuigen

De kennisgevingen krachtens artikel 25, of de verzoeken om voorafgaand akkoord krachtens de artikelen 26, 27, 28, vierde paragraaf, of 31, moeten het aantal geneeskundige luchtvaartuigen dat men voornemens is te gebruiken, het vluchtplan en de middelen ter identificatie aangeven en worden geacht in te houden, dat elke vlucht zal worden uitgevoerd met inachtneming van artikel 28.

Een Partij die een kennisgeving gedaan krachtens artikel 25 ontvangt, moet de ontvangst van die kennisgeving onmiddellijk bevestigen.

Een Partij die een verzoek om voorafgaand akkoord krachtens de artikelen 26, 27, 28, vierde paragraaf, of 31 ontvangt, moet de verzoekende Partij zo snel mogelijk: mededelen dat het verzoek is ingewilligd, mededelen dat het verzoek is geweigerd, of een redelijk tegenvoorstel met betrekking tot het verzoek doen. Zij kan eveneens een verbod of een beperking van andere vluchten in het gebied gedurende de desbetreffende periode voorstellen. Indien de Partij die het verzoek heeft gedaan de tegenvoorstellen aanvaardt, stelt zij de andere Partij van de aanvaarding in kennis.

De Partijen moeten de nodige maatregelen nemen om te verzekeren dat de kennisgevingen snel kunnen worden gedaan en de afspraken snel kunnen worden bereikt.

De Partijen moeten eveneens de nodige maatregelen nemen om hetgeen die kennisgevingen en die afspraken behelzen snel aan de betrokken militaire formaties bekend te maken en moeten die formaties inlichtingen verstrekken inzake de middelen ter identificatie die door de desbetreffende geneeskundige luchtvaartuigen zullen worden gebruikt.

Artikel 30 - Landen en inspectie van geneeskundige luchtvaartuigen

Geneeskundige luchtvaartuigen die vliegen boven gebieden die feitelijk worden beheerst door een Tegenpartij, of boven gebieden die niet duidelijk door een bepaalde Partij feitelijk worden beheerst, kunnen gesommeerd worden te landen naar gelang van de omstandigheden op het land of op het water, ten einde inspectie overeenkomstig de navolgende paragrafen mogelijk te maken. De geneeskundige luchtvaartuigen moeten iedere zodanige sommatie opvolgen.

Indien een dergelijk luchtvaartuig landt of op het water neerstrijkt, hetzij op sommatie of om andere redenen, mag het uitsluitend aan inspectie worden onderworpen ter vaststelling van de zaken, vermeld in de derde en vierde paragraaf. Iedere zodanige inspectie moet onverwijld worden aangevangen en snel worden uitgevoerd. De inspecterende Partij mag niet verlangen dat de gewonden en zieken uit het vliegtuig worden verwijderd, tenzij verwijdering noodzakelijk is voor de inspectie. Die Partij moet er in ieder geval voor zorg dragen dat de toestand van de gewonden en zieken niet nadelig door de inspectie of de verwijdering wordt beïnvloed.

Indien de inspectie aantoont dat het luchtvaartuig: een geneeskundig luchtvaartuig is in de zin van artikel 8 letter j), geen inbreuk maakt op de voorwaarden, omschreven in artikel 28, en indien een voorafgaand akkoord is vereist, niet heeft gevlogen zonder, of in strijd met dit akkoord, moet aan het luchtvaartuig en aan de inzittenden die behoren tot de Tegenpartij of tot een neutrale Staat of een andere Staat die geen Partij is bij het conflict, worden toegestaan de vlucht zonder opont-houd voort te zetten.

Indien de inspectie aantoont dat het luchtvaartuig: geen geneeskundig luchtvaartuig is in de zin van artikel 8 letter j), inbreuk maakt op de voorwaarden omschreven in artikel 28, of, indien een voorafgaand akkoord is vereist, heeft gevlogen zonder of in strijd met dit akkoord, kan dit luchtvaartuig in beslag worden genomen. De inzittenden dienen te worden behandeld overeenkomstig de desbetreffende bepalingen van de Verdragen en dit Protocol. Ieder in beslag genomen luchtvaartuig dat was

aangewezen als permanent geneeskundig luchtvaartuig mag daarna uitsluitend als geneeskundig luchtvaartuig worden gebruikt.

Artikel 31 - Neutrale Staten of andere Staten die geen Partij zijn bij het conflict

Geneeskundige luchtvaartuigen mogen, behalve krachtens een voorafgaand akkoord niet vliegen over het grondgebied van een neutrale Staat of een andere Staat die geen Partij is bij het conflict, noch erop landen of neerstrijken op het water ervan. Indien een dergelijk akkoord bestaat, dienen zij evenwel te worden ontzien gedurende hun gehele vlucht en eveneens gedurende een eventuele landing op dat grondgebied. Niettemin moeten zij iedere sommatie tot landen of neerstrijken op het water, naar gelang van de omstandigheden, opvolgen.

Indien een geneeskundig luchtvaartuig, bij afwezigheid van akkoord of in afwijking van de voorwaarden waaronder het akkoord is tot stand gekomen, vliegt over het grondgebied van een neutrale Staat of een andere Staat die geen Partij is bij het conflict, hetzij door een navigatiefout of ten gevolge van een noodtoestand die de veiligheid van de vlucht in gevaar brengt, dient het alles in het werk te stellen om de vlucht te melden en zich te identificeren. Zodra een zodanig geneeskundig luchtvaartuig is herkend, dient die Staat in redelijkheid alles in het werk te stellen om de sommatie tot landen op het land of tot neerstrijken op het water, als bedoeld in artikel 30, eerste paragraaf, te geven, of om andere maatregelen ter beveiliging van zijn eigen belangen te nemen, en in beide gevallen het luchtvaartuig tijd te geven om aan deze sommatie te voldoen of zich naar die maatregelen te gedragen, alvorens tot een aanval tegen het luchtvaartuig over te gaan.

Indien een geneeskundig luchtvaartuig, hetzij krachtens akkoord of in de omstandigheden, vermeld in de tweede paragraaf, landt of neerstrijkt op het water behorend tot het grondgebied van een neutrale Staat of een andere Staat die geen Partij is bij het conflict, hetzij op sommatie of om andere redenen, wordt het luchtvaartuig aan inspectie onderworpen teneinde vast te stellen of het werkelijk een geneeskundig luchtvaartuig is. De inspectie moet onverwijld worden aangevangen en snel worden uitgevoerd. De inspecterende Partij mag niet verlangen dat de gewonden en zieken van de Partij die het luchtvaartuig gebruikt daaruit worden verwijderd, tenzij verwijdering noodzakelijk is voor de inspectie. De inspecterende Partij moet er in ieder geval voor zorg dragen dat de toestand van de gewonden en zieken niet nadelig door de inspectie of de verwijdering wordt beïnvloed. Indien de inspectie aantoont dat het luchtvaartuig werkelijk een geneeskundig luchtvaartuig is, wordt het luchtvaartuig met inzittenden, met uitzondering van degenen die overeenkomstig de regels van het bij gewapende conflicten toepasselijk internationaal recht gevangen dienen te worden gehouden, toegestaan de vlucht te hervatten, en dienen passende maatregelen ten behoeve van de voortzetting van de vlucht te worden genomen. Indien de inspectie aantoont dat het luchtvaartuig geen geneeskundig luchtvaartuig is, wordt het in beslag genomen en worden de inzittenden behandeld overeenkomstig de vierde paragraaf.

De gewonden, zieken en schipbreukelingen die, anders dan tijdelijk met toestemming van de plaatselijke autoriteiten een geneeskundig luchtvaartuig hebben verlaten op het grondgebied van een neutrale Staat of een andere Staat die geen Partij is bij het conflict, worden, tenzij anders tussen die Staat en de Partijen bij het conflict is overeengekomen, door die Staat vastgehouden, indien dit door de regels van het bij gewapende conflicten toepasselijk internationaal recht wordt voorgeschreven, en wel op zodanige wijze dat zij niet opnieuw aan de vijandelikheden kunnen deelnemen. De kosten van behandeling in een ziekenhuis en van internering dienen door de Staat waartoe die personen behoren, te worden gedragen.

De neutrale Staten en de andere Staten die geen Partij zijn bij het conflict moeten alle voorwaarden en beperkingen die zij opleggen aan de vlucht van geneeskundige luchtvaartuigen over, of aan de landing van geneeskundige luchtvaartuigen op hun grondgebied, gelijkelijk op alle Partijen bij het conflict toepassen.

Afdeling III - Vermisten en doden

Artikel 32 - Algemeen beginsel

Bij de uitvoering van deze Afdeling, zullen de werkzaamheden van de Hoge Verdragsluitende Partijen, de Partijen bij het conflict en de internationale humanitaire organisaties, vermeld in de Verdragen en dit Protocol, voornamelijk worden ingegeven door het recht van families kennis te nemen van het lot van verwanten.

Artikel 33 - Vermisten

Zodra de omstandigheden zulks toelaten, en uiterlijk onmiddellijk na het einde van de daadwerkelijke vijandelijkheden, dient iedere Partij bij het conflict naar de personen die door een Tegenpartij als vermist zijn opgegeven te zoeken. Die Partij dient alle ter zake dienende gegevens betreffende die personen door te geven teneinde het zoeken te vergemakkelijken.

Teneinde het verzamelen van gegevens ingevolge de vorige paragraaf te vergemakkelijken, dient iedere Partij met betrekking tot personen die niet krachtens de Verdragen en het Protocol gunstiger mochten worden behandeld: de gegevens te registreren omschreven in artikel 138 van het Vierde Verdrag, betreffende de personen die langer dan twee weken gevangen zijn gehouden, gevangenisstraf hebben ondergaan of op andere wijze van hun vrijheid zijn beroofd ten gevolge van vijandelijkheden of van een bezetting, of die tijdens hun gevangenschap zijn overleden; het zoeken naar en het registreren van gegevens omtrent die personen zoveel mogelijk te vergemakkelijken en zo nodig zelf te verrichten, indien deze in andere omstandigheden ten gevolge van vijandelijkheden of van bezetting zijn overleden.

Gegevens betreffende personen die ingevolge de eerste paragraaf als vermist zijn opgegeven en de verzoeken om dergelijke gegevens dienen te worden doorgegeven, hetzij rechtstreeks of door tussenkomst van de beschermende Mogendheid, het Centrale Opsporingsbureau van het Internationale Comité van het Rode Kruis of nationale Rode Kruis (Rode Halve Maan, Rode Leeuw en Zon) verenigingen. Wanneer de gegevens niet via het Internationale Comité van het Rode Kruis en het Centrale Opsporingsbureau daarvan worden doorgegeven, dient iedere Partij bij het conflict er zorg voor te dragen, dat die gegevens tevens aan het Centrale Opsporingsbureau worden verstrekt.

De Partijen bij het conflict dienen ernaar te streven, tot overeenstemming te geraken over regelingen, waardoor het voor ploegen mogelijk wordt naar doden te zoeken, deze te identificeren en uit gebieden waar gevechten hebben plaatsgevonden weg te halen, met inbegrip van regelingen waardoor het, indien wenselijk, mogelijk wordt gemaakt dat die ploegen worden vergezeld door personeel van de Tegenpartij wanneer zij hun taak vervullen in gebieden die onder de controle staan van de Tegenpartij. Het personeel van die ploegen dient, wanneer het uitsluitend de genoemde functie vervult, te worden ontzien en beschermd.

Artikel 34 - Stoffelijke overschotten

Het stoffelijk overschot van personen die zijn overleden door oorzaken verband houdend met een bezetting, of die zijn overleden tijdens gevangenschap voortkomend uit een bezetting of uit vijandelijkheden, alsook het stoffelijk overschot van personen die geen onderdaan zijn van het land waar zij zijn overleden ten gevolge van vijandelijkheden, dienen te worden ontzien, en het graf van alle zodanige personen dient te worden ontzien, onderhouden en aangeduid, als bepaald in artikel 130 van het Vierde Verdrag, wanneer het stoffelijk overschot of graf geen gunstige behandeling krachtens de Verdragen en dit Protocol mocht ontvangen.

Zodra de omstandigheden en de betrekkingen tussen de Tegenpartijen dat toelaten, moeten de Hoge Verdragsluitende Partijen op wiens grondgebied graven zijn gelegen van personen die ten gevolge van vijandelijkheden of tijdens een bezetting of gevangenschap zijn overleden of, in voorkomende

gevallen, andere plaatsen waar zich stoffelijke overschotten van zodanige personen bevinden, overeenkomsten sluiten teneinde:

- de toegang tot de graven te vergemakkelijken voor de familieleden van de overledenen en de vertegenwoordigers van de officiële diensten voor gravenregistratie en de regelingen van praktische aard voor die toegang vast te stellen;
- bestendig de bescherming en het onderhoud van deze graven te verzekeren;
- de terugkeer te vergemakkelijken van het stoffelijk overschot en de persoonlijke bezittingen van de overledenen naar het land van herkomst, op verzoek van dat land of op verzoek van de naaste familieleden tenzij het bedoelde land daartegen bezwaar maakt.

Indien geen overeenkomsten als voorzien in de tweede paragraaf letters b) of c) zijn gesloten en indien het land van herkomst van deze overledenen niet bereid is op zijn kosten voor het onderhoud van die graven zorg te dragen, kan de Hoge Verdragsluitende Partij op wiens grondgebied de graven zijn gelegen aanbieden, maatregelen te treffen ter vergemakkelijking van de terugkeer van de stoffelijke overschotten van de overledenen naar het land van herkomst. Indien een dergelijk aanbod niet wordt aanvaard, kan de Hoge Verdragsluitende Partij na verloop van vijf jaar, te rekenen vanaf de dag van het aanbod en na kennisgeving aan het land van herkomst, de voorschriften neergelegd in haar eigen wetgeving met betrekking tot begraafplaatsen en graven, toepassen.

Het is een Hoge Verdragsluitende Partij op wiens grondgebied de graven bedoeld in dit artikel zijn gelegen slechts toegestaan de stoffelijke overschotten op te graven: overeenkomstig de voorwaarden bepaald bij de paragrafen 2.c) en 3 of, wanneer opgraving dwingend is geboden door het algemeen belang waaronder begrepen geneeskundige noodzaak en noodzaak verband houdend met een opsporing, in welk geval de Hoge Verdragsluitende Partij te allen tijde de stoffelijke overschotten dient te ontzien en het land van herkomst in kennis dient te stellen van haar voornemen de stoffelijke overschotten op te graven, waarbij zij bijzonderheden betreffende de voorgenomen plaats van herbegrafenis dient te vermelden.

Titel III - Methoden en middelen van oorlogvoering - status van strijder en van krijgsgevangene

Afdeling I - Methoden en middelen van oorlogvoering

Artikel 35 - Grondregels

In geen enkel gewapend conflict is het recht van de Partijen bij het conflict ten aanzien van de keuze van de methoden of middelen van oorlogvoering onbegrensd.

Het is verboden wapens, projectielen en stoffen alsmede methoden van oorlogvoering te gebruiken die naar hun aard overbodig letsel of onnodig leed veroorzaken.

Het is verboden methoden of middelen van oorlogvoering te gebruiken, bestemd om omvangrijke, langdurige en ernstige schade aan het natuurlijk milieu toe te brengen, of die dergelijke schade, naar kan worden verwacht, zullen meebrengen.

Artikel 36 - Nieuwe wapens

Op een Hoge Verdragsluitende Partij rust bij de studie, ontwikkeling, aanschaf of invoering van een nieuw wapen, een nieuw middel of een nieuwe methode van oorlogvoering de verplichting vast te stellen of het gebruik daarvan, in bepaalde of in alle omstandigheden, door dit Protocol of door enige andere regel van het ten aanzien van de Hoge Verdragsluitende Partij toepasselijk internationaal recht is verboden.

Artikel 37 - Verbod van perfide handelingen

Het is verboden een tegenstander te doden, te verwonden of gevangen te nemen door middel van perfide handelingen. Gedragingen die het vertrouwen wekken bij een tegenstander teneinde deze te doen geloven dat hij gerechtigd is op bescherming krachtens de regels van het internationale recht toepasselijk ingeval van gewapende conflicten of dat hij verplicht is zodanige bescherming te verlenen met de bedoeling dat vertrouwen te misbruiken, zijn perfide handelingen. Voorbeelden van perfide handelingen zijn:

- het voorwenden van het voornemen tot onderhandelen onder de parlementaire vlag of het voorwenden van overgave;
- het voorwenden uitgeschakeld te zijn door verwondingen of ziekte;
- het voorwenden van het bezit van status van burger of niet-strijder;
- het voorwenden van het bezit van een beschermde positie door het gebruik van tekens, kentekens of uniformen van de Verenigde Naties, van neutrale Staten of van andere Staten die geen Partij zijn bij het conflict.

Krijgslisten zijn niet verboden. Dergelijke listen zijn gedragingen die zijn bedoeld om een tegenstander te misleiden of hem er toe te bewegen roekeloos te handelen, maar die geen regels van het internationale recht toepasselijk in geval van gewapend conflict schenden en die niet verraderlijk zijn doordat niet wordt getracht het vertrouwen van een tegenstander te wekken met betrekking tot bescherming krachtens dat recht. Voorbeelden van krijgslisten zijn: het gebruik van camouflage, lokmiddelen, schijnoperaties en onjuiste inlichtingen.

Artikel 38 - Erkende kentekens

Het is verboden onrechtmatig gebruik te maken van het kenteken van het Rode Kruis, de Rode Halve Maan of de Rode Leeuw en Zon, of van andere kentekens, tekens of seinen, als voorzien in de Verdragen of dit Protocol. Het is eveneens verboden in een gewapend conflict opzettelijk misbruik te maken van andere internationaal erkende beschermende kentekens, tekens, of seinen, daaronder begrepen de parlementaire vlag en het beschermend kenteken van culturele goederen.

Het is verboden gebruik te maken van het kenteken van de Verenigde Naties, behalve wanneer het gebruik door die Organisatie is toegestaan.

Artikel 39 - Nationaliteitskenteken

Het is verboden in een gewapend conflict gebruik te maken van de vlaggen of militaire kentekens, onderscheidingstekens of uniformen van neutrale Staten of andere Staten die geen Partij zijn bij het conflict.

Het is verboden gebruik te maken van de vlaggen of militaire kentekens, onderscheidingstekens of uniformen van de Tegenpartijen tijdens aanvallen of met het oogmerk militaire operaties te dekken, te begunstigen, te beschermen of te belemmeren.

Geen enkele bepaling van dit artikel of van artikel 37, eerste paragraaf, d) vormt een aantasting van de bestaande, algemeen erkende regels van het internationaal recht, toepasselijk in geval van spionage of het gebruik van vlaggen tijdens gewapende conflicten op zee.

Artikel 40 - Kwartier

Het is verboden het bevel te geven dat niemand mag overleven, een tegenstander daarmee te dreigen of op die grondslag de vijandelijkheden te voeren.

Artikel 41 - Bescherming van een vijand buiten gevecht

Een persoon die naar wordt onderkend, of in de gegeven omstandigheden zou moeten worden onderkend, buiten gevecht verkeert, mag niet het voorwerp van een aanval worden.

Een persoon verkeert buiten gevecht indien:

- hij zich in de macht van een Tegenpartij bevindt,
- hij duidelijk het voornemen te kennen geeft zich over te geven,
- of
hij het bewustzijn heeft verloren of op andere wijze door verwondingen of ziekte is uitgeschakeld, en daarom niet in staat is zich te verdedigen, mits hij zich in alle genoemde gevallen onthoudt van iedere vijandelijke handeling en niet tracht te ontvluchten.

Wanneer personen die aanspraak kunnen maken op bescherming als krijgsgevangene, in handen van een Tegenpartij zijn gevallen onder ongebruikelijke gevechtsumstandigheden die hun evacuatie, als geregeld bij Titel III, Afdeling I, van het Derde Verdrag verhinderen, dienen zij te worden vrijgelaten en dienen alle voorzorgen die praktisch uitvoerbaar zijn te worden getroffen om hun veiligheid te waarborgen.

Artikel 42 - Inzittenden van luchtvaartuigen

Niemand die met een parachute uit een vliegtuig in nood springt, mag gedurende zijn neerdaling het voorwerp van een aanval worden gemaakt.

Aan een persoon die met een parachute uit een vliegtuig in nood is gesprongen dient, zodra hij bij zijn landing terechtkomt op gebied dat onder controle is van een Tegenpartij de gelegenheid te worden geboden zich over te geven, voordat hij het voorwerp van een aanval wordt, tenzij het duidelijk is dat hij een vijandelijke handeling verricht.

Luchtlandingstroepen worden niet door dit artikel beschermd.

Afdeling II - De status van strijder en van krijgsgevangene

Artikel 43 - De strijdkrachten

De strijdkrachten van een Partij bij het conflict bestaan uit alle georganiseerde strijdkrachten, groepen en eenheden die onder een bevel staan dat tegenover die Partij verantwoordelijk is voor het gedrag van zijn ondergeschikten, zelfs indien die Partij wordt vertegenwoordigd door een niet door een Tegenpartij erkende regering of autoriteit. Deze strijdkrachten dienen te zijn onderworpen aan een intern krijgstuuchtelijk systeem, dat onder andere de nakoming van de regels van het internationaal recht, toepasselijk in geval van gewapende conflicten, dient te verzekeren.

De leden van de strijdkrachten van een Partij bij het conflict, andere dan het geneeskundig of geestelijk personeel op wie artikel 33 van het Derde Verdrag betrekking heeft, zijn strijders en hebben derhalve het recht om rechtstreeks aan de vijandelikheden deel te nemen.

Wanneer een Partij bij het conflict een paramilitaire organisatie of een gewapende dienst belast met politietaken, in zijn strijdkrachten opneemt, moet zij de andere Partijen bij het conflict daarvan in kennis stellen.

Artikel 44 - Strijders en krijgsgevangenen

Iedere strijder, als omschreven in artikel 43 die in handen van een Tegenpartij valt wordt als krijgsgevangene beschouwd.

Hoewel alle strijders gehouden zijn de regels van het internationaal recht toepasselijk in geval van gewapende conflicten, te eerbiedigen, zullen de schendingen van deze regels een strijder het recht niet ontnemen te worden beschouwd als strijder, of, indien hij in handen van een Tegenpartij valt, te

worden beschouwd als krijgsgevangene, behalve in de gevallen voorzien door paragrafen 3 en 4. Ter bevordering van een bescherming van de burgerbevolking tegen de gevolgen van de vijandelijkheden zijn de strijders verplicht zich van de burgerbevolking te onderscheiden wanneer zij een aanval of een militaire operatie ter voorbereiding van een aanval uitvoeren. Gelet evenwel op het feit dat er zich in een gewapend conflict situaties voordoen waarin het een gewapende strijder door de aard van de vijandelijkheden niet mogelijk is zich van de burgerbevolking te onderscheiden, behoudt deze zijn status van strijder mits hij in zulke situaties zijn wapens openlijk draagt: gedurende ieder militair treffen, en gedurende de tijd dat hij zichtbaar is voor de Tegenpartij terwijl hij deelneemt aan een militaire ontplooiing die voorafgaat aan het inzetten van een aanval waaraan hij moet deelnemen. Handelingen die voldoen aan de in deze paragraaf neergelegde vereisten worden niet als perfide handelingen in de zin van artikel 37, eerste paragraaf, letter c) beschouwd.

Een strijder die in handen van een Tegenpartij valt terwijl hij niet aan de vereisten vervat in de tweede zin van de derde paragraaf voldoet, verliest het recht om als krijgsgevangene te worden beschouwd, maar hem dient niettemin bescherming te worden verleend die in alle opzichten gelijkwaardig is aan die welke het Derde Verdrag en dit Protocol aan krijgsgevangenen toekennen. Deze bescherming omvat mede bescherming die gelijkwaardig moet zijn aan die welke het Derde Verdrag aan krijgsgevangenen toekent ingeval een zodanige persoon wordt berecht en gestraft voor enig strafbaar feit dat hij heeft begaan.

Geen enkele strijder die in handen van een Tegenpartij valt, zonder dat hij op dat moment deelneemt aan een aanval of militaire operatie ter voorbereiding van een aanval, verliest uit hoofde van zijn voorafgaande activiteiten het recht als strijder en als krijgsgevangene te worden beschouwd.

Dit artikel laat onverlet het recht van enige persoon om krachtens artikel 4 van het Derde Verdrag als krijgsgevangene te worden beschouwd.

Dit artikel heeft niet tot doel verandering te brengen in de algemeen aanvaarde statenpraktijk met betrekking tot het dragen van het uniform door de strijders die behoren tot de geregelde geüniformeerde gewapende eenheden van een Partij bij het conflict.

Naast de categorieën personen, vermeld in de artikelen 13 van het Eerste en het Tweede Verdrag, kunnen alle leden van de strijdkrachten van een Partij bij het conflict, als omschreven in artikel 43 van dit Protocol, aanspraak maken op bescherming krachtens die Verdragen, indien zij gewond of ziek zijn, of, in het geval van het Tweede Verdrag, op zee of in andere wateren schipbreuk hebben geleden.

Artikel 45 - Bescherming van de personen die aan de vijandelijkheden hebben deelgenomen

Een persoon die aan vijandelijkheden deelneemt en in handen van een Tegenpartij valt, wordt geacht krijgsgevangen te zijn en dient derhalve door het Derde Verdrag te worden beschermd, indien hij de status van krijgsgevangene inroept of indien blijkt dat hij aanspraak op een zodanige status heeft of indien de Partij waartoe hij behoort een zodanige status te zijnen gunste inroept door middel van een kennisgeving aan de gevangenhoudende of aan de beschermende Mogendheid. Indien er enige twijfel mocht rijzen over de vraag of een zodanige persoon aanspraak op de status van krijgsgevangene heeft, dient hij die status te behouden en derhalve door het Derde Verdrag en dit Protocol te worden beschermd, totdat zijn status door een bevoegde rechterlijke instantie is vastgesteld.

Indien een persoon die in handen van een Tegenpartij is gevallen, niet als krijgsgevangene wordt vastgehouden, en door die Partij zal worden berecht wegens een strafbaar feit, verband houdende met de vijandelijkheden, dient hij het recht te hebben om zijn aanspraak op de status van krijgsgevangene voor een rechterlijke instantie geldend te maken en een uitspraak betreffende die kwestie te verkrijgen. Steeds wanneer dat krachtens de toepasselijke procesregels mogelijk is, dient die uitspraak te worden gedaan voorafgaand aan het proces met betrekking tot het strafbaar feit. De vertegenwoordigers van de beschermende Mogendheid hebben het recht het proces waarin betreffende de bovenbedoelde kwestie uitspraak wordt gedaan bij te wonen, behalve in uitzonderlijke gevallen waarin het proces in het belang van de veiligheid van de Staat achter gesloten deuren wordt gevoerd. In een dergelijk geval moet de gevangenhoudende Mogendheid de beschermende Mogendheid daarvan in

kennis stellen.

Ieder die heeft deelgenomen aan vijandelijkheden die geen aanspraak heeft op de status van krijgsgevangene en die geen gunstiger behandeling krachtens het Vierde Verdrag geniet, dient te allen tijde het recht te hebben op de bescherming, verleend door artikel 75 van dit Protocol. In bezet gebied heeft iedere zodanige persoon, niettegenstaande het bepaalde in artikel 5 van het Vierde Verdrag, eveneens aanspraak op het recht van communicatie krachtens dat Verdrag, behalve wanneer hij als spion wordt vastgehouden.

Artikel 46 - Spionnen

Niettegenstaande enige andere bepaling van de Verdragen of dit Protocol heeft een lid van de strijdkrachten van een Partij bij het conflict die in handen van een Tegenpartij valt terwijl hij spionage bedrijft, geen recht op de status van krijgsgevangene en kan als spion worden behandeld.

Een lid van de strijdkrachten van een Partij bij het conflict die ten behoeve van die Partij en op gebied dat onder controle is van een Tegenpartij, inlichtingen verzamelt of tracht te verzamelen, wordt niet geacht spionage te bedrijven indien hij, terwijl hij zodanige handelingen verricht, het uniform draagt van de strijdkrachten waartoe hij behoort.

Een lid van de strijdkrachten van een Partij bij het conflict, die inwoner is van een door een Tegenpartij bezet gebied en die, ten behoeve van de Partij waartoe hij behoort inlichtingen van militair belang binnen dat grondgebied verzamelt of tracht te verzamelen, wordt niet geacht spionage te bedrijven, tenzij hij zulks onder valse voorwendsels of opzettelijk op heimelijke wijze doet. Bovendien verliest zo'n inwoner zijn recht op de status van krijgsgevangene niet en mag niet als spion worden behandeld, tenzij hij wordt gevat terwijl hij spionage bedrijft.

Een lid van de strijdkrachten van een Partij bij het conflict, die een inwoner is van door een Tegenpartij bezet gebied en die op dat gebied spionage heeft bedreven, verliest zijn recht op de status van krijgsgevangene niet en mag niet worden behandeld als spion, tenzij hij wordt gevat voordat hij zich weer bij de strijdkrachten waartoe hij behoort heeft gevoegd.

Artikel 47 - Huurlingen

Een huurling heeft niet het recht op de status van strijder of van krijgsgevangene.

Een huurling is iedere persoon:

- die plaatselijk of in het buitenland speciaal is aangeworven om te vechten in een gewapend conflict;
- die daadwerkelijk en rechtstreeks deelneemt aan de vijandelijkheden;
- die voornamelijk door het verlangen naar persoonlijk voordeel wordt gedreven aan de vijandelijkheden deel te nemen en aan wie daadwerkelijk door of vanwege een Partij bij het conflict een materiële vergoeding is beloofd die de aan strijders van gelijke rang en functie van de strijdkrachten van die Partij beloofde of betaalde vergoeding aanzienlijk te boven gaat;
- die geen onderdaan is van een Partij bij het conflict, noch inwoner van een gebied dat onder controle is van een Partij bij het conflict;
- die geen lid is van de strijdkrachten van een Partij bij het conflict, en;
- die niet door een Staat die geen Partij is bij het conflict met een officiële opdracht, als lid van de strijdkrachten van die Staat, is uitgezonden.

Titel IV - Burgerbevolking

Afdeling I - Algemene bescherming tegen de gevolgen van de vijandelijkheden

Hoofdstuk I - Grondregel en toepassingsveld

Artikel 48 - Grondregel

Ten einde te verzekeren dat de burgerbevolking en de goederen van burgerlijke aard worden ontzien en beschermd, dienen de Partijen bij het conflict te allen tijde het onderscheid te maken tussen de burgerbevolking en de strijders en tussen de goederen van burgerlijke aard en de militaire objectieven en dienen zij derhalve hun operaties uitsluitend tegen militaire objectieven te richten.

Artikel 49 - Definitie van aanvallen en toepassingsveld

'Aanvallen' betekent: daden van geweld gericht tegen de tegenstander, hetzij offensieve, hetzij defensieve.

De bepalingen van dit Protocol met betrekking tot aanvallen zijn van toepassing op alle aanvallen, op welk grondgebied ook uitgevoerd, met inbegrip van het nationaal grondgebied dat aan een Partij bij het conflict toebehoort maar door de Tegenpartij onder controle wordt gehouden.

De bepalingen van deze afdeling zijn van toepassing op alle krijgsverrichtingen te land, in de lucht of ter zee, die de burgerbevolking, de individuele burgers of goederen van burgerlijke aard te land kunnen treffen. Ze zijn voorts van toepassing op alle aanvallen vanuit de zee of de lucht op objectieven op het land, maar laten overigens de regels van het internationaal recht van toepassing bij gewapende conflicten ter zee of in de lucht, onverlet.

De bepalingen van deze afdeling vormen een aanvulling op de regels betreffende de humanitaire bescherming, neergelegd in het Vierde Verdrag, in het bijzonder Titel II daarvan en in andere voor de Hoge Verdragsluitende Partijen bindende internationale overeenkomsten, evenals op andere regels van het internationaal recht betreffende de bescherming van burgers en goederen van burgerlijke aard te land, ter zee of in de lucht tegen de gevolgen van vijandelijkheden.

Hoofdstuk II - Burgers en burgerbevolking

Artikel 50 - Definitie van burgers en burgerbevolking

Burger is ieder die niet behoort tot één van de categorieën personen, bedoeld in artikel 4, letter A, 1, 2, 3 en 6 van het Derde Verdrag en in artikel 43 van dit Protocol. Bij twijfel of iemand burger is, wordt hij als burger beschouwd.

De burgerbevolking omvat alle personen die burger zijn.

De aanwezigheid onder de burgerbevolking van enkelingen die niet onder de definitie van burger vallen, ontnemt haar de civiele hoedanigheid niet.

Artikel 51 - Bescherming van de burgerbevolking

De burgerbevolking en de burgers genieten algemene bescherming tegen uit militaire operaties voortvloeiende gevaren. Om deze bescherming te verwezenlijken dienen de volgende regels, die een aanvulling vormen op de andere van toepassing zijnde regels van het internationaal recht, onder alle omstandigheden in acht te worden genomen.

Noch de burgerbevolking als zodanig, noch de burgers mogen het voorwerp van een aanval vormen. Daden van geweld of bedreiging met geweld, waarvan het belangrijkste oogmerk is de burgerbevolking angst aan te jagen, zijn verboden.

De burgers genieten de in deze afdeling verleende bescherming, behalve indien en zolang zij rechtstreeks aan de vijandelijkheden deelnemen.

Niet-onderscheidende aanvallen zijn verboden. Niet-onderscheidende aanvallen zijn:

- aanvallen die niet op een bepaald militair objectief zijn gericht;
- aanvallen waarbij gebruik wordt gemaakt van strijdmiddelen of –methoden die niet op een bepaald militair objectief kunnen worden gericht;

- of aanvallen waarbij gebruik wordt gemaakt van strijdmiddelen of –methoden waarvan de gevolgen niet kunnen worden beperkt zoals dit Protocol vereist;
- en die derhalve in alle genoemde gevallen van aard zijn om zonder onderscheid militaire objectieven en burgers of goederen van burgerlijke aard te treffen.

De volgende soorten aanvallen dienen onder andere als niet-onderscheidend te worden beschouwd:

- aanvallen door middel van een bombardement, met welke middelen of methoden dan ook, waarbij een aantal duidelijk gescheiden en als zodanig te onderscheiden militaire objectieven, gelegen in een stad, dorp of elke andere streek waarin zich een vergelijkbare concentratie burgers of goederen van burgerlijke aard bevindt, worden aangemerkt als één enkel militair objectief;
- aanvallen die, naar kan worden verwacht bijkomend verlies van mensenlevens onder de burgerbevolking, verwonding van burgers, schade aan goederen van burgerlijke aard of een combinatie daarvan ten gevolge zullen hebben, in een mate die buitensporig zou zijn in verhouding tot het verwachte tastbare en rechtstreekse militaire voordeel.

Aanvallen op de burgerbevolking of burgers bij wijze van represaille zijn verboden.

De aanwezigheid of de bewegingen van de burgerbevolking of van burgers mogen niet worden gebruikt om bepaalde plaatsen of gebieden te vrijwaren voor militaire operaties, in het bijzonder niet wanneer daarbij wordt getracht militaire objectieven tegen aanvallen af te schermen of militaire operaties te dekken, te begunstigen of te belemmeren. De Partijen bij het conflict mogen de bewegingen van de burgerbevolking of de burgers niet in een bepaalde richting leiden ten einde te trachten militaire objectieven tegen aanvallen af te schermen of militaire operaties te dekken.

Geen enkele overtreding van deze verboden ontslaat de Partijen bij het conflict van hun juridische verplichtingen met betrekking tot de burgerbevolking en de burgers, daaronder begrepen de verplichting om de in artikel 57 voorziene voorzorgsmaatregelen te treffen.

Hoofdstuk III - Goederen van burgerlijke aard

Artikel 52 - Algemene bescherming van de goederen van burgerlijke aard

Goederen van burgerlijke aard mogen niet het voorwerp van een aanval worden en tegen die goederen mogen geen represailles worden genomen. Goederen van burgerlijke aard zijn alle goederen die geen militaire objectieven zijn, als omschreven in de tweede paragraaf.

Aanvallen dienen strikt tot militaire objectieven te worden beperkt. Voor zover het goederen betreft, zijn militaire objectieven beperkt tot die goederen die naar hun aard, ligging, bestemming of gebruik een daadwerkelijke bijdrage tot de krijgsverrichtingen leveren en waarvan de gehele of gedeeltelijke vernietiging, verovering of onbruikbaarmaking onder de omstandigheden van dat moment een duidelijk militair voordeel oplevert.

In geval van twijfel of een goed dat gewoonlijk dienst doet voor civiele doeleinden, zoals plaatsen van eredienst, een huis of een ander soort woning of een school, niet wordt gebruikt om een daadwerkelijke bijdrage te leveren aan de krijgsverrichtingen, dient ervan te worden uitgegaan dat het niet voor het laatstgenoemde doel wordt gebruikt.

Artikel 53 - Bescherming van culturele goederen en plaatsen van eredienst

Onverminderd de bepalingen van het Verdrag van Den Haag van 14 mei 1954 inzake de bescherming van culturele goederen in geval van een gewapend conflict en van andere op deze bescherming betrekking hebbende internationale akten is het verboden:

vijandelijke handelingen te verrichten, gericht tegen de historische monumenten, de kunstwerken of plaatsen van eredienst die het culturele of geestelijke erfgoed van de volkeren vormen; dergelijke goederen te gebruiken ter ondersteuning van de militaire inspanning; represailles tegen dergelijke goederen te nemen.

Artikel 54 - Bescherming van de voor het overleven van de burgerbevolking onmisbare goederen

Het uithongeren van burgers is als methode van oorlogvoering verboden.

De volgende daden zijn verboden: het aanvallen, vernietigen, weghalen of onbruikbaar maken van goederen, die voor het overleven van de burgerbevolking onmisbaar zijn, zoals voedingsmiddelen, landbouwgebieden waar voedingsmiddelen worden geproduceerd, oogsten, vee, drinkwaterinstallaties en –voorraden en bevoeiingswerken met het oogmerk om, wegens de waarde welke deze goederen voor het levensonderhoud hebben, de burgerbevolking of de Tegenpartij daarvan te beroven, ongeacht de beweegreden van een dergelijke daad is de burgers uit te hongeren, hen ertoe te bewegen weg te trekken, of welke andere beweegreden ook.

De verboden voorzien in de tweede paragraaf zijn niet van toepassing op de daarin bedoelde goederen die door een Tegenpartij worden gebruikt: uitsluitend voor het levensonderhoud van de leden van haar strijdkrachten, of

indien niet voor het levensonderhoud, dan toch als rechtstreekse ondersteuning van krijgsv verrichtingen, mits evenwel in geen geval handelingen tegen die goederen worden ondernomen, waardoor naar kan worden verwacht voor de burgerbevolking zo weinig voedsel of water zou overblijven dat zij zou verhongeren of worden gedwongen weg te trekken.

Tegen deze goederen mogen geen represailles genomen worden.

Gelet op het levensbelang dat iedere Partij bij het conflict heeft bij de verdediging van haar grondgebied tegen invallen, mag zij binnen dat gebied, voor zover dat door haarzelf onder controle wordt gehouden, van de in de tweede paragraaf voorziene verboden afwijken, wanneer dat wegens dwingende militaire noodzaak is geboden.

Artikel 55 - Bescherming van het natuurlijk milieu

Bij de krijgsv verrichtingen moet erover gewaakt worden, dat het natuurlijk milieu tegen omvangrijke, langdurige en ernstige schade wordt beschermd. Deze bescherming omvat mede het verbod van het gebruik van strijdmiddelen en –methoden die bestemd zijn om zodanige schade aan het natuurlijk milieu aan te brengen dat daardoor de gezondheid of de overleving van de burgerbevolking in gevaar wordt gebracht, of dat dergelijke schade naar kan worden verwacht, zal worden toegebracht.

Aanvallen gericht tegen het natuurlijk milieu bij wijze van represaille zijn verboden.

Artikel 56 - Bescherming van werken en installaties die gevaarlijke krachten bevatten

Werken of installaties die gevaarlijke krachten bevatten, te weten stuwdammen, dijken of kerncentrales, mogen geen voorwerp van een aanval zijn, zelfs niet wanneer zij militaire objectieven zijn indien die aanvallen het vrijkomen van gevaarlijke krachten zouden veroorzaken en daardoor zware verliezen aan mensenlevens onder de burgerbevolking zouden voor gevolg hebben. Andere militaire objectieven gelegen op of in de nabijheid van die werken of installaties, mogen geen voorwerp van aanval zijn indien die aanvallen het vrijkomen van gevaarlijke krachten uit die werken of installaties zouden veroorzaken en daardoor zware verliezen aan mensenlevens onder de burgerbevolking voor gevolg zouden hebben.

De in de eerste paragraaf voorziene bijzondere bescherming tegen aanvallen eindigt:

- wat stuwdammen of dijken betreft, alleen indien deze worden gebruikt voor andere dan hun gebruikelijke bestemming en voor geregelde, aanzienlijke en rechtstreekse ondersteuning van de militaire operaties, en indien die aanvallen het enige praktisch uitvoerbare middel vormen om die ondersteuning te beëindigen;
- wat kerncentrales betreft, alleen indien deze elektrische energie leveren voor geregelde, aanzienlijke en rechtstreekse ondersteuning van de militaire operaties en indien die aanvallen het enige praktisch uitvoerbare middel vormen om die ondersteuning te beëindigen;
- wat de andere militaire objectieven, gelegen op of in de nabijheid van die werken of installaties betreft, alleen indien deze worden gebruikt voor geregelde, aanzienlijke of rechtstreekse ondersteuning van de militaire operaties, en indien die aanvallen het enige praktisch uitvoerbare middel vormen om die ondersteuning te beëindigen.

In alle gevallen kan de burgerbevolking en kunnen de burgers blijvend aanspraak maken op de volledige bescherming, hun door het internationaal recht verleend met inbegrip van de bescherming voortvloeiend uit de in artikel 57 voorziene voorzorgsmaatregelen. Indien de bescherming eindigt en een van de in de eerste paragraaf vermelde werken, installaties of militaire objectieven wordt aangevallen, moeten alle praktisch uitvoerbare maatregelen worden genomen om het vrijkomen van de gevaarlijke krachten te verhinderen.

Het is verboden represailles te nemen tegen de in de eerste paragraaf vermelde werken, installaties of militaire doelen.

De Partijen bij het conflict moeten trachten te vermijden militaire objectieven in de nabijheid van de in de eerste paragraaf vermelde werken of installaties te plaatsen. Niettemin zijn installaties, gebouwd met het uitsluitend doel de beschermde werken of installaties tegen aanvallen te verdedigen, toegestaan en mogen deze zelf geen voorwerp van een aanval zijn, mits zij niet worden gebruikt bij de vijandelijkheden, behalve voor defensieve handelingen die noodzakelijk zijn om aanvallen op beschermde werken of installaties te beantwoorden en mits hun bewapening beperkt is tot wapens die slechts geschikt zijn om een vijandelijke actie tegen de beschermde werken of installaties af te weren. Aan de Hoge Verdragsluitende Partijen en de Partijen bij het conflict wordt dringend verzocht onderling nadere overeenkomsten te sluiten om goederen die gevaarlijke krachten bevatten, aanvullende bescherming te verschaffen.

Ten einde herkenbaarheid van de door dit artikel beschermde goederen te bevorderen, kunnen de Partijen bij het conflict deze voorzien van een bijzonder kenteken, bestaande uit een groep van hel oranje op één as geplaatste cirkels, als aangegeven in artikel 16 van Bijlage I bij dit Protocol. De afwezigheid van een zodanige aanduiding ontheft geen enkele Partij bij het conflict in enig opzicht van haar verplichtingen krachtens dit artikel.

Hoofdstuk IV - Voorzorgsmaatregelen

Artikel 57 - Voorzorgen bij aanvallen

Bij het uitvoeren van militaire operaties moet er voortdurend over worden gewaakt dat de burgerbevolking, de burgers en de goederen van burgerlijke aard worden ontzien.

Met betrekking tot aanvallen dienen de volgende voorzorgen te worden genomen: zij die een aanval voorbereiden of tot een aanval besluiten, dienen:

- al het praktisch uitvoerbare te doen om zich er van te vergewissen, dat de aan te vallen objectieven geen burgers of goederen van burgerlijke aard zijn en geen bijzondere bescherming genieten, maar militaire objectieven vormen in de zin van artikel 52, paragraaf 2 en dat de bepalingen van dit Protocol niet verbieden deze aan te vallen;
- alle praktisch uitvoerbare voorzorgen te nemen bij de keuze van de middelen en methoden van aanval, ten einde bijkomend verlies aan mensenlevens onder de burgerbevolking, verwonding van burgers of schade aan goederen van burgerlijke aard te voorkomen en deze in elk geval tot het uiterste te beperken;

- af te zien van enige aanval die naar kan worden verwacht mede bijkomend verlies van mensenlevens onder de burgerbevolking, verwonding van burgers, schade aan goederen van burgerlijke aard of de combinatie daarvan zal veroorzaken in een mate welke buitensporig zou zijn in verhouding tot het te verwachten tastbare en rechtstreekse militaire voordeel;
- een aanval dient te worden afgelast of opgeschort, wanneer blijkt dat het objectief geen militair objectief is of een bijzondere bescherming geniet, of wanneer blijkt dat de aanval naar kan worden verwacht, mede bijkomend verlies van mensenlevens onder de burgerbevolking, verwonding van burgers of schade aan goederen van burgerlijke aard of een combinatie daarvan zou veroorzaken in een mate welke buitensporig zou zijn in verhouding tot het te verwachten tastbare en rechtstreekse militaire voordeel;
- c) omtrent aanvallen die ook de burgerbevolking zouden kunnen treffen, dient op effectieve wijze vooraf een waarschuwing te worden gegeven, tenzij de omstandigheden dat niet toelaten.

Wanneer een keuze mogelijk is tussen verschillende militaire objectieven om een gelijkwaardig militair voordeel te behalen, dient dat objectief te worden uitgekozen, waarop de aanval, naar kan worden verwacht, het minste gevaar oplevert voor de levens van de burgerbevolking en de goederen van burgerlijke aard.

Bij het uitvoeren van militaire operaties ter zee of in de lucht dient elke Partij bij het conflict alle redelijke voorzorgen te nemen om verlies van mensenlevens onder de burgerbevolking en schade aan goederen van burgerlijke aard te voorkomen, in overeenstemming met de rechten en de plichten krachtens de regels van het internationaal recht, toepasselijk in gewapende conflicten.

Geen enkele bepaling van dit artikel mag worden uitgelegd als machtiging tot enige aanval op de burgerbevolking, de burgers of de goederen van burgerlijke aard.

Artikel 58 - Voorzorgen tegen de gevolgen van aanvallen

De Partijen bij het conflict dienen voor zover dat ook maar enigszins praktisch uitvoerbaar is:

onverminderd het bepaalde in artikel 49 van het Vierde Verdrag, te trachten de burgerbevolking, de burgers en de goederen van burgerlijke aard onder hun gezag uit de nabijheid van militaire objectieven te verwijderen;

te vermijden militaire objectieven in of nabij dichtbevolkte gebieden te plaatsen;

alle andere noodzakelijke voorzorgen te nemen om de burgerbevolking, de burgers en de goederen van burgerlijke aard onder hun gezag tegen de uit militaire operaties voortvloeiende gevaren te beschermen.

Hoofdstuk V - Plaatsen en zones onder speciale bescherming

Artikel 59 - Onverdedigde plaatsen

Het is de Partijen bij het conflict verboden met welke middelen ook, onverdedigde plaatsen aan te vallen.

De ter zake bevoegde autoriteiten van een Partij bij het conflict kunnen iedere bewoonde plaats gelegen in de nabijheid van of in een zone, waar de strijdkrachten in contact zijn en welke gemakkelijk door de Tegenpartij kan worden bezet, tot onverdedigde plaats te verklaren. Een zodanige plaats dient aan de volgende voorwaarden te voldoen:

- alle strijders, evenals de mobiele wapens en de mobiele militaire uitrusting moeten verwijderd zijn;
- vaste militaire installaties mogen niet voor vijandelijke doeleinden worden gebruikt; de autoriteiten en de bevolking mogen geen vijandelijke daden verrichten;
- en er mogen geen activiteiten ter ondersteuning van de militaire operaties worden ondernomen.

De aanwezigheid op die plaats van personen die bijzondere bescherming genieten krachtens de Verdragen en dit Protocol en van politie die de opdracht heeft gekregen om daar te blijven uitsluitend om de orde te handhaven, is niet in strijd met de in de tweede paragraaf vervatte voorwaarden.

De verklaring gedaan krachtens de tweede paragraaf dient te worden gericht tot de Tegenpartij en dient zo precies mogelijk de grenzen van de onverdedigde plaats vast te stellen en te beschrijven. De Partij bij het conflict, tot welke de verklaring gericht is, dient de ontvangst ervan te bevestigen en de plaats als onverdedigde plaats te beschouwen tenzij in feite niet voldaan is aan de in de tweede paragraaf vervatte voorwaarden. In dit geval zal zij de Partij die de verklaring heeft afgelegd, daarvan onverwijld in kennis stellen. Ook indien niet voldaan is aan de in de tweede paragraaf vervatte voorwaarden, blijft de plaats de bescherming genieten die wordt verleend door de andere bepalingen van dit Protocol en de andere regels van het internationaal recht toepasselijk in gewapende conflicten. De Partijen bij het conflict kunnen onderling overeenkomsten afsluiten betreffende het in het leven roepen van onverdedigde plaatsen, ook indien dergelijke plaatsen niet voldoen aan de in de tweede paragraaf vervatte voorwaarden. De overeenkomst dient zo precies mogelijk de grenzen van de onverdedigde plaats te om- en te beschrijven; zo nodig kan zij de bepalingen omtrent de wijze van toezicht inhouden.

De partij die een plaats beheerst, die het voorwerp van een zodanige overeenkomst vormt, dient haar zoveel mogelijk van met de andere Partij overeengekomen kentekens te voorzien; deze kentekens dienen zodanig te worden geplaatst dat zij duidelijk zichtbaar zijn, in het bijzonder bij de omtrek en de grenzen van de plaats en aan de hoofdwegen.

Een plaats verliest haar status van onverdedigde plaats, wanneer zij niet meer voldoet aan de voorwaarden die zijn neergelegd in de tweede paragraaf of in de overeenkomst bedoeld in de vijfde paragraaf. In dergelijk geval blijft de plaats de bescherming genieten die wordt verleend door de andere bepalingen van dit Protocol en de andere regels van het internationaal recht, toepasselijk in gewapende conflicten.

Artikel 60 - Gedemilitariseerde zones

Het is de Partijen bij het conflict verboden hun militaire operaties uit te strekken tot de zones waaraan zij bij overeenkomst de status van gedemilitariseerde zone hebben toegekend, indien die uitbreiding in strijd is met de bepalingen van een zodanige overeenkomst.

De overeenkomst dient uitdrukkelijk te worden aangegaan; zij kan mondeling of schriftelijk worden gesloten, hetzij rechtstreeks of door tussenkomst van een beschermende Mogendheid of een onpartijdige humanitaire organisatie, en kan bestaan uit wederkerige en overeenstemmende verklaringen. De overeenkomst kan zowel in vreedstijd als na het uitbreken van de vijandelijkheden worden gesloten en dient zo precies mogelijk de grenzen van de gedemilitariseerde zone vast te stellen en te beschrijven, en – zo nodig – bepalingen omtrent het toezicht in te houden.

Het voorwerp van een zodanige overeenkomst kan in de regel iedere zone zijn die aan de volgende voorwaarden voldoet:

- alle strijders, evenals de mobiele wapens en de mobiele militaire uitrusting moeten verwijderd zijn;
- vaste militaire installaties of inrichtingen mogen niet voor vijandelijke doeleinden worden gebruikt;
- de autoriteiten of de bevolking mogen geen vijandelijke daden verrichten; de activiteiten, verband houdende met de militaire inspanningen, moeten geëindigd zijn.

De Partijen bij het conflict dienen af te spreken welke interpretatie moet gegeven worden aan de voorwaarden vervat onder letter d), en over de toelating tot de gedemilitariseerde zone van andere personen dan in de vierde paragraaf genoemde personen.

De aanwezigheid in deze zone van personen die een bijzondere bescherming genieten krachtens de Verdragen en dit Protocol, en van de politie die daar verblijft met het uitsluitende doel de orde te handhaven, is niet in strijd met de in de derde paragraaf vermelde voorwaarden.

De Partij die zulk een zone beheerst, dient haar zoveel mogelijk van met de andere Partij overeengekomen kentekens te voorzien; deze kentekens dienen zodanig te worden geplaatst dat zij duidelijk zichtbaar zijn, in het bijzonder bij de omtrek en de grenzen en aan de hoofdwegen.

Wanneer het strijdtoneel zich in de richting van een gedemilitariseerde zone verplaatst en de Partijen bij het conflict ter zake overeenstemming hebben bereikt, mag geen van hen de zone gebruiken voor doeleinden die in verband staan met de militaire operaties, of de status ervan eenzijdig herroepen. Indien één van de Partijen bij het conflict een wezenlijke inbreuk maakt op de inhoud van de bepalingen van de derde of de zesde paragraaf, is de andere Partij ontslagen van haar verplichtingen krachtens de overeenkomst, waarbij aan de zone het statuut van gedemilitariseerde zone wordt toegekend. In een dergelijk geval verliest de zone haar status, maar blijft zij bescherming genieten die wordt verleend door de andere bepalingen van dit Protocol en de andere regels van het internationaal recht, toepasselijk in gewapende conflicten.

Hoofdstuk VI - Civiele bescherming

Artikel 61 - Definities en toepassingsveld

Voor de toepassing van dit Protocol:

betekent 'civiele bescherming' de vervulling van alle of sommige van de hieronder genoemde humanitaire taken, die ten doel hebben de burgerbevolking tegen de gevaren van de vijandelijkheden of van rampen te beschermen en haar te helpen zich van de onmiddellijke gevolgen daarvan te herstellen, alsmede ervoor te zorgen dat de voor haar voortbestaan noodzakelijke omstandigheden aanwezig zijn. Deze taken zijn:

- alarmdienst;
- evacuatie van de bevolking;
- ter beschikkingstelling en beheer van schuilplaatsen;
- organisatie van verduisteringsmaatregelen;
- redding;
- geneeskundige diensten, met inbegrip van eerste hulp en geestelijke bijstand;
- brandbestrijding;
- opsporing en signalisatie van gevarenczones;
- ontsmetting en soortgelijke beschermingsmaatregelen;
- het verschaffen van noodhuisvesting en –bevoorrading;
- bijstand in geval van nood bij het herstel en de handhaving van de orde in getroffen gebieden;
- dingend herstel van de onmisbare diensten van openbaar nut;
- dringende lijkbezorging;
- bijstand bij het behoud van de goederen die essentieel zijn voor het overleven;
- aanvullende activiteiten die noodzakelijk zijn om een van de bovenvermelde taken te vervullen, met inbegrip van planning en organisatie zonder zich daartoe te beperken.

Betekent 'instellingen voor de civiele bescherming' de inrichtingen en andere formaties die zijn georganiseerd of toegelaten door de bevoegde autoriteiten van een Partij bij het conflict om een van de onder letter a) genoemde taken te vervullen, en die uitsluitend voor dergelijke taken zijn bestemd en daartoe worden gebruikt;

betekent 'personeel' van de instellingen voor de civiele bescherming: de personen die door een Partij bij het conflict zijn aangewezen uitsluitend voor de vervulling van de onder letter a) vermelde taken, daaronder begrepen personeel dat door de bevoegde autoriteit van die Partij is aangewezen uitsluitend voor het besturen van die instellingen;

betekent 'materieel' van de instellingen voor de civiele bescherming: uitrusting, voorraden en transportmiddelen die door deze instellingen worden gebruikt voor de vervulling van de onder letter a) vermelde taken.

Artikel 62 - Algemene bescherming

Burgerinstellingen voor de civiele bescherming en hun personeel dienen te worden ontzien en beschermd overeenkomstig de bepalingen van dit Protocol, in het bijzonder van deze afdeling. Zij zijn gerechtigd hun taak op het gebied van de civiele bescherming te vervullen, behalve in geval van dwingende militaire noodzaak.

De bepalingen van de eerste paragraaf zijn eveneens van toepassing op burgers die, hoewel ze niet behoren tot een burgerinstelling voor civiele bescherming, gevolg geven aan een oproep van de bevoegde autoriteiten en onder hun toezicht taken op het gebied van de civiele bescherming vervullen. Gebouwen en materieel die worden gebruikt voor doeleinden op het gebied van civiele bescherming alsmede schuilplaatsen die zijn bestemd voor de burgerbevolking vallen onder werking van artikel 52. Goederen die worden gebruikt voor doeleinden op het gebied van de civiele bescherming mogen niet worden vernietigd noch mag daaraan een andere bestemming worden gegeven, behalve door de Partij aan welke zij toebehoren.

Artikel 63 - Civiele bescherming in bezette gebieden

In bezette gebieden dienen de burgerinstellingen voor de civiele bescherming van de autoriteiten de voor de vervulling van hun taak noodzakelijke faciliteiten te ontvangen. Het personeel ervan mag onder geen enkele omstandigheid worden verplicht handelingen te verrichten die een juiste vervulling van die taak verhinderen. De bezettende Mogendheid mag op geen enkele wijze verandering brengen in de structuur of het personeel van dergelijke instellingen, waardoor de doeltreffende uitoefening van hun taak in gevaar zou kunnen worden gebracht. Van deze instellingen mag niet worden geëist dat zij voorrang geven aan de onderdanen of de belangen van die Mogendheid.

De bezettende Mogendheid mag de burgerinstellingen voor de civiele bescherming niet verplichten, dwingen of ertoe aanzetten hun taak te vervullen op voor de belangen van de burgerbevolking nadelige wijze.

De bezettende Mogendheid mag het personeel voor de civiele bescherming om veiligheidsredenen ontwapenen.

De bezettende Mogendheid mag aan gebouwen of materieel die toebehoren aan of in gebruik zijn bij een instelling voor de civiele bescherming, niet een andere bestemming geven of deze vorderen indien dat schadelijk voor de burgerbevolking zou zijn.

Mits de algemene regel, vervat in de vierde paragraaf, blijvend in acht wordt genomen, mag de bezettende Mogendheid die hulpmiddelen vorderen of daaraan een andere bestemming geven onder de volgende bijzondere voorwaarden: dat de gebouwen of het materieel nodig zijn voor andere behoeften van de burgerbevolking, en

dat de vordering of andere bestemming slechts duurt zolang deze noodzaak bestaat;

De bezettende Mogendheid mag aan de schuilplaatsen die ter beschikking van de burgerbevolking zijn gesteld of die de bevolking nodig heeft, niet een andere bestemming geven, noch deze vorderen.

Artikel 64 - Burgerinstellingen voor de civiele bescherming behorende tot neutrale Staten of andere Staten die geen Partij zijn bij het conflict, en internationale coördinerende instellingen

De artikelen 62, 63, 65 en 66 zijn eveneens van toepassing op het personeel en het materieel van de burgerinstellingen voor de civiele bescherming, behorende tot neutrale Staten of andere Staten welke geen Partij zijn bij het conflict, die met toestemming en onder toezicht van een Partij bij het conflict taken op het gebied van de civiele bescherming als vermeld in artikel 61 vervullen op het grondgebied van die Partij. Aan iedere betrokken Tegenpartij dient zo spoedig mogelijk kennis te worden gegeven van een zodanige bijstand. Deze activiteit mag onder geen enkele omstandigheid worden aangemerkt als inmenging in het conflict.

De Partijen bij het conflict die de in de eerste paragraaf bedoelde bijstand ontvangen, en de Hoge Verdragssluitende Partijen die deze verlenen, moeten indien nodig de internationale coördinatie van zodanige acties op het gebied van de civiele verdediging vergemakkelijken. In dat geval zijn de bepalingen van dit Hoofdstuk op de desbetreffende internationale instellingen van toepassing.

In bezette gebieden mag de bezettende Mogendheid de activiteiten van de burgerinstellingen voor de civiele bescherming, behorende tot neutrale Staten of andere Staten die geen Partij zijn bij het conflict, en van internationale coördinerende instellingen alleen verbieden of beperken indien zij kan waarborgen dat de taken op het gebied van de civiele bescherming met gebruikmaking van haar eigen hulpbronnen of van die van het bezette gebied in voldoende mate kunnen worden vervuld.

Artikel 65 - Beëindiging van de bescherming

De bescherming waarop de burgerinstellingen voor de civiele bescherming en het personeel, de gebouwen, de schuilplaatsen en het materieel aanspraak hebben, eindigt alleen, wanneer deze buiten hun eigenlijke taak voor de vijand schadelijke handelingen verrichten of worden gebruikt om dergelijke handelingen te verrichten. De bescherming eindigt evenwel slechts nadat een sommatie is gegeven waarin, telkens wanneer daartoe aanleiding is, een redelijke termijn wordt gesteld en nadat aan die sommatie geen gevolg is gegeven.

Als voor de vijand schadelijke handelingen worden niet beschouwd: het feit dat taken op het gebied van de civiele bescherming worden vervuld onder leiding of toezicht van militaire autoriteiten; het feit dat burgerpersoneel voor de civiele bescherming samenwerkt met militair personeel bij de vervulling van taken op het gebied van de civiele bescherming, of dat militair personeel is ingedeeld bij burgerinstellingen voor de civiele bescherming;

het feit dat de vervulling van taken op het gebied van de civiele bescherming daarnaast ten goede zou kunnen komen aan militaire slachtoffers, in het bijzonder aan diegenen die buiten gevecht zijn gesteld.

Het feit dat het burgerpersoneel voor de civiele bescherming lichte persoonlijke wapens draagt ter handhaving van de orde of voor zijn eigen verdediging wordt evenmin als een voor de vijand schadelijke handeling beschouwd. In gebieden waar gevechten te land plaatsvinden of vermoedelijk zullen plaatsvinden, dienen de Partijen bij het conflict evenwel passende maatregelen te nemen om deze wapens te beperken tot handvuurwapens, zoals pistolen of revolvers, ten einde het onderscheid tussen het personeel voor de civiele bescherming en de strijders te vergemakkelijken. Zelfs indien het personeel voor de civiele bescherming andere lichte persoonlijke wapens draagt in dergelijke gebieden, dient het niettemin te worden ontzien en beschermd zodra het als zodanig is herkend.

Het feit dat burgerinstellingen voor de civiele bescherming op dezelfde wijze als de krijgsmacht zijn georganiseerd, of dat de dienst daarbij verplicht is, ontnemt hun evenmin de in dit hoofdstuk verleende bescherming.

Artikel 66 - Identificatie

Iedere Partij bij het conflict moet de herkenbaarheid trachten te verzekeren van haar burgerinstellingen voor de civiele bescherming en het personeel, de gebouwen en het materieel daarvan, wanneer deze uitsluitend dienst doen voor de vervulling van taken op het gebied van de civiele bescherming. De herkenbaarheid van de schuilplaatsen bestemd voor de burgerbevolking, dient op dezelfde wijze te worden verzekerd.

Iedere Partij bij het conflict moet eveneens trachten werkwijzen en procedures te aanvaarden en uit te voeren, die de herkenbaarheid mogelijk maken van schuilplaatsen voor de burgerbevolking, alsmede van personeel, gebouwen en materieel voor de civiele bescherming die het internationale kenteken van de civiele bescherming dragen of waarop dat is aangebracht.

In bezette gebieden en in gebieden waar gevechten plaatsvinden of vermoedelijk zullen plaatsvinden, behoort het personeel voor de civiele bescherming herkenbaar te zijn aan het internationale kenteken van de civiele bescherming en aan een identiteitskaart waaruit zijn status blijkt.

Het internationale kenteken van de civiele bescherming is een gelijkzijdige blauwe driehoek op een oranje veld, wanneer dit wordt gebruikt voor de bescherming van instellingen voor de civiele bescherming, het personeel, de gebouwen en het materieel daarvan, en voor schuilplaatsen voor de burgerbevolking.

De Partijen bij het conflict kunnen naast het kenteken, het gebruik overeenkomen van

herkenningsseinen ter identificatie van de diensten voor de civiele bescherming.

De uitvoering van de bepalingen van de eerste tot en met de vierde paragraaf wordt beheerst door

Hoofdstuk V van Bijlage I bij dit Protocol.

In vredetijd kan het in de vierde paragraaf omschreven teken met toestemming van de bevoegde nationale autoriteiten worden gebruikt ter identificatie van de diensten voor de civiele bescherming.

De Hoge Verdragsluitende Partijen en de Partijen bij het conflict dienen de noodzakelijke maatregelen te nemen voor het toezicht op het gebruik van het internationale kenteken van de civiele bescherming en voor het voorkomen en tegengaan van misbruik daarvan.

De herkenbaarheid van geneeskundig en geestelijk personeel, geneeskundige formaties en geneeskundige transportmiddelen voor de civiele bescherming wordt eveneens beheerst door artikel 18.

Artikel 67 - Leden van de strijdkrachten en militaire formaties die zijn ingedeeld bij instellingen voor de civiele bescherming

Leden van de strijdkrachten en militaire formaties die zijn ingedeeld bij instellingen voor de civiele bescherming dienen te worden ontzien en beschermd, mits:

- dat personeel en die formaties permanent zijn bestemd en uitsluitend dienen voor de vervulling van één van de in artikel 61 genoemde taken; dat personeel, wanneer het eenmaal die bestemming heeft gekregen, geen andere militaire taken verricht gedurende het conflict;
- dat personeel zich duidelijk van de andere leden van de strijdkrachten onderscheidt doordat het duidelijk zichtbaar het internationale kenteken van de civiele bescherming draagt, dat voldoende groot dient te zijn, en mits dat personeel is voorzien van de in Hoofdstuk V van Bijlage I bij dit Protocol genoemde identiteitskaart, waaruit zijn status blijkt;
- dat personeel en die formaties slechts zijn uitgerust met lichte persoonlijke wapens ter handhaving van de orde of voor hun eigen verdediging. De bepalingen van de derde paragraaf van artikel 65 zijn in dit geval eveneens van toepassing;
- dat personeel niet rechtstreeks aan de vijandelijkheden deelneemt en buiten zijn taak op het gebied van de civiele bescherming geen voor de Tegenpartij schadelijke handelingen verricht of wordt gebruikt om zodanige handelingen te verrichten;
- dat personeel en die formaties hun taak op het gebied van de civiele bescherming uitsluitend binnen het nationale grondgebied van hun eigen Partij vervullen.

Het is ieder lid van de strijdkrachten dat is gebonden door de hierboven onder letters a) en b) gestelde voorwaarden, verboden de hierboven onder letter e) gestelde voorwaarden niet in acht te nemen.

De leden van de strijdkrachten die dienst doen binnen een instelling voor de civiele bescherming zijn, wanneer zij in handen van een Tegenpartij vallen, krijgsgevangenen. In bezet gebied mogen zij worden tewerkgesteld ten behoeve van taken op het gebied van de civiele bescherming, in zoverre dat noodzakelijk is, mits die tewerkstelling uitsluitend in het belang van de burgerbevolking van dat gebied is en geschiedt op basis van vrijwilligheid wanneer dat werk gevaarlijk is.

Op de gebouwen en de belangrijkste gedeelten van de uitrusting en transportmiddelen, van bij instellingen voor de civiele bescherming ingedeelde militaire formaties, dient het internationale kenteken van de civiele bescherming duidelijk te zijn aangebracht. Dit kenteken dient voldoende groot te zijn.

Het materieel en de gebouwen van de militaire formatie, die permanent bij instellingen voor de civiele bescherming zijn ingedeeld en uitsluitend zijn bestemd om taken op het gebied van de civiele bescherming te vervullen, blijven, indien zij in de handen van een Tegenpartij vallen, onderworpen aan het oorlogsrecht. Aan dat materieel en die gebouwen mag echter geen andere bestemming dan die op het gebied van de civiele bescherming worden gegeven zolang zij nodig zijn voor de vervulling van taken op dat gebied, behalve in geval van dwingende militaire noodzaak, tenzij van tevoren voorzieningen zijn getroffen om in voldoende mate in de behoeften van de burgerbevolking te kunnen voorzien.

Afdeling II - Hulpverlening ten behoeve van de burgerbevolking

Artikel 68 - Toepassingsveld

De bepalingen van deze Afdeling zijn van toepassing op de burgerbevolking als omschreven in dit Protocol, en vormen een aanvulling op de artikelen 23, 55, 59, 60, 61 en 62 en de andere desbetreffende bepalingen van het Vierde Verdrag.

Artikel 69 - Fundamentele behoeften in bezette gebieden

De bezettende Mogendheid dient naast haar verplichting betreffende levensmiddelen en geneeskundige benodigdheden, vermeld in artikel 55 van het Vierde Verdrag, met alle haar ten dienste staande middelen en zonder enig nadelig onderscheid, eveneens te verzekeren dat kleding, bedden en beddengoed worden verstrekt, evenals noodonderdak, andere benodigdheden die onmisbaar zijn voor het overleven van de burgerbevolking van het bezette gebied, en goederen die nodig zijn voor de eredienst.

Op hulpverleningsacties ten behoeve van de burgerbevolking van bezette gebieden zijn de artikelen 59, 60, 61, 62, 108, 109, 110 en 111 van het Vierde Verdrag en artikel 71 van dit Protocol van toepassing; deze acties dienen onverwijld te worden uitgevoerd.

Artikel 70 - Hulpverleningsacties

Wanneer de burgerbevolking van enig grondgebied onder controle van een Partij bij het conflict en dat niet bezet is, niet voldoende is voorzien van benodigdheden vermeld in artikel 69 dienen hulpverleningsacties te worden ondernomen, welke van humanitaire en onpartijdige aard zijn en worden uitgevoerd zonder enig nadelig onderscheid, mits de bij die acties betrokken Partijen daarmee instemmen. Aanbiedingen voor zodanige hulp worden niet aangemerkt als inmenging in het gewapend conflict, noch als vijandige daden. Bij de verdeling van de hulpzendingen moet voorrang worden gegeven aan de personen aan wie krachtens het Vierde Verdrag en dit Protocol een voorkeursbehandeling of een bijzondere bescherming dient te worden verleend, zoals kinderen, aanstaande moeders, kraamvrouwen en zogende moeders.

De Partijen bij het conflict, alsmede iedere Hoge Verdragsluitende Partij dienen de snelle en ongehinderde doorgang toe te staan en te vergemakkelijken van alle zendingen, uitrusting en personeel voor hulpverlening overeenkomstig deze Afdeling, zelfs indien zodanige hulp is bestemd voor de burgerbevolking van de Tegenpartij.

De Partijen bij het conflict, alsmede iedere Hoge Verdragsluitende Partij die de doorgang van zendingen, uitrusting en personeel voor hulpverlening overeenkomstig de tweede paragraaf toestaan:

- hebben het recht regelingen van technische aard voor te schrijven, daaronder begrepen het nazicht en onderzoek krachtens welke een dergelijke doorgang is toegestaan;
- kunnen een zodanige toestemming afhankelijk stellen van de voorwaarde dat de verdeling van de zendingen geschiedt onder toezicht ter plaatse van een beschermende Mogendheid;
- mogen goederen voor hulpverlening op geen enkele wijze een andere bestemming geven, noch de doorzending daarvan vertragen, behalve in geval van dringende noodzaak in het belang van de betrokken burgerbevolking.

De Partijen bij het conflict dienen zendingen voor hulpverlening te beschermen en de snelle verdeling daarvan te vergemakkelijken.

De Partijen bij het conflict, alsmede iedere Hoge Verdragsluitende Partij dienen doeltreffende internationale coördinatie van de in de eerste paragraaf bedoelde hulpverleningsacties aan te moedigen en te vergemakkelijken.

Artikel 71 - Personeel deelnemend aan de hulpverleningsacties

Indien nodig kan de hulp die bij een hulpverleningsactie wordt verschaft mede personeel voor hulpverlening omvatten, in het bijzonder voor het transport en de verdeling van de hulpzendingen; de deelneming van dergelijk personeel is onderworpen aan de toestemming van de Partij op het grondgebied waarvan het zijn taken zal vervullen.

Dergelijk personeel dient te worden ontzien en beschermd.

Iedere Partij die hulpgoederen ontvangt moet het in de eerste paragraaf bedoelde personeel voor hulpverlening zoveel mogelijk bijstand verlenen bij de vervulling van zijn taak op het gebied van de hulpverlening. Alleen in het geval van dwingende militaire noodzaak mogen de activiteiten van het personeel voor hulpverlening worden beperkt of mogen aan zijn bewegingen tijdelijk beperkingen worden aangebracht.

Het personeel voor hulpverlening mag onder geen enkele omstandigheid de grenzen van zijn taak, als aangegeven door dit Protocol, overschrijden. In het bijzonder dient het rekening te houden met de vereisten in verband met de veiligheid, die gelden voor de Partij op het grondgebied waarvan het zijn taak vervult. De opdracht van elk lid van het personeel dat deze voorwaarden niet in acht neemt, kan worden beëindigd.

Afdeling III - Behandeling van personen in de macht van een partij bij het conflict

Hoofdstuk I - Toepassingsveld en bescherming van personen en goederen

Artikel 72 - Toepassingsveld

De bepalingen van deze Afdeling vormen een aanvulling op de regels betreffende de humanitaire bescherming van de zich in de macht van een partij bij het conflict bevindende burgers en goederen van burgerlijke aard, vervat in het Vierde Verdrag, en in het bijzonder in Titels I en III daarvan, evenals op de andere toepasselijke regels van het internationaal recht betreffende de bescherming van de fundamentele rechten van de mens gedurende internationale gewapende conflicten.

Artikel 73 - Vluchtelingen en Staatlozen

Personen, die vóór de aanvang van de vijandelijkheden werden beschouwd als staatlozen of als vluchtelingen krachtens de relevante en door de betrokken Partijen aanvaarde internationale akten of krachtens de nationale wetgeving van de Staat die hen heeft opgenomen of waar zij verblijven, zijn beschermde personen in de zin van Titels I en III van het Vierde Verdrag, onder alle omstandigheden en zonder enig nadelig onderscheid.

Artikel 74 - Gezinshereniging

De Hoge Verdragsluitende Partijen en de Partijen bij het conflict dienen op alle mogelijke wijzen de hereniging te vergemakkelijken van gezinnen die ten gevolge van gewapende conflicten zijn uiteen geraakt en dienen in het bijzonder het werk te bevorderen van de humanitaire organisaties die deze taak vervullen, overeenkomstig de bepalingen van de Verdragen en dit Protocol en overeenkomstig hun onderscheiden veiligheidsvoorschriften.

Artikel 75 - Fundamentele waarborgen

Personen die zich in de macht van een Partij bij het conflict bevinden en die niet een gunstiger behandeling genieten krachtens de Verdragen of dit Protocol, dienen, voor zover zij zijn betrokken bij een situatie als bedoeld in artikel 1 van dit Protocol, onder alle omstandigheden menselijk te worden behandeld en dienen tenminste de door dit artikel verleende bescherming te genieten zonder enig onderscheid, gebaseerd op ras, huidskleur, geslacht, taal, godsdienst of geloof, politieke of andere

overtuiging, nationale of maatschappelijke afkomst, rijkdom, geboorte of andere status, of op enig ander soortgelijk criterium. Iedere Partij dient de persoon, de eer, de overtuigingen en de godsdienstige gebruiken van zodanige personen te eerbiedigen.

De volgende daden zijn en blijven te allen tijde en op iedere plaats verboden, of zij nu door burger- of militaire functionarissen worden begaan:

- aanslagen op het leven, de gezondheid, of het lichamelijke of geestelijke welzijn van personen, in het bijzonder: moord;
- marteling van elke aard, hetzij lichamenlijk of geestelijk;
- lijfstraffen;
- verminking;
- aanslagen op de persoonlijke waardigheid, in het bijzonder vernederende en ontterende behandeling, gedwongen prostitutie en iedere vorm van aanranding van de eerbaarheid;
- het nemen van gijzelaars;
- collectieve straffen;
- en het dreigen om een van de bovengenoemde daden te begaan.

Ieder die wordt gearresteerd, gevangen gehouden of geïnterneerd wegens handelingen in verband met het gewapend conflict, dient onverwijld, in een taal die hij verstaat, op de hoogte te worden gebracht van de redenen waarom die maatregelen zijn genomen. Behalve in het geval van arrestatie of gevangenhouding wegens strafbare feiten dienen zodanige personen op zo kort mogelijke termijn te worden vrijgelaten en in ieder geval zodra de omstandigheden die de arrestatie, de gevangenhouding of de internering rechtvaardigen, hebben opgehouden te bestaan.

Geen veroordeling mag worden uitgesproken en geen straf mag ten uitvoer worden gelegd met betrekking tot een persoon die schuldig is bevonden aan een strafbaar feit verband houdende met het gewapende conflict, dan krachtens voorafgaand vonnis, gewezen door een onpartijdige en op regelmatige wijze samengestelde rechtbank die de algemene beginselen van een behoorlijke gerechtelijke procedure in acht neemt, welke mede het volgende inhouden: de procedure dient er in te voorzien dat een verdachte onverwijld op de hoogte wordt gebracht van de bijzonderheden van het strafbare feit dat hem ten laste wordt gelegd, en dient deze verdachte voor en tijdens het proces alle nodige rechten en middelen voor zijn verdediging te verschaffen;

niemand mag worden veroordeeld wegens een strafbaar feit, behalve op grond van individuele strafrechtelijke verantwoordelijkheid;

niemand kan worden vervolgd of veroordeeld wegens een handelen of nalaten, dat geen strafbaar feit uitmaakte naar het nationale of internationale recht dat op hem van toepassing was ten tijde van dit handelen of nalaten. Evenmin mag een zwaardere straf worden opgelegd dan die welke van toepassing was ten tijde van het strafbaar feit. Indien de wet, na het begaan van het strafbaar feit in de oplegging van een lichtere straf mocht voorzien, dient de overtreder daarvan te genieten;

ieder die wegens een strafbaar feit wordt vervolgd, wordt voor onschuldig gehouden totdat zijn schuld volgens de wet is bewezen;

ieder die wegens een strafbaar feit wordt vervolgd, heeft het recht in zijn tegenwoordigheid te worden berecht;

niemand mag worden gedwongen tegen zichzelf te getuigen of een bekentenis af te leggen;

ieder die wegens een strafbaar feit wordt vervolgd, heeft het recht de getuigen à charge te ondervragen of te doen ondervragen, en het oproepen en ondervragen van getuigen à décharge te doen geschieden op dezelfde voorwaarden als geschiedt ten aanzien van getuigen à charge;

niemand mag door dezelfde Partij worden vervolgd of gestraft wegens een strafbaar feit met betrekking waartoe eerder overeenkomstig hetzelfde recht en dezelfde gerechtelijke procedure een eindspraak is geweest, waarbij die persoon werd vrijgesproken of veroordeeld;

ieder die wordt vervolgd wegens een strafbaar feit heeft er recht op dat het vonnis in het openbaar wordt uitgesproken;

een veroordeelde dient bij zijn veroordeling op de hoogte te worden gesteld van de rechtsmiddelen

en andere middelen die hem ter beschikking staan en van de termijnen waarbinnen die moeten worden aangewend.

Vrouwen die van hun vrijheid zijn beroofd om redenen verband houdende met het gewapende conflict, dienen te worden ondergebracht in verblijven die zijn gescheiden van die van de mannen. Zij dienen onder rechtstreeks toezicht van vrouwen te worden geplaatst. Niettemin moeten gezinnen, wanneer deze zijn gearresteerd, gevangen worden gehouden of zijn geïnterneerd, zoveel mogelijk op dezelfde plaats en in gezinsverband worden gehuisvest.

Personen die zijn gearresteerd, gevangen worden gehouden of zijn geïnterneerd om redenen, verband houdende met het gewapende conflict, dienen de door dit artikel verleende bescherming te genieten tot hun definitieve invrijheidsstelling, repatriëring of nieuwe vestiging, ook na het einde van het gewapende conflict.

Ten einde iedere onzekerheid weg te nemen met betrekking tot de vervolging en berechting van personen, beschuldigd van oorlogsmisdrijven of misdrijven tegen de mensheid, gelden de volgende beginselen: personen die worden beschuldigd van zodanige misdrijven dienen gerechtelijk te worden vervolgd en berecht overeenkomstig de regels van het toepasselijke internationaal recht; en aan eenieder die niet een gunstiger behandeling krachtens de Verdragen of dit Protocol geniet, dient de in dit artikel verleende behandeling te worden toegekend, ongeacht of de misdrijven waarvan hij wordt beschuldigd ernstige inbreuken van de Verdragen of dit Protocol uitmaken.

Geen enkele bepaling van dit artikel mag worden uitgelegd als een beperking of een aantasting van enige andere, gunstiger bepaling die een ruimere bescherming krachtens de regels van het toepasselijke internationaal recht toekent aan de personen, op wie de eerste paragraaf van toepassing is.

Hoofdstuk II - Maatregelen ten behoeve van vrouwen en kinderen

Artikel 76 - Bescherming van vrouwen

Vrouwen dienen in het bijzonder te worden ontzien en met name te worden beschermd tegen verkrachting, gedwongen prostitutie en iedere andere vorm van aanranding van de eerbaarheid.

Gevallen van zwangere vrouwen, en met de zorg voor kleine kinderen belaste moeders die zijn gearresteerd, gevangen worden gehouden of zijn geïnterneerd om redenen verband houdende met het gewapende conflict, dienen met de hoogste prioriteit te worden onderzocht.

De partijen bij het conflict moeten, voor zover mogelijk, trachten te vermijden dat doodvonnissen worden uitgesproken ten aanzien van zwangere vrouwen, of met de zorg voor kleine kinderen belaste moeders, wegens een strafbaar feit dat verband houdt met het gewapende conflict. De doodstraf voor zodanige strafbare feiten zal bij die vrouwen niet worden voltrokken.

Artikel 77 - Bescherming van kinderen

Kinderen dienen in het bijzonder te worden ontzien en beschermd tegen iedere vorm van aanranding van de eerbaarheid. De partijen bij het conflict dienen hen de zorg en de hulp te geven die zij nodig hebben, hetzij wegens hun leeftijd of om welke andere reden ook.

De Partijen bij het conflict dienen alle praktisch uitvoerbare maatregelen te nemen opdat kinderen die de leeftijd van vijftien jaar nog niet hebben bereikt, niet rechtstreeks aan de vijandelijkheden deelnemen, en zij dienen zich in het bijzonder ervan te onthouden hen bij hun krijgsmacht in dienst te nemen. De Partijen bij het conflict moeten, wanneer zij personen onder de wapens roepen die wel de leeftijd van vijftien, maar nog niet die van achttien jaar hebben bereikt, trachten voorrang aan de oudsten te geven.

Wanneer in uitzonderlijke gevallen en ondanks de bepalingen van de tweede paragraaf, kinderen die de leeftijd van vijftien jaar nog niet hebben bereikt, rechtstreeks deelnemen aan de vijandelijkheden en in handen van een Tegenpartij vallen, blijven zij de voordelen genieten van de door dit artikel verleende bescherming, ongeacht of zij krijgsgevangenen zijn of niet.

Wanneer kinderen zijn gearresteerd, gevangen worden gehouden of zijn geïnterneerd om redenen verband houdende met het gewapende conflict, dienen zij te worden ondergebracht in verblijven die zijn gescheiden van die van de volwassenen, behalve in gevallen waarin gezinnen in gezinsverband zijn gehuisvest als bepaald in artikel 75, vijfde paragraaf.

De doodstraf wegens een strafbaar feit verband houdende met het gewapende conflict, mag niet worden voltrokken bij personen die ten tijde van het strafbaar feit de leeftijd van achttien jaar nog niet hadden bereikt.

Artikel 78 - Evacuatie van kinderen

Geen enkele Partij bij het conflict mag maatregelen treffen voor de evacuatie naar een ander land van kinderen die geen onderdaan zijn van die Partij, met uitzondering van tijdelijke evacuatie, indien dwingende redenen verband houdende met hun gezondheid of de geneeskundige behandeling van de kinderen of, behalve in bezet gebied, hun veiligheid dat vereisen. Indien de ouders of voogden kunnen worden bereikt, is hun schriftelijke toestemming voor de evacuatie vereist. Indien deze personen niet kunnen worden bereikt, is de schriftelijke toestemming voor zodanige evacuatie vereist van de personen die krachtens wet of gewoonte in de eerste plaats verantwoordelijk zijn voor de zorg voor de kinderen. Iedere zodanige evacuatie dient onder toezicht te staan van de beschermende Mogendheid, in overeenstemming met de betrokken Partijen, te weten de Partij die de maatregelen voor de evacuatie treft, de Partij die de kinderen opneemt en alle Partijen wier onderdanen worden geëvacueerd. Te allen tijde dienen alle Partijen bij het conflict alle praktisch uitvoerbare maatregelen te nemen ten einde te voorkomen dat de evacuatie in gevaar wordt gebracht.

Wanneer een evacuatie in overeenstemming met de eerste paragraaf plaatsvindt, dient er voor te worden gezorgd dat de opvoeding van ieder geëvacueerd kind, daaronder begrepen zijn godsdienstige en morele opvoeding zoals zijn ouders die wensen, zoveel mogelijk ononderbroken wordt voortgezet. Ten einde de krachtens dit artikel geëvacueerde kinderen de terugkeer naar hun familie en hun land te vergemakkelijken, dienen de autoriteiten van de Partij die de maatregelen voor de evacuatie treft en, in het voorkomende geval, de autoriteiten van het ontvangende land, van ieder kind een kaart samen te stellen, met foto's, die zijn aan het Centrale Opsporingsbureau van het Internationale Comité van het Rode Kruis dienen te zenden. Op iedere kaart dienen, voor zover dat mogelijk is en daarvan geen schadelijke gevolgen voor het kind zijn te vrezen, de volgende gegevens te zijn vermeld:

- naam (namen) van het kind;
- voornaam (-namen) van het kind;
- geslacht van het kind;
- plaats en datum van geboorte (of, indien die datum niet bekend is, de vermoedelijke leeftijd); naam en voornaam van de vader;
- naam en voornaam van de moeder en eventueel meisjesnaam van de moeder;
- naaste bloedverwanten van het kind;
- nationaliteit van het kind;
- moedertaal van het kind en iedere andere taal die het spreekt;
- adres van het gezin waaruit het kind afkomstig is;
- ieder nummer dat aan het kind ter identificatie is gegeven;
- gezondheidstoestand van het kind;
- bloedgroep van het kind;
- eventuele bijzondere kentekens;
- de datum waarop en de plaats waar het kind werd gevonden;
- de datum waarop en de plaats waar het kind zijn land heeft verlaten;
- eventuele godsdienst van het kind;
- huidig adres van het kind in het ontvangende land;
- ingeval het kind mocht overlijden voor zijn terugkeer, de datum waarop, de plaats waar en de omstandigheden waaronder het is overleden, alsmede de plaats waar het is begraven.

Hoofdstuk III - Journalisten

Artikel 79 - Maatregelen ter bescherming van journalisten

Journalisten die gevaarlijke beroepswerkzaamheden verrichten in gebieden waar zich gewapende conflicten voordoen, dienen te worden beschouwd als burgers in de zin van de eerste paragraaf van artikel 50.

Zij dienen als zodanig te worden beschermd krachtens de Verdragen en dit Protocol, mits zij geen acties ondernemen die een aantasting vormen van hun status als burger, en onverminderd het recht van oorlogscorrespondenten die zijn geaccrediteerd bij de strijdkrachten om van de in artikel 4, A., 4. van het Derde Verdrag verleende status te genieten.

Zij kunnen een identiteitskaart verkrijgen, overeenkomstig het model dat is opgenomen in bijlage II bij dit protocol. Deze kaart, die wordt uitgegeven door de regering van de Staat waarvan de journalist onderdaan is, op wiens grondgebied hij woont of waar het persagentschap of persorgaan waarbij hij in dienst is zich bevindt, dient als blijk van zijn status van journalist.

Titel V - Tenuitvoerlegging van de verdragen en dit protocol

Afdeling I - Algemene bepalingen

Artikel 80 - Maatregelen voor de tenuitvoerlegging

De Hoge Verdragsluitende Partijen en de partijen bij het conflict dienen onverwijld alle noodzakelijke maatregelen te treffen voor de nakoming van hun verplichtingen krachtens de Verdragen en dit Protocol.

De Hoge Verdragsluitende Partijen en de Partijen bij het conflict dienen opdrachten en instructies te geven om de naleving van de Verdragen en dit Protocol te verzekeren en dienen toezicht te houden op de tenuitvoerlegging ervan.

Artikel 81 - Werkzaamheden van het Rode Kruis en andere humanitaire organisaties

De Partijen bij het conflict dienen het Internationale Comité van het Rode Kruis naar hun vermogen alle faciliteiten te verlenen om dit Comité in staat te stellen de humanitaire taak te vervullen waarmee het door de Verdragen en dit Protocol is belast, ten einde bescherming van en bijstand aan de slachtoffers van conflicten te verzekeren; het Internationale Comité van het Rode Kruis kan tevens alle andere humanitaire werkzaamheden ten behoeve van die slachtoffers verrichten, mits de desbetreffende Partijen bij het conflict daarmee instemmen.

De partijen bij het conflict dienen hun onderscheiden Rode Kruis (Rode Halve Maan, Rode Leeuw en Zon) verenigingen de faciliteiten te verlenen die nodig zijn om hun humanitaire werkzaamheden ten behoeve van de slachtoffers van het conflict te verrichten overeenkomstig de bepalingen van de Verdragen en dit Protocol, en overeenkomstig de grondbeginselen van het Rode Kruis, zoals geformuleerd door de Internationale Conferenties van het Rode Kruis.

De Hoge Verdragsluitende Partijen en de Partijen bij het conflict dienen op elke mogelijke wijze de bijstand te vergemakkelijken die de Rode Kruis (Rode Halve Maan, Rode Leeuw en Zon) verenigingen en de Liga van Rode Kruisverenigingen verschaffen aan de slachtoffers van conflicten overeenkomstig de grondbeginselen van het Rode Kruis, zoals geformuleerd door de Internationale Conferenties van het Rode Kruis.

De Hoge Verdragsluitende Partijen en de Partijen bij het conflict dienen zoveel als mogelijk is faciliteiten, gelijk aan die welke in de tweede en de derde paragraaf zijn vermeld, te verlenen aan de andere in de Verdragen en dit Protocol bedoelde humanitaire organisaties, die door de onderscheiden Partijen bij het conflict zijn toegelaten en die hun humanitaire werkzaamheden overeenkomstig de bepalingen van de Verdragen en dit Protocol vervullen.

Artikel 82 - Juridische adviseurs in de strijdkrachten

De Hoge Verdragsluitende Partijen dienen er altijd, en de Partijen bij het conflict dienen er ten tijde van een gewapend conflict, zorg voor te dragen dat juridische adviseurs beschikbaar zijn om wanneer nodig, de militaire commandanten op het daartoe passende niveau raad te geven betreffende de toepassing van de Verdragen en dit Protocol en betreffende het aan de strijdkrachten inzake dit onderwerp te geven passende onderricht.

Artikel 83 - Verspreiding

De Hoge Verdragsluitende Partijen verbinden zich, zowel in vreedstijd als ten tijde van een gewapend conflict, de Verdragen en dit Protocol op zo ruim mogelijke schaal in hun onderscheiden landen te verspreiden, en in het bijzonder de bestudering ervan in de programma's van hun militaire opleiding op te nemen en de bestudering ervan door de burgerbevolking te stimuleren, zodat de strijdkrachten en de burgerbevolking van die akten op de hoogte kunnen zijn.

Alle militaire of burgerlijke autoriteiten die ten tijde van een gewapend conflict verantwoordelijkheid dragen met betrekking tot de toepassing van de Verdragen en dit Protocol dienen een volledige kennis van de tekst ervan te bezitten.

Artikel 84 - Regels voor de toepassing

De Hoge Verdragsluitende Partijen dienen elkaar zo spoedig mogelijk door tussenkomst van de depositaris en, in voorkomende gevallen, van de beschermende Mogendheden, hun officiële vertalingen van dit Protocol mede te delen, evenals de wetten en voorschriften die zij ter verzekering van de toepassing daarvan tot stand mochten brengen.

Afdeling II - Het tegengaan van inbreuken op de verdragen en dit protocol

Artikel 85 - Het tegengaan van inbreuken op dit Protocol

De bepalingen van de Verdragen betreffende het tegengaan van inbreuken en ernstige inbreuken, als aangevuld door deze Afdeling, zijn van toepassing op het tegengaan van inbreuken en ernstige inbreuken op dit Protocol.

De handelingen die in de Verdragen als ernstige inbreuken worden omschreven, vormen ernstige inbreuken op dit Protocol, wanneer zij worden begaan tegen zich in de macht van een Tegenpartij bevindende personen die worden beschermd door de artikelen 44, 45 en 73 van dit Protocol, tegen de gewonden, zieken en schipbreukelingen van de Tegenpartij die door dit Protocol worden beschermd, of tegen het geneeskundig personeel, het geestelijk personeel, geneeskundige formaties of geneeskundige transporten die zich onder de zeggenschap van de Tegenpartij bevinden en door dit Protocol worden beschermd.

Naast de in artikel 11 omschreven ernstige inbreuken worden de volgende handelingen als ernstige inbreuken op dit Protocol beschouwd wanneer zij opzettelijk en in strijd met de desbetreffende bepalingen van dit Protocol worden begaan en de dood of ernstig lichamelijk letsel met zich brengen dan wel de gezondheid in ernstige mate benadelen:

- het doen van aanvallen op de burgerbevolking of individuele burgers;
- het uitvoeren van een niet-onderscheidende aanval waardoor de burgerbevolking of goederen van burgerlijke aard worden getroffen, in de wetenschap dat een zodanige aanval buitensporig verlies aan mensenlevens, verwondingen van burgers of schade aan goederen van burgerlijke aard als omschreven in artikel 57, paragraaf 2, letter a), iii) zal veroorzaken;

- het uitvoeren van een aanval tegen werken of installaties die gevaarlijke krachten bevatten, in de wetenschap dat een zodanige aanval buitensporig verlies aan mensenlevens, verwondingen van burgers of schade aan goederen van burgerlijke aard als omschreven in artikel 57, paragraaf 2, letter a), iii) zal veroorzaken;
- het doen van aanvallen op onverdedigde plaatsen en gedemilitariseerde zones;
- het doen van aanvallen op een persoon in de wetenschap dat hij buiten gevecht verkeert;
- het perfide gebruik, in strijd met artikel 37, van het kenteken van het Rode Kruis, de Rode Halve Maan of de Rode Leeuw en Zon of van andere door de Verdragen en dit Protocol erkende beschermde tekens.

Naast de ernstige inbreuken, omschreven in de voorgaande paragrafen en de Verdragen, worden de volgende feiten als ernstige inbreuken op dit Protocol beschouwd wanneer zij opzettelijk en in strijd met de Verdragen en dit Protocol worden begaan:

- het overbrengen door de bezettende Mogendheid van gedeelten van haar eigen burgerbevolking naar het door haar bezette gebied, of de deportatie of overbrenging van de gehele bevolking van het bezette gebied of van een deel daarvan binnen of buiten dat gebied in strijd met artikel 49 van het Vierde Verdrag;
- ongerechtvaardigde vertraging bij de repatriëring van krijgsgevangenen of burgers;
- praktijken van apartheid en andere onmenselijke en ontorende praktijken, die een aanslag op de menselijke waardigheid vormen en zijn gebaseerd op rassendiscriminatie;
- het doen van aanvallen op duidelijk als zodanig herkenbare historische monumenten, kunstwerken of plaatsen van eredienst die het culturele of geestelijke erfdeel van de volkeren vormen en waaraan een bijzondere bescherming is verleend door een speciale regeling, bijvoorbeeld in het kader van een bevoegde internationale organisatie, wanneer daarvan verwoesting op grote schaal het gevolg is, er geen bewijs bestaat van schending door de tegenpartij van artikel 53, letter b), en wanneer zodanige historische monumenten, kunstwerken en plaatsen van eredienst niet in de onmiddellijke nabijheid van militaire doelen zijn gelegen; het beroven van een persoon die door de Verdragen wordt beschermd of die wordt bedoeld in de tweede paragraaf van dit artikel, van zijn recht om eerlijk en volgens de toepasselijke regels te worden berecht.

Onverminderd de toepassing van de Verdragen en dit protocol worden ernstige inbreuken op deze akten als oorlogsmisdaden beschouwd.

Artikel 86 - Nalatigheid

De Hoge Verdragsluitende Partijen en de Partijen bij het conflict dienen ernstige inbreuken op de Verdragen of dit Protocol, die voortkomen uit een nalaten om te handelen terwijl een verplichting om te handelen bestond, tegen te gaan, en dienen maatregelen te nemen om alle andere uit een zodanig nalaten voortkomende inbreuken te doen ophouden.

Het feit dat een inbreuk op de Verdragen of dit Protocol is begaan door een ondergeschikte ontheft zijn meerderen niet van hun strafrechtelijke, onderscheidenlijk disciplinaire verantwoordelijkheid, naar gelang van de omstandigheden, wanneer deze meerderen wisten, of over inlichtingen beschikten waardoor zij onder de omstandigheden van dat ogenblik konden begrijpen dat hij een zodanige inbreuk beging of op het punt stond te begaan en wanneer zij niet alle praktisch uitvoerbare maatregelen die in hun vermogen lagen, hebben getroffen om de inbreuk te voorkomen of tegen te gaan.

Artikel 87 - Verplichtingen van de commandanten

De Hoge Verdragsluitende Partijen en de Partijen bij het conflict dienen de militaire commandanten te verplichten om met betrekking tot de leden van de strijdkrachten, die onder hun bevel staan, en andere personen, waarover zij zeggenschap uitoefenen, inbreuken op de Verdragen en dit Protocol te

voorkomen, alsmede, indien nodig, deze te doen ophouden en aan de bevoegde autoriteiten te melden.

Ten einde inbreuken te voorkomen en te doen ophouden, dienen de Hoge Verdragsluitende Partijen en de Partijen bij het conflict de commandanten te verplichten in overeenstemming met het niveau van hun verantwoordelijkheid, ervoor zorg te dragen dat de leden van de strijdkrachten die onder hun bevel staan, hun verplichtingen krachtens de Verdragen en dit Protocol kennen.

De Hoge Verdragsluitende Partijen en de Partijen bij het conflict dienen iedere commandant die weet dat ondergeschikten of andere personen onder zijn zeggenschap op het punt staan een inbreuk op de Verdragen of dit Protocol te begaan of een dergelijke inbreuk hebben begaan, te verplichten tot het ondernemen van de nodige stappen ter voorkoming van zodanige schendingen van de Verdragen of dit Protocol en, indien daartoe aanleiding is, tot het aanvangen van een disciplinaire of strafrechtelijke procedure tegen degenen die die akten hebben geschonden.

Artikel 88 - Wederzijdse rechtshulp in strafzaken

De Hoge Verdragsluitende Partijen verlenen elkaar in zo ruim mogelijke mate rechtshulp in verband met iedere strafrechtelijke procedure die betrekking heeft op ernstige inbreuken op de Verdragen en dit Protocol.

Met inachtneming van de in de Verdragen en in artikel 85, eerste paragraaf, van dit Protocol neergelegde rechten en verplichtingen en wanneer de omstandigheden zulks toelaten, werken de Hoge Verdragsluitende Partijen samen op het gebied van uitlevering. Zij nemen het verzoek van de Staat op wiens grondgebied de beweerde inbreuk heeft plaatsgevonden, op passende wijze in overweging.

De wet van de aangezochte Hoge Verdragsluitende Partij is in alle gevallen van toepassing. De bepalingen van de voorgaande paragrafen laten evenwel onverlet de verplichtingen, voortvloeiende uit de bepalingen van enige andere overeenkomst van bilaterale of multilaterale aard, die het terrein van de wederzijdse rechtshulp in strafzaken geheel of gedeeltelijk beheerst of zal beheersen.

Artikel 89 - Samenwerking

In gevallen van ernstige schendingen van de Verdragen of dit Protocol verbinden de Hoge Verdragsluitende Partijen zich, tezamen of afzonderlijk, op te treden in samenwerking met de Verenigde Naties en in overeenstemming met het Handvest van de Verenigde Naties.

Artikel 90 - Internationale Commissie voor feitenonderzoek

Er wordt een Internationale Commissie voor feitenonderzoek (hierna te noemen 'de Commissie') ingesteld, bestaande uit vijftien leden van hoog zedelijk gehalte en erkende onpartijdigheid.

De depositaris roept, wanneer ten minste twintig Hoge Verdragsluitende Partijen er mee hebben ingestemd overeenkomstig de tweede paragraaf de bevoegdheid van de Commissie te aanvaarden, en daarna met tussenpozen van vijf jaar, een vergadering bijeen van vertegenwoordigers van die Hoge Verdragsluitende Partijen, ten einde de leden van de Commissie te verkiezen. Op die vergadering kiezen de vertegenwoordigers de leden van de Commissie bij geheime stemming uit een lijst van personen, waarop ieder van die Hoge Verdragsluitende Partijen één persoon mag plaatsen.

De leden van de Commissie treden op in hun persoonlijke hoedanigheid en blijven in functie tot de verkiezing van nieuwe leden op de volgende vergadering.

Bij de verkiezing dragen de Hoge Verdragsluitende Partijen ervoor zorg dat de personen die in de Commissie worden gekozen ieder afzonderlijk de vereiste hoedanigheden bezitten, en dat in de Commissie als geheel een evenredige geografische vertegenwoordiging is verzekerd.

In het geval van een tussentijdse vacature vervult de Commissie deze zelf, waarbij zij het bepaalde onder de voorgaande letters in acht neemt.

De depositaris stelt de Commissie de voor de vervulling van haar taak noodzakelijke administratieve voorzieningen ter beschikking.

De Hoge Verdragsluitende Partijen kunnen ten tijde van de ondertekening of de bekrachtiging van dit Protocol, van de toetreding daartoe of op ieder later tijdstip verklaren, dat zij ipso facto en zonder bijzondere overeenkomst met betrekking tot iedere andere Hoge Verdragsluitende Partij die dezelfde

verplichtingen aanvaardt, de bevoegdheid van de Commissie erkennen om volgens de bepalingen van dit artikel een onderzoek in te stellen naar aanleiding van beschuldigingen van die andere Partij.

De bovenbedoelde verklaringen dienen te worden neergelegd bij de depositaris, die afschriften daarvan aan de Hoge Verdragsluitende Partijen doet toekomen.

De Commissie is bevoegd: ieder feit te onderzoeken, waarvan wordt beweerd dat het een ernstige inbreuk als omschreven in de Verdragen en dit Protocol of een andere ernstige schending van de Verdragen of dit Protocol oplevert;

door het verlenen van haar goede diensten de terugkeer te bevorderen van een geesteshouding, gericht op eerbiediging van de bepalingen van de Verdragen en dit Protocol.

In andere situaties stelt de Commissie op verzoek van een Partij bij het conflict alleen een onderzoek in, wanneer de andere betrokken Partij of Partijen daarmee instemmen.

Onverminderd de voorgaande bepalingen van deze paragraaf blijven de bepalingen van de artikelen 52 van het Eerste Verdrag, 53 van het Tweede Verdrag, 132 van het Derde Verdrag en 149 van het Vierde Verdrag van toepassing op iedere beweerde schending van de Verdragen, en zijn zij eveneens van toepassing op iedere beweerde schending van dit Protocol.

Tenzij de betrokken Partijen anders overeenkomen, worden alle onderzoeken uitgevoerd door een Kamer, bestaande uit zeven leden, die als volgt worden aangewezen:

- vijf leden van de Commissie die geen onderdaan mogen zijn van de Partijen bij het conflict, en die worden aangewezen door de Voorzitter van de Commissie op basis van een evenredige vertegenwoordiging van de geografische gebieden, na raadpleging van de Partijen bij het conflict;
- twee leden ad hoc, die geen onderdaan mogen zijn van de Partijen bij het conflict, van wie er door ieder van die Partijen één wordt aangewezen.

Na ontvangst van een verzoek om een onderzoek stelt de Voorzitter van de Commissie een passende termijn vast voor de vorming van een Kamer. Indien één of meer leden ad hoc niet binnen de vastgestelde termijn zijn aangewezen, gaat de Voorzitter terstond over tot de aanwijzing van het ontbrekende lid of de ontbrekende leden van de Kamer.

De kamer die krachtens de derde paragraaf is gevormd om een onderzoek uit te voeren, verzoekt de Partijen bij het conflict hun medewerking te verlenen en bewijsmateriaal over te leggen. De Kamer kan ook ander bewijsmateriaal, dat zij ter zake dienend acht, trachten te verkrijgen en kan een onderzoek ter plaatse instellen.

De partijen moeten van alle bewijsmateriaal op de hoogte worden gebracht; zij hebben het recht opmerkingen daarover te doen toekomen aan de Commissie.

Iedere partij heeft het recht het bewijsmateriaal aan te vechten.

De Commissie legt aan de Partijen een rapport voor betreffende de bevindingen van de Kamer, vergezeld van de aanbevelingen die zij passend acht.

Indien de Kamer niet in staat is voldoende bewijsmateriaal te verzamelen om tot feitelijke en onpartijdige conclusies te komen, maakt de Commissie de redenen daarvan bekend.

De Commissie maakt haar conclusies niet openbaar, tenzij alle Partijen bij het conflict zulks aan de Commissie hebben verzocht.

De Commissie stelt haar eigen huishoudelijk reglement vast, met inbegrip van de regels betreffende het voorzitterschap van de Commissie en het voorzitterschap van de Kamer. Dit reglement verzekert, dat de taken van de Voorzitter van de Commissie te allen tijde kunnen worden uitgeoefend en dat deze, in het geval van een onderzoek, worden uitgeoefend door iemand die geen onderdaan is van een Partij bij het conflict.

De administratieve kosten van de Commissie worden gedekt door contributies van de Hoge Verdragsluitende Partijen die een verklaring krachtens de tweede paragraaf hebben afgelegd, en door vrijwillige contributies. De Partij of de Partijen bij het conflict die om een onderzoek verzoeken, dienen de nodige gelden voor te schieten voor de kosten gemaakt door een Kamer; deze gelden worden terugbetaald door de Partij of de Partijen waartegen de beschuldigingen naar voren zijn gebracht, tot een bedrag van 50% van de kosten van de Kamer. Wanneer voor de Kamer van de andere zijde

eveneens beweringen naar voren zijn gebracht, dient iedere Partij 50% van de benodigde gelden voor te schieten.

Artikel 91 - Aansprakelijkheid

Een partij bij het conflict dat de bepalingen van de Verdragen of dit Protocol schendt, is gehouden, indien daartoe aanleiding is, schadevergoeding te betalen. Zij is aansprakelijk voor alle handelingen verricht door de personen die deel uitmaken van haar strijdkrachten.

Titel VI - Slotbepalingen

Artikel 92 - Ondertekening

Dit Protocol staat open voor ondertekening door de Partijen bij de Verdragen zes maanden na de ondertekening van de slotakte en blijft open gedurende een periode van twaalf maanden.

Artikel 93 - Bekrachtiging

Dit Protocol dient zo spoedig mogelijk te worden bekrachtigd. De akten van bekrachtiging dienen te worden neergelegd bij de Zwitserse Bondsstaat, die depositaris van de Verdragen is.

Artikel 94 - Toetreding

Dit Protocol staat open voor toetreding door iedere Partij bij de Verdragen, die het niet heeft ondertekend. De akten van toetreding dienen te worden neergelegd bij de depositaris

Artikel 95 - Inwerkingtreding

Dit Protocol treedt in werking zes maanden nadat twee akten van bekrachtiging of toetreding zijn neergelegd.

Ten aanzien van iedere Partij bij de Verdragen die dit Protocol daarna bekrachtigt of daartoe toetreedt, treedt het in werking zes maanden nadat die Partij haar akte van bekrachtiging of toetreding heeft neergelegd.

Artikel 96 - Verdragsbetrekkingen na de inwerkingtreding van dit Protocol

In het geval dat de Partijen bij de Verdragen eveneens Partij zijn bij dit Protocol, zijn de Verdragen van toepassing als aangevuld door dit Protocol.

Wanneer één van de Partijen bij het conflict niet door dit Protocol is gebonden, blijven de Partijen bij dit Protocol daardoor in hun onderlinge betrekkingen gebonden. Zij zijn bovendien door dit Protocol gebonden met betrekking tot ieder van de Partijen die daardoor niet is gebonden, indien de laatstbedoelde Partij de bepalingen daarvan aanvaardt en toepast.

De autoriteit die een volk vertegenwoordigt dat met een Hoge Verdragsluitende Partij in een gewapend conflict is gewikkeld als bedoeld in artikel 1, vierde paragraaf, kan zich door middel van een tot de depositaris gerichte verklaring verbinden, de Verdragen en dit Protocol toe te passen met betrekking tot dat conflict. De verklaring heeft, vanaf het ogenblik dat de depositaris haar heeft ontvangen, met betrekking tot dat conflict de volgende gevolgen:

- de Verdragen en dit Protocol worden ten aanzien van de bovenbedoelde autoriteit als Partij bij het conflict onmiddellijk van kracht;
- de bovenbedoelde autoriteit oefent dezelfde rechten uit en neemt dezelfde verplichtingen op zich als een Hoge Verdragsluitende Partij bij de Verdragen en dit Protocol;
- de Verdragen en dit Protocol zijn gelijkkelijk verbindend voor alle Partijen bij het conflict.

Artikel 97 - Wijziging

Iedere Hoge Verdragsluitende Partij kan voorstellen doen tot wijziging van dit Protocol. De tekst van elk wijzigingsvoorstel wordt ter kennis gebracht van de depositaris, die na raadpleging van alle Hoge Verdragsluitende Partijen en het Internationale Comité van het Rode Kruis beslist, of een conferentie ter bestudering van het wijzigingsvoorstel bijeen moet worden geroepen.

De depositaris nodigt alle Hoge Verdragsluitende Partijen voor die conferentie uit, evenals de Partijen bij de Verdragen, ongeacht of deze ondertekenaar zijn van dit Protocol of niet.

Artikel 98 - Herziening van Bijlage I

Uiterlijk vier jaar na de inwerkingtreding van dit Protocol en daarna met tussenpozen van ten minste vier jaar, raadpleegt het Internationale Comité van het Rode Kruis, de Hoge Verdragsluitende Partijen met betrekking tot Bijlage I bij dit Protocol en kan het, indien het zulks noodzakelijk acht, een voorstel doen tot het houden van een vergadering van technische deskundigen, ten einde Bijlage I te herzien en die voorstellen tot wijziging te doen die wenselijk blijken te zijn. Tenzij binnen zes maanden na de mededeling van een voorstel tot het houden van een zodanige vergadering aan de Hoge Verdragsluitende Partijen één derde van hen bezwaar maakt, roept het Internationale Comité van het Rode Kruis de vergadering bijeen, en nodigt daarbij ook waarnemers uit van de internationale organisaties die daarvoor in aanmerking komen. Een zodanige vergadering wordt door het Internationale Comité van het Rode Kruis eveneens, te allen tijde bijeengeroepen, wanneer één derde van de Hoge Verdragsluitende Partijen zulks verzoekt.

De depositaris roept een conferentie van de Hoge Verdragsluitende Partijen en de Partijen bij de Verdragen bijeen, ten einde de door de vergadering van technische deskundigen voorgestelde wijzigingen te bestuderen, indien het Internationale Comité van het Rode Kruis of één derde van de Hoge Verdragsluitende Partijen zulks na die vergadering verzoekt.

Wijzigingen in Bijlage I kunnen op een zodanige conferentie worden aangenomen met een twee derde meerderheid van de Hoge Verdragsluitende Partijen die aanwezig zijn en hun stem uitbrengen.

De depositaris brengt iedere aldus aangenomen wijziging ter kennis van de Hoge Verdragsluitende Partijen en de Partijen bij de Verdragen. De wijziging wordt geacht te zijn aanvaard na verloop van een periode van één jaar na die kennisgeving, tenzij binnen die periode door ten minste één derde van de Hoge Verdragsluitende Partijen een verklaring van niet-aanvaarding van de wijziging ter kennis van de depositaris is gebracht.

Een wijziging die is geacht te zijn aanvaard overeenkomstig de vierde paragraaf, treedt drie maanden na de aanvaarding ervan in werking ten aanzien van alle Hoge Verdragsluitende Partijen behalve ten aanzien van die Partijen die een verklaring van niet-aanvaarding overeenkomstig dezelfde paragraaf hebben afgelegd. Iedere Partij die een zodanige verklaring aflegt, kan deze te allen tijde intrekken, in welk geval de wijziging ten aanzien van die partij drie maanden daarna in werking treedt.

De depositaris stelt de Hoge Verdragsluitende Partijen en de Partijen bij de Verdragen in kennis van de inwerkingtreding van iedere wijziging, van de Partijen die erdoor zijn gebonden, van de datum van inwerkingtreding ervan ten aanzien van iedere Partij, van overeenkomstig de vierde paragraaf afgelegde verklaringen.

Artikel 99 - Opzegging

Indien een Hoge Verdragsluitende Partij dit Protocol mocht opzeggen, wordt de opzegging eerst van kracht een jaar na de ontvangst van de akte van opzegging. Indien echter aan het einde van dat jaar de Partij die opzegt, is verwickeld in een situatie als bedoeld in artikel 1, wordt de opzegging niet van kracht voor het einde van het gewapende conflict of de bezetting, en in elk geval niet voordat de verichtingen in verband met de definitieve vrijlating, repatriëring of nieuwe vestiging van de personen die door het Verdrag of dit Protocol worden beschermd, zijn voltooid.

De opzegging wordt schriftelijk ter kennis van de depositaris gebracht, die haar aan alle Hoge Verdragsluitende Partijen toezendt.

De opzegging heeft alleen gevolg ten aanzien van de Partij die opzegt.

Geen enkele opzegging krachtens de eerste paragraaf tast, met betrekking tot welke handeling ook die is verricht voordat de opzegging van kracht wordt, de verplichtingen aan die ten gevolge van het gewapende conflict krachtens het Protocol reeds op die Partij die opzegt, rusten.

Artikel 100 - Kennisgevingen

De depositaris stelt de Hoge Verdragsluitende Partijen, evenals de Partijen bij de Verdragen, ongeacht of deze ondertekenaar zijn van dit Protocol of niet, in kennis van:

- ondertekeningen van dit Protocol en de neerlegging van akten van bekrachtiging en van toetreding krachtens de artikelen 93 en 94;
- de datum van de inwerkingtreding van dit Protocol krachtens artikel 95;
- kennisgevingen en verklaringen, ontvangen op grond van de artikelen 84, 90 en 97;
- verklaringen, ontvangen op grond van artikel 96, derde paragraaf, die op de snelst mogelijke wijze ter kennis dienen te worden gebracht;
- opzeggingen krachtens artikel 99.

Artikel 101 - Registratie

Dit Protocol wordt na zijn inwerkingtreding door de depositaris aan het Secretariaat van de Verenigde Naties toegezonden ter registratie en publicatie overeenkomstig artikel 102 van het Handvest van de Verenigde Naties.

De depositaris stelt het Secretariaat van de Verenigde Naties tevens in kennis van alle bekrachtigingen, toetredingen en opzeggingen die met betrekking tot dit Protocol worden ontvangen.

Artikel 102 - Authentieke teksten

Het origineel van dit Protocol, waarvan de Arabische, Chinese, Engelse, Franse, Russische en Spaanse teksten gelijkelijk authentiek zijn, wordt neergelegd bij de depositaris, die voor eensluidend gemaakte afschriften daarvan aan alle Partijen bij de Verdragen toezendt.

6. APII over de bescherming van slachtoffers van niet-internationale gewapende conflicten (NIAC)

Detail

- Plaats: Genève
- Aangenomen: 08-06-1977
- Inwerkingtreding: 07-12-1978

In België

- Ratificatie: 20-05-1986
- Inwerkingtreding: 20-11-1986
- Ondertekening: 12-12-1977
- Publicatie: 07-11-1986
- Geen voorbehoud of verklaring

Voor 1977 was alleen artikel 3, gemeenschappelijk aan de vier Verdragen van Genève, toepasselijk op niet-internationale gewapende conflicten. Gezien 80 % van de slachtoffers in de gewapende conflicten tussen 1949 en 1977 slachtoffers waren van niet-internationale gewapende conflicten, en deze conflicten vaak met meer wreedheid gepaard gingen dan internationale conflicten, bleef dit artikel in gebreke.

Het Tweede Aanvullende Protocol poogt de basisregels van het internationaal humanitair recht tot interne conflicten uit te breiden. De vrees dat dit Protocol de staatssoevereiniteit zou aantasten, staten zou verhinderen de orde te bewaren en hun gezag uit te oefenen binnen hun grenzen en dat het interventie van buitenaf zou kunnen verantwoorden, leidde tot de beslissing om de ontwerp tekst in te korten en te vereenvoudigen. In plaats van de oorspronkelijke 47 door het Internationale Rodekruiscomité voorgestelde artikels, aanvaarde de diplomatieke conferentie er slechts 28. De basisbeginselen van het ontwerp werden echter wel behouden.

De beperkende definitie inzake het materiële toepassingsgebied in artikel 1 zorgt ervoor dat het Tweede Protocol in een beperkter aantal interne conflicten toepasbaar is dan artikel 3, gemeenschappelijk aan de Verdragen van 1949.

De verdragstekst

Preambule

De Hoge Verdragsluitende Partijen,

In herinnering brengende, dat de humanitaire beginselen, neergelegd in de gemeenschappelijke artikelen 3 van de Verdragen van Genève van 12 augustus 1949, de basis vormen van de eerbied voor de menselijke persoon in geval van een gewapend conflict dat niet internationaal van aard is,

Voorts in herinnering brengende, dat de internationale akten betreffende de bescherming van de rechten van de mens de menselijke persoon een fundamentele bescherming bieden,

De nadruk leggende op de noodzaak tot het verzekeren van een betere bescherming aan de slachtoffers van die gewapende conflicten,

In herinnering brengende dat, in gevallen waarin het geldende recht niet voorziet, de menselijke persoon beschermd blijft door de beginselen van menselijkheid en de eisen van het openbare rechtsbewustzijn,

Zijn het volgende overeengekomen:

Titel I - Reikwijdte van dit protocol

Artikel 1 - Materieel toepassingsveld

Dit Protocol, dat de gemeenschappelijke artikelen 3 van de Verdragen van Genève van 12 augustus 1949 uitbreidt en aanvult, zonder wijziging aan te brengen in de omstandigheden waaronder deze artikelen thans worden toegepast, is van toepassing op alle gewapende conflicten, waarop artikel 1 van het Aanvullende Protocol bij de Verdragen van Genève van 12 augustus 1949 betreffende de bescherming van slachtoffers van internationale gewapende conflicten (Protocol I) niet van toepassing is, en die plaatsvinden op het grondgebied van een Hoge Verdragsluitende Partij tussen de strijdkrachten van die Partij en dissidente strijdkrachten of andere georganiseerde gewapende groepen die, staande onder een verantwoordelijk bevel, het grondgebied van die Partij gedeeltelijk onder controle hebben op een zodanige wijze dat zij in staat zijn aanhoudende en samenhangende militaire operaties uit te voeren en de bepalingen van dit Protocol toe te passen.

Dit Protocol is niet van toepassing op situaties van interne ongeregeldeheden en spanningen, zoals rellen, op zichzelf staande en sporadisch voorkomende daden van geweld en andere handelingen van soortgelijke aard, die niet zijn te beschouwen als gewapende conflicten.

Artikel 2 - Personeel toepassingsveld

Dit Protocol dient te worden toegepast zonder enig nadelig onderscheid, gebaseerd op ras, huidskleur, geslacht, taal, godsdienst of geloof, politieke of andere overtuiging, nationale of maatschappelijke afkomst, rijkdom, geboorte of andere status, of op enig ander soortgelijk criterium (hierna te noemen 'nadelig onderscheid') op allen die zijn getroffen door een gewapend conflict als omschreven in artikel 1.

Na afloop van het gewapende conflict genieten allen die van hun vrijheid zijn beroofd of wier vrijheid is beperkt om redenen, verband houdende met dat conflict, evenals zij die om dezelfde redenen van hun vrijheid zijn beroofd of wier vrijheid is beperkt na het conflict, de bescherming van de artikelen 5 en 6 tot het einde van die vrijheidsberoving of beperking.

Artikel 3 - Non-interventie

Geen enkele bepaling van dit Protocol mag worden ingeroepen ter aantasting van de soevereiniteit van een Staat of de verantwoordelijkheid van de Regering om met alle wettige middelen de rechtsorde in de Staat te handhaven of te herstellen, of de nationale eenheid en de territoriale integriteit van de Staat te verdedigen.

Geen enkele bepaling van dit Protocol mag worden ingeroepen als rechtvaardiging van een interventie, rechtstreeks of niet rechtstreeks, om welke reden ook, in het gewapende conflict of in de interne of externe aangelegenheden van de Hoge Verdragsluitende Partij op wiens grondgebied dat conflict plaatsvindt.

Titel II - Menselijke behandeling

Artikel 4 - Fundamentele waarborgen

Allen die niet rechtstreeks deelnemen of niet meer deelnemen aan de vijandelijkheden maken, ongeacht of zij van hun vrijheid zijn beroofd of niet, aanspraak op eerbiediging van hun persoon, eer,

overtuigingen en het uitoefenen van hun godsdienst. Zij moeten onder alle omstandigheden menselijk worden behandeld, zonder enig nadelig onderscheid. Het is verboden het bevel te geven dat niemand mag overleven.

Onverminderd het algemene karakter van de voorgaande bepalingen zijn en blijven de volgende daden, gericht tegen de in de eerste paragraaf bedoelde personen, te allen tijde en op iedere plaats verboden:

- aanslagen op het leven, de gezondheid en het lichamelijke of geestelijke welzijn van personen, in het bijzonder moord, evenals wrede behandeling zoals marteling, verminking of lijfstraffen in welke vorm dan ook;
- collectieve straffen;
- het nemen van gijzelaars;
- daden van terrorisme;
- aanslagen op de persoonlijke waardigheid, in het bijzonder vernederende en ontorende behandeling, verkrachting, gedwongen prostitutie en iedere vorm van aanranding van de eerbaarheid;
- slavernij en slavenhandel in iedere vorm;
- plundering;
- bedreiging met één van de bovengenoemde daden.

Kinderen moeten de zorg en hulp ontvangen die zij nodig hebben, en in het bijzonder:

- dienen zij een opvoeding te krijgen, daaronder begrepen een godsdienstige en morele opvoeding, overeenkomstig de wensen van hun ouders of, bij afwezigheid van hun ouders, van diegenen die verantwoordelijk zijn voor de zorg voor die kinderen;
- dienen alle geëigende stappen te worden genomen om de hereniging van gezinnen waarvan de leden tijdelijk van elkaar zijn gescheiden, te vergemakkelijken;
- dienen kinderen die de leeftijd van vijftien jaar nog niet hebben bereikt, noch in dienst te worden geroepen bij de strijdkrachten of gewapende groepen, noch dient het hun te worden toegestaan aan de vijandelijkheden deel te nemen;
- blijft de bijzondere bescherming, door dit artikel verleend aan kinderen die de leeftijd van vijftien jaar nog niet hebben bereikt op hen van toepassing wanneer zij ondanks de bepalingen van letter c rechtstreeks aan de vijandelijkheden deelnemen en gevangen worden genomen;
- dienen, wanneer nodig, maatregelen te worden genomen, zo mogelijk met toestemming van de ouders of de personen die krachtens de wet of het gebruik in de eerste plaats voor de zorg voor de desbetreffende kinderen verantwoordelijk zijn, om kinderen tijdelijk uit het gebied waarin vijandelijkheden plaatsvinden over te brengen naar een veiliger gebied in het land, en te verzekeren dat zij worden vergezeld door voor hun veiligheid en welzijn verantwoordelijke personen.

Artikel 5 - Personen die van hun vrijheid zijn beroofd

Ter aanvulling van de bepalingen van artikel 4 moeten de volgende bepalingen ten minste in acht worden genomen met betrekking tot personen die van hun vrijheid zijn beroofd om redenen, verband houdend met het gewapende conflict, ongeacht of zij zijn geïnterneerd of gevangen worden gehouden:

- de gewonden en zieken dienen te worden behandeld overeenkomstig artikel 7;
- aan de in deze paragraaf bedoelde personen dienen in dezelfde mate als aan de plaatselijke burgerbevolking voedsel en drinkwater te worden verschaft, en waarborgen te worden

gegeven met betrekking tot gezondheid en hygiëne en bescherming tegen de ongenaakbaarheid van het klimaat en de gevaren van het gewapende conflict;

- hun dient te worden toegestaan individuele of collectieve hulp te ontvangen;
- hun dient te worden toegestaan hun godsdienst uit te oefenen en, indien gewenst en mogelijk, geestelijke bijstand te ontvangen van personen die een geestelijk ambt vervullen, zoals aalmoezeniers;
- indien zij verplicht worden te werken, dienen voor hen werkomstandigheden en waarborgen te gelden die gelijk zijn aan die, welke gelden voor de plaatselijke burgerbevolking.

Zij die verantwoordelijk zijn voor de internering of gevangenhouding van de in de eerste paragraaf bedoelde personen moeten tevens, binnen de grenzen van hun mogelijkheden, de volgende bepalingen met betrekking tot die personen in acht nemen:

- behalve wanneer mannen en vrouwen van één gezin tezamen zijn gehuisvest, dienen vrouwen te worden ondergebracht in verblijven die zijn gescheiden van die van de mannen, en dienen zij onder rechtstreeks toezicht van vrouwen te worden geplaatst;
- hun dient te worden toegestaan brieven en kaarten te verzenden en te ontvangen; het aantal daarvan kan door de daartoe bevoegde autoriteit worden beperkt wanneer deze dat noodzakelijk acht;
- de internerings- en detentieplaatsen dienen niet dicht bij de gevechtszone te worden geplaatst.

De in de eerste paragraaf bedoelde personen dienen te worden geëvacueerd wanneer de plaatsen waar zij zijn geïnterneerd of waar zij gevangen worden gehouden in het bijzonder worden blootgesteld aan gevaren, voortvloeiende uit het gewapende conflict, indien hun evacuatie onder voldoende veilige omstandigheden kan worden uitgevoerd;

zij dienen de mogelijkheid te hebben geneeskundig te worden onderzocht;

hun lichamelijke en geestelijke gezondheid mag niet door enig ongerechtvaardigd handelen of nalaten in gevaar worden gebracht. Dientengevolge is het verboden de personen, bedoeld in dit artikel, te onderwerpen aan geneeskundige behandelingen die niet noodzakelijk zijn als gevolg van de gezondheidstoestand van de betrokken persoon en die niet in overeenstemming zijn met de algemeen aanvaarde geneeskundige normen welke onder gelijke geneeskundige omstandigheden zouden worden toegepast ten aanzien van personen die zich in vrijheid bevinden.

Personen op wie de eerste paragraaf niet van toepassing is, maar wiens vrijheid op enigerlei wijze is beperkt om redenen, verband houdende met het gewapende conflict, moeten menselijk worden behandeld overeenkomstig artikel 4 en de paragrafen 1 a, 1 c en 1 d, en 2 b van dit artikel.

Wanneer wordt beslist personen die van hun vrijheid zijn beroofd vrij te laten, moeten door degenen die deze beslissing nemen de noodzakelijke maatregelen worden getroffen ter waarborging van hun veiligheid.

Artikel 6 - Strafrechtelijke vervolgingen

Dit artikel is van toepassing op de vervolging en de bestraffing van feiten die verband houden met het gewapende conflict.

Geen veroordeling mag worden uitgesproken en geen straf mag ten uitvoer worden gelegd met betrekking tot een persoon die schuldig is bevonden aan een strafbaar feit, behalve op grond van een voorafgaand vonnis, gewezen door een rechtbank die essentiële waarborgen van onafhankelijkheid en onpartijdigheid biedt. In het bijzonder:

- dient de procedure erin te voorzien, dat een verdachte onverwijld op de hoogte wordt gebracht van de bijzonderheden van het strafbaar feit dat hem ten laste wordt gelegd, en die verdachte voor en tijdens het proces alle nodige rechten en middelen voor zijn verdediging te verschaffen;

- mag niemand worden veroordeeld wegens een strafbaar feit behalve op grond van individuele strafrechtelijke verantwoordelijkheid;
- kan niemand worden veroordeeld wegens een handelen of nalaten dat krachtens nationaal of internationaal recht geen strafbaar feit opleverde ten tijde dat het handelen of het nalaten geschiedde, evenmin mag een zwaardere straf worden opgelegd dan die welke van toepassing was ten tijde van het begaan van het strafbaar feit; indien de wet na het begaan van het strafbaar feit in de oplegging van een lichtere straf mocht voorzien, dient de overtreder daarvan te profiteren;
- wordt ieder die wegens een strafbaar feit wordt vervolgd voor onschuldig gehouden totdat zijn schuld volgens de wet is bewezen;
- heeft ieder die wegens een strafbaar feit wordt vervolgd het recht in zijn tegenwoordigheid te worden berecht;
- mag niemand worden gedwongen tegen zichzelf te getuigen of een bekentenis af te leggen. Een veroordeelde dient bij zijn veroordeling op de hoogte te worden gesteld van de hem ter beschikking staande rechtsmiddelen en andere middelen en van de temrijnen waarbinnen die moeten worden aangewend.

Doodvonnissen mogen niet worden uitgesproken ten aanzien van personen die ten tijde van het strafbaar feit de leeftijd van achttien jaar nog niet hadden bereikt, en mogen niet worden voltrokken bij zwangere vrouwen of moeders van jonge kinderen.

Bij het einde van de vijandelijkheden dienen de aan de macht zijnde autoriteiten er naar te streven, op de grootst mogelijke schaal amnestie te verlenen aan de personen die hebben deelgenomen aan het gewapend conflict of die van hun vrijheid zijn beroofd om redenen, verband houdende met het gewapende conflict, ongeacht of zij geïnterneerd zijn of gevangen worden gehouden.

Titel III - Gewonden, zieken en schipbreukelingen

Artikel 7 - Bescherming en verzorging

Alle gewonden, zieken en schipbreukelingen dienen te worden ontzien en beschermd, ongeacht of zij aan het gewapend conflict hebben deel genomen of niet.

Zij moeten onder alle omstandigheden menselijk worden behandeld en in de grootst mogelijke mate en binnen de kortst mogelijke tijd de geneeskundige verzorging en aandacht ontvangen die hun toestand vereist. Er mag op geen andere dan op geneeskundige gronden onderscheid tussen hen worden gemaakt.

Artikel 8 - Zoekacties

Telkens als de omstandigheden dat toelaten en in het bijzonder na een gewapend treffen, dienen onverwijld alle mogelijke maatregelen te worden genomen om naar de gewonden, zieken en schipbreukelingen te zoeken, hen te verzamelen, tegen plundering en slechte behandeling te beschermen en te verzekeren dat zij op passende wijze worden verzorgd, alsmede om naar de doden te zoeken, te beletten dat zij worden beroofd, en om hun de laatste eer te bewijzen.

Artikel 9 - Bescherming van geneeskundig en geestelijk personeel

Geneeskundig en geestelijk personeel dient te worden ontzien, beschermd en dient met alle beschikbare middelen hulp te ontvangen voor de vervulling van hun taak. Zij mogen niet worden verplicht taken te verrichten die onverenigbaar zijn met hun humanitaire opdracht.

Van het geneeskundig personeel mag niet worden vereist dat het bij de uitoefening van zijn taak voorrang geeft aan enige persoon behalve op geneeskundige gronden.

Artikel 10 - Algemene bescherming van de geneeskundige taakvervulling

Niemand mag, onder welke omstandigheden ook, worden gestraft voor het feit dat hij geneeskundige

activiteiten heeft uitgevoerd die met de geneeskundige deontologie in overeenstemming zijn, ongeacht degenen aan wie deze activiteiten ten goede zijn gekomen.

Personen die geneeskundige activiteiten uitvoeren, mogen noch worden verplicht daden of werkzaamheden te verrichten die in strijd zijn met de regels van de geneeskundige deontologie of met andere regels, opgesteld in het belang van de gewonden en de zieken, of met dit Protocol, noch mogen zij worden verplicht af te zien van het verrichten van daden of werkzaamheden die worden voorgeschreven door bovengenoemde regels of door dit Protocol.

De beroepsverplichtingen van personen die geneeskundige activiteiten uitvoeren met betrekking tot informatie die zij ten aanzien van de gewonden en zieken met de zorg waarvan zij zijn belast, mochten verkrijgen, moeten behoudens de bepalingen van het nationale recht, worden gerespecteerd.

Behoudens de bepalingen van het nationale recht mogen tegen niemand die geneeskundige activiteiten uitvoert op welke wijze ook sancties worden genomen wegens het weigeren inlichtingen te verstrekken betreffende de gewonden en zieken met de zorg waarvan hij is belast geweest, of wegens het in gebreke blijven dergelijke inlichtingen te verstrekken.

Artikel 11 - Bescherming van geneeskundige formaties en transportmiddelen

Geneeskundige formaties en transportmiddelen dienen te allen tijde te worden ontzien en beschermd en mogen niet worden aangevallen.

De bescherming waarop de geneeskundige formaties en transportmiddelen recht hebben, eindigt alleen wanneer deze worden gebruikt om buiten hun humanitaire taak vijandelijke handelingen te verrichten. De bescherming eindigt evenwel slechts nadat een sommatie is gegeven waarin, telkens als daartoe aanleiding is, een redelijke termijn wordt gesteld, en nadat aan die sommatie geen gevolg is gegeven.

Artikel 12 Het kenteken

Volgens voorschriften van de betrokken bevoegde autoriteit moet het kenteken van het rode kruis, de rode halve maan of de rode leeuw en zon op een wit veld, zichtbaar worden gedragen door het geneeskundig en geestelijk personeel, en moet het zichtbaar zijn aangebracht op geneeskundige formaties en transportmiddelen. Het dient onder alle omstandigheden te worden geëerbiedigd. Het mag niet worden misbruikt.

Titel IV - Burgerbevolking

Artikel 13 - Bescherming van de burgerbevolking

De burgerbevolking en de burgers genieten algemene bescherming tegen de uit militaire operaties voortvloeiende gevaren. Om deze bescherming te verwezenlijken dienen de volgende regels onder alle omstandigheden in acht genomen te worden.

Noch de burgerbevolking als zodanig, noch de burgers mogen het voorwerp van een aanval worden. Daden van geweld of bedreiging met geweld, waarvan het belangrijkste oogmerk is de burgerbevolking angst aan te jagen, zijn verboden.

De burgers genieten de in deze Titel verleende bescherming, behalve wanneer en zolang zij rechtstreeks aan de vijandelikheden deelnemen.

Artikel 14 - Bescherming van voor het overleven van de burgerbevolking onmisbare goederen

Het uithongeren van burgers als methode van oorlogvoering is verboden. De volgende daden zijn daarom verboden: het met het bovenvermelde doel aanvallen, vernietigen, weghalen of onbruikbaar maken van voor het overleven van de burgerbevolking onmisbare goederen, zoals voedingsmiddelen,

landbouwgebieden waar voedingsmiddelen worden geproduceerd, oogsten, vee, drinkwaterinstallaties en –voorraden en bevoeiingswerken.

Artikel 15 - Bescherming van installaties die gevaarlijke krachten bevatten

Werken of installaties die gevaarlijke krachten bevatten, te weten stuwdammen, dijken en kerncentrales, mogen geen voorwerp van een aanval zijn, zelfs niet wanneer zij militaire objectieven zijn, indien de aanvallen het vrijkomen van gevaarlijke krachten zouden veroorzaken en daardoor ernstige verliezen onder de burgerbevolking zouden teweeg brengen.

Artikel 16 - Bescherming van culturele goederen en plaatsen van eredienst

Onverminderd de bepalingen van het Verdrag van Den Haag van 14 mei 1954 inzake de bescherming van culturele goederen in geval van gewapend conflict, is het verboden vijandelijke handelingen te verrichten, gericht tegen de historische monumenten, de kunstwerken of de plaatsen van eredienst, die het culturele of geestelijke erfgoed van de volkeren vormen en deze te gebruiken ter ondersteuning van het militaire optreden.

Artikel 17 - Verbod van gedwongen verplaatsing van burgers

Er mag geen bevel worden gegeven tot het verplaatsen van de burgerbevolking om redenen, die verband houden met het gewapend conflict, tenzij de veiligheid van de betrokken burgers of dwingende militaire redenen dat vereisen. Indien zodanige verplaatsingen moeten uitgevoerd worden, dienen alle mogelijke maatregelen genomen te worden opdat de burgers onder redelijke omstandigheden worden ontvangen wat betreft onderdak, hygiëne, gezondheid, veiligheid en voeding.

Burgers mogen niet gedwongen worden hun eigen grondgebied te verlaten om redenen die verband houden met het conflict.

Artikel 18 - Verenigingen tot hulpverlening en hulpverleningsacties

De zich op het grondgebied van de Hoge Verdragsluitende Partij bevindende verenigingen tot hulpverlening, zoals Rode Kruis (Rode Halve Maan, Rode Zon en Leeuw) -verenigingen, kunnen hun diensten aanbieden ter vervulling van hun traditionele taken met betrekking tot de slachtoffers van het gewapende conflict. De burgerbevolking kan zelfs uit eigen beweging aanbieden de gewonden, zieken en schipbreukelingen te verzamelen en te verzorgen.

Wanneer de burgerbevolking buitensporige ontberingen lijdt ten gevolge van gebrek aan voor haar overleven onmisbare benodigdheden zoals levensmiddelen en geneeskundige benodigdheden, dienen hulpverleningsacties voor de burgerbevolking te worden ondernomen die uitsluitend humanitair en onpartijdig van aard zijn en worden uitgevoerd zonder enig nadelig onderscheid mits de betrokken Hoge Verdragsluitende Partij daarmee instemt.

Titel V - Slotbepalingen

Artikel 19 - Verspreiding

Dit Protocol dient op zo ruim mogelijke schaal te worden verspreid.

Artikel 20 - Ondertekening

Dit Protocol staat open voor ondertekening door de Partijen bij de Verdragen zes maanden na de ondertekening van de Slotakte en blijft geopend gedurende een periode van twaalf maanden.

Artikel 21 - Bekrachtiging

Dit Protocol dient zo spoedig mogelijk te worden bekrachtigd. De akten van bekrachtiging dienen te worden neergelegd bij de Zwitserse Bondsstaat, die depositaris van de Verdragen is.

Artikel 22 - Toetreding

Dit Protocol staat open voor toetreding door iedere Partij bij de Verdragen, die het niet heeft ondertekend. De akten van toetreding dienen te worden neergelegd bij de depositaris.

Artikel 23 - Inwerkingtreding

Dit Protocol treedt in werking zes maanden nadat twee akten van bekrachtiging of toetreding zijn neergelegd.

Ten aanzien van iedere Partij bij de Verdragen die dit Protocol daarna bekrachtigt of daartoe toetreedt, treedt het in werking zes maanden nadat die Partij haar akte van bekrachtiging of toetreding heeft neergelegd.

Artikel 24 - Wijziging

Iedere Hoge Verdragsluitende Partij kan voorstellen doen tot wijziging van dit Protocol. De tekst van elk wijzigingsvoorstel wordt ter kennis gebracht van de depositaris, die na raadpleging van alle Hoge Verdragsluitende Partijen en het Internationale Comité van het Rode Kruis beslist, of een conferentie ter bestudering van het wijzigingsvoorstel bijeen moet worden geroepen.

De depositaris nodigt alle Hoge Verdragsluitende Partijen voor de conferentie uit, evenals de Partijen bij de Verdragen, ongeacht of deze ondertekenaar zijn van dit Protocol of niet.

Artikel 25 - Opzegging

Indien een Hoge Verdragsluitende Partij dit Protocol mocht opzeggen, wordt de opzegging eerst van kracht zes maanden na de ontvangst van de akte van opzegging. Indien echter aan het einde van een periode van zes maanden de Partij die opzegt zich bevindt in de situatie bedoeld in Artikel 1, wordt de opzegging niet van kracht voor het einde van het gewapende conflict. Personen die van hun vrijheid zijn beroofd, of wiens vrijheid is beperkt om redenen, verband houdend met het gewapende conflict, dienen niettemin van de bepalingen van dit Protocol te blijven profiteren tot hun definitieve vrijlating. De opzegging wordt schriftelijk ter kennis van de depositaris gebracht, die haar aan alle Hoge Verdragsluitende Partijen toezendt.

Artikel 26 - Kennisgevingen

De depositaris stelt de Hoge Verdragsluitende Partijen, evenals de Partijen bij de Verdragen, ongeacht of deze ondertekenaar zijn van dit Protocol of niet, in kennis van:

- ondertekeningen van dit Protocol en de neerlegging van akten van bekrachtiging en toetreding krachtens de artikelen 21 en 22;
- de datum van de inwerkingtreding van dit Protocol krachtens Artikel 23;
- kennisgevingen en verklaringen, ontvangen op grond van Artikel 24;

Artikel 27 - Registratie

Dit Protocol wordt na zijn inwerkingtreding door de depositaris aan het Secretariaat van de Verenigde Naties toegezonden ter registratie en publicatie overeenkomstig Artikel 102 van het Handvest van de Verenigde Naties.

De depositaris stelt het Secretariaat van de Verenigde Naties tevens in kennis van alle bekrachtigingen en toetredingen die met betrekking tot dit Protocol worden ontvangen.

Artikel 28 - Authentieke teksten

Het origineel van dit Protocol, waarvan de Arabische, Chinese, Engelse, Franse, Russische en Spaanse teksten gelijkelijk authentiek zijn, wordt neergelegd bij de depositaris, die voor eensluidend gewaarmerkte afschriften daarvan aan alle Partijen bij de Verdragen toezendt.

7. APIII betreffende de aanvaarding van een aanvullend onderscheidend embleem (het rode kristal)

Detail

- Plaats: Genève
- Aangenomen: 08-12-2005
- Inwerkingtreding: 12-11-2015

In België

- Ratificatie: 05-12-2015
- Inwerkingtreding: 12-11-2015
- Ondertekening: 12-08-2005
- Publicatie: 23-09-2015
- Geen voorbehoud of verklaring

8 DECEMBER 2005 - Aanvullend Protocol bij de Verdragen van Genève van 12 augustus 1949 betreffende de aanvaarding van een aanvullend onderscheidend embleem (Protocol III), aangenomen te Genève op 8 december 2005

Preambule

De Hoge Verdragsluitende Partijen,

Opnieuw bevestigend de bepalingen van de Verdragen van Genève van 12 augustus 1949 (in het bijzonder de artikelen 26, 38, 42 en 44 van het Eerste Verdrag van Genève) en, waar van toepassing, de Aanvullende Protocollen daarbij van 8 juni 1977 (in het bijzonder de artikelen 18 en 38 van Aanvullend Protocol I en artikel 12 van Aanvullend Protocol II), betreffende het gebruik van onderscheidende emblemen,

Geleid door de wens voornoemde bepalingen aan te vullen teneinde de beschermende waarde en het universele karakter ervan te bevorderen,

Vaststellend dat dit Protocol het erkende recht van de Hoge Verdragsluitende Partijen onverlet laat de emblemen te blijven gebruiken die zij hanteren overeenkomstig hun verplichtingen uit hoofde van de Verdragen van Genève en, waar van toepassing, de Aanvullende Protocollen daarbij,

In herinnering roepend dat de verplichting personen en objecten die beschermd worden door de Verdragen van Genève en de Aanvullende Protocollen daarbij te ontzien voortvloeit uit hun beschermd status uit hoofde van het internationale recht en niet afhankelijk is van het gebruik van de onderscheidende emblemen, tekens of seinen,

Benadrukkend dat geen religieuze, etnische, raciale, regionale of politieke betekenis van de emblemen beoogd wordt,

Het belang benadrukkend dat gewaarborgd wordt dat de verplichtingen die verband houden met de in de Verdragen van Genève erkende emblemen ten volle geëerbiedigd worden evenals, indien van toepassing, de Aanvullende Protocollen daarbij,

In herinnering roepend dat in artikel 44 van het Eerste Verdrag van Genève onderscheid wordt gemaakt tussen het gebruik van de emblemen tot bescherming en tot aanduiding,

Voorts in herinnering roepend dat de nationale verenigingen die werkzaamheden verrichten op het grondgebied van een andere Staat erop toe dienen te zien dat de emblemen die zij binnen het kader

van die werkzaamheden beogen te gebruiken in het land waar de werkzaamheden plaatsvinden alsmede in het land of de landen van doorvoer mogen worden gebruikt,

Erkennend de moeilijkheden die bepaalde Staten en nationale verenigingen kunnen ondervinden bij het gebruik van de bestaande onderscheidende emblemen,

Indachtig de beslissing van het Internationale Comité van het Rode Kruis, de Internationale Federatie van Rode Kruis- en Rode Halvemaanverenigingen en de Internationale Rode Kruis- en de Rode Halvemaanbeweging hun huidige namen en emblemen te handhaven,

Zijn het volgende overeengekomen:

Artikel 1. Eerbiediging en toepassingsgebied van dit Protocol

1. De Hoge Verdragsluitende Partijen verbinden zich dit Protocol onder alle omstandigheden te eerbiedigen en te doen eerbiedigen.
2. Dit Protocol bevestigt opnieuw de bepalingen van de vier Verdragen van Genève van 12 augustus 1949 ("de Verdragen van Genève") en, indien van toepassing, de twee Aanvullende Protocollen van 8 juni 1977 ("de Aanvullende Protocollen van 1977") die betrekking hebben op de onderscheidende emblemen, te weten het rode kruis, de rode halve maan en de rode leeuw en zon en vult deze aan en is van toepassing op dezelfde situaties als die waarnaar in deze bepalingen wordt verwezen.

Artikel 2. Onderscheidende Emblemen

1. In dit Protocol wordt een aanvullend onderscheidend embleem erkend naast, en ten behoeve van dezelfde doeleinden als, de onderscheidende emblemen van de Verdragen van Genève. De onderscheidende emblemen genieten een gelijke status.
2. Dit aanvullende onderscheidende embleem, bestaande uit een rood kader in de vorm van een gekanteld vierkant op een wit veld dient overeen te komen met de illustratie in de bijlage bij dit Protocol. Naar dit aanvullende onderscheidende embleem wordt in dit Protocol verwezen als het "embleem van het derde Protocol".
3. De voorwaarden voor het gebruik en de eerbiediging van het embleem van het derde Protocol zijn gelijk aan die voor de bij de Verdragen van Genève vastgestelde onderscheidende emblemen, en, indien van toepassing, de Aanvullende Protocollen van 1977.
4. Het medisch personeel en de geestelijke verzorgers van de strijdkrachten van de Hoge Verdragsluitende Partijen mogen, onverminderd hun huidige emblemen, tijdelijk gebruik maken van een van de in het eerste lid van dit artikel bedoelde onderscheidende emblemen, indien dit de bescherming bevordert.

Artikel 3. Gebruik van het embleem van het derde Protocol tot aanduiding

1. De nationale verenigingen van de Hoge Verdragsluitende Partijen die besluiten tot het gebruik van het embleem van het derde Protocol, kunnen bij het gebruik van het embleem overeenkomstig de desbetreffende nationale wetgeving besluiten ten behoeve van het gebruik ter aanduiding er het volgende in te integreren:
  - a. een bij de Verdragen van Genève erkend embleem of een combinatie van deze emblemen; of
  - b. een ander embleem dat daadwerkelijk in gebruik is bij een Hoge Verdragsluitende Partij en waarover voorafgaand aan de aanneming van dit Protocol via de depositaris mededeling is gedaan aan de andere Hoge Verdragsluitende Partijen en het

Internationale Comité van het Rode Kruis.

De wijze van integreren dient overeen te komen met de illustratie in de bijlage bij dit Protocol.

1. Een nationale vereniging die besluit overeenkomstig het voorgaande eerste lid een ander embleem te integreren in het embleem van het derde Protocol, kan in overeenstemming met de nationale wetgeving de benaming van dat embleem gebruiken en het voeren binnen haar nationale grondgebied.
2. De nationale verenigingen kunnen in overeenstemming met hun nationale wetgeving en in uitzonderlijke omstandigheden en teneinde hun werkzaamheden te vergemakkelijken tijdelijk gebruik maken van het in artikel 2 van dit Protocol bedoelde embleem.
3. Dit artikel laat de juridische status van de bij de Verdragen van Genève en bij dit Protocol erkende emblemen onverlet evenals die van elk specifiek embleem dat ter aanduiding in overeenstemming met het eerste lid van dit artikel is geïntegreerd.

Artikel 4. Internationale Comité van het Rode Kruis en de Internationale Federatie van Rode Kruis- en Rode Halvemaanverenigingen

Het Internationale Comité van het Rode Kruis en de Internationale Federatie van Rode Kruis- en Rode Halvemaanverenigingen en hun daartoe naar behoren gemachtigde medewerkers kunnen in uitzonderlijke omstandigheden en teneinde hun werkzaamheden te vergemakkelijken het in artikel 2 van dit Protocol bedoelde embleem gebruiken.

Artikel 5. Missies onder auspiciën van de Verenigde Naties

Het medisch personeel en de geestelijke verzorgers die deelnemen aan operaties onder auspiciën van de Verenigde Naties mogen, met toestemming van de deelnemende Staten, een van de in de artikelen 1 en 2 genoemde onderscheidende emblemen gebruiken.

Artikel 6. Voorkoming en bestrijding van misbruik

1. De bepalingen van de Verdragen van Genève en, indien van toepassing, de Aanvullende Protocolen van 1977, betreffende het voorkomen en bestrijden van misbruik van de onderscheidende emblemen zijn eveneens van toepassing op het embleem van het derde Protocol. De Hoge Verdragsluitende Partijen nemen in het bijzonder de nodige maatregelen teneinde elk misbruik van de in de artikelen 1 en 2 genoemde emblemen en hun benamingen te allen tijde te voorkomen en te bestrijden, met inbegrip van het perfide gebruik en het gebruik van elk embleem of elke benaming dat of die daar een nabootsing van vormt.
2. Onverminderd het voorgaande eerste lid, kunnen de Hoge Verdragsluitende Partijen eerdere gebruikers van het embleem van het derde Protocol of van een teken dat daar een nabootsing van vormt, toestaan het gebruik voort te zetten, onder de voorwaarde dat dat ten tijde van een gewapend conflict niet zodanig geschiedt dat zulks kan worden geacht de bescherming uit hoofde van de Verdragen van Genève en, indien van toepassing, de Aanvullende Protocolen van 1977, te verlenen en mits de rechten tot het gebruik zijn verworven vóór de aanneming van dit Protocol.

Artikel 7. Verspreiding

De Hoge Verdragsluitende Partijen verbinden zich, zowel in vreedstijd als ten tijde van een gewapend conflict, dit Protocol op zo ruim mogelijke schaal in hun onderscheiden landen te verspreiden, en in het bijzonder de bestudering ervan in de programma's van hun militaire opleiding op te nemen en de bestudering ervan door de burgerbevolking te stimuleren, zodat de strijdkrachten en de

burgerbevolking van deze akte op de hoogte kunnen zijn.

Artikel 8. Ondertekening

Dit Protocol staat open voor ondertekening door de Partijen bij de Verdragen van Genève vanaf de datum van de aanneming ervan en blijft open gedurende een periode van twaalf maanden.

Artikel 9. Bekrachtiging

Dit Protocol dient zo spoedig mogelijk te worden bekrachtigd. De akten van bekrachtiging dienen te worden nedergelegd bij de Zwitserse Bondsraad, die depositaris van de Verdragen van Genève en van de Aanvullende Protocollen van 1977 is.

Artikel 10. Toetreding

Dit Protocol staat open voor toetreding door iedere Partij bij de Verdragen van Genève, die het niet heeft ondertekend. De akten van toetreding dienen te worden nedergelegd bij de depositaris.

Artikel 11. Inwerkingtreding

1. Dit Protocol treedt in werking zes maanden nadat twee akten van bekrachtiging of toetreding zijn nedergelegd.
2. Ten aanzien van iedere Partij bij de Verdragen van Genève die dit Protocol daarna bekrachtigt of ertoe toetreedt, treedt het in werking zes maanden nadat die Partij haar akte van bekrachtiging of toetreding heeft nedergelegd.

Artikel 12. Verdragsbetrekkingen na de inwerkingtreding van dit Protocol

1. Indien de Partijen bij de Verdragen van Genève tevens Partij zijn bij dit Protocol, zijn de Verdragen van toepassing als aangevuld door dit Protocol.
2. Wanneer een van de partijen bij het conflict niet door dit Protocol is gebonden, blijven de Partijen bij dit Protocol daardoor in hun onderlinge betrekkingen gebonden. Zij zijn bovendien door dit Protocol gebonden met betrekking tot ieder van de partijen die daardoor niet is gebonden, indien de laatstbedoelde partij de bepalingen daarvan aanvaardt en toepast.

Artikel 13. Wijziging

1. Iedere Hoge Verdragsluitende Partij kan voorstellen doen tot wijziging van dit Protocol. De tekst van elk wijzigingsvoorstel wordt ter kennis gebracht van de depositaris, die na raadpleging van alle Hoge Verdragsluitende Partijen en het Internationale Comité van het Rode Kruis en de Internationale Federatie van Rode Kruis- en Rode Halvemaanverenigingen beslist of een conferentie ter bestudering van het wijzigingsvoorstel bijeen moet worden geroepen.
2. De depositaris nodigt alle Hoge Verdragsluitende Partijen voor die conferentie uit, evenals de Partijen bij de Verdragen van Genève, ongeacht of deze ondertekenaar zijn van dit Protocol of niet.

Artikel 14. Opzegging

1. Indien een Hoge Verdragsluitende Partij dit Protocol mocht opzeggen, wordt de opzegging eerst van kracht een jaar na de ontvangst van de akte van opzegging. Indien aan het einde van dat jaar de Partij die opzegt, is verwickeld in een gewapend conflict of bezetting, wordt de opzegging niet van kracht voor het einde van het gewapende conflict of de bezetting.

2. De opzegging wordt schriftelijk ter kennis van de depositaris gebracht, die haar aan alle Hoge Verdragsluitende Partijen toezendt.
3. De opzegging heeft alleen gevolg ten aanzien van de Partij die opzegt.
4. Geen enkele opzegging krachtens het eerste lid tast, met betrekking tot welke handeling ook die is verricht voordat de opzegging van kracht wordt, de verplichtingen aan die ten gevolge van het gewapende conflict of de bezetting krachtens dit Protocol reeds op de Partij die opzegt, rusten.

Artikel 15. Kennisgevingen

De depositaris stelt de Hoge Verdragsluitende Partijen, evenals de Partijen bij de Verdragen van Genève, ongeacht of deze ondertekenaar zijn van dit Protocol of niet, in kennis van:

- a. ondertekeningen van dit Protocol en de nederlegging van akten van bekrachtiging en van toetreding krachtens de artikelen 8, 9 en 10;
- b. de datum van de inwerkingtreding van dit Protocol krachtens artikel 11 binnen 10 dagen na de genoemde inwerkingtreding;
- c. kennisgevingen ontvangen op grond van artikel 13
- d. opzeggingen krachtens artikel 14.

Artikel 16. Registratie

1. Dit Protocol wordt na zijn inwerkingtreding door de depositaris aan het Secretariaat van de Verenigde Naties toegezonden ter registratie en publicatie overeenkomstig artikel 102 van het Handvest van de Verenigde Naties.
2. De depositaris stelt het Secretariaat van de Verenigde Naties tevens in kennis van alle bekrachtigingen, toetredingen en opzeggingen die met betrekking tot dit Protocol worden ontvangen.

Artikel 17. Authentieke teksten

Het origineel van dit Protocol, waarvan de Arabische, Chinese, Engelse, Franse, Russische en Spaanse teksten gelijkelijk authentiek zijn, wordt nedergelegd bij de depositaris, die voor eensluidend gewaarmerkte afschriften daarvan aan alle Partijen bij de Verdragen van Genève toezendt.